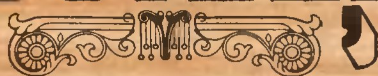
GEORGE ȘOVU

FASCINAȚII



roman

EDITURA MILITARĂ

FASCINAȚII

GEORGE ŞOVU

FASCINAŢII

— roman —



EDITURA MILITARĂ, BUCUREŞTI, 1985

1

Plopii cei negri sprijineau, cu vîrfurile lor, bolta cenușie de deasupra. Stăteau de vorbă cu cerul. Mai mult îl bombăneau... Da, da, îl bombăneau pentru că pînă în ziua aceea — iată era începutul lui aprilie — nu adusese încă pe lume primăvara cea adevărată. Nu tu frunză verde, nu tu floare, sau măcar „mugur alb și roz și pur", nimic în afară de caiere de nori cenușii, pe care plopii cei mîndri și întristați le tot mătură într-o parte și în alta și nu mai reușesc să ajungă la „visul de azur", străluminat de incandescența speranțelor ; și nimic în afară de această panglică de asfalt cu obrazul de plumb, lungă de nu-i ajungi cu ochii la capăt și străjuită, de-o parte și de alta, de trupuri zvelte, martore ale atîtor generații de pași ce s-au rostit cel mai adesea în cadență. Și generații de gînduri ! Multe asemenea generații s-au perindat pe această alee în defilare ordonată ori în „pas de voie". Valuri, valuri de visuri au deschis larg, de-a lungul cîtorva zeci de ani, porțile către „cetatea bărbăției", cum o numea cineva, năvălind pe aleea cu plopi aliniați ca la paradă, pentru ca, numai după cîțiva metri, să-și domolească rostogolirea într-o mirare înfricoșată de oceanul întrebărilor ce le asaltau cu ochii mari, deschiși, pătrunzîndu-le ființa cu fire de foc.

„La aceste porți și pe această alee ar fi putut fi și începutul acela al meu", se gîndi profesorul.

Dar lucrurile nu ieșiseră astfel. Porțile prin care pătrunsese el atunci, către sfîrșitul unor ani de cenușă, erau parcă mai grele, iar aleea — era și acolo o alee, lungă cît o întreagă viață, așa i s-a părut — se răsfăța în lumină blîndă și bună, mîngîiată de palele de umbre,

neliniştite, ale crengilor de brazi şi de tei. Dincolo însă de zidurile, de asemenea ca de *cetate*, viaţa se lupta în fiecare clipă cu moartea. Era încă război şi *Şcoala*, care, de-atunci, a devenit „cetatea emoţiilor“ sale, a celor mai învolburate şi mai de neuitat, era îndurerată pînă în străfunduri de suferinţa sutelor de răniţi ce soseau zilnic aici, în *spitalul* amenajat în mai mult de jumătate din spaţiile de învăţămînt, venind direct din tranşeele frontului, ce se împingea tot mai către „ultima brazdă“ de pămînt românesc.

2

— Am înţeles de la colegii mei, tovarăşul director de studii şi tovarăşul căpitan-profesor de limba română şi şef al catedrei noastre de specialitate, că doriţi să ne cunoaşteţi mai îndeaproape, spuse comandantul liceului.

— Este adevărat ! răspunse Valeriu Bogdan, care participase, în dimineaţa aceea, împreună cu o delegaţie de profesori din Bucureşti, la un schimb de experienţă pe teme privind însuşirea limbii şi literaturii române. Gazdă fusese liceul militar din judeţul străbătut de undele zglobii ale Prahovei... (Simţise în orele petrecute în sălile de clasă, unde se desfăşuraseră lecţiile, ori în sala de festivităţi — locul dezbaterilor purtate pe marginea lor — o caldă nelinişte ce-i reînviase, dintr-o dată, în suflet o parte a îndepărtatei lui copilării..., a anilor de şcoală, a vieţii din internat...)

— Ne bucurăm — reluă comandantul — şi ne vom strădui să vă fim gazde bune, dorind ca acest contact, mai larg, cu ceea ce respiră înlăuntrul *cetăţii* în care vă aflaţi — ştiţi că aşa le place băieţilor noştri să-i spună liceului, *cetate* — să vă fie cît mai agreabil şi, dacă se va putea, şi folositor. Şi pentru noi, confruntarea cu dumneavoastră... V-am ascultat gîndurile rostite în şedinţă, sugestiile formulate... Învăţăm unii de la ceilalţi !...

Tovarăşul director este cel mai vechi aici, în şcoală — subliniază, în continuare, colonelul. Ştie foarte multe lucruri care v-ar putea interesa...

Valeriu Bogdan îi privește pe rînd... Directorul adjunct, îmbrăcat în haine „civile“, are părul în întregime alb, deși nu numără mai mult de cincizeci și ceva de ani... Lumina părului i se revarsă, moale și blîndă, peste obrajii care au păstrat, pînă la această vîrstă, ceva din anii copilăriei. E un fel de nevinovăție... Ca o carte deschisă, sufletul se oferă odată cu vorba, cu zîmbetul...

Trăise o descoperire asemănătoare doar cu puțin timp în urmă. Era, de fapt, o confirmare, în plus, a unei revelații și apoi a unei verificări, repetate în timp. Se întîlnise, într-o sală mare, cu peste trei sute de copii și cu colegi de-ai săi, profesori de limbă română, cu prilejul lansării ultimei cărți ce i se publicase. După vorbe, multe vorbe, după răspunsuri la tot felul de întrebări, copiii îi oferiseră flori : un fir de garoafă sau mai multe, o creangă de liliac alb — „de unde l-or fi găsit ?“, se întreba profesorul —, un buchețel de lalele, flori peste flori, care se adunau pe masă, în față, de-o parte și de alta, înconjurîndu-l aproape, copleșindu-l. Adevăratul spectacol, copleșitor de-a dreptul, izvor de lumină și de căldură pentru o viață întreagă, îl constituiau însă zîmbetele copiilor, ochii lor în momentele în care ofereau florile. „Da, își spunea, copiii aceștia parcă își oferă sufletul în palmă, întreaga lor ființă — nevinovată, încrezătoare în viață, în lumea cărților, în vorbele «frumos potrivite», în tot... Se adună în acest gest și ți se oferă fără rezerve...“

— Și eu trebuia să fiu elev de liceu militar, dacă..., spuse Valeriu Bogdan.

— Dacă ?..., întreabă cineva.

— Dacă n-ar fi fost războiul acela cumplit, care să-l sperie pe tatăl meu... Terminam clasa a patra la o școală dintr-un sat aflat în apropierea munților, satul meu natal...

...Începuse de mai bine de un an războiul și tata fusese mobilizat și trimis pe front încă din primele luni ale prăpădului. În sat a venit o dispoziție — nu știu cine o trimisese —, să se recruteze copii pentru a deveni elevi la *liceul militar*. Eram premiantul clasei și al școlii (iertați-mă pentru subliniere !), așa că am fost recomandat și

eu. Mama s-a bucurat cînd a aflat — scăpa de unul din cei şapte copii pe care îi avea de crescut, şi încă în acele vremuri, dar nu şi-a dat consimţămîntul pînă ce n-a primit răspuns de la tata. În urma întrebării puse printr-o scrisoare : „Ce fac, Ioane, cu el ? Eu aş zice să-l lăsăm, că, uite, sînt mulţi"... şi aşa, şi pe dincolo, tata a răspuns categoric : „Nu, nu sînt de acord ! Acum e război ! Să rămînă acasă ! Să mai înveţe la şcoala din comuna vecină ! (care avea şi clasele a cincea, a şasea şi a şaptea). L-om da noi undeva mai tîrziu !"

Bietul tata ! Îl speriase rău războiul !...

...Eu îmi făcusem deja visuri, mă şi vedeam îmbrăcat în uniformă militară, băteam „pas de defilare", împreună cu un vecin ceva mai mic decît mine, pe lîngă casă, salutam ca soldaţii, ne făceam pistoale din toate beţele pe care le întîlneam în cale şi „împuşcam" cu ele duşmanii...

Răspunsul tatei m-a desumflat... Am plîns, am bătut cu piciorul în pămînt, strigînd că „eu vreau", „ce dacă nu vrea el ?", „că tot o să mă duc", „că o să fug de-acasă..." O urecheală bună, pe care mi-a „tras-o" stăpîna casei, mi-a mai limpezit gîndurile şi mi-a potolit avîntul... Am rămas trist mult timp...

În toamnă, am continuat într-adevăr şcoala într-o comună vecină, mergînd cam vreo şase kilometri pe jos, trei la ducere, trei la întoarcere. Nu învăţam mai nimic. Pierdeam timpul aproape de pomană. În asemenea condiţii, părerea de rău după liceul militar mi-a crescut şi mai mult.

Sosise iarna. Ninsese mult, viscolise şi trenurile nu mai circulau cu regularitate. Tocmai atunci s-a întîmplat ca tatălui meu să-i dea drumul să vină acasă, într-o permisie. Ajunsese cu un tren pînă în apropiere de noi, la o distanţă de douăzeci de kilometri. De aici înainte, totul era blocat. Zăpada, mai mare de un metru, troienise liniile. Nu mai circula nici o garnitură în direcţia satului nostru. Se însera. Tata a pornit-o pe jos către casă, în ciuda sfaturilor celor din gară de a nu se „aventura pe un asemenea timp, cu un viscol ce te culcă la pămînt". „Pieri, omule, te înghite zăpada, ori te mănîncă lupii ! Stai, unde pleci ?", ar fi strigat cineva în urma lui. Dar el n-a mai auzit nimic...

Străbătuse o lume ca să ajungă pînă la noi, cum avea să ne spună, și să se oprească la o azvîrlitură de băț ? Nu s-a oprit, bineînțeles, dar cînd a ajuns, spre dimineața acelei nopți de groază pentru el („cîtă voință mi-a trebuit ca să nu mor ? !“, ne spunea), ne-am speriat văzîndu-l. Era mai mult mort decît viu, pe trei sferturi înghețat. Nu văzusem niciodată pînă atunci un om cu țurțuri de gheață pe față. L-am văzut pe tata : îi înghețaseră pe obraji lacrimile ce i se scurseseră treptat din ochii biciuiți de zăpada viscolită, iar coloana de aburi care zvîcnea gîfîind din ființa lui trudită întinsese pod de gheață peste mustață și peste buzele crăpate pînă la sînge.

N-am putut să-i scoatem mantaua de pe el decît după o jumătate de oră, cînd apa, care se impregnase în ea și devenise gheață, a început să mustească ; iar ca să-l putem descălța de cizme, a trebuit să-și țină picioarele, minute întregi, într-un lighean mare cu apă fierbinte...

Cînd și-a mai revenit, m-a mîngîiat pe cap și mi-a spus : „Nu fi trist, ți-ar fi fost atît de greu ! Neînchipuit de greu ! Mai ales acum, în timp de război !...“

Sigur că spunea un adevăr, pe care eu m-am străduit să-l înțeleg și să mi-l apropii și sufletește. Și, chiar dacă am reușit, părerea de rău tot mi-a rămas. Mi se spulberase un vis, care, cu timpul, într-un anume sens, mi-a devenit o obsesie... Vă mărturisesc că nu de puține ori printre gîndurile mele apare și acela că aș fi putut fi *ofițer*, așa cum este un văr al meu — sîntem de-o vîrstă — cu care, în anul următor întîmplării povestite, am fugit de-acasă și-am venit la București pentru a intra totuși la o școală militară. Nu mai știu exact cum s-au petrecut lucrurile, dar n-am reușit să facem nimic. Nemîncați, fără bani, a dat, din întîmplare, cineva peste noi în Piața Unirii — o rudă de-a noastră îndepărtată — și ne-a expediat acasă după vreo săptămînă pierdută prin marele oraș. Stelian — așa se numește vărul meu — a ajuns totuși, pînă la urmă, militar, are acum gradul de colonel.

— Să înțelegem că regretați profesiunea pe care-o aveți ? întrebă căpitanul.

— Nici vorbă ! Un *Om* de la liceul pe care l-am urmat mi-a descoperit adevărata vocaţie : aceea de dascăl. Şi totuşi..., cînd văd uniforma militară, mai ales aceea de licean...

— Formidabil, cum se repetă „istoria“ ! intervine omul cu părul în întregime alb. Nu puţini dintre copiii care bat la porţile acestui liceu sînt atraşi, în primul rînd, de *uniformă,* care constituie pentru ei o adevărată *fascinaţie !* Tovarăşul căpitan, colegul dumneavoastră de română, are o mulţime de dovezi în acest sens, chiar scrise... Odată ajunşi şi rămaşi aici, copiii se izbesc însă de nenumărate greutăţi — aşa cum li se par lor şi cum şi sînt în realitate. Visul începe uneori să se clatine, ameninţînd să se destrame. Tocmai aici intervine rostul nostru, aici se exercită misiunea noastră. Eforturile pe care le facem — şi îndrăznesc să spun că ele nu sînt deloc neglijabile — capătă parcă o aură de frumuseţe în plus, faţă de cele ale colegilor noştri din celelalte şcoli : noi trebuie să ne străduim ca viaţa în care intră aceşti copii şi care-i face, numai în cîţiva ani, oameni, bărbaţi adevăraţi, să rămînă pentru ei un *teritoriu fascinant,* chiar dacă relieful ei este atît de frămîntat sau, poate, tocmai de aceea !

— Dacă i-aţi vedea în primele zile de viaţă petrecute în liceu...., spune comandantul. Fiinţa fiecărui copil este supusă la grele încercări. Se năpustesc atîtea „noutăţi“ peste bietele suflete care nu şi-au lepădat încă de pe ele puful mîngîierilor de fiecare zi ale mamelor, ale bunicilor, ale tuturor celor apropiaţi, puful acela cald al grijii din familie, al ocrotirii împotriva oricărui vînt din afară. Viaţa de-aici poartă pe ea însemnele unei embleme verificate prin timp : ordine, disciplină, vigoare, exerciţii de călire a voinţei, a rezistenţei fizice şi morale, seriozitate în orice gest, în muncă, îndeplinirea ordinelor fără crîcnire... Cum să le facă faţă, dintr-o dată, fiinţa aceea cu obrazul de lapte despre care vorbeam ? !... După cum observaţi, ne mai încălzim şi noi, şi ne dăm drumul! încheie colonelul.

— Dar e foarte bine, vă rog să continuaţi... Orice lucru pe care-l aud îmi poate fi de folos, afirmă Valeriu Bogdan. În ceea ce priveşte aprecierea că „vă mai încălziţi şi dumneavoastră“ şi ajungeţi să şi arătaţi acest

lucru, eu aş spune că adevărul are, într-o oarecare măsură, o altă faţă : dascălul-dascăl, aşa cum nu mă îndoiesc că sînt cei din această *cetate* a curajului şi a bărbăţiei, făuritoare de oameni adevăraţi, trebuie să aibă pe vatra fiinţei sale *foc* nestins, foc continuu, din care să se alimenteze orice gest, orice vorbă, orice faptă. Profesia de militar şi, mai ales, a celor ce pregătesc cadre militare, în rîndul cărora vă înscrieţi, cere, desigur, ca acel foc să nu ardă aşa, oricum, în văzul tuturor. El trebuie doar presimţit, înţeles şi, din cînd în cînd, eventual recunoscut, pentru ca să se creadă în lumina şi în căldura lui binefăcătoare, elemente necesare creşterii şi împlinirii oricărui om, fie el şi cel chemat să ordone, ori să îndeplinească „fără crîcnire", precum se spunea, atîtea necesare ordine.

— Una dintre cele mai importante izbînzi la care ajung elevii noştri — intervine căpitanul-profesor — este aceea a autodescoperirii. În contact cu viaţa de aici, despre care s-a spus deja că nu curge precum paşii de pe aleea principală a liceului, ci, dimpotrivă, poate fi asemănată unui permanent asalt, ei află, la început cu mirare, iar mai apoi din ce în ce mai mult cu o bucurie ce nu poate fi cu nimic preţuită, cît sînt de puternici — prin voinţă, prin educarea ei. „Elevul este cel ce dă prestanţă uniformei !" îmi spunea acum cîteva zile un ţînc dintr-a IX-a, cu o mîndrie ce ameninţa să se reverse chiar dincolo de uniformă. Se pregătea să plece într-o învoire în oraş şi bătea *pas de defilare* singur aici, în faţă, pe platou. Se vedea cît de colo că *năpîrlise*, se curăţase de „puful" despre care vorbea tovarăşul colonel, trecînd prin *focul programului* de fiecare zi, prin flăcările atîtor frămîntări interioare ce-l mistuiseră, fără îndoială, dar pe care singur învăţase să le domolească, să le preschimbe, pînă la urmă, în surse de putere nouă, îmbucurătoare... Cu vreo săptămînă în urmă, discutînd cu elevii mei dintr-o clasă a XII-a despre relaţia dintre literatură şi istorie („fără istorie literatura se sufocă" — exprimase cîndva un gînd, o credinţă adevărată, autorul romanului „Cel mai iubit dintre pămînteni"), am ţinut să pun în evidenţă condiţia specifică, din multe puncte de vedere particulară, a poporului nostru în istorie. Sub potopul atîtor urgii care l-au bătut din toate părţile, el a crezut,

înainte de toate, în sine, în propriile-i puteri, pe care și le-a descoperit și împlinit și în clipe de răgaz creator, dar și în vîltoarea acelor urgii ce l-au mistuit, fără să-l poată doborî, cu care el s-a măsurat, învingîndu-le și aflîndu-și cu acest prilej propria măsură... Într-un fel, în mic, poate și noi, aici...

— Interesantă idee, spune Valeriu Bogdan, și emoționantă...

— Să nu ne lăsăm totuși învăluiți de emoții chiar de la început, se aude precizarea comandantului.

— Fără emoții, adaugă Valeriu Bogdan, am trece prin viață cu sufletul uscat. Și unde există secetă, nici viață nu poate fi.

— „Dacă dragostea nu e, nimic nu e!...“, vorba lui Victor Petrini, eroul romanului lui Marin Preda, intervine căpitanul-profesor... Adevăr copleșitor prin măreția simplității, ca și prin tulburătoarea lui adîncime...

— Da, „dacă dragostea nu e... !“... Vedeți, spune directorul cu părul ca petalele florilor de nea, și noi am vorbit pînă acum despre dragoste, despre una anume, fără îndoială, în lipsa căreia nimic n-ar fi, mai exact noi n-am exista ca școală cu un anume specific, cu o anume emblemă de viață...

3

Căpitanul l-a condus într-un mic cabinet de literatură.

— Este sediul de lucru al catedrei, îl lămurește, mai exact locul de pregătire în vederea desfășurării orelor pe care le ținem, cu deosebire, într-un alt cabinet de specialitate, unde avem întreaga aparatură modernă necesară : discoteca, nenumărate benzi magnetice, fișe, planșe, folii pentru retroproiector, diapozitive... Aici se întrunește și lucrează și colectivul de redacție al revistei liceului, colectiv pe care îl conduc...

...Ambianță plăcută, caldă, stimulatoare pentru creație.

— „Trăim în miezul unui ev aprins,
Și-i dăm a-nsuflețirii noastre vamă.
Cei ce nu ard dezlănțuiți ca noi

în flăcările noastre se destramă...", citește, la un moment dat, Valeriu Bogdan strofa ce însoțește imaginea acelui talentat poet, cu destin frînt atît de timpuriu...

Cuvintele vibrează parcă în întreaga încăpere, într-o clipă se desfac ferestrele, pereții toți se înghesuie într-o parte și în alta, și în față se deschide un vast platou pe care trec, în pas de defilare, sute și sute de tineri — o adevărată mare, cu valuri albastre, fulgerate de dungi de foc. Fiecare pas e o silabă de suflet ce se ridică deasupra „cetății", împingîndu-și căldura și frumusețea dincolo de merii din jur, trecînd peste capetele plopilor înalți, care se înclină cu respect, peste ziduri, alergînd către cele patru zări ale suflării românești...

— Tovarășe căpitan, sînt elevul-sergent Corbeanu Radu, din clasa a XII-a A, permiteți-mi să raportez...

— Radule, să-ți prezint pe oaspetele nostru — tovarășul profesor Valeriu Bogdan, care a venit de la București, să ne cunoască,... și, cine știe...

Băiatul ia poziția de drepți și salută, rostindu-și, din nou, numele :

— Elev-sergent : Corbeanu Radu !

— Radu Corbeanu ? întreabă Valeriu, privind cu atenție pe tînărul din fața sa : înalt, cu părul blond, cu ochi albaștri, cu un chip frumos... Dar noi ne cunoaștem! adaugă el. Extraordinar, ce mică e lumea ! Nu ești tu băiatul din tabăra de creație din orașul... Amintește-ți de: *Anonimul*, *Ediție de noapte*..., gazeta cu poezii, cu articole... Ce mister ! Cît ne-am trudit pînă te-am descoperit. Tu ești, așa-i ? Și numele, și înfățișarea..., eu nu le-am uitat ! Nimic n-am uitat din ceea ce s-a petrecut în vara aceea...

— Nici eu n-am uitat, tovarășe profesor !

— Deci tu ești ! Vino să te îmbrățișez ! Vai ce mare te-ai făcut ! Ești un adevărat bărbat ! Tovarășe căpitan, spune Valeriu Bogdan, întorcîndu-se spre gazda sa, care îi privea cu plăcută mirare, dați-mi voie să vi-l recomand *eu* pe Radu : e un băiat nemaipomenit. Cred că va fi un scriitor de mîna întîi... Păstrez și acum niște poezii de-ale lui și niște proze de mare pătrundere, cu toate că sînt scrise cînd avea doar paisprezece ani...

— Mă bucur mult pentru ceea ce aud, rosteşte căpitanul, cu faţa luminată de zîmbet. Radu e un copil zgîrcit la vorbă, nu mi-a spus prea multe despre el... În ceea ce priveşte creaţia sa literară, aş putea afirma şi eu că este un tînăr cu mult talent... Scrie totuşi puţin, ori nu ne arată totul nouă, nici chiar mie, deşi sîntem adevăraţi prieteni... De învăţat însă învaţă bine, foarte bine, este şef de clasă şi cred că va fi şi şef de promoţie. De altfel a intrat primul la examenul de admitere în liceu şi s-a păstrat în frunte în toţi aceşti ani. Mie mi-e drag de parcă ar fi băiatul meu.

4

Cînd a ieşit din clădirea principală, cea din faţa aleii străjuite de plopii înalţi, ce sprijină parcă pe vîrfurile lor cerul, clădire în care se află sălile de cursuri, cabinetele, laboratoarele (liceul întreg e un mare complex, o *cetate*, cum i se spusese de mai multe ori ; astfel, în stînga şi în dreapta blocului de studii, se află, în prelungirea acestuia, alte clădiri care adăpostesc dormitoarele elevilor, iar în faţă, peste platoul mare din mijloc, mărginit din toate părţile de alei, este blocul *„comenduirii“* ; dincolo de acest „pătrat“ de construcţii, cu o singură deschidere pe colţul din dreapta, spre porţile cele mari, se găsesc clădiri anexe : gospodăria liceului, sală şi terenuri de sport, grădini, spaţii întinse cu pomi, cu eleşteu, cu alei), ieşind, aşadar, din clădirea principală, Valeriu Bogdan l-a zărit pe Radu traversînd în grabă platoul de asfalt, destinat careului şi defilărilor elevilor militari.

L-a strigat. Băiatul s-a oprit o clipă şi apoi a început să alerge spre profesor.

— Ce faci ? Unde alergi aşa ?

— M-a trimis tovarăşul comandant de companie să rezolv o treabă la popotă. În cinci minute am terminat...

— Ai luat masa ?

— Da !

— Şi acum ?

— Program de studiu !

— Şi nu poţi să te învoieşti puţin de la *program*? Aş vrea să stăm mai pe îndelete de vorbă.
— Ba da!
— Bine! Eu merg pînă la hotel. Într-o oră sînt înapoi! Mă aştepţi la intrare, e bine?
— Am înţeles, vă aştept la intrare!
— La revedere!
— Să trăiţi!

5

„Au trecut aproape cinci ani, îşi spune profesorul Valeriu Bogdan. Da, în august vor fi cinci ani. Mi-aduc aminte totul foarte bine. Situaţia în care l-am cunoscut pe Radu a fost una dintre cele mai puţin obişnuite..."

...Conducea o tabără de creaţie literară cu elevi de liceu, în principal, dar şi cu cîţiva dintre cei ce trecuseră în clasa a VIII-a, cîştigători ai Concursului „Tinere condeie" şi redactori, în acelaşi timp, ai revistelor şcolare. Tabăra era instalată în clădirea fostului său liceu, din orăşelul ce se învecinează cu munţii. Cele trei săptămîni petrecute în mijlocul unor copii şi al unor tineri deosebiţi, ca şi în tovărăşia atîtor răscolitoare amintiri au constituit pentru el o perioadă de intensă vibraţie sufletească...

Împărţise copiii pe judeţe şi instituise un fel de concurs între echipaje pentru elaborarea unor *gazete* cît mai originale, pe care le afişau pe zidurile clădirilor ce încadrau, aproape ca şi aici, la acest liceu militar, un pătrat de beton, loc unde se făceau careurile elevilor şcolii, unde aceştia se adunau înainte de a intra la masă, de a pleca în oraş (se adunau pentru a primi *inspecţia* profesorilor de serviciu, a pedagogilor, uneori chiar a directorului), unde se făceau diverse comunicări şi festivităţi... Fiecare colectiv avea datoria să conceapă şi să realizeze zilnic o „gazetă" pe o suprafaţă cam de doi metri pătraţi de zid, aleasă anume prin împărţirea în peste douăzeci de asemenea parcele a zidurilor şcolii. Se întreceau echipele şi lucrurile mergeau din ce în ce mai bine. În fiecare dimineaţă trecea în revistă, împreună cu un

juriu, alcătuit tot din rîndul concurenţilor, noile ediţii... Cînd, într-o zi, constată că în dreapta uşii de la intrarea din centru, în singurul loc rămas liber, a apărut o gazetă nouă, cu totul şi cu totul originală. Şocant era chiar titlul : *Anonimul.* Sub el se afla menţiunea : *ediţie de noapte, gazetă personală.* Pe *manşetă* se putea citi precizarea : „Apare cînd reuşesc s-o termin", iar jos de tot, în colţul din dreapta, semnătura : *Anonimus.* În rest, un carton mare pe care o mînă pricepută desenase cîteva elemente figurative învestite cu putere de sugestie, ca şi o serie de linii ce se împreunau într-un anume chip, încît dădeau impresia că răsfoieşti, pe rînd, o suită de pagini. Fiecare asemenea *pagină* avea o anumită culoare de fond — în general culori pale, şterse, pe care se aflau tot felul de poezii şi fragmente de proză.

S-au uitat la ea, au citit-o, şi comentariile au început să se întretaie. Era limpede că cine avusese iniţiativa aceasta era înzestrat cu imaginaţie şi curaj, iar ca autor vădea, fără îndoială, talent autentic. Au început căutările şi, pînă la urmă, cel ce realizase misterioasa gazetă (care a cunoscut cîteva ediţii succesive, tot „de noapte") a ieşit la lumină şi l-au putut privi cu toţii : era un băiat înăltuţ, cu părul blond, cu ochi albaştri şi se numea Radu Corbeanu, elev în clasa a VIII-a a unei şcoli din oraşul respectiv. De mai mulţi ani, băiatul umpluse caiete întregi cu poezii şi cu proze, fără să îndrăznească să le arate cuiva. Cum locuia vizavi de liceul unde se instalase tabăra de creaţie, fusese atras, bineînţeles, de activitatea acesteia. Văzînd ceea ce se petrece în „celebrul" pătrat din centrul complexului şcolar, s-a simţit muşcat de suflet. Şi-a spus că ar fi putut fi şi el acolo, între cei ce se întreceau la lumina zilei. Fiindcă nu se trezise la timp, a luat hotărîrea să se măsoare cu ceilalţi ocrotit de umbrele nopţii...

L-au acceptat ca membru al taberei, l-au încurajat şi l-au apreciat aşa după cum merita, iar, la sfîrşit, *gazeta* lui a fost distinsă cu *Marele Premiu* al juriului...

Atunci descoperise în Radu nu numai un copil talentat, ci şi un suflet deosebit, care trăise şi mai trăia încă o zguduitoare dramă. Multe lucruri i le povestise el însuşi, după ce şi-l apropiase de suflet, pe altele le-a aflat citindu-i cîteva dintre caietele cu însemnări...

Cuprins de amintiri, profesorul încercă să reconstituie în memorie un fragment emoţionant şi edificator...

„Mă aflu de trei ani în acest oraş despre care n-aş putea spune că nu-mi place — mărturisea băiatul. Dimpotrivă, am ajuns să respir în voie în atmosfera lui clară şi luminoasă, i-am îndrăgit străzile, parcurile şi grădinile, monumentele şi muzeele. Uneori, calc cu sfială pietrele din faţa casei în care locuiesc, asfaltul trotuarului din faţa şcolii şi pe cel care urcă spre dealul Flămînda, ca şi pe cel ce duce spre inima tîrgului, traversînd podul cel mare. Mi se pare că sub tălpile mele simt nişte urme mai vechi, pe care anii le-au şters fără îndoială de mult ! Sînt urmele aceluia care, într-o clipă de zbor înalt, înalt al fericirii trăite alături de mama, a pus temelie vieţii mele, temelia celui ce sînt. Am dorit atît de mult să-l văd măcar o singură dată..., dar el nu mai poate fi văzut de nimeni de atîta vreme. Oasele sale zac undeva, în pămînt străin, departe de ţară. Nu are nici măcar un loc, în faţa căruia să-mi pot pleca genunchiul şi să-i sădesc o floare.

Destinul lui s-a frînt atît de brusc, tocmai atunci cînd *zbura* atît de sus şi atît de strălucitor. I-a fost hărăzit să intre singur în lume şi să iasă tot singur din lumina ei!...".

De aici pornea drama lui Radu... Mama lui, pe nume Monica parcă, da, Monica Alexandrescu (pe Valeriu Bogdan îl impresionase atît de puternic ceea ce aflase, încît făcuse o adevărată obsesie, timp îndelungat se gîndise la acest copil, la ceea ce se întîmplase cu el şi cu *părinţii* lui !), cunoscuse în vreme ce se afla în ultimul an al Liceului Pedagogic un tînăr, un băiat blond şi frumos, acrobat de clasă al unei echipe de circ ce venise în oraş să dea spectacole. Se îndrăgostise, pe neaşteptate, de el. Se numea Geo şi toată lumea îi spunea *Geo Zburătorul.* Din iubirea lor tăinuită a apărut pe lume Radu. *Zburătorul* n-a apucat să-şi vadă însă vreodată băiatul, pentru că, plecînd cu circul într-un turneu în străinătate, a pierit într-un accident. Şi el tot „copil din flori", lăsa în urma sa un suflet cu un destin asemănător. Dureroasa poveste a acestui „destin" a aflat-o Valeriu Bogdan citind, în continuare, însemnările lui Radu...

„Mă gîndesc uneori că poate cea mai mare nenorocire în viață este aceea de a fi singur. Dar, în același timp, îmi spun că actele vieții, faptele de viață ca atare, deși se săvîrșesc în mijlocul celorlalți, care te privesc, te urmăresc și te simt cu inima și cu sufletul, sau te privesc fără să te vadă măcar, deoarece pentru ei nu exiști, aceste acte, aceste fapte cresc din ceea ce *tu singur* poți să faci, din ceea ce ești și poți deveni ! Durerea este numai a ta, respirația este doar a ta, iubirea la fel, bucuria la fel, izbînda și înfrîngerea sînt doar ale tale și moartea, mai ales moartea, este doar a ta !...

Dar ce diferență, de nemăsurat, se creează între situația în care aceste *a ta, al tău, ale tale* intră în consonanță cu ceea ce înseamnă, cu ceea ce este, la un loc vorbind, *ale altora*, apropiați de tine pînă la contopire uneori sau mai îndepărtați, și împrejurarea, ce poate să dureze chiar o viață, în care ființa ta nu găsește nici un fir de legătură cu ceea ce se află în jur.

În ceea ce mă privește, multe dintre ceasurile existenței mele s-au consumat într-o atmosferă ca aceea despre care vorbeam, după cum cu tot atîta îndreptățire pot să afirm că în nenumărate momente ale celor mai adînci trăiri *am fost și am rămas singur.*

Prima mea clipă de singurătate mare a fost aceea în care n-am putut să răspund celor ce mă întrebau : Ce este tatăl meu și unde se află el ?

Intrasem în vîltoarea lumii nepregătit. Pe cine să acuz de aceasta ? *Mama* și *tatăl* meu erau bunicii care m-au crescut de cînd m-am născut. Celei care mi-a dat viață îi spuneam *Monica,* așa cum i-aș fi spus unei surori mai mari. De altfel o vedeam și foarte rar : cînd eu eram mic de tot, ea își făcea facultatea, era studentă. Venea acasă doar în vacanțe. Atunci mi-aducea tot felul de bunătăți, se juca cu mine și eu mă bucuram nespus că aveam o nouă tovarășă de joacă, foarte veselă și caldă și care-mi făcea toate voile. De aceea nu înțelegeam de ce, așa ca din senin, mă strîngea de multe ori la pieptul ei și plîngea deasupra capului meu, în timp ce mă mîngîia tot mai insistent, cu patimă.

«Monica, de ce plîngi ?», întrebam atunci mirat.

«De dragul tău, dragule drag !», îmi răspundea invariabil, lăsîndu-mă într-o și mai mare nedumerire.

Un alt moment de adîncă singurătate și de tristețe, care a deschis de fapt o întreagă etapă în viața mea, s-a înregistrat atunci cînd, paradoxal, am căpătat un tată, un tată vitreg, bineînțeles, și-am început să-i port numele."

Profesorul își amintea și comentariul băiatului în legătură cu această situație :

„Oricine ar citi aceste gînduri — afirma el — sînt sigur că n-ar înțelege ceea ce spun, mai exact, ar fi îndreptățit, poate, să nu înțeleagă :

«Cum, domnule, s-ar putea întreba, *copil al nimănui* pînă mai ieri, ajunge să intre și el, în sfîrșit, în rîndul lumii și asta îl supără ? Iată, s-a găsit cineva să-l adopte, să-l facă *al lui,* și acest cineva este o persoană cu totul onorabilă, un inginer, om cu răspundere într-un loc de muncă important, iar *dumnealui* strîmbă din nas, e trist, e... Ah ! Cine să-i mai înțeleagă pe copiii aceștia ?!...»

Aveți dreptate, stimați oameni cumsecade din rîndul lumii rînduite, da, așa e, aveți dreptate ! *În aparență* așa ar trebui să stea lucrurile !... Și totuși eu sînt trist și singur, mult mai trist și mult mai singur decît înainte chiar ! Și aceasta pentru că, odată cu căsătoria mamei, eu am pierdut-o și pe ea măcar pe jumătate. Omul onorabil despre care vorbiți și căruia nimeni nu-i contestă nimic din meritele pe care le are *a fost și a rămas pentru mine un străin,* căci ceea ce a întreprins a fost doar de fațadă, pentru dumneavoastră, *lumea cumsecade,* și nu pentru sufletul lui, ori pentru al mamei, cu atît mai mult nu pentru al meu. Mamei nu i-a iertat și cred că n-o să-i ierte niciodată faptul că a avut un „copil din flori". Mă întreb chiar de ce s-o fi căsătorit cu ea ? Cum se poate oare împăca dragostea, în numele căreia cică a săvîrșit acest act, cu lipsa de omenie, ca să nu numesc altfel brutalitatea, răutatea ce-și pun amprenta pe atîtea din gesturile și faptele pe care și le consumă zilnic în relațiile cu noi, cei *ai lui,* cu mama și mai ales cu mine. Singurul scutit de «binefacerile» unor trăsături ce-l caracterizează este Mircea, fratele meu mai mic, frate numai după mamă desigur, care, deocamdată, este un copil dulce și nevinovat.

—

Drept să vă spun, eu mă obişnuisem cu statutul de «copil din flori». Am plîns, desigur, mult la început, cînd am înţeles ce realitate anume denumea această expresie. Dar pînă am ajuns să înţeleg, eram, într-un anumit fel, fericit. Mi se părea un lucru nemaipomenit să fii făcut «din flori». Luam expresia la propriu, bineînţeles. Mă gîndeam că mama mea, despre care am priceput, pînă la urmă, că nu este bunica, ci acea tovarăşă de joacă pe care-o numeam simplu Monica, şi-a pus, aşa cum îşi pun fetele la o anumită vîrstă, flori în sîn : busuioc, şi lămîiţă, şi garofiţe de cîmp, şi trandafiri sălbateci şi alte asemenea minuni ale naturii şi că din ele m-am născut eu : *un băiat* din flori !

Ce lucru poate fi mai minunat ? îmi spuneam... Pe toţi prietenii şi prietenele mele din satul în care m-am născut şi am copilărit, tovarăşi de joacă şi colegi de şcoală, «îi adusese barza». E adevărat că ei aveau şi mamă, şi tată, dar părinţii lor «vorbiseră» cu barza şi ea îi adusese. Pe mine mă făcuse mama singură, numai ea, din florile pe care şi le pusese în sîn, şi în păr, şi la ureche, din florile de cîmp pe care le culegea să-şi împletească, la fiecare sfîrşit de an şcolar, coroniţă de premiantă. Uneori îmi venea să strig, să mă audă toată lumea : «Sînt băiat din flori ! Uitaţi-vă la mine : am ochii ca albăstrelele picurate cu roua cerului înalt, obrajii din petale de trandafir sălbatec, buzele din muşcată îmbobocită, iar părul — mătase de porumb stropită cu raze de soare ! Priviţi-mă, priviţi-mă, oameni buni !»

Ce-i drept, oamenii mă priveau : unii cu ochi calzi şi cu zîmbet pe faţă, aşa cum făcea întotdeauna învăţătoarea mea, care, timp de patru ani, cît am crescut sub mîna ei şi sub sufletul ei, nu mi-a spus măcar o dată o vorbă aspră sau rea.

Mi-amintesc că, la sfîrşitul clasei întîi, era de-a dreptul fericită cînd m-a anunţat să-mi fac coroniţă pentru serbare, fiindcă voi lua premiul întîi, cu prima strigare. N-a fost deloc mirată cînd, a doua zi, am venit cu o coroniţă împletită din florile cîmpului pe care-l străbăteam zilnic în drumul meu către şcoală.

«E foarte frumoasă, Răducule ! a izbucnit, bucuroasă, învăţătoarea. Te felicit pentru ideea pe care ai avut-o.

Coronița este deosebită și se potrivește atît de bine cu chipul tău !», a adăugat dînsa, apropiindu-mi capul de piept și sărutîndu-mă.

Mai tîrziu am aflat că *tovarășa noastră*, cum îi spuneau copiii, fusese colegă la Liceul Pedagogic cu mama, așadar cunoștea bine trista poveste la înțelesurile căreia eu nu ajunsesem încă.

Alți oameni mă priveau cu o compătimire ce-mi otrăvea sufletul : «Săracul, păcat de el, că e copil bun !», auzeam, uneori, rostindu-se în urma mea. Îmi venea atunci să mă întorc și să le strig în obraz : «N-am nevoie de compătimirea voastră, oameni ipocriți ce sînteți ! Nu puteți trăi liniștiți decît dacă ucideți sufletul cuiva ?!»

Dar nu mă întorceam, nu voiam, de fapt, să le fac pe plac. Treceam mai departe ca și cînd n-aș fi auzit nimic. Scrîșneam însă din dinți și strîngeam pumnii pînă simțeam unghiile intrîndu-mi în carne, iar cînd ajungeam pe cîmp, mă opream uneori și plîngeam amarnic, întins în iarbă, să nu mă vadă nimeni. Din cînd în cînd, îmi venea să scurm pămîntul cu degetele și să strig : «Tatăăă !» Dar, mai departe, nu știam ce să mai spun!...

...Toate acestea au fost însă cîndva ! De atunci au trecut ani de zile, lucrurile s-au schimbat, iar eu am intrat *în rîndul lumii* : pe lîngă mamă, am acum și un tată ! E de mirare că mă mai pot plînge de ceva ! Se pare însă că așa e omul — veșnic nemulțumit !..."

Valeriu Bogdan își aminti că, în continuare, băiatul descria foarte frumos satul bunicilor lui, care era, întîmplător, și satul său natal. Poate că și de aceea l-a simțit atunci pe acel copil atît de aproape de sufletul lui și n-a uitat nimic din ceea ce aflase despre el și ai săi...

...„Dacă n-ar fi spus-o Creangă înaintea mea, afirma Radu, — și mai ales *cum* a spus-o ! — dacă n-ar fi făcut același lucru atîția alții care și-au săpat gîndurile și simțirea în miezul cuvintelor, tare mi-ar plăcea să mă laud și eu cu satul acesta, să vorbesc despre cum e așezat și întocmit, să spun că are și pădure mare, mare, de stejari înalți pînă la cer, cu trunchiuri groase de nu le pot cuprinde cinci perechi de brațe întinse și unite între ele, dar și pădure tînără de fagi, de carpeni și de mesteceni, cu tulpini albe și svelte ca lumînările ; că are și dealuri,

dealuri multe, pline de pomi fructiferi, pe sub care, dacă treci, te crezi de-a dreptul în vis; că are, apoi, cîmpii întinse, acoperite de lanuri de grîu și de porumb, și de grădini de zarzavat, și toate acestea sînt întregite de *zăvoiul* acela, care a fost leagănul copilăriei mele, zăvoiul, pe mijlocul căruia lucește, de cînd e lumea, oglinda mișcătoare a unui rîu: locul celei mai vii atracții din toate verile trăite de atîtea generații de copii.

Aici mă întorc în fiecare vacanță, pe care o aștept cu nerăbdare. Mă întorc de obicei singur. Fratele meu mai mic este trimis în satul bunicilor din partea tatălui său, unde merg și părinții pentru o parte din concediul lor de odihnă. Bunica și bunicul (eu am numai o bunică și *un* bunic), cînd mă văd pe mine, o văd parcă și pe mama, așa că le este de ajuns!... Au început să se obișnuiască!... De fiecare dată mai oftează încă o dată și viața merge înainte. Cît o mai merge!..."

Într-adevăr, ce-or mai fi făcînd bunicii lui Radu?..., se gîndi profesorul.

6

— Ce mai fac bunicii tăi, Radule? l-a întrebat Valeriu Bogdan, cînd s-au întîlnit, după o oră.

— Bine! Trăiesc încă!

L-a găsit la poartă. Așa cum îi ceruse. S-au așezat undeva, în grădina liceului, pe-o bancă. Îi înconjurau cu căldura lor cîteva raze de soare care se străduiau să-i asigure că „primăvara asta nu-i... o copie", falsă, ci că vine, vine cu adevărat. „Să vină, și-au zis, uitîndu-se spre astrul dătător de viață, că de cînd o așteptăm!..."

— Tovarășe profesor, îndrăznesc să vă rog ceva, dar să nu vă supărați...

— Te ascult, Radule, cum o să mă supăr pentru o rugăminte?! Zi-i!

— Știți, aici nimeni nu cunoaște situația mea...

— Care situație?

— Ceea ce știți dumneavoastră... Vă amintiți? Am vorbit noi..., ați citit în caietul acela al meu...

— Dar cum era să spui *așa ceva* la oricine?!

— Nu, că *ei* nu sînt *oricine!* Tovarăşul căpitan este întocmai aşa cum spunea: dînsul nu-mi este numai profesor de limba română, ci şi diriginte... şi mult mai mult — adevărat prieten. Este un om minunat!

— Mă bucur pentru ceea ce îmi spui...

— Totuşi *povestea* aceea...

— Da, am înţeles! *Povestea* aceea e numai a ta şi ea trebuie să rămînă acolo unde se află, adică departe... şi uitată!

— Uitată? Nu! Aşa ceva nu se poate uita. Şi nici nu se cade!

— De ce?! întrebă, cu sinceră mirare, profesorul. Eu, tocmai mă gîndeam că... fiind „în rîndul lumii rînduite" de atîta timp...

— Nu se poate ca dumneavoastră să gîndiţi astfel. Eu, despre dumneavoastră...

— Ştiu, ştiu, crezi altceva. Poate că nici nu e motiv să te îndoieşti în ceea ce crezi. Dar află de la mine, măi fecior, că nu e bine să scormoneşti mereu într-o rană care n-are nici o perspectivă de vindecare,... în afara uitării. La ce-ţi foloseşte? Viaţa şi aşa nu e joacă! De acest lucru cred că te-ai convins şi singur. Avem nevoie *de toate* puterile noastre, subliniez: *de toate*, pentru a merge înainte, pentru a escalada şi a învinge cîte ne apar în cale... Şi ne apar atîtea!...

— „O luptă-i viaţa; deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor!"...

— „Zici fum? O, nu-i adevărat!"

— „Războl e, de viteji purtat!"

— „Viaţa-i datorie grea,
Şi laşii se-ngrozesc de ea,"

— „Să aibă tot cei laşi ar vrea
Pe neluptat!"

— Aşadar!...

— Dar eu nu sînt un laş, eu nu-mi ascund privirile-napoi spre a nu vedea ceea ce e în faţă, ori pentru că m-aş speria de ceea ce văd... Eu mă întorc la acea vatră de durere a mea... pentru a lua din ea putere...

— Radule, hai să lăsăm *literatura...* de acest fel. Ea trăieşte, îşi asigură perspectiva de a rămîne numai dacă decantează izvoare de *viaţă adevărată.*

— Cum ? ! Şi ceea ce am trăit, ceea ce trăiesc eu ? !...

— În parte, a devenit o falsă problemă, prin complicarea ei, prin exacerbare... Cum să te fac să înţelegi că trebuie, că este absolut necesar să te desprinzi pentru totdeauna de... acel *ţărm* întristat şi mereu întristător pentru fiinţa ta, atîta timp cît te supui izbiturilor din valurile lui, sau — şi mai rău — cîtă vreme *chemi* asupra ta valurile ce nu te răcoresc, ci, dimpotrivă, te ard, te ard şi fără să-ţi dai seama chiar — ia aminte — te golesc de vigoare, te usucă... Tu ai demult corabia ta, te afli la cîrmă, motoarele duduie din plin... Înţeleg că de-aceea ai venit la această şcoală ! „Valurile, vînturile", au, desigur, importanţă, ele nu trebuie neglijate, dar busola funcţionează perfect, cîrmaciul e bun, aşa că drumul, indiferent de unele meandre, dictate de strategia şi de tactica „luptei", nu poate fi decît înainte !... Iartă-mă pentru... De cînd am intrat pe porţile liceului vostru m-am contaminat şi eu de atmosfera, hai să-i zic, militară, de-aici ; de-aceea, fără să vreau, amestec printre vorbele mele şi unii termeni care... Voiam să-ţi mărturisesc că mă simt bine aici, la voi ! Chiar foarte bine !

— Şi eu mă simt bine ! Cu toate că la-nceput...

— Ei, ce-a fost la-nceput ? Spune ! Mă interesează !...

Au discutat încă mult, în continuare... Apoi profesorul s-a plimbat prin toate locurile şi „colţurile" reprezentative ale liceului, cu el şi cu încă vreo douăzeci de colegi de-ai lui sau elevi din diferite clase, de la a IX-a la a XII-a. I-a adunat după aceea în cabinetul de literatură al căpitanului-profesor şi le-a cerut să noteze pe hîrtie unele dintre cele mai intime gînduri, să-i povestească întîmplări la care au participat şi pe care le consideră interesante, să-i răspundă la cîteva întrebări...

7

A trecut de miezul nopţii. Valeriu Bogdan se află la hotel şi încă mai citeşte mărturisirile băieţilor, se gîndeşte la cele discutate cu ei şi cu profesorii lor...

Înainte de a-l asculta pe Radu în legătură cu... „începutul", l-a întrebat ceva despre *ai lui.*

— Mulțumesc, sînt bine ! i-a răspuns. Acum am și o surioară. O cheamă Cătălina, are aproape cinci ani și e frumoasă foc !

— Bravo ! Mă bucur foarte mult ! a spus Valeriu. Să fie sănătoasă și să se facă mare ! Dar Mircea ?

— A, Mircea, păi el e deja băiat *mare*, are 10 ani și termină acum clasa a IV-a.

— Deci pe-acasă totul e bine !

Pauză... Băiatul nu zice nimic...

— Ia spune-mi, continuă profesorul, grăbindu-se să întrebe ceva spre a trece peste momentul stînjenitor, pe tine tot *uniforma de general* te-a atras de-ai venit aici ?

— Și dumneavoastră îi spuneți... „de general" ! De altfel, fiecare dintre cei, cîteva mii, cîți ne aflăm aici, nu se consideră altceva decît un „general"... în devenire. Mai ales după ce s-a dus vestea că un străin, aflat în vizită, ar fi spus că „liceul este o pepinieră de generali". Glumesc, fără îndoială, a adăugat Radu. Să știți că băieții de-aici au capul pe umeri. Și-l mai clatină ei din cînd în cînd — unii, firește ! —, dar de pierdut nu-l pierd.

— Nu mi-ai răspuns la întrebare.

— Într-un fel n-aș fi vrut să mă întrebați așa... Pentru mine, uniforma n-a jucat rolul pe care l-a avut poate în viața altora. N-aș vrea să înțelegeți că nu-mi place, dimpotrivă. Dar n-am fost niciodată, nici înainte de a intra la liceu !, fascinat, robit numai de ea, precum unii dintre colegii mei. Eu,... dar ce să vă mai spun... nu se poate să nu fi înțeles dumneavoastră...

— Spune, spune, te rog ! zise Valeriu.

— Am vrut să fiu eu însumi, să trăiesc pe picioarele mele.

— Radule, îmi place și *nu-mi place*, totodată, ceea ce aud. *Îmi plac* mîndria ta, dorința ta de a-ți croi, prin propriile puteri, un drum în viață, strădaniile tale de a merge cu capul sus pe acest drum, reușitele tale... Restul, ceea ce vrei să sugerezi tu, adică... sau poate... nu știu... În sfîrșit, nu vreau să te influențez decisiv cu judecățile mele, dar... La mama ta, de exemplu, nu te gîndești ? Dacă este așa cum mi-ai descris-o cîndva, atunci trebuie să treacă printr-un permanent și cumplit chin. Judecata

copiilor asupra părinţilor este, din păcate, de foarte multe ori, nedreaptă. Pînă la urmă toţi ne înţelegem greşelile, dar atunci este, cel mai adesea, prea tîrziu. Şi-apoi, ai un frate, o surioară, cu toţii v-aţi rupt din aceeaşi fiinţă.

— Pe ei îi iubesc cu adevărat, mi-e dor de ei — să nu rîdeţi de mine, dar îmi vine să plîng uneori, de dorul lor ! —, abia aştept să-i văd la bunica, în vacanţe, atunci cînd îi aduce mama. Şi pe ea o iubesc, o iubesc mult, i-am şi mărturisit cîndva, dar...

— Hm !... Cîndva, i-ai şi mărturisit !... Ţine minte ce ţi-am spus acum cîteva clipe, să nu te-ajungă timpul cînd să doreşti — ca pe cel mai de preţ lucru pentru sufletul tău — să-i mărturiseşti în fiecare ceas, în fiecare clipă ceea ce spuneai şi să nu poţi, pentru că... Dar să trecem peste această *zonă* învolburată, pe care, de ce să nu-ţi mărturisesc, mi-ar plăcea, m-aş bucura mult s-o limpezeşti cît mai devreme. Acum eşti bărbat în toată firea, şi încă ce bărbat, uită-te la tine, de-aş avea un asemenea băiat..., aş zbura numai pe raze de soare... Crezi că mama ta nu gîndeşte tot ca mine ? ! Şi, dacă iei în seamă faptul că dînsa ar avea toate drepturile la acel „zbor“, căruia tu îi tai cu nemilă aripile... ? !... Iartă-mă, iartă-mă..., nu ştiu ce e cu mine... Mi-ai răscolit o rană, care şi aşa era dureroasă : am pierdut-o pe mama de cîţiva ani. Şi ea, săraca, se bucura nespus că mă are (pe lîngă alţi vreo patru, cîţi mai sîntem în viaţă), se mîndrea cu mine, numai că eu uitam s-o văd, uneori, cu anii, deşi nu mă aflam, după cum ştii, la mai mult de o sută douăzeci de kilometri de dînsa, distanţă pe care puteam s-o parcurg în aproximativ o oră şi jumătate. Şi eu i-am rămas dator cu atîtea vorbe nespuse, cu atîtea sentimente nemărturisite, cu atîtea necazuri, pe care nu i le-am alinat în vreun fel... Iar acum... !... Ce ziceai că vrei să te faci tu ? schimbă Valeriu Bogdan brusc vorba. Uite, acum termini liceul, încotro o iei ?

— Vreau să urmez Academia Tehnică Militară.

— Excelent ! Şi cu pregătirea ?

— Am învăţat şi învăţ pe rupte ! Sper să fie bine !

— Va fi, fără îndoială ! Dar, pînă atunci, hai s-o luăm cu... începutul. De acord ?

3

— Care va să zică nu fascinația uniformei a fost hotărîtoare în alegerea liceului, ci liceul însuși. Cine ți-a vorbit despre el ?

— Dirigintele meu din clasa a VIII-a, prcfesor de biologie. I-am spus că vreau să mă fac inginer. Știa toată situația mea, nu de la mine, probabil că mama..., deși nu cred...

— Bineînțeles că nu !

— În sfîrșit, eu îi port recunoștință pentru faptul că, înțelegînd ce fel de copil sînt, intuind întreaga mea frămîntare, mi-a spus : „Dacă vrei un drum al tău, pe care să te simți cu adevărat om, care să te facă om, eu te sfătuiesc să urmezi *liceul militar*, Radule. Iar de-acolo — Academia Tehnică Militară. Numai că..." „Numai că ?", am întrebat atunci speriat, părîndu-mi-se că vrea să-mi ia înapoi ceea ce-mi dăruise : sfatul acela ce mă luminase și mă cucerise dintr-o dată. Mărturisesc că pînă atunci nu mă gîndisem la această posibilitate. Nu că n-aș fi auzit pînă la ora aceea despre existența liceelor militare, dar ele nu intraseră în preocupările mele. Mă gîndeam să dau examen spre a fi admis într-o clasă de matematică-fizică. „Numai că ?", am întrebat deci. „Acolo nu este ușor nici de intrat și nici, mai ales, de rămas !", a răspuns profesorul, la întrebarea mea precipitată.

Am vrut să știu, bineînțeles, la ce se referea cînd vorbea despre dificultățile *admiterii*, adică ce-ar fi, în plus, față de un liceu obișnuit. Și am aflat, între altele, despre faptul că trebuie să fii perfect sănătos, ca și despre alte cerințe, în legătură cu care, analizîndu-le eu în fugă, am deliberat că „nu sînt probleme", după cum nici cu starea sănătății nu erau... Rămînea examenul. Am aflat că, de obicei, este concurență foarte mare. I-am răspuns, cam cu îngîmfare, îmi dau seama, dascălului meu : „Nu mă tem !", dar începînd din clipele acelea un tremur mi s-a strecurat în suflet, de care n-am scăpat decît atunci cînd am aflat rezultatele...

După ce am trecut toate „vămile", pe care bănuiesc că le cunoașteți (mă refer, în principal, la recomandarea

pe care trebuia să mi-o dea şcoala — şi n-am avut probleme cu ea !, la consimţămîntul *părinţilor* — şi ce luptă a trebuit să duc pînă l-am obţinut !, la verificările medicale etc.) am ajuns la examenul propriu-zis.

M-a însoţit mama (vă mărturisesc că aş fi vrut să vin singur), domnul Corbeanu, pardon, tovarăşul director, că a ajuns director de uzină !, ne-a adus doar pînă aici cu maşina şi ne-a „vărsat" la poartă. L-am rugat s-o ia şi pe mama înapoi. El ar fi luat-o, dar ea n-a vrut. Şi-a găsit o gazdă aici, în oraş, şi a tremurat pe lîngă poartă şi pe lîngă gardurile liceului în toate zilele cît a durat examenul. Mă gîndeam cu milă la dînsa, o zăream uneori, iar seara stăteam de vorbă. Ajunsesem s-o încurajez eu. Plîngea aproape tot timpul. Pe de o parte ar fi dorit, din cîte intuiam (ea nu spunea aşa ceva), să nu reuşesc ca să mă întorc în oraş şi să intru la un liceu obişnuit, să fiu mai aproape, dar pe de altă parte — şi această dorinţă primă, fără îndoială — ţinea din toată fiinţa ei să izbutesc, pentru că, altfel, vă daţi seama, cu ce faţă ar fi trebuit să se întoarcă acasă şi să-i spună *stăpînului* că fiul *ei* n-a reuşit ! Cît despre mine, cu adevărat că nu m-aş mai fi întors în oraş. Înţelegeţi deci pe ce drum mă angajasem.

— Şi cum a fost ?

— Mai mult spaima ! Examenul, fără să fie uşor, n-a fost nici foarte greu !

— Te aşteptai la succesul dobîndit ?

— Nici pe departe ! Ştiam că am făcut lucrări bune, din cîte puteam eu să-mi dau seama, să mă autoevaluez, dar nu cunoşteam ceea ce au reuşit alţii să facă şi, mai ales, cum le vor aprecia profesorii.

Deşi, prin fire, sînt sociabil în general, am totuşi o singurătate a mea, pe care, atunci, în acele zile, o trăiam din plin, aş putea spune chiar că mă complăceam în ea, o valorificam. Nu vorbeam decît foarte puţin cu colegii mei, răspundeam scurt la întrebările lor, iar eu nu întrebam pe nimeni nimic... Cei mai mulţi, cînd ieşeau de la vreo probă, se manifestau zgomotos, vorbeau, întrebau, se consultau : „Cum ai făcut ?" „Dar tu ?". „*Aici* sau *acolo* cît ţi-a dat ?" „Dar ţie ?" „Mie — atît !" „Aoleo, mie mi-a ieşit altfel !" „Ca mine cred că e bine !" „Ba nu, ca mine !" „Pe-asta cum ai luat-o, pe-asta, propoziţia asta ? !" „Cum

s-o iau, concesivă !“ „Nu e concesivă, să știi !“ „Dar cum e ?“ „Ei, eu am luat-o...“ Îi ascultam, treceam pe lîngă acești gălăgioși mai departe, căutam să fiu singur. Mi-era un fel de spaimă să discut. Nici nu voiam să aflu la ce rezultate au ajuns alții, de teamă, pe de o parte, să nu aflu că „au ajuns“ la altele decît ale mele și să-i aud susținînd că ale lor sînt „cele bune“ ! Eu credeam într-ale mele, voiam să cred ! Și-apoi, n-am înțeles niciodată cum cineva, aflat într-o asemenea situație — de competiție. adică — are libertatea de suflet să discute, să discute și iar să discute... Nu știu, poate eu sînt de vină, poate eu nu intru, nu mă înscriu „în formă“, *defectul* fiind la mine și nu la alții... Am crezut însă totdeauna, mai normal este să spun *cred*, căci abia acum cred cu adevărat, după o experiență de cîțiva ani (pe care *atunci* firește că n-o aveam, deși sentimentul meu era același) am crezut însă și cred că asemenea momente de tensiune de orice fel — și cu atît mai mult de tensiune a examenelor — au, trebuie să aibă, o *decență* a lor, care obligă la o comportare adecvată din toate punctele de vedere...

—

A sosit, în sfîrșit, și ziua rezultatelor. Ne-am adunat — sutele de copii și de părinți — în fața „*comenduirii*“, clădirea aceea mare și frumoasă care, în timpul verii, este toată îmbrăcată în verdeață, e o frumusețe ! De pe trepte, comandantul școlii a început să citească numele celor reușiți... E un întreg ceremonial : cei ce sînt strigați se desprind din mulțime și trec în partea dreaptă a comandantului, într-un loc anume rezervat. Unul cîte unul părăsește mulțimea aceea care parcă n-are formă — chipurile se topesc toate de căldura emoțiilor, se amestecă unele cu celelalte, totul, părinți și copii, devenind o masă, o masă vibrîndă, o stare de suflet încrîncenată, așteptînd parcă să se desfacă în bucăți, ca în urma unei explozii. Și *explozia* se produce cu fiecare strigare a comandantului. Atunci, din amestecul acela de suflete aburinde și de haine pestrițe și umede de transpirație, se desprinde cîte o mogîldeață, mai mare sau mai mică, se desprinde încet, cu sfială sau, dimpotrivă, cu zgomot, cu pornire repezită ca la un start, de data aceasta de cursă lungă, cel mai adesea pentru o viață, se desprinde și trece în partea dreaptă a comandantului școlii. Aici

fiecare bucată (sau bucățică) ruptă din marea masă capătă imediat formă distinctă, are nume, are chip radios, are înălțime, care uneori întrece vîrfurile clădirilor și chiar pe cele ale plopilor de pe aleea principală, căci înălțimea mîndriei, întemeiate pe demnitatea unei adevărate izbînzi, poate fi fără limite. Și, dacă la intrarea în școală *mogîldeața* (mai mică sau mai mare) se strecura pe alee ca o umbră vîltorită de respirațiile atîtor spaime, acum privește peste lume, cu sufletul drept, precum tulpinile plopilor, martori la scurgerea timpului și la maturizarea și înflorirea, prin muncă și dîrzenie, a atîtor suflete.

Pe măsură ce *formele* din dreapta comandantului se înmulțesc, *masa* din față se împuținează, iar cînd „strigările" se încheie, se aud cuvintele legate în fraze frumoase și calde de felicitare a celor victorioși, dar și de încurajare a celor ce au rămas *dincolo de victorie,* de o asemenea victorie, la care n-au ajuns, cu toate că și-au dorit-o ; dar și ei, urmînd, cum este și firesc, alte drumuri, ale altor școli ce-i așteaptă, pentru că fiecare are locul său a igurat într-o școală, vor obține, fără îndoială, izbînzi ce le vor bucura sufletele acum puțin înlăcrimate...

După aceste momente, *victorioșii* aleargă spre cei ce le-au dat viață și care, prin izbînda lor, sînt chemați și ei să-și reia *formele* existenței, să-și recapete identitatea, aleargă spre a îmbrățișa și a se lăsa, mai ales, îmbrățișați. Lacrimi, vorbe frumoase, poate cele mai frumoase spuse și ascultate pînă acum, încurajări, promisiuni...

În ceea ce mă privește, cînd mi-am auzit numele rostit odată cu prima strigare, nu mi-a venit să cred, am rămas surprins, întîrziind să mă rup din mulțime și-atunci m-am auzit chemat încă o dată...

Cînd m-am întors lîngă mama, ea mai lăcrima încă. „Lasă, doamnă, nu mai plînge, încerca s-o liniștească un bărbat de-alături, uite, nici al meu n-a reușit. O să-i dăm la alte școli, n-or să rămînă ei pe-afară ! Deși, bine-ar fi fost aici, c-aveau de toate și armata făcea din ei oameni, vă spun eu, că doar... Hai, Ioane, că ceva constructor tot te fac eu !"

„Ba al meu a..." A reușit, a vrut să spună biata mama, dar n-a mai apucat, fiindcă omul își înșfăcase feciorul și-l împingea către poartă...

Relatarea lui Radu l-a adus și pe Valeriu Bogdan la nivelul de *mogîldeață*, înviindu-i dintr-o dată în suflet amintiri pe care le credea șterse demult...

...Sute de oameni și de copii, o singură respirație și-o singură privire — ațintită spre treptele acelea, care i se păreau ca un podium.

Însoțit de cîțiva profesori, directorul școlii, masiv, adus puțin de spate, cu o coamă de păr alb ca a lui Delavrancea, apăruse acolo spre a aduce la cunoștința mulțimii, probabil după vreo tradiție a liceului, numele celor mai buni copii care au ocupat primele locuri în rîndul celor reușiți la examen.

Sute de oameni și de copii — o singură respirație și-o singură privire.

După primul nume, pe care nu-l mai reținea, directorul a strigat un altul. A strigat o dată, de două ori, de trei ori. Din rînduri nu se prezenta nimeni. Atunci, s-a pomenit îndemnat de tatăl său :

— Du-te, poate-oi fi tu !

Și-a făcut loc și a apărut în fața celui care i se părea cît muntele de mare.

— Pe mine mă cheamă...

— De unde ești, băiețaș ?

A spus comuna, satul, școala de unde venea, anul, luna și ziua în care se născuse... Datele se potriveau !

Îi era greu să creadă... și totuși era adevărat !

Directorul i-a strîns mîna și l-a mîngîiat ușor... Pînă în momentul acela nu-și observase tatăl printre oameni. Îndreptîndu-se spre el, atunci l-a văzut de la distanță și i s-a părut că-i întrece cu un cap pe toți ceilalți... Părăsind școala, i se părea că în toți brazii de pe aleea cea largă și frumoasă, în toți pomii grădinii cîntau numai privighetori...

— Iarăși vă rog să nu rîdeți de mine, și-a continuat Radu relatarea, dar cînd am ieșit, după ce am mers la croitoria școlii, ca să-mi ia măsură în vederea confecționării uniformei, mama mă ținea, mîndră, de braț, iar pe alee plopii își plecau parcă vîrfurile, dintr-o parte și din alta, către ființele noastre... La un moment dat, m-am desprins din strînsoarea tandră a brațului mamei și-am început să alerg cu degetele de la ambele mîini rășchi-

rate, prefirînd printre ele smicelele din vîrfurile cele înalte ale mîndrilor copaci, care se întindeau cu mugurii lor către obrajii mei, mîngîindu-mă și bătîndu-mă pe umeri ca într-un ceremonial al învestirii cu grad de nobleţe...

Atunci am ştiut că voi ajunge neapărat general-inginer !... Ei, nu rîdeţi de mine ? Acum vă dau voie ! Rîdeţi, că aveţi de ce !

— De ce ? Te-ai răzgîndit cumva ?

— Bineînţeles că nu !

— Atunci... tot înainte !...

— Vă mulţumesc !... În sfîrşit, ca să termin cu laudele, aş vrea să vă mai spun că, odată ajunşi la poartă, am privit în stînga, în dreapta, o dată, şi încă o dată, şi a treia, şi a zecea oară, căutînd o maşină pe care amîndoi, şi eu şi mama, o cunoşteam foarte bine.

„Poate o fi la gazdă, a spus mama, să mergem acolo."

Am mers, dar maşina *tovarăşului director* nu era nici la poarta gazdei. Am mai aşteptat o oră, apoi încă una, şi încă una. Dînd un telefon, mama a aflat că soţul ei „a avut treabă multă la uzină" şi că n-a putut, în consecinţă, să vină să ne ia acasă. Ne-a sfătuit să venim cu trenul. Înainte de a închide telefonul — eram lîngă mama şi am auzit — a întrebat, ca printre altele : „Ei, ce scofală a făcut fiu-tău ?" Telefonul s-a închis fără să i se dea nici un răspuns... Astfel a fost sărbătorită *în familie* prima victorie din viaţa mea... Şi, iată, sînt de-atunci aproape patru ani !...



— Vă spuneam însă — a reluat Radu povestirea după cîteva minute — că profesorul meu diriginte mă avertizase cum că : „Acolo, adică *aici*, nu este uşor nici de intrat şi nici, mai ales, de rămas !"

— Exact ! Şi a avut dreptate ? Cu prima parte ne-am lămurit, dar cu cea de-a doua ?

— Mai ales cu cea de-a doua a avut dreptate. Dar să vă povestesc mai întîi, dacă vă interesează, despre un alt moment şi anume despre cel al începerii cursurilor.

— Mă interesează, cum să nu mă intereseze, îl asigură profesorul (Radu prinsese curaj, își dăduse drumul și acum era greu de oprit), dar ți-aș propune să ne întîlnim cu colegii tăi și cu ceilalți elevi care ne așteaptă, fiindcă a sosit ora stabilită. Mai vedem noi după aceea. În orice caz, nu plec pînă nu aflu totul de la tine, ca și de la alții. Tot ceea ce mă interesează și voi îmi puteți spune.

Valeriu Bogdan s-a întîlnit cu băieții. Îl așteptau toți, punctuali, cu hainele periate și cu pantofii lustruiți, în fața blocului-școală. Cînd a ajuns la cîțiva pași de ei, cineva a comandat scurt : „Atențiune, drepți !" Cei aproape douăzeci de tineri au luat poziția de drepți și l-au salutat. Le-a răspuns la salut, impresionat de gestul lor, care — de fapt — era în firea lucrurilor, adică a regulamentului, a obișnuințelor lor... Le-a spus ce-ar dori de la ei...

Privind la uniforma curată și frumoasă a unuia dintre colegii lui Radu, profesorul l-a întrebat :

— Și pe tine te-a fascinat uniforma, Marius ?

— E cea mai frumoasă din cîte am văzut eu, tovarășe profesor, îi răspunse acesta mîndru.

— E într-adevăr frumoasă ! confirmă Valeriu, cu un zîmbet în colțul gurii.

„Cînd am îmbrăcat pentru prima dată această haină eram atît de mîndru, încît nu mă mai uitam la *civilii* de vîrsta mea, *eu fiind acum apărătorul lor, eu fiind un erou*, care este gata oricînd să lupte cu arma în mînă pentru patria lui." Cine-o fi ? se întrebă, citind, Valeriu Bogdan. Uitîndu-se la semnătură, constată că era chiar Marius...

„Uniforma cu epoleții purpurii, ca două bucăți de jar ! mărturisește altcineva. Le-am simțit arsura răspunderii : eram alt om ! Le-am simțit căldura încurajării : puteam să privesc cu mîndrie, trebuia să înving !" Semnează : Cristian... Care-o fi Cristian ? se întreabă involuntar Valeriu Bogdan. A, băiatul acela spătos, înalt, cu mustăcioară !... Spiritual băiat...

Își aminti că el vorbea despre momentul în care toți copiii din anul I se îmbracă în uniformă, devenind „o

lume distinctă", o lume cu acelaşi chip, deşi cu feţe diferite, o lume mai ales cu aceleaşi ţeluri şi cu aceleaşi *condiţii* de împlinire a lor...

— Alergam cu toţii la oglinzi să ne privim, să vedem cum ne stă. „Cum îmi vine ?", ne întrebam, nerăbdători, curioşi. Aproape că nu ne mai recunoşteam !... Sub o caschetă imensă, sub un veston pe care-l puteai numi palton, în faţa noastră stătea ascuns un chip sfios, de copil, emoţionat şi speriat de tot ceea ce vedea în jurul lui. Ne-a pufnit rîsul şi rîzi, şi rîzi... Rîdeam cu gura pînă la urechi, iar dacă n-am fi avut urechi, am fi rîs cu gura de jur-împrejurul capului ! „Ce s-a întîmplat, măi ţîcă, de-ai intrat aşa la apă ?" l-a întrebat atunci careva pe cel pierdut sub uniformă. Bietul copil şi-a dat cascheta pe spate şi, privindu-ne, a început să rîdă şi el. Iar cînd a terminat de rîs, a întrebat cu îngrijorare : „Şi-acum eu ce fac ? Că doar n-o să m-aşteptaţi pîn-oi creşte ca să umplu *forma* asta de general ?" Am izbucnit cu toţii, din nou, în rîs. „Ia priviţi la el, are şi umor băiatul !, a spus cineva din apropiere, un elev mai mare din anul al IV-lea, însărcinat cu supravegherea noastră. După ce că e cu capu-n traistă şi ia altă uniformă, acum o face şi pe spiritualul.".

„Eu am luat-o pe aceea care mi-a fost dată !", a răspuns atunci băiatul, demn.

„Gura ! se auzi glasul sergentului. Aici nu se răspunde decît atunci cînd eşti întrebat şi nu aşa cum îţi vine pe limbă, ca la civili, ci cu : «Permiteţi să raportez ?», «Am înţeles !» şi altele ca acestea pe care-o să le învăţaţi voi foarte curînd, începînd chiar de astăzi. S-a înţeles ?"

„'Nţeles ! Să trăiţi !", a spus băieţelul, ducînd cu stîngăcie dreapta la chipiul său mare, în timp ce cu stînga îşi ţinea pantalonii să nu-i scape.

„Aşa, bravo ! a exclamat sergentul. Văd că bagi la cap uşor ! Acum, la magazie, fuga marş !, să-ţi schimbi uniforma.".

Băiatul a rupt-o la fugă, dar, după doi paşi, împiedicîndu-se în pantaloni, a ajuns la podea. În timp ce noi ne ţineam cu mîinile de pîntece din cauza rîsului, el s-a sculat, şi-a scos tacticos pantalonii, a adunat cascheta de

pe jos, că-i sărise cît colo, şi, rămas în chiloţi şi cu vestonul care-l acoperea aproape, s-a întors către noi, a făcut o reverenţă, după care a întins-o rapid spre magazie.

Cine credeţi dumneavoastră că era *Prîslea* cel atît de „voinic" ? El se află aici, printre noi...

— Eu ştiu ?! spuse profesorul, privindu-i cu atenţie pe cei aproape douăzeci de flăcăi. Ar putea fi oricare dintre voi, pentru că, în patru ani...

— Răspuns bun, pînă aici se acceptă, recunoscu Cristian.

— Mulţumesc !

— Şi totuşi...

— Păi, nu pot să spun decît la-ntîmplare, vă daţi seama, deşi, dacă nu eşti dumneata — şi arătă spre cel mai mic dintre ei — atunci..., şi-şi roti ochii, căutînd un indiciu cît de mic pentru ştrengăria copilului acela de demult ; părîndu-i-se că-l identifică în mustăcirea unui lungan, cel mai înalt dintre toţi, spuse : atunci trebuie să fii *dumneata !* şi-l indică pe acesta din urmă.

— Extraordinar ! Te-a ghicit, Victore ! spuse Cristian, sincer mirat, după care au izbucnit cu toţii în rîs.

Cineva, iată, notează foarte pe scurt cu privire la acel moment al potrivirii uniformelor : „M-am îmbrăcat în uniformă şi m-am dus la ai mei. Le-am predat hainele *civile.* Au început să plîngă... Eu am încercat să-i îmbărbătez... Eram de-acum militar !..."

Despărţirea de părinţi, de cei dragi, în general, este trăită adînc de fiecare elev şi nu numai în clipa începutului de drum. E o concluzie ce rezultă din atîtea alte mărturisiri.

„Îmi iau rămas bun de la cei dragi, care m-au condus pînă aici (e vorba de gară) — afirmă unul dintre noii *prieteni* ai profesorului. Îmbrăţişez cu ochii locurile, la care mă voi gîndi de atîtea ori. Mă urc în vagon. Simt cum roţile scrîşnesc şi şarpele metalic se pune în mişcare. Merge din ce în ce mai repede. În depărtare, pe peronul rece al gării, puncte care se mişcă..., tremură..., nu se mai văd...

Această despărţire se repetă întocmai, ca o placă zgîriată de patefon, de cîteva ori pe an. Privesc cîmpul care aleargă pe lîngă mine şi parcă nu văd nimic. Am ajuns...

După cîteva minute, un lung convoi albastru urcă serpentinele ce duc la liceu. Pătrundem din nou în *cetatea* noastră. Ne vom trezi iarăşi dis-de-dimineaţă, vom alerga la pregătirea fizică, vom învăţa, ne vom lua la întrecere cu noi, cu cartea, cu timpul, cu infinitele greutăţi..."

O altă mărturisire, ca un scîncet. E glasul unui „boboc" : „Prima seară cînd sînt singur ; mama nu mă mai dădăceşte, nu mă mai mîngîie la culcare, nu mă sărută. nu-mi urează «Noapte bună, sufletul meu !» O comandă care mă înfioară : «Stingerea !» S-a făcut întuneric. A început să-mi fie frică. Mi-au venit lacrimi în ochi. Le şterg la repezeală. Bine că nu mă vede nimeni, m-aş fi făcut de rîs. Mă gîndesc : «De-acum trebuie să trăiesc pe picioarele mele !»"

...Emoţia îl cuprinde şi pe Valeriu Bogdan : în minte şi în suflet îi apar imaginile unui moment cu spaime în parte asemănătoare...

Prima noapte petrecută de el ca elev al Şcolii Normale. Tatăl său îl „depusese" aici cu toată „zestrea" pe care regulamentul şcolii cerea s-o aibă — cearşafuri şi feţe de pernă, plapumă, saltea, cămăşi, indispensabili, cîte şi mai cîte —, pentru care ai lui, spre a le putea cumpăra, vînduseră cam tot ceea ce aveau prin curte, îndatorîndu-se, pe deasupra, la nişte vecini pentru cine ştie cît timp.

Înainte de a se culca, pedagogul care fusese repartizat să se ocupe de clasa lor (era absolvent, din anul acela, tot al Şcolii Normale) a stat de vorbă cu ei... Despre fel de fel de lucruri : cum să se poarte în şcoală, la masă, în sălile de meditaţie, în dormitor, cum să procedeze cînd vor avea învoire în oraş, cum să înveţe... Printre altele, către sfîrşitul convorbirii (de fapt, el vorbise, iar ei îl ascultaseră cu gurile căscate, din ce în ce mai înfricoşaţi, dîndu-şi seama cîte aveau de făcut, întrebîndu-se dacă vor fi în stare să le facă aşa cum trebuie, ce se va întîmpla cu ei ?), pedagogul le-a atras atenţia să aibă mare grijă de lucruri, să nu rămînă, cumva, fără ele.

Toate ca toate, dar numai cînd s-a gîndit Valeriu că s-ar putea să rămînă fără palton ori fără bocanci, fără

haină sau pantaloni, l-a cuprins spaima. Drept urmare, cînd s-a anunțat stingerea în dormitor, el și-a strîns totul, inclusiv bocancii, a desfăcut ușor cufărul (avea un cufăr mare de lemn, ca de recrut) și a înghesuit întreaga „avere“ acolo. L-a încuiat apoi la loc cu lacătul, iar cheile le-a ascuns între burduful de pernă și fața care îl acoperea. A întors perna cu cheile în jos și s-a culcat. Vorba vine : „s-a culcat“ ; de fapt, s-a zbuciumat toată noaptea, căutînd bocancii, pe care, în vis, i-i furase totuși cineva. Cînd s-a trezit, leoarcă de sudoare, deși în dormitor nu era prea cald, și a văzut că nu se întîmplase nimic (ca să se convingă, a căutat în ladă și-a văzut că bocancii erau neclintiți), l-a cuprins o adevărată fericire. A adormit din nou, visînd, de data aceasta, că se află acasă, la rîu, și că se scaldă cu frații lui mai mici. Deodată apa s-a făcut rece și el a început să tremure. S-a trezit. Se dezvelise, iar în dormitor se făcuse frig.

Spaimele s-au prelungit și în alte nopți, pînă ce s-a convins și el, ca și alții, că n-avea cine să le fure lucrurile. Erau cu toții copii săraci, nu se putea bucura unul de ceea ce aparținea altuia.

10

— Venisem special cu trei zile înainte de începerea cursurilor. De fapt nu numai eu, ci toți „bobocii“ din clasa a IX-a fuseseră chemați ! i-a spus, la un moment dat, Radu, în timp ce colegii lui răspundeau, în scris, la unele întrebări pe care profesorul le supusese atenției lor. Trebuia să ne pregătim în vederea participării la festivitatea de deschidere a anului școlar. Ca cel ce reușisem *primul* la examenul de admitere din vară, eu aveam o sarcină în plus : să vorbesc, în cadrul festivității, în numele noii promoții ce abia pătrundea în liceu...

Deschiderea e un adevărat spectacol, unul dintre cele mai emoționante. În fața „comenduirii“ se amenajează o mică, dar impunătoare tribună, la care se instalează microfoane, legate de difuzoare, plantate în jurul întregului platou din centrul complexului. Se adună acolo, la tribună, în ziua respectivă, toți profesorii, conducerea șco-

lii, în frunte cu comandantul, numeroși invitați, printre care tovarăși generali, reprezentanți ai ministerului, ai organelor de partitd și de învățămînt. Participă, de asemenea, pionieri de la școlile din oraș, utecişti...

Noi, „suflarea cea multă a liceului", cum ne numea cineva, sîntem organizați pe grupe, plutoane, companii, cu comandanți din rîndul elevilor mai mari pentru grupe și plutoane și cu ofițeri-comandanți pentru companii.

Înainte de deschiderea propriu-zisă a festivității ne prezentăm, în pas de defilare, în ordine, la locurile dinainte stabilite, pentru a constitui careul — formația în care vom participa la ceremonie, iar după terminarea acesteia, cu drapelul liceului în frunte, defilăm, într-o ordine impecabilă și într-o mișcare perfect sincronizată, prin fața întregii asistențe.

Deci, în principal, ceea ce ne privea pe noi, *începătorii*, era *defilarea*, de a cărei perfecțiune, la drept vorbind, eram încă departe. Așadar, trei zile de frecuș pînă scoteam pur și simplu limba, ca să învățăm să batem pasul cum se cerea, să păstrăm alinierea, să ne mișcăm cu toții în același timp, ca și cînd am fi unul singur, să..., să..., tot astfel de cerințe ce trebuiau îndeplinite întocmai, fără murmur, fără nici un fel de comentariu. Reușita depinde aici poate mai mult decît în oricare alt sector de viață de fiecare în parte, dar și de toți la un loc, căci formăm un *tot* indestructibil, puternic, de neînvins — prin *cerințe, condiții, idealuri, împliniri.* Important este — și asta am înțeles, în parte, chiar de la început, în ciuda unor comentarii întemeiate pe o cunoaștere superficială a realității, desigur, pe nepătrunderea acesteia, cum că „aici toți sîntem o apă și-un pămînt, nu mai poți fi tu însuți, dispari ca individ", că „aici te înghite mulțimea". „Și poate că e mai bine să fie așa", spuneau alții cu gîndul mai speriat de spectacolul ineditului pentru ei — important este, repet, că, dimpotrivă, chiar în aceste condiții de necesitate a realizării unei unități, de proiectare a devenirii și de înfăptuire a acesteia, a unei unități de gînd, de sentiment și de faptă, ți se cere *să fii tu însuți, să rămîi tu însuți,* să te valorifici la maximum într-un cadru ce-ți asigură toate condițiile pentru aceasta... Așadar, în timpul defilării — ce-i drept, cam bîjbîite! — din acele zile, cînd simțeam alături, în stînga și în dreapta,

în faţă şi în spate, cotul, mişcarea, gîndul, sufletul colegilor mei, a început *înţelegerea* cea mare... a rosturilor existenţei şi ale *misiunii* noastre...

La defilarea cea mare însă eu trebuia *să defilez* singur ! Vă mărturisesc că spaima examenului din vară a fost floare la ureche pe lîngă cea prilejuită de momentul respectiv. Dacă cu toţii la un loc aveam curaj, pentru că, simţindu-i lîngă mine, eram pătruns de sentimentul puterii şi deci şi de cel al corectitudinii îndeplinirii misiunii, acum, cînd trebuia să mă desprind din mulţime (ca la acea „strigare" din vara ce rămăsese parcă undeva, foarte departe) şi să înaintez către tribună, dar nu ca în vară, legănat, sfios, tremurînd, ci *în pas de defilare,* bătînd pasul, cu deschidere largă şi cu talpa întreagă — „să se audă" şi „să se simtă" —, cu mîinile mişcate într-un anumit balans, ordonat şi armonios, acum, zic, mă simţeam „galben-pierit", fără puteri.

Aşteptam, cu inima ticăind ca o nebună, scăpată din rosturi, din normal, să-mi vină rîndul. Şi mi-a venit...

Am întîrziat cîteva secunde trăgînd aer în piept. În timpul acesta am simţit în spate un ghiont al lui Marius, însoţit de cîteva vorbe şoptite : „Dormi în front, elev, ce faci !" Am pornit, fireşte, în *pas de defilare...,* rar, cu mişcări largi, aproape exagerate, cu izbituri puternice, prea puternice, că-mi simţeam tălpile şi mai ales călcîiele plesnindu-se parcă direct de asfalt. La un moment dat mi-a trecut prin gînd că s-ar putea să-mi sară tocurile de la pantofi... Ce-ar mai fi rîs lumea : „premiantul fără tocuri", „premiantul desculţ !", „ia uitaţi-vă, oameni buni, n-are milă de efectele statului..." Şi, în timpul acesta, nu ştiu cum, am încurcat mîinile, nu se mai mişcau cum trebuia, ca la început, ceva era anapoda, simţeam bine acest lucru, dar... am mers înainte, „fie ce-o fi !", mi-am zis, totul e să ajung acolo, la comandant, şi să-i dau raportul...

Am ajuns, într-adevăr, m-am prezentat, aproape gîfîind, roşu la faţă, precum dungile şi epoleţii uniformei, ori poate palid, ca faţa soarelui acelei zile de început de toamnă...

Comandantul mi-a răspuns la salut, mi-a strîns mîna, în timp ce-mi zîmbea părintește și m-a invitat la microfon...

Cînd am văzut microfonul în față, m-am trezit ca dintr-un vis... Am dus repede mîna dreaptă la buzunarul de la piept din aceeași parte ; am repetat mișcarea cu mîna stîngă către buzunarul din partea respectivă și... m-am convins de *catastrofă*. Mișcările au fost, bineînțeles, observate de toți cei ce se aflau în preajma mea, ca și de cei din primele rînduri ale mulțimii...

Nu trecuseră decît cîteva secunde, după care vocea mea, puțin tremurată, s-a auzit în microfon :

„Tovarăşe comandant,

Onorată asistență,

Stimați tovarăși profesori,

Dragi colegi,

Sînt momente în viață cînd omul, dacă scapă teafăr din ele, ar putea, cu dreptate, să spună că s-a născut din nou. Mărturisesc că mă găsesc într-un asemenea moment. (În rîndul celor din jur și mai ales în rîndurile, multe, din fața mea — rumoare.)

Trebuind să vorbesc astăzi în fața dumneavoastră, potrivit unui frumos, emoționant, ceremonial, pe care l-am socotit, pînă acum cîteva minute, înainte de a trebui să pornesc din rîndul de-acolo, ca pe o binefacere și ca pe o mare cinstire pentru ființa mea, mi-am *potrivit*, așa cum se cuvenea, cîteva cuvinte, atingătoare de suflet, vă asigur, pe care să le rostesc aici. Constat însă, cu mare regret, că ele au rămas pe patul ce mi-a fost, de cîteva zile, încredințat, din dormitorul nr... (prin mulțime s-a strecurat, cum ar fi zis Grigore Alexandrescu, „un fior" ale cărui nuanțe mi-a fost greu să le receptez dintr-o dată). Și cum nu pot, desigur, — am continuat — să vă solicit o mică pauză, pînă ce vecinul meu de pat, colegul Marius Popa — care, înainte de a pleca spre tribună, m-a îndemnat cu un ghiont *să fiu la înălțime* — s-ar deplasa, în pas alergător, să-mi aducă acele *cuvinte*, vă rog să-mi permiteți *să vă raportez* (toată lumea a izbucnit în rîs), în esență, la ce mă refeream acolo..."

Cînd, după vreo zece minute, în care am spus ce mi-a trecut prin minte, pentru că nimic din ceea ce scrisesem nu-mi apărea în fața ochilor — mă gîndeam la foile ace-

lea ale *cuvîntării* și le vedeam absolut goale, albe, cu obraz de var curat, și doar am o foarte bună memorie vizuală, dar, vedeți, se mai întîmplă ! —, deci, cînd am încheiat și am ascultat aplauzele care parcă nu se mai opreau, m-a cuprins o fericire căreia rareori i-am mai putut găsi egal în toată viața mea de pînă acum.

Tovarășul comandant m-a felicitat, adăugînd, la vorbele calde pe care mi le-a adresat, că „iată, ne-a intrat în școală nu numai un elev foarte bun, care, să sperăm, va ajunge și un bun militar, ci și un adevărat orator".

Abia atunci mi-am dat seama ce poznă făcusem și-am plecat de la tribună frămîntat și micșorat... în mine, fiindcă, la urma-urmei, eu mă dovedisem, în primul rînd, un adevărat *gură-cască* (ceea ce pentru un viitor militar era o notă foarte proastă) și abia după aceea un „orator" de ocazie, care a încercat, pe cît l-au ținut puterile, să-și spele obrazul cît de cît, spre a nu rămîne de rîsul-rîsului, precum s-ar fi întîmplat cu siguranță.

Povestindu-vă această întîmplare, am făcut-o mai ales pentru a vă spune că ea mi-a fost de mare învățătură. Și în alte dăți, în diverse împrejurări, mă dovedisem împrăștiat, chiar „gură-cască", și ieșisem din încurcăturile în care singur mă vîrîsem exploatîndu-mi alte însușiri, firește, pe cele pozitive. Dar niciodată nu mă alarmasem. Acum, adică în situația descrisă, am avut cu adevărat revelația unei asemenea neglijențe. Mărturisesc cu bucurie că, prin educarea voinței, a atenției, altfel stau lucrurile în prezent.

11

„Venisem în liceu să mă pregătesc pentru viață ! Voiam să ies cu fruntea sus din această luptă !", scria Lucian, un băiat din clasa a XI-a.

Deci „luptă" ! *Lupta pentru viață* abia după intrarea în liceu începe cu adevărat. Avea dreptate profesorul-diriginte (din clasa a VIII-a) al lui Radu... : „mai greu e să rămîi *acolo !*"...

„Răsfoiam cu ardoare broșuri și cărți despre cariera militară — mărturisește cel cu uniforma, Victor, de care

au rîs toţi colegii — şi nu de puţine ori am rămas impresionat de curajul şi dîrzenia oamenilor care stau de veghe, care au grijă ca viaţa noastră, tihna şi ritmul muncii noastre să nu fie de nimic şi cu nimic tulburate... Am simţit dorinţa de a intra în rîndurile lor." „E greu, băiatule, dar e frumos ! mi-a spus tata. Cînd pe umerii tăi vor străluci cei doi *luceferi*, vei vedea cît este de frumos ! Încearcă !" *„Liceul militar !* Aceste cuvinte mi-au cucerit atunci gîndul şi, treptat, fiinţa, şi gîndul a devenit speranţă, speranţa — vis, iar visul — împlinire !"

„Armata e grea, e o şcoală a curajului, a bărbăţiei. Aici înveţi să te stăpîneşti, să trăieşti cu adevărat !" Cuvintele acestea apar aidoma în aproape toate mărturisirile...

„Uneori ne este însă greu, mult prea greu..., mai ales la început !"

— Şi ţie ţi-a fost greu la început, Radule ?

— Bineînţeles ! Eram la un pas de disperare. Dacă n-aş fi fost aşa de mîndru — pentru că, mărturisesc *„păcatul"*, sînt ! —, dacă n-aş fi fost învestit, de la început, cu responsabilitatea de şef de clasă — şi cum era să mă fac tocmai eu de rîs ? —, dacă n-aş fi avut *acasă* situaţia pe care o cunoaşteţi, dacă nu mi-aş fi adus, în fiecare clipă, aminte de avertismentul dirigintelui meu, dacă,... dacă..., cine ştie ?... Dar ce bine că au fost toate acestea, fiindcă acum... Dar mai bine haideţi să vă povestesc cîte ceva despre greutăţile noastre, despre *programul* faimos, căruia trebuie să i te supui şi să nu-i rămîi supus, ci să-l învingi...

Ceea ce „înspăimîntă" pe noul sosit, la primul contact cu viaţa specifică liceului, este tocmai acest *program* al fiecărei zile, cu mici modificări, al tuturor zilelor şi al tuturor anilor : deşteptarea, înviorarea, spălatul, curăţenia pe sectorul repartizat, masa de dimineaţă, inspecţia de dimineaţă, pregătirea (scurtă) de dinaintea orelor, lecţii — teoretice şi practice (şase-şapte ore zilnic, cu o pauză mare, în care se serveşte *gustarea)*, masa de prînz, programul de pregătire obligatorie, curăţenia în sector, masa de seară, raportul de seară, pregătire, stingere, plantonul de noapte şi iar : deşteptare, înviorare, „Elevul *Cutare*, la mine !", „Înapoi, fuga marş !", „Pas de defilare", „Drepţi !", *„Salt înainte !"*, „Culcat !", „Drepţi !", „Salt înainte !"... Şi tot aşa, pînă ce începi să constaţi că, într-adevăr, *mergi înainte !*

Primul lucru „insuportabil" din program — așa ți se pare la început și cred că așa au gîndit despre el toate generațiile de elevi — este chiar *începutul* lui : *deșteptarea,* care se petrece totdeauna la ora șase dimineața, ați reținut, sper, *ora șase !*... Cum să te scoli la ora șase, cînd erai învățat să dormi pînă cel puțin la șapte, la opt, uneori, dacă învățai după-amiază ?... Deșteptarea însă nu se face cu : „Scoală, puișor," „Scoală-te, dragule, că ți-a făcut mămica (sau bunica) oușor moale, ți-a fiert lăptic, ți-a pregătit brînzică...", și tot așa cu promisiuni, cu mîngîieli, cu sărutări, cu masaje pe spate, în timp ce tu te mai răsfeți, întorcîndu-te cînd pe-o parte, cît pe alta, nu, bineînțeles, aici deșteptarea este cu comandă, în stare să zgîrie și urechile unui mort, urmată de : „Ta-ta-ta-taaa ! Ti-ti-ti-tii !" și iarăși : „Ta-ta-ta-ta-taaa !"... Sunete de goarnă, care-ți pătrund ființa, chemîndu-te să arunci pătura sau păturile de pe tine, să te îmbraci sumar, în două minute, și să alergi afară, jos, în curte, pe platou, la *înviorare !* Pe orice timp : ploaie, zăpadă, soare (de unde soare la ora aceea ?), frig, înviorare ! Și ce „plăcută" e treaba aceasta mai ales pe frig, ori pe viscol, pe ger de ți se lipesc nările una de alta cînd inspiri cu putere aerul rece ! Dar înviorarea trebuie făcută, călește organismul, este nevoie de ea, călește, totodată, voința, spiritul de disciplină, de îndeplinire a ordinelor în orice împrejurare...

— Într-o noapte — trecuseră cam vreo cinci săptămîni de la începerea cursurilor — ne trezim, toți cîți eram în dormitor, mi se pare vreo șaisprezece la număr, în țipetele bietului Victor.

„Mamă ! Mamă ! Săriți, mă omoară !... Mamă" Ne-am sculat buimăciți, am aprins lumina și l-am deșteptat...

Victor s-a trezit, era speriat și ud leoarcă, deși în dormitor nu era prea cald ; tremura tot ca o vargă...

„Ce e, mă, cu tine ? Ești bolnav ?" l-a întrebat cineva. M-am apropiat de el, l-am liniștit și-apoi l-am întrebat ce a visat, fiindcă era limpede că visase ceva urît...

Jenat mai întîi — se temea să nu rîdem de el —, Victor și-a dat drumul pînă la urmă și-a început să ne spună...

Ce se întîmplase ? Tot afurisitul de *program* era de vină... Visase bietul băiat că doi elevi din ultima clasă, doi năbădăioși, cunoscuți de întregul liceu, care aveau parcă

o plăcere din a ne chinui pe noi, ăştia mici, şi tocmai în perioada aceea în care simţeam atîta nevoie să fim mai protejaţi, înţeleşi, pînă ne acomodam şi noi cu asprimile vieţii militare, îşi puseseră în gînd să-l dea gata pe „voinicul" de Victor, vrînd, auziţi dumneavoastră, după o „metodă" a lor proprie (nu uitaţi că totul era vis !), să-l facă, dintr-o dată, *om* pe „boboc" ! Metoda consta în a-i introduce *programul*, bucată cu bucată, pe gît. Şi-au început „experimentul" cu cel mai „arătos" dintre toţi : l-au pus jos, i-au deschis gura cu forţa şi s-au apucat să-i toarne ceva — parcă era o doctorie cumplit de amară, povestea Victor.

„Hai, leat, ar fi zis unul, serveşte-i răcanului : *deşteptarea !* Aşa, înghite ! Şi-acum : *înviorarea !* Şi *spălatul*, şi *sectorul*, şi *pregătirea*, ... şi *plantonul*, da, *planton schimbul doi*..." Şi „înapoi, fuga marş !", „Salt, înainte !", „Culcat !", „Drepţi !", „Cincizeci de metri — tîrîş ! Executarea !" Apoi : „Salt, înainte !"... Şi, tot aşa, nu se mai opreau. Curios era că, după fiecare înghiţitură, Victor simţea cum i se umflă, cîte puţin, stomacul... Şi s-a umflat, ajungînd, la un moment dat, cît un butoi. Atunci, cei doi „călăi" au început să rîdă de el, rostind, printre sughiţuri : „Te-am făcut om, răcane, te-am făcut om !"

Scăpat din mîinile lor, băiatul alerga pe platoul din centru — acolo fusese ales locul „execuţiei", strigînd : „Mamă ! Mamă ! Săriţi, mă omoară ! Mamă !" Împiedicîndu-se şi căzînd pe burtă, ajunsă cît un butoi, Victor a auzit o bubuitură puternică şi... a simţit cum se dezumflă... Nu ştiam de ce, cînd l-am trezit, îşi tot pipăia stomacul...

— Haideţi să ne culcăm, băieţi, a spus atunci Marius, avem deja *un om* în mijlocul nostru. Şi, dacă ne gîndim şi la procedeul de „facere rapidă", putem fi complet liniştiţi. Sîntem salvaţi ! De mîine aplicăm experimentul : „Serveşte-i răcanului — DEŞTEPTAREA !"

Glasul sergentului de serviciu ne-a înfiorat ca în fiecare dimineaţă. „Experimentul" nu începea, continua ! Am continuat, desigur, şi noi lupta cu *programul*, despre care v-am împuiat capul, ca şi cu alte şi alte lucruri. Unele dintre ele ar fi putut fi evitate, dar toate ne-au învăţat să îndurăm, să strîngem din dinţi şi să înţelegem că *e necesar,*

pentru ca, atunci cînd va fi nevoie, să poţi, să reuşeşti, să nu ţi se mai pară greu !...

„Şcoală a bărbăţiei, şcoală a curajului !"

„Zilele trec unele după altele, identice şi monotone, dar rezultatele nu se lasă aşteptate : bagajul de cunoştinţe şi de deprinderi creşte, înţelegerea devine tot mai profundă cu privire la menirea noastră, a viitorilor ofiţeri...", notează, cu mîndrie, copilul de altădată, ţîncul căruia i se aplicase „experimentul" din vis...

„Omul, chiar copil sau adolescent în formare, — se gîndeşte Valeriu Bogdan — este o complexitate... aproape fără limite, care trebuie descoperită paş cu pas, înţeleasă, ocrotită întru creştere frumoasă, adică mai ales din acele izvoare ale ei care sînt clare şi frumoase sau măcar au şansa de a deveni... Aici se făureşte o lume *distinctă*, dar «o *lume*» — aceasta nu trebuie uitat — care nu are, nu trebuie să aibă, doar *linii, linii* asemănătoare, prin trupul cărora fluxul vieţii, raportat la cerinţe, la misiuni, să curgă la fel, ci şi *relief*, cu nenumărate elemente distincte, însemne ale acelei complexităţi, ce, în final, *împlinindu-se*, înflorind, va oferi ochiului şi parametrilor de evaluare un peisaj pe cît de *variat*, ca necesitate, pe atît de *armonios*".

12

Secretara intră în cabinetul directorului şi-i lasă pe birou o carte poştală ilustrată.

— Acum o sosit ! E tot de la...

Directorul ia scrisoarea, o priveşte şi faţa i se luminează într-un zîmbet cu margini de miere.

— Dacă aţi şti cine-mi scrie ? ! Aproape că nu e săptămînă să nu primesc o asemenea ilustrată, o carte poştală obişnuită, mai rar cîte o scrisoare mai lungă, uneori o telegramă, un telefon :

„Albu se gîndeşte la dumneavoastră cu respect şi recunoştinţă !" ;

„Calde şi respectuoase salutări din Hunedoara ! (am ajuns în dimineaţa aceasta cu o treabă)" ;

„Permiteţi-mi să raportez: Mi-e dor de Dumneavoastră!

Şi de tovarăşul profesor... la fel!";

„Cînd veniţi pe la Piteşti, nu ne ocoliţi! Vă aşteptăm cu drag şi dor! *Fetele* mele sînt bine, sănătoase şi se înclină cu gînduri alese spre zîmbetul dumneavoastră cel bun şi spre ochii aceia calzi!";

„A ajuns *ţăranul* din Cîmpia Bărăganului la Paris! Phiii... că mare şi frumos îi!... Şed cît şed şi vin degrabă! La întoarcere, e musai să vă vedem. Deocamdată vă port în dorul meu pe «Champs Elysée», pe unde mă plimbai o ţîră..."

Valeriu Bogdan aşază pe masă scrisorile şi cărţile poştale ilustrate pe care i le întinsese directorul să le citească. Sub palma lui, scoase dintr-un sertar, se mai aflau, în teanc, alte cîteva zeci de asemenea petale, ce înfloriseră, fără îndoială, din izvoarele nobile ale unui suflet frumos.

— Cine e? întreabă Valeriu Bogdan curios.

— Să vedeţi... Era..., nici nu mai ştiu exact cînd era..., adică în ce an. Dar nici n-are importanţă. Era într-o vară, în tot cazul, pe vremea cînd examenul de admitere se ţinea în comun, deci într-un singur loc pentru toate liceele militare din ţară...

Locul acela era, în anul respectiv, Iaşiul.

Desfăşurarea examenelor se afla în toi. Aveam mulţi candidaţi, puteam deci foarte bine să alegem. Aşa că ridicaserăm şi cotele de exigenţă.

Într-o zi, în pauza de prînz — cam de vreo două-trei ore —, după ce am servit masa, am intrat puţin în „Copou", aflat în apropierea sediului în care se ţineau examenele.

Ne-am plimbat mai întîi, eram cu încă doi profesori: unul de limba română şi altul de matematică, am admirat „bătrînul tei" al nemuritorului „Luceafăr", am făcut plecăciune cu gîndurile şi fiinţele noastre în faţa *POETULUI*, adică a bustului acestuia, am cercetat cu privirile şi cu inimile chipul de bronz al aceleia ce-i fusese izvor de nemuritoare POEZIE, ca şi de zîmbet şi de învolburare pentru clipele scurtei lui *treceri* „pe suprafaţa humei", pe care a luminat-o şi a înnobilat-o pentru vecie prin „cuvîntul ce exprimă adevărul", după care ne-am aşezat undeva, pe o bancă, la umbra unui pom, spre a ne odihni puţin. Colegul

meu, profesorul de matematică, a scos atunci din geantă tabla de carton și piesele minuscule ale unui șah și m-a invitat la o *partidă*. Profesorul de română „chibița". În prima rundă, care s-a consumat foarte rapid, am bătut eu ; în cea de-a doua învingătorul a fost el.

Ne găseam la a treia... La un moment dat, observ învîrtindu-se pe lîngă noi, adică trecînd cînd într-o parte, cînd în alta, pe un băiețel. S-a oprit apoi la cîțiva metri și ne privea stăruitor. Am crezut că-l interesează șahul. De aceea l-am și întrebat :

„Îți place ?" Răspunsul a fost : „Ehe !" L-am privit toți trei : era pirpiriu la înfățișare, îmbrăcat cu o cămașă veche, dar curată, cu niște pantaloni de doc, decolorați, fără să fie murdari, în picioare cu niște bocanci vechi și cam mari (nu fac, să știți, literatură — eu sînt profesor de matematică !), cu capul descoperit (părul scurt și des, castaniu, era pălit parcă de soare) ; lîngă piciorul drept, jos, pe pietrișul aleei, se sprijinea o traistă de lînă — spălată și răspălată —, din acelea în care li se dădeau, la țară, cailor ovăz sau boabe de porumb să mănînce ; în traistă, se afla, desigur, ceva, fiindcă era puțin umflată.

„Vrei să încerci ?", am întrebat mai departe. „Am încercat, dar nu cred că am să reușesc ! a dat el un răspuns îndurerat... Și tare aș vrea să rămîn !"

Am ciulit cu toții urechile (*„Unde dai și unde crapă !"*). „Unde să rămîi ?" ; „La liceu !" ; „La care liceu ?" ; „La ăsta la care sînteți dumneavoastră !"...

L-am chemat mai aproape... Am aflat astfel că băiatul venea dintr-un sat din Cîmpia Bărăganului. Avea mamă și încă șapte frați. Tatăl le murise. „E musai să intri, Tudore, îi spusese mama, dacă vrei *să mergi mai departe,* precum zici... Eu n-am cu ce să te țiu în școli. Acolo aud că-ți dă de toate, cum spune domnu-nvățător !..."

„Da' n-am avut noroc !", adăugă băiatul, cu ochii la vîrful bocancului drept, cu care răscolea încetișor, cu grijă parcă să nu deranjeze pietricelele de pe alee.

„De ce spui așa ?"

„Pentru că n-am făcut prea bine la română... De textul acela pe care ni l-ați dat să-l povestim n-am prea auzit..."

Eu nici n-am avut carte, iar *doamna* noastră a cam lipsit, că-i tare bolnavă... Da' nvăţătorul meu, cel din clasele I—IV, mi-a zis că-s bun pentru liceul ăsta : «Du-te, măi, că tu ai memorie bună, o să le-nveţi pe deasupra toate... *regulile*-acelea după care se conduc ei». Că eu numai ce mă uit la o poezie şi o şi-nvăţ ! Aşa şi cu *povestea* aceea, v-o spuneam toată, pe deasupra, dac-o vedeam. Dar aşa, de unde, n-am văzut-o..." Şi ochii i-au fost năpădiţi de lacrimi.

„Zici că ai memorie bună, măi Tudore ? Tudor şi mai cum ?", întrebă profesorul de limba română.

„Albu ! răspunse băieţelul... Păi, puneţi-mă la încercare !", a continuat el cu oarecare speranţă în priviri.

Colegul meu a căutat în servietă şi-a scos de-acolo o gazetă cu profil literar. A ales o poezie dintr-acestea, moderne, fără rimă. Nu era prea mare, ne-am uitat şi noi la ea, avea cam vreo douăzeci de rînduri... I-a întins-o băiatului, întrebîndu-l : „Cît îţi trebuie ca s-o înveţi ?"

„Mult mai puţin decît v-o trebuit dumneavoastră să gătaţi cu piesele-acelea ! Să zic aşa, cam preţ de... cinci minute !"

„Bine, mă uit la ceas !", a spus profesorul.

Tudor Albu s-a îndepărtat puţin de noi. Ne-am reluat partida. Într-adevăr, n-am apucat să facem decît cîteva mutări, că ne-am şi pomenit cu el.

„Îs gata !", ne-a spus. Ne-am privit ceasurile : trecuseră trei minute şi jumătate.

„Dă-i drumul, Albule !", spuse colegul meu, începînd să urmărească rîndurile din gazetă.

Tudor al nostru a luat poziţie de drepţi acolo, în mijlocul aleii, a făcut o scurtă plecăciune către noi şi-a început să recite cu glas limpede, clar, puţin tărăgănat. N-a sărit nici un cuvinţel ! Era o poezie de natură, cu metafore cam sofisticate, pe care bietul copil le-a reprodus întocmai !... Cînd a încheiat, s-a plecat din nou în faţa noastră şi, cînd ne-a privit, avea un strop de zîmbet în colţul buzelor, pe care-l ocrotea ca pe o izbîndă.

„Extraordinar !", am zis eu, entuziasmat.

„Ai înţeles poezia ?", l-a întrebat profesorul de română.

„Nu prea ! a răspuns sincer băiețelul. Dar, dacă doriți, v-o povestesc, așa cum am priceput-o eu."

„Nu, nu-i nevoie, Tudore ! Dacă vei fi elevul meu, vei vedea tu de ce nu se pot povesti asemenea texte !..."

„Da' cum o să fiu, cînd n-am făcut nimic ? întrebă copilul din nou, îndurerat. Și tare-aș vrea să rămîn !"...

Ne-am luptat ca Tudor Albu să devină elev al liceului militar. Am mers pînă acolo încît am intervenit la București, cerînd să-l mai examinăm în plus... Ni s-a răspuns că dacă-l *admitem* va trebui să-l luăm la noi ! (Băiatul candidase pentru locurile altui liceu.) L-am admis, în final, și l-am adus aici !

Nici nu vă puteți închipui ce fericire a fost pe bietul copil. La începutul anului școlar a venit și cu mamă-sa, care, atunci cînd m-a văzut și a aflat, de la băiat, tot ceea ce se întîmplase, s-a repezit la mine și, luîndu-mă prin surprindere, mi-a sărutat mîna !

Tudor Albu nu-și mai încăpea, de mîndru ce era, în hainele de licean. Dar, după începerea școlii, l-au prins și pe el spaimele. Nu din cauza *programului,* bineînțeles ! Sculatul la ora șase ? „Păi ce, m-am sculat vreodată mai tîrziu ?", ne spunea el. *Înviorarea, curățenia sectorului,* în general toate activitățile din program, cu excepția învățăturii, nu-i puneau nici un fel de probleme.

La învățătură însă dădea cu genunchii de pămînt mai la fiecare pas. Îi era greu. În ciuda faptului că avea o memorie care s-a dovedit, în continuare, foarte bună, întîmpina mari greutăți pentru că nu avea pe ce să-și bazeze înțelegerea (pregătirea lui anterioară fiind extrem de precară), nu avea pe ce să clădească ; nu fusese învățat să gîndească sistematic, să stabilească relații între elemente, fenomene, să le analizeze, să facă generalizări, să formuleze... Plîngea de necaz și de durerea situației și ne ruga de fiecare dată cînd mai lua cîte o notă slabă să nu ne supărăm și să avem răbdare cu el, să mai avem răbdare. În sufletul lui, recunoștința pentru noi era cît cuprinde zarea (în cazul respectiv — biata lui ființă). Căuta tot felul de forme să și-o manifeste : era peste măsură de ascultător și de disciplinat, la cele mai grele sarcini el era în frunte, la activitățile practice se dovedea priceput și

extrem de harnic, iar la pregătirea militară depunea eforturi care ne impresionau și obținea și rezultate destul de bune.

Impresionantă era mai ales o anume comportare a elevului Tudor Albu... Cînd ne vedea, cînd ne zărea doar trecînd prin curtea școlii, pe mine mai ales, dar și pe ceilalți doi profesori din Grădina „Copou", bătea *pas de defilare* aproape să-și rupă călcîiele și saluta chiar dacă noi treceam la distanța de peste o sută de metri de el !...

Cînd l-am observat pentru prima dată, l-am chemat în biroul acesta, i-am mulțumit, iar el a rămas de-a dreptul uluit de vorbele mele, l-am mîngîiat pe cap... Cînd ne-am despărțit, m-a rugat, ca de obicei, „să am răbdare", că el „va birui" pînă la urmă, ce „pînă la urmă, cît de curînd", pentru că „simte el" acest lucru.

Și, într-adevăr, „biruințele" lui au început să se arate, încet, încet, în trimestrul întîi mai puține, dar apoi, în celelalte, au devenit tot mai consistente. Încheierea primului an l-a situat undeva nu prea departe de coada rezultatelor.

În clasa a X-a însă lucrurile s-au schimbat mult, iar în ceilalți doi ani Tudor Albu a ajuns unul dintre elevii noștri foarte buni.

După absolvire, a făcut Școala de ofițeri la Pitești. S-a și căsătorit acolo. Are două fete, iar cînd vorbește despre „fetele" lui, o socotește între ele și pe soția sa. Are o muncă de răspundere, în care își face datoria cum poate el mai bine... Și are și *memoria... sufletului bună*, după cum se vede, pentru că, așa cum vă spuneam, nu trece o săptămînă fără să nu ne sosească o vorbă bună și caldă de la el !... Acum e la Paris, unde „se plimbă o țîră" pe „Champs Elysée"...

— ...„în suflet cu dorul pentru dumneavoastră !" Frumoasă pildă, într-adevăr : de măsură a intuiției, a omeniei și a muncii unor dascăli adevărați și de dîrzenie — în muncă și în viață — a unui om care a avut șansa să fie descoperit la timp și care și-a făcut o bucurie — pentru o viață întreagă — din a recunoaște mereu acest lucru...

13

— Tovarăşe profesor, se adresă Victor, acum *cel înalt*, în timp ce Valeriu Bogdan trecea cu grupul de băieţi pe lîngă un eleşteu aflat undeva, în spatele grădinii liceului, în partea de apus, să vă spună Marius cum a ajuns el să vorbească la microfon, alături de tovarăşul comandant al şcolii.

— Bravo, Marius ! spuse profesorul, crezînd că e vorba despre vreo faptă deosebită pentru care a fost felicitat în faţa întregului colectiv, luînd şi el cuvîntul cu acel prilej.

— Ce „bravo !“ ? Mai de grabă : „brava“, mi se cuvine, pentru că n-am ajuns acolo, la microfon, în urma cine ştie cărui merit, ci în urma unei prostii, în săvîrşirea căreia l-am avut tovarăş pe Sorin — şi-l arătă pe Sorin cînd spuse acest lucru. La microfon n-am vorbit însă decît eu, deoarece s-a considerat că e suficientă autocritica unui singur... „măgar“, pe celălalt l-au luat pe garanţie...

— Într-o vară, acum doi ani de fapt, începe să relateze Marius, pe vremea unor călduri nemaipomenite — ne apropiam de sfîrşitul anului şcolar —, am făcut baie în eleşteul acesta.

— Păi aveţi voie să faceţi baie aici ? întrebă Valeriu Bogdan, cu mirare.

— Tocmai că *nu* avem voie. În primul rînd pentru că groapa aceasta cu apă nu este amenajată pentru a se face baie în ea. Noi însă, deşi cunoşteam interdicţia, nu cunoşteam prea bine fundul bălţii, adică nu-l cunoşteam deloc, ce mai ! Ne încălziserăm aşa de tare — era cam pe la unu („după miezul nopţii“, cum ar fi zis un personaj al lui Caragiale).

Rămăseserăm în sala de studiu, să învăţăm. Aveam a doua zi teză la matematică. În sfîrşit, cînd ne-am terminat treburile, ne-am strecurat spre dormitor, cu grijă să nu facem nici un zgomot, ne-am dezbrăcat în mare grabă, fără nici o vorbă şi ne-am strecurat sub cearşafuri. Am adormit în cîteva secunde... În ceea ce mă priveşte, am visat că eram undeva într-o pădure, cu copacii toţi uscaţi, care, la un moment dat, au luat foc. Eu alergam înnebunit printre flăcări, care mă ardeau, mă ardeau mai ales prin

înăuntru — curios, nu simţeam arsurile la suprafaţa pielii, ci, cum spuneam, înăuntru, în mine, alergam deci să scap, să ies undeva, să ajung la o margine, dar nu reuşeam defel. În zbuciumul acela, m-am rostogolit probabil şi m-am trezit jos din pat...

N-am făcut zgomot prea mare, aşa că n-am sculat pe nimeni...

Ridicîndu-mă, am constatat că sînt lac de sudoare, iar în stomac simţeam un foc cumplit. (Tot învăţînd, ni se făcuse foame. Sorin avea nişte brînză de burduf în dulap. Avea şi pîine. Am mîncat ca nişte lacomi. Nu ştiu ce ne apucase. Iar brînza era sărată şi usturată...). M-am dus pînă la spălător şi-am băut cîteva guri de apă, care parcă m-au mai potolit întrucîtva. Întorcîndu-mă în dormitor, am simţit că flăcările au început să crească în mine din nou. M-am aşezat pe pat şi mă gîndeam ce să fac... În timpul acesta aud nişte gemete din patul vecin. Mă apropii şi-l văd pe Sorin zvîrcolindu-se. El gemea. Îmi spun că şi ăsta o fi visînd tot foc, ca şi mine... Îl scol cu grijă...

— Hai, măi, vorbă lungă, scurtează-i coada o dată, se auzi glasul lui Sorin... M-am sculat şi eu, continuă el, nu visasem foc, dar îl simţeam, ca şi el, în mine, aşa că, negăsind altă soluţie, ne-am gîndit să facem o baie. Ce-i drept, el a propus. Iar eu am fost de acord... După cîteva minute plonjam direct în oglinda aceasta împînzită de atîtea fire de ierburi... Constatînd că apa e adîncă, trecea cu mult de statura noastră, acum a mai scăzut, am încercat să înotăm, dar ne încurcam în ierburi, în nişte crengi de copaci care erau pe-atunci aruncate aici... Am trecut la „călcatul“ apei, dar nici aşa n-am scos-o la capăt... „Hai să ieşim !“, îi strig lui Marius..., care se avîntase mai mult decît mine, spre mijloc. „Nu pot să mă mai întorc“, mi-a răspuns... În timpul acesta eu făceam eforturi disperate să ajung la mal şi, într-adevăr, am ajuns... Cînd am ieşit afară, i-am strigat din nou : „Ieşi mă, odată, ce vrei să te îneci ?“ Era o noapte cu lună. Îl vedeam zbătîndu-se aproape de mijlocul apei (al eleşteului). „Marius, Marius, am ţipat la el, uitînd de faptul că pot fi auzit de soldaţii de gardă, îndreaptă-te către mal, n-auzi, ai să oboseşti...“

„Nu pot ! Mi s-au încurcat picioarele în ierburi“, a mai apucat el să spună şi l-am văzut zbătîndu-se, apoi apa l-a acoperit.

M-am aruncat în eleşteu din nou, înaintînd spre el ; între timp, Marius a reapărut la suprafaţă, aruncînd apă pe nas şi pe gură de parcă ar fi fost o pompă dispersoare...

M-am zbătut să ajung lîngă el, l-am prins cu o mînă şi-am încercat să înot pe drumul pe care-l cunoşteam. Am reuşit să-l smulg din capcana în care fusese prins, dar am simţit cum mîna mea dreaptă cu care înotam devenea tot mai grea, încurcîndu-se în ierburi asemănătoare cu cele în care era aproape în întregime înfăşurat Marius.

— Ei, ce să-ţi spun, îi „tăiaşi“ tu coada... Povesteşti de un sfert de oră cît de viteji eram noi, mai ales tu, şi ce „închinăciune“ făceam prin baltă pregătindu-ne să devenim hrană peştilor..., dac-or fi... Chiar, or fi peşti în eleşteu ? întrebă Marius, ca şi cînd atunci l-ar fi văzut pentru prima dată.

— Şi ?..., pînă la urmă ?

— Norocul nostru a fost că ne-au auzit soldaţii de pază... Au alergat, au găsit un lemn pe care ni l-au întins, ne-am agăţat de el şi astfel ne-au ajutat să ieşim...

— A doua zi era vineri, ziua *trecerii în revistă* a întregului efectiv al şcolii.

— Ce înseamnă această *trecere în revistă* ?

— E tot un *punct* al *programului*, se oferă Radu să explice : în fiecare vineri, dimineaţa, înaintea cursurilor, în faţa blocului-şcoală se adună întreaga conducere, în frunte cu comandantul, cadrele didactice şi prin faţă defilează plutoanele şi companiile de elevi. Fiecare clasă formează un pluton, patru-cinci plutoane — o companie. Ofiţerii-comandanţi de plutoane şi companii trec prin faţa şefului şcolii şi a tuturor celor adunaţi, odată cu elevii. După aceea, ies din rînduri şi îşi privesc *ucenicii* mai departe, cum „se desfăşoară“... E un prilej de a ne obişnui cu parăzile militare, cu momente mai deosebite ale vieţii militare în general, dar, în acelaşi timp, este un moment de control asupra pregătirii noastre fizice, de specialitate...

Totodată, *revista liceului* este momentul de evidenţiere a faptelor bune, deosebite şi, mai rar, de criticare a greşelilor ce se mai săvîrşesc...

Dacă nu s-a întîmplat nimic deosebit, după ce am trecut pe sub ochii comandantului şi ne-am aşezat pe platou, în careu, la locul dinainte stabilit, acesta ne salută, ne urează „Succes“ ! pentru săptămîna următoare şi noi ne

vedem de treburi, intrăm la clase în ordine și încep cursurile.

Dacă sînt însă lucruri deosebite de evidențiat, atunci, de la microfonul instalat în fața șefului școlii, au loc evidențierile, făcute pe scurt, se comunică dispoziții, ordine...

— În dimineața aceea, de a doua zi deci după isprava noastră, interveni Marius, școala întreagă avea să afle un lucru „deosebit“, dar unul negativ, bineînțeles. A fost anunțată și comentată succint abaterea noastră, subliniindu-se și consecințele grave pe care le-ar fi putut avea...

Dacă vă spun că aș fi preferat să-mi fi tras tovarășul comandant două perechi de palme, acolo, în fața întregii suflări a liceului, dar trase așa, cu sete, să răsune pînă în Buzăul din care provin, înseamnă să indic soluția cea mai ușoară ce ar fi putut fi aleasă, din punctul meu de vedere...

Nu m-a pălmuit însă nimeni, la propriu... M-au pălmuit, m-au ars, mai rău, desigur, decît focul din visul trăit cu o noapte în urmă, decît jarul pe care-l simțeam în mine atunci cînd împreună cu nepricopsitul de Sorin hotărîsem să ne aruncăm în lac, miile de perechi de ochi ce mă cercetau dezaprobator, iar năvala aceea de gînduri necruțătoare, sosite din toate părțile, m-a împrejmuit, amenințînd să mă sugrume. Am simțit atunci o judecată în care nimeni nu spune nimic... Sorin era alături de mine ! „Priviți-i !“, atît a spus tovarășul comandant. Și a urmat un minut cît o viață, un minut în care noi am murit de mai multe ori și am înviat de tot atîtea ori, spre a ne primi, cel puțin, cu demnitate, condamnarea.

Apoi mi-a fost întins microfonul, pentru ca eu, Marius Popa, să apreciez singur cele întîmplate... Nu-mi mai aduc aminte ce am spus. Deși m-am gîndit de nenumărate ori la abaterea aceea, nu mi-am putut reconstitui vorbele cu care am condamnat-o. L-am întrebat și pe Sorin : nici el nu-și amintea. Și, iată, abia azi mărturisesc că mi-a fost frică să-i întreb pe careva dintre ceilalți... De-atunci...

— De-atunci, ar vrea să spună Marius, au trecut doi ani, și despre ei, adică despre el și Sorin, numai de bine ! Numai că „pasiunea“ pentru acest eleșteu nu s-a sfîrșit cu episodul povestit cu atîtea amănunte. Am mai avut un... „erou“...

— Ce spui, Victore, despre cine e vorba ? Nu, cumva, despre tine ?

— Nu, răspunse băiatul cel înalt, care păstra ceva pe figura lui din chipul de copil ştrengar, aşa precum şi-l închipuise Valeriu Bogdan, în urma descrierii ce i se făcuse.

— Atunci ?

— A, nimic interesant, tovarăşe profesor, se amestecă, precipitat, Radu... Să mergem, dacă ne permiteţi, să vă arătăm şi altele... Prea ne-am oprit mult la acest eleşteu !

...Au urcat un deal... Băieţii povestesc, în continuare, fel de fel de lucruri, sînt extrem de sinceri, deşi prudenţi, mereu atenţi la ceea ce comunică, precum şi la felul în care realizează comunicarea. Se întrec să fie care de care mai plastic în expresie, mai *deosebit* în idei, dar, dincolo de aceste strădanii ale lor, profesorul îi simte sinceri, buni, serioşi. E o solidaritate tinerească între ei, bărbătească, frumoasă, în care se încadrează şi el cu nespusă plăcere şi cu bucurie...

Citise, mai de dimineaţă, într-un număr al revistei acestui liceu, o serie de poezii, unele dintre ele remarcabile. Iată, acum îşi aminteşte ceea ce spunea un elev, din clasa a XII-a, într-o „Nocturnă" :

„Clepsidra toarce vremea
Şi oamenii păşesc în veşnicie
Cu visurile-n mînă,
Iar eu surîd
Convins că sînt ei înşişi..."

Reţinuse, de asemenea, şi versurile despre o noapte „mare, albă, / ca halatul unui medic / lîngă masa de operaţie / ca lumina lunii / sclipind pe baioneta grănicerului /, ca adevărul întrezărit / în ochii gînditorului / întîrziat la masa tăcerii..."

Plimbîndu-se cu aceşti băieţi, Valeriu Bogdan simţi cum îl învăluie şi pe el atmosfera dintr-o poezie a lui Marius :

„N-am simţit niciodată
mai intens
Şi n-am înţeles
mai concret

Solidaritatea ostăşească
decît în mijlocul
plutonului meu
la defilarea liceului...
Energia adolescenţei noastre
cu disciplina instrucţiei
şi armonia muzicii
se sublimează în spirit,
în conştiinţă:
Sîntem ostaşi ai patriei !
De-aceea sîntem ostaşi,
ca să apărăm
libertatea patriei noastre,
truda roditoare a poporului,
jocul copiilor,
dragostea tinerilor,
duioşia părinţilor,
înţelepciunea bunicilor,
liniştea mormintelor străbune
Şi mai ales viitorul,
Viitorul nostru liber,
al poporului nostru,
al României Socialiste !"

Şi Valeriu Bogdan înţelege astfel mai bine suferinţa acestui băiat din momentele judecăţii săvîrşite în faţa liceului, a acelei imagini a solidarităţii, de data aceea a desolidarizării cu greşelile.

— Ce este cu acest *forum romanum* în ruină ? întreabă profesorul, ajungînd în faţa unei foste construcţii, aflate într-adevăr în paragină.

Era un fel de amfiteatru, cu trepte de piatră, multe trepte, vreo douăzeci la număr, înălţate pe tot dealul, dispuse în potcoavă, cu o deschidere mare la mijloc. Băieţii nu ştiu să-i spună aproape nimic despre originea acestei construcţii. Îi precizează doar că ei, din cînd în cînd, o folosesc drept *gazdă* a unor spectacole în aer liber şi că s-au hotărît s-o renoveze în cel mai scurt timp.

14

— Tu de ce te afli în dormitor la ora aceasta ?

— Permiteți-mi să raportez : sînt elevul-sergent Macarie Doru... Mi-am luxat glezna, nu pot să merg. Medicul mi-a ordonat să rămîn în pat două zile ; de altfel abia pot să calc pe picior...

— Şi nu stai la infirmerie ?

— Ba da ! Am venit aici doar pentru cîteva minute, să-mi iau ceva !

— Ți-a dat apă de „Burov" ?

— Da ! Şi apă de „Burov" !

— Să-ți umezești mereu pansamentul ! îl sfătuiește Valeriu Bogdan. E foarte bună soluția aceasta în asemenea situație... Știu din experiență !... Odată, într-o vară, la mare, își amintește, nu știu cum m-am rostogolit în apă și m-am lovit cu degetul mare de la piciorul drept de o piatră... Pesemne că l-am luxat, fiindcă după-amiaza (cînd m-am lovit era pe la prînz) a început să mă doară cumplit. S-a umflat, nici vorbă să mă mai pot încălța și să calc pe picior. Atunci, soția unui pictor, doctoriță, a alergat pînă la o farmacie și mi-a adus tablete „Burov". Le-a dizolvat, preparîndu-mi astfel soluția (vezi să fie destul de concentrată și a ta), m-a pansat și, peste pansament, ca și la tine, mi-a turnat apă din aceea... În două zile m-am făcut bine. Dar am stat în pat, am respectat prescripția... spune profesorul.

Doru zîmbește puțin trist. Nu speră să se facă bine chiar în două zile. Una trecuse deja și piciorul îl durea încă foarte tare.

— Ei, la tine este luxată glezna, ceva mai mult deci... Dar cînd mă gîndesc că eu nu eram decît un biet *civil*, pe cînd tu ești ostaș în toată legea, sergent chiar, ai patru ani la activul tău de *luptă* și de *împliniri*..., sînt sigur că vei trece peste acest mic necaz în cel mai scurt timp.

Băiatul oftează. Valeriu Bogdan îl privește cu atenție. E un tînăr bine făcut, frumos la chip, cu părul scurt, ondulat...

— E prietenul meu, intervine Radu, unul dintre prieteni... Aici, de fapt, toți sîntem mai mult decît prieteni,

adaugă el, privindu-i pe ceilalți, ne considerăm frați — membri ai aceleiași familii, solidari în ceea ce facem bun și ne izbîndește, gata oricînd să ne sprijinim la nevoie, la necaz... Deși suferința fizică, mai ales,... rămîne întreagă și *numai a ta*...

— Da, da, îmi amintesc de meditația ta de demult !

Băieții îl privesc curioși.

— Noi, adică eu și cu Radu, ne cunoaștem de vreo cinci ani, mărturisește Valeriu Bogdan. L-am reîntîlnit aici pe Radu și mă bucur foarte mult de revedere.

— Doru e un foarte bun matematician ! reia Radu.

— Bravo ! Felicitări ! Înseamnă că participă și la olimpiadă ?

— Bineînțeles ! Și anul acesta a luat premiul I pe județ. Urmează să meargă la faza națională.

— Ca și tine ! adaugă Marius, referindu-se la Radu

— Trebuie deci să se facă foarte repede bine. Pînă atunci nu mai este decît aproximativ o săptămînă.

— Ei, de-acolo nu lipsesc chiar dacă ar fi să merg într-un picior !

— Îmi place hotărîrea ta ! Îți doresc mult succes ! Vă doresc, mai corect spus. Cred că aveți și alți „olimpici"...

— Destui ! Spre mîndria noastră, afirmă Sorin ; chiar între cei de-aici se află unii care mai participă la *națională :* Victor — la biologie, de exemplu, Marius — la română, Mihai — la limba rusă, Cristian la limba franceză, iar Amilcar Ionescu (în aceste zile nu se află în școală, a fost chemat la București pentru lotul internațional) este imbatabil la fizică. A luat și în anul trecut premiul I la faza internațională și sperăm să nu se dezmintă nici de data aceasta.

— Foarte bine, băieți, vă felicit, din inimă, pe toți !

— Ați fost și prin dormitoare ? îl întreabă directorul cu care se întîlnește, la ieșire, pe Valeriu Bogdan.

Rămîn amîndoi de vorbă. Băieții se retrag, promițînd că-l vor aștepta la cabinetul de literatură...

— Am găsit, într-un dormitor, un băiat cu piciorul luxat. Mi s-a părut un elev bun. De altfel, colegii lui spuneau că e și „olimpic" la matematică.

— A ! Doru Macarie ?! Ce-i drept, e băiat bun, are *substanță* foarte bună, dar...

— Am simţit că e ceva cu el, după cum i-a luat Radu apărarea.

— Ce-a zis Radu despre el ?

— Că e cel mai bun prieten al lui !

— Sînt prieteni, n-a minţit. *Matematicieni* amîndoi. În fiecare seară, între ora 20 şi 21,30′ sînt la mine, în cabinetul de matematică. Lucrăm...

— Cum, dumneavoastră în fiecare seară sînteţi în şcoală ?

— Stau aproape..., doar trec strada ! Să revenim însă la Doru... E un băiat bun, dar dificil, mai exact a trecut printr-o perioadă grea, ne-a făcut şi nouă unele necazuri...

— Vă ascult, vă ascult ! îl îndeamnă Valeriu Bogdan pe director.

— ...Tatăl lui este militar de carieră şi doreşte, bineînţeles, să facă acelaşi lucru şi din băiat.

— Pînă aici — foarte bine !

— Da, numai că, fiind mai mulţi ani plecat în străinătate, în diplomaţie, băiatul a fost încredinţat, pentru creştere, unui bunic, tatălui mamei lui Doru. În casa acestuia şi-a petrecut, de fapt, şi copilăria, amîndoi părinţii fiind ocupaţi cu serviciile lor, neavînd timp de el. Şi n-au avut mai ales în anii aceştia, cînd Doru, ajuns adolescent, le-a simţit nevoia mai mult decît oricînd. În curtele perioade petrecute împreună, nici tatăl şi nici mama n-au reuşit să se apropie decît foarte puţin de băiat. Sever din fire, grijuliu, pretenţios, în chip firesc, tatăl, în loc să încerce să şi-l aducă lîngă suflet pe fecior, să vadă ce gîndeşte şi el, ce vrea, ce simte, îi dădea mai mult sfaturi, care sunau a ordine : să faci aşa, să faci pe dincolo, trebuie, trebuie, trebuie... Între altele i-a cerut „să fie cel mai bun din liceu“, pentru că şi el a fost la fel. Cerinţă, într-un fel firească, dar nu te întrebi : „Poate oare ?“. „Acum care o mai fi situaţia la şcoală ?“. „În capul şi în sufletul lui ce se întîmplă ?“ Nu-l întrebaseră, de fapt, nici cînd l-au adus la liceu : „Vrea ? Îi place ?“ Aşa au hotărît, aşa au procedat ! Copilul trebuia să se supună !

Doru s-a supus, ce-i drept, dar „s-a supus“, asta neînsemnînd că şi gîndea ca părinţii lui, că, mai ales, îşi *dorea* şi el acelaşi lucru...

„Putea să mă convingă foarte ușor, avea să-mi spună băiatul în timpul unor lungi discuții pe care le-am avut împreună, dar nu, el *mi-a ordonat* și aceasta n-a făcut decît să mă revolte. Adică de ce ? mi-am zis. Ce, eu sînt nimic ? Sînt un lucru pe care să-l iei dintr-o parte și să-l așezi în alta, convins fiind că acolo o să rămînă ? Eu nu sînt ființă, om, n-am suflet, n-am dorințe, aspirații, nu gîndesc ?"... Și uite așa se tot întreba băiatul, ambalîndu-se în revolta lui, exacerbînd-o chiar...

Am încercat să-l liniștesc și am și reușit în mare măsură.

Odată, în vara trecută, elevul a avut învoire acasă. Venise mamă-sa din străinătate și nu rămînea în țară decît cîteva zile ; i-am dat drumul s-o vadă. A plecat sîmbătă la prînz. A ajuns acasă în nici două ore, s-a întîlnit cu mama (lucrurile, așa cum s-au petrecut *acolo*, la București, le-am aflat mai pe urmă de la el). Au stat de vorbă, s-au bucurat. La un moment dat băiatul dădea semne de nerăbdare... A fost nevoit să-i spună pînă la urmă mamei că între timp — în ultimele luni ori în ultimul an de cînd părinții nu mai veniseră acasă — se împrietenise cu o fată, elevă de liceu ca și el...

Mamă-sa a sărit ca arsă, „parcă ar fi aflat că am dat foc Bucureștiului", povestea băiatul. „M-a certat, spunîndu-mi că sînt neserios, că, în felul acesta, n-o să se aleagă nimic de capul meu, că tata ține atît de mult ca eu..., și tot așa, pînă ce a ajuns *să-mi ordone*, în numele ei și al tatei, să termin imediat cu..., nu pot să pronunț cuvîntul rostit la adresa acelei fete !... Și, dacă ar fi cunoscut-o cel puțin, dacă ar fi văzut-o cum arată,... cît e de frumoasă, de pură !"

Elevul a plecat de-acasă a doua zi, dimineață. Nu i-a mai trebuit nimic. A sosit la școală cătrănit de supărare.

Se plimba nervos pe o alee din grădină.

„Simțeam că mă sufoc — mi-a spus mai tîrziu, că-mi gîtuie cineva sufletul..."

Și-atunci n-a mai văzut în fața sa decît apa... Și-a scos în grabă vestonul și s-a aruncat în eleșteu !... După cîteva clipe, bătea din mîini, ca o pasăre cu aripile frînte...

L-a salvat cineva — nici nu mai știu cine — și l-a adus la camera de gardă. Au sosit în grabă cîțiva colegi de-ai lui, printre care Radu, Marius, Victor, Sorin — cei pe

care-i cunoaşteţi şi dumneavoastră —, să vadă ce s-a întîmplat. Au vrut să-l ia în dormitor, ori să-l ducă la infirmerie. Doru s-a opus, cerînd să vin eu acolo, fiindcă numai cu mine „vrea să stea de vorbă". Deşi duminică, eram în şcoală. Am aflat şi m-am dus... Zăcea întins pe un covor şi tremura (era ud leoarcă). În clipa în care m-a văzut, a încercat să se scoale, dar l-a podidit plînsul. Printre suspine, mă ruga să-l iert.

„O pereche de pantaloni şi-o cămaşă ! am cerut, nu vedeţi că tremură de frig ?" (În cameră era răcoare). În două secunde, toţi băieţii au rămas în chiloţi şi în maiouri, fiecare întinzîndu-i lui Doru pantalonii şi cămaşa lui.

„Luaţi-l de-aici şi duceţi-l la infirmerie sau în dormitor !" am mai spus şi am ieşit, fiindcă mi se pusese un nod în gît.

Am plecat spre casă, gîndindu-mă la Doru şi la colegii lui... „Multe lucruri pe lumea aceasta, îmi spuneam, ar trebui să fie simple, pentru că ele reprezintă adevăruri fundamentale de viaţă, dar la înţelegerea lor oamenii ajung foarte greu" (uneori nici nu ne putem explica de ce, mai exact — n-avem timp). Iată, de pildă, relaţia dintre copii şi părinţi ar trebui să se afle atît de mult în preocuparea celor învestiţi, de viaţă, în primul rînd, cu creşterea generaţiilor ce le vor lua locul. În cazul de faţă, *preocuparea* a existat din plin, dar ea nu s-a bazat pe cunoaşterea reală şi completă a „datelor problemei", aş spune eu, ca matematician. Într-o relaţie nu poţi să iei în seamă doar un singur termen, pentru că rezultatul nu poate avea o bază reală. Apoi, prietenia dintre băieţi şi fete, care s-ar cere, după mintea mea, mai bine luminată şi mai frumos ocrotită din partea celor maturi... Dar „operaţiile" acestea trebuie făcute cu deplină discreţie, cu pricepere, cu „instrumente" adecvate unui domeniu atît de gingaş cum este sufletul omului, simţirea acestuia, mai ales a tinerilor... ; *prietenia şi solidaritatea* celor de un fel, a celor care au acelaşi statut de viaţă şi de muncă, de devenire, cum sînt elevii noştri, ar trebui să se afle şi mai mult în preocupările noastre (mă iertaţi că am început să vorbesc ca la un consiliu pedagogic, dar nu găsesc alţi termeni la îndemînă ; cum sîntem însă între profesori — mizez pe faptul că ne înţelegem reciproc)..."

Pînă la urmă, *cazul* cu care v-am reţinut atenţia (ah ! fir-ar să fie, tot termeni, expresii care s-au tocit, golindu-se de conţinut), *cazul* deci a fost rezolvat !

(„Interesant tip, îşi spune Valeriu Bogdan, gîndindu-se la director... ; om bun — întîi şi-ntîi şi dascăl admirabil, după cum mi-au spus şi băieţii, de nenumărate ori ; preocupat pînă în adîncul fiinţei sale de binele acestor tineri, al şcolii pe care o serveşte de atîta timp ; că ţine şi la „haina expresiei", foarte bine ! Cu atît mai bine !")

— ...Am discutat, în tihnă, a doua zi, cu băiatul, reia directorul. Am socotit că nu e cazul să mai ştie toată şcoala ce s-a întîmplat, ca într-o altă situaţie, în parte similară, petrecută tot la eleşteu...

— Am aflat, am aflat !

— V-au informat deci !

— Da ! Nu trebuia ? !

— Viaţa nu are numai alb ! Iar într-o carte... Poate veţi scrie ceva despre noi, cine ştie, şi-atunci s-ar putea să se spună că prea e „roz" ! „Fugi, tovarăşe ! Păi, ce, lasă, că mai ştim noi !..."

— Păi, dacă „ştiţi", de ce nu-mi spuneţi ? Mă lăsaţi aşa, „roz", în gura... criticilor ?

Rîd amîndoi.

— Acum, trecînd peste glumă, spune directorul, eu cred, dacă-mi permiteţi o părere, de *nespecialist*, fireşte, că nu e nevoie să-l ţii pe unul o oră cu un cuţit în rană şi să-i descrii, cu lux de amănunte, fiecare din cele o sută de împunsături pentru a convinge că *acolo* e un loc care *doare*.

Literatura e...?

— Sugestie ! Care pleacă însă de la viaţă şi trebuie să construiască o lume cel puţin egală cu ea ; literatura adevărată e mai convingătoare decît viaţa însăşi...

Dar, să revenim la...

— De acord !... Şi, aşa cum vă spuneam, dar ce să vă mai spun.., poate e de ajuns *problema*, nu ?

— Care, se vede, cît de colo, că *doare*, chiar dacă nu descriem cele o sută de lovituri.

— Exact ! Şi totuşi, cînd m-am gîndit la *rezolvare*, ţineam seama pe de o parte de faptul că părinţii, cu care am stat de vorbă mai apoi, cu mama băiatului în special

— şi eu, şi tovarăşul comandant —, au înţeles unde se afla locul acela cu „durerea“, unde nu făcuseră dînşii destul şi, ca urmare, au luat măsuri al căror efect a fost salutabil; pe de altă parte, un rol nemaipomenit asupra lui Doru l-a avut Radu, prietenul şi colegul lui, un băiat *tare*, care, în ceea ce-l priveşte, a reuşit să învingă singur obstacole ce pe alţii poate că i-ar fi doborît. Am aflat şi eu lucruri interesante despre viaţa lui din afara liceului... Am spus şi „eu“, ştiind că dumneavoastră îl cunoaşteţi dinainte de a fi elevul nostru...

Anul acesta, ca şi înainte de altfel, cu excepţia acelei întîmplări, Doru Macarie a avut o comportare exemplară. Dar lucrurile trebuie măsurate nu numai pe dinafară, adică nu numai faptul că ele intră perfect în cerinţele regulamentelor vieţii noastre este important, ci, mai ales, aş zice că merită să fie admirată biruinţa ce s-a săvîrşit *înăuntru*. E mare lucru să ştii şi să simţi *la timp*, aş sublinia, că pe drumul, greu, al obţinerii unei biruinţe (care poate fi şi de acest fel) se află, alături de tine, cineva! Este — mi-aş permite să remarc — o concluzie de mare preţ la care elevii noştri cu toţii ajung mai devreme sau mai tîrziu, în orice caz în timpul şcolarităţii lor!

„Aici învăţăm să învingem orice greu! citeşte Valeriu Bogdan într-o nouă mărturisire. Ţi se par nerezolvabile atîtea. Apoi constaţi că se poate!“

...„Am înţeles pentru prima oară că viaţa este grea şi că, dacă nu eşti pregătit, te poate doborî! spune altcineva. Dar viaţa din liceu m-a schimbat mult, m-a făcut să preţuiesc munca, m-a învăţat să muncesc cu adevărat şi să respect munca altora. M-a făcut puternic de unul singur şi mai ales împreună cu ceilalţi...“

„Cei mai frumoşi ani ai vieţii mele aici i-am petrecut, deşi n-au fost deloc uşori... Liceul este casa noastră, viaţa noastră aici se orînduieşte, se plămădeşte şi se desface spre lume... Am impresia, uneori, în vacanţă, că sînt singur!“

„Avem grijă de pregătirea noastră teoretică şi practică, militară, dar şi de cea politică şi morală. Sîntem şi vom

rămîne soldaţi ! Nu uităm că *armata se încadrează în pulsul vieţii patriei, în locurile cele mai fierbinţi ale acesteia !"*

Valeriu Bogdan l-a rugat pe Radu să-i mai spună şi alte lucruri despre Doru. N-a scos de la el mai mult decît faptul că „este un băiat foarte bun şi un prieten admirabil !"

— Bine, dar...

— Mi-am închipuit că aţi aflat. Nu-l condamn pe tovarăşul director că v-a spus. Poate că a făcut bine. De altfel dînsul a bandajat şi a vindecat rana.

— Dimpotrivă, spunea că tu...

— Eu nu i-am fost decît prieten lui Doru. Prietenia, camaraderia, nu se măsoară. Eu n-am aflat încă să se fi inventat o unitate de măsură pentru ele...

— Există, şi încă de cînd lumea : faptele !

— Mă iertaţi : faptele sînt chiar esenţa, fără ele cum să-ţi dai seama că există prietenie... ? !

— Şi tot ele sînt şi măsura !

— Mda !

— Poţi să nu fii de acord cu mine, dar lucrurile tot aşa rămîn.

— Ba, cred că pot să fiu ! adăugă băiatul, zîmbindu-i parcă recunoscător.

— Apropo de *prietenie*, Radule, despre un alt fel de prietenie : ce mai face fata aceea..., Liana Alexandrescu parcă se numea ? întrebă profesorul.

— N-aţi uitat-o !

— Nu, n-am uitat-o, dovadă că, iată, acum, după aproape cinci ani, mi-am adus aminte de ea şi de numele ei...

— Vă spun altă dată !

— Mă bucur pentru faptul că vrei să ne mai vedem, dar nu plec de-aici, să ştii, pînă nu aflu ce este cu Liana !

— Altă dată poate fi şi mîine, că doar nu plecaţi în seara aceasta, ori chiar astăzi, mai tîrziu...

— Îţi mulţumesc !

15

— Ştiţi că Radu şi Doru vor merge la Academia Militară ? i-a spus directorul lui Valeriu Bogdan.

— De Radu ştiam ! Îmi pare bine că şi prietenul lui...; răspunde acesta.

— El l-a convins. Sînt buni matematicieni, cum vă spuneam.

— Radu cred că e bun la toate, nu numai la matematică... E şi scriitor ! Probabil că şi Doru învaţă bine şi la celelalte discipline.

— Nu chiar ca „şeful clasei", dar bine, bine !... Cînd îi văd, mi-aduc aminte de tinereţe...

— Sînt gata să notez.

— Nu mai notaţi, că doar n-o să scrieţi despre mine.

— Nu, nici vorbă ! Pe mine mă interesează elevii, ei sînt viaţa liceului, pulsul lui !

Valeriu Bogdan aşteaptă, cu privirile în jos, să „audă" reacţia ; cînd îşi ridică ochii, nu-l mai recunoaşte pe director. Acesta îl priveşte de parcă l-ar cumpăra pe cinci bani, dar numai aşa, pentru plăcerea de a-l arunca după aceea.

— Cum, şi noi ? Noi ce sîntem aici ? izbucneşte. Cînd îl vede zîmbind, îşi dă seama de *cursă*. Adaugă, rîzînd : Vă jucaţi cu mine deci.

— Nu mă joc ! Aştept să-mi povestiţi !

— Altă dată ! Acum au prioritate elevii !

16

— Băieţi, aveţi şi sere ? întreabă Valeriu Bogdan, trecînd pe lîngă o construcţie care nu arăta să fie altceva.

— Avem de toate ! răspunde Marius. Şi sector zootehnic... de fapt, *sectoare*...

— Ce *sectoare*, mă, intervine Sorin, că doar n-a fost nimeni repartizat să lucreze aici mereu...

— După cîte înţeleg eu, nu-ţi prea place să lucrezi prin asemenea „sectoare", Marius ?

— Eu sînt de la țară, tovarăşe profesor, ştiu ce înseamnează munca şi la vaci, şi la porci, şi la cai, la zarzavaturi, la porumb, la ceapă, la grîu... Poate „boierilor" ăstora de la Bucureşti, că avem destui, să li se mai „strîmbe" nasul cînd intră în grajd şi mai ales cînd sînt puşi să facă curățenie...

— Marius, las-o moartă! se aude glasul lui Cristian, „olimpicul" la limba franceză.

— Cum ai lăsat tu atunci vaca nemulsă... Dacă l-ați fi văzut, tovarăşe profesor, cum se chinuia, scosese şi limba printre dinți tot strîngînd de țîțele vacii, dar laptele nu apărea deloc. Pînă s-a plictisit Joiana şi i-a aplicat „franțuzului" un picior şi-o coadă peste ochi de l-a aruncat cît colo, cu „şiştar" cu tot.

— Îi dă mîna să rîdă..., zise Cristian, cu un zîmbet superior pe față. Păi, nu văzusem pînă atunci în viața mea de-aproape ugerul unei vaci. De unde să ştiu şi cum s-o mulg...

— N-are dreptate! intervine, din nou, Marius. Militarul trebuie să ştie de toate. Ce te-ai fi făcut, mă, dacă erai undeva, într-o „situație-limită", şi singura ta sursă de hrană s-ar fi aflat acolo, în ugerul Joianei? Ai fi murit de foame privindu-l?... Şi-apoi, nu mai vorbesc că, în cazul de față, puteai să înveți din exemplul concret, care se afla alături: de la vițel!

Băieții izbucnesc în rîs, ca de atîtea ori în timpul plimbării...

— Nu s-ar zice că n-ai limbă ascuțită, amice Marius!

— Mai bine ascuțită decît cu ea cît lopata, să-ți dai gata interlocutorul doar prin simpla mişcare a aerului...

— Cu florile..., schimbă vorba Radu.

— Ei, ce-i cu florile?

— Să vă spună mai bine Vlad, el cunoaşte îndeaproape lucrurile.

Vlad, un băiat nici înalt, nici scund, cu ochii verzi şi privire iute ca de viezure, apăru în față.

— Ei, e o trăsnaie, pe care am făcut-o eu către sfîrşitul anului întîi... Atunci, ca şi acum, întrecerile între plutoane, adică între colective de clasă, cuprindeau toate aspectele muncii şi ale vieții acesteia a noastre, în colectiv, deci şi „ținuta" sălii de clasă în care învățam. Era într-o vineri, seara, aproape de sfîrşitul programului. O

lustruiserăm noi — lună era (sala, bineînțeles). A doua zi se făcea un control, în urma căruia se acorda un punctaj, de care se ținea seama și la învoirile în oraș sau acasă. Cei mai mulți doreau să plece acasă pentru sîmbătă după-amiază și duminică. Cu toții însă țineam să ne păstrăm locul fruntaș în competiție și, deasupra tuturor acestor argumente, se afla dorința de a-l mulțumi pe dirigintele nostru — atunci, ca și acum, tovarășul căpitan-profesor de limba română.

— *Gazda* din cabinet !

— Exact ! Simțeam, știam că și dînsul ține mult la noi, se bucura, de fiecare dată, pentru cel mai neînsemnat succes al nostru, se purta cu noi foarte apropiat, gata oricînd să ne înțeleagă, să ne asculte destăinuirile, la care, fără să ne dăm seama, ne îndemna, ca să ne cunoască, desigur, dar și ca un părinte adevărat, *al nostru, al tuturor*, acum, în lipsa celorlalți... Orice undă de bucurie îi lumina, dintr-o dată, ochii căprui, și noi învățaserăm să iubim toate acele „luminări", țineam atît de mult să le vedem cît mai des, să nu le pierdem... Știți cît de bine se poate simți cineva într-o asemenea atmosferă de viață și de muncă ? N-ai da-o pe nimic în lume !"

— Mă emoționezi, Vlade ! se auzi glasul lui Valeriu Bogdan. Ceea ce spui este un lucru atît de frumos, aș zice, pe de o parte, ca noblețe a sufletului, a ființelor voastre, iar, pe de alta, ca putere de a remarca, de a identifica așa ceva și de a vă lupta, cu toate resursele voastre, ca *acel lucru* să vă rămînă !

— N-am intenționat să vă emoționez, am evidențiat, pur și simplu, un adevăr ! a adăugat băiatul cu decență. Deci era într-o vineri, seara, aproape de sfîrșitul programului... Înainte de a părăsi clasa, ne-am mai rotit o dată ochii peste ea. Eram mulțumiți. Cineva însă a spus : „Dacă am fi avut și niște flori, flori multe așa, să punem peste tot, ce bucuros ar fi fost tovarășul diriginte și ce mîndru s-ar fi simțit cu noi !"...

Am plecat spre dormitor. În capul meu intrase însă cuvîntul „flori" și începuse să îmbobocească, mai mult, tot mai mult. Pe măsură ce mă apropiam de locul de odihnă, iată că se desface : explozieee !... flori, flori,

multe flori, care mai de care mai colorate, peste tot, în mine, erau numai... *flori !*

M-am prefăcut că mă culc ! După ce colegii mei au adormit cu toţii, m-am sculat uşurel de tot, să nu-l trezesc pe careva, mi-am luat pantalonii şi cămaşa în mînă, la uşă mi-am ales şi pantofii, de pe culoar, m-am îmbrăcat în grabă şi cu grijă să nu mă observe *plantonul* şi am coborît, cu paşi ca de pisică, ieşind în întunericul de-afară. Era, nu ştiu de ce, beznă. Probabil că erau nori, nu ştiu, n-am avut timp să observ *starea meteorologică.* Am trecut în fugă uşoară, uşoară pe lîngă blocul-şcoală, am cotit-o puţin la dreapta, am lăsat în aceeaşi parte sala de sport şi, printre ea şi clădirea aceea care se vede — sala de mese cu întregul bloc-alimentar —, m-am strecurat, oprindu-mă colea, în faţa intrării în seră.

Cu cîteva zile înainte doar fusesem de serviciu la sere, aşa că ştiam rosturile pe aici. Uşa era, fără îndoială, încuiată. Numai că eu observasem atunci, tot cotrobăind prin această împărăţie florală, cum exact deasupra uşii un ochi de geam, mare atît cît să te poţi strecura prin el, se mişcă, poate deci fi îndepărtat uşor, la nevoie. Intenţionasem chiar să sesizez acest lucru, dar, pînă la urmă, scăpasem din vedere.

Acum, ajuns în faţa uşii, totul era să mă pot urca pînă la geamul cu pricina. Mă mişcam în voie fiindcă, din cauza întunericului, nu riscam să fiu văzut. Întîmplător am găsit un trunchi de lemn prin apropiere, l-am proptit de perete, mi-am scos pantofii — afară era cald —, m-am urcat pe el, apoi m-am agăţat de o grindă şi, dintr-un mic salt, am fost deasupra. Am dat geamul deoparte şi-am intrat. Am deschis apoi uşa pe dinăuntru, care era încuiată cu o yală. M-am încălţat şi-am început lucrul... Cunoşteam bine topografia, aşa că am început chiar de la uşă : mi-am încărcat braţele cu vreo şase-şapte ghivece cu flori ; am ieşit şi le-am dus în sala de clasă ; am revenit şi-am luat apoi alte şase-şapte cam de pe la mijlocul serei ; alte soiuri, alt drum ; am mai făcut încă vreo trei asemenea drumuri...

La ultimul, înainte de a pleca, am tras uşa după mine ; yala s-a încuiat. „Bravo ! mi-am zis. Acum să ajung cu bine şi cu astea şi să le aşez în clasă." Am ajuns, le-am

așezat peste tot pe unde am putut și pe unde mi s-a părut că s-ar potrivi. Eram mîndru de sala noastră de clasă, ca și de isprava mea, firește. M-am culcat cu gîndul la *lumina* aceea din ochii și de pe fața tovarășului diriginte. Am dormit buștean. Rareori în viața mea fusesem atît de fericit ! A doua zi, am întîrziat anume puțin în dormitor, ca să ajungă ceilalți în sala de clasă : voiam să le ascult reacțiile.

Într-adevăr, cînd am intrat pe ușă, toată lumea era într-o stare de admirație și de nedumerire, totodată. Erau atît de frumoase ghivecele cu flori, toți făceau pronosticuri că vom ieși primii, tovarășul diriginte se va bucura... Un lucru rămînea însă neclar : cine le adusese și de unde ?

„Cum, mă, «de unde» ? a întrebat atunci Radu, unde avem noi flori în școală ? Că doar n-a venit cineva din oraș cu ele ? Voi nu vă gîndiți ?"

La o asemenea întrebare, bineînțeles că tuturor le-a apărut în minte : sera !

„Deci ghivecele au fost «împrumutate» de la seră, ca să nu spun pe nume, cum ar trebui de fapt, adică : furate !"

„Nu «furate», Radule, spusei atunci repede în gînd, ci «împrumutate», dragule, așa, vezi ce deștept ești ? Bravo, acesta este *cuvîntul* și, totodată, ieșirea din încurcătură", fiindcă înțelegeam tot mai mult că făcusem o dandana, din care cine știe ce putea să iasă... „Nu poate să iasă nimic, mă autoîncurajam. Asta e, am vrut să le fac colegilor o surpriză, tovarășului diriginte la fel,... am «împrumutat» niște ghivece de la seră, iată-le — poftiți, nu s-a pierdut nici unul, dacă vreți le duc tot singur înapoi, da, da, nu vă deranjați, ce mare problemă, iau cîte șase-șapte, ca azi-noapte, și în trei drumuri (ori patru, nici nu mai țineam minte cîte făcusem) le-am dus, le așez la loc, le și ud, dacă doriți..."

„Problema este însă cine le-a adus ? Cine le-a luat și le-a adus aici ? continuă Radu. Că nu poate să fie decît unul dintre noi ! Sau, mai știi, poate că altcineva, din altă clasă, a vrut să ne compromită..."

„Cum o să-ți treacă un asemenea lucru prin cap, Radule, spusei, cum o să ne facă nouă alții..."

„Băieți, băieți, strigă profesorul nostru diriginte, intrînd ca o furtună pe ușă, trebuie să-l găsim, dacă ați ști ce vandal, ce vandal !... Bietele cale, erau o frumusețe și le-a batjocorit, le-a jucat în picioare, le-a strivit cu pantofii, auziți..."

Ne aflam cu toții în jurul dirigintelui...

„Ce *cale*, tovarășe diriginte ?" a întrebat Radu.

„Măi, băieți, a continuat profesorul, stați să vă explic : am fost ofițer de serviciu astă-noapte... și în dimineața aceasta a venit grădinarul de la sere să-mi raporteze că s-au furat douăzeci și două de ghivece cu flori. Dar nu numai că s-au furat ghivecele, cel care a făcut acest lucru e și un adevărat vandal, un om fără simțire, fără suflet, auziți voi ce-a făcut : a călcat în picioare frumusețea aceea de cale înflorite, care se găseau pe un strat din colțul din stînga al serei... Le-a zdrobit, pur și simplu..."

Colegii mei deveniseră stane de piatră cu fețe de var. Iar eu mi-am simțit stomacul în gît, lacrimile au început să-mi curgă pe obraji, mîinile îmi tremurau...

„Dar ce e cu voi ? a întrebat atunci profesorul speriat, în clipa aceea, făcîndu-și cu brațele potecă printre trupurile noastre. Cum ? a strigat el. Voi ați luat ghivecele ? ! Voi, chiar voi, elevii mei ? ! Într-o noapte în care *eu* am fost de serviciu ? Nici că se putea potrivi mai bine totul !"

Fața i s-a întunecat, ochii i-au devenit crunți, apoi nesfîrșit de triști... S-a așezat pe un scaun, într-o bancă, prinzîndu-și capul între palme...

Am apărut în fața dumnealui, tremurînd din toată ființa...

„Pedepsiți-mă cum credeți mai rău, tovarășe diriginte, am spus. Eu sînt vinovat de tot dezastrul. Dar florile acelea, care erau într-adevăr o minune, n-am vrut să le stric..., cum aș fi putut ? !... Am uitat de ele, nu le-am văzut... Pedepsiți-mă, pedepsiți-mă cum credeți mai rău !... Numai eu sînt vinovat, nimeni altcineva, nu m-am sfătuit cu nimeni, am vrut doar să vă fac... o bucurie, țineam așa de mult la ea..."

Și-am izbucnit de-a binelea în plîns...

Ce credeți că a făcut ?

S-a ridicat din bancă, a venit lîngă mine, a întins mîna și m-a mîngîiat pe cap, spunîndu-mi : „Liniște-

te-te !... Iar voi, s-a adresat celorlalți, luați florile și duceți-le înapoi !"

— Și cu pedeapsa ? a întrebat Valeriu Bogdan.

— Aceasta a fost !...

17

„Mă gîndesc cît a plîns *ea*... Se rugase cu lacrimi în ochi să nu reușesc, să nu plec atît de departe, să rămînem unul lîngă altul pentru toată viața !"

„Ia te uită ce scrie ! Era îndrăgostit băiatul de-acum vreo patru ani deci ! Sau, mai degrabă, *ea* era îndrăgostită, dacă «a plîns atîta»..., «s-a rugat», chiar «cu lacrimi în ochi» ; el însă, nu ! Și-a urmat *chemarea !* Dar «ea» ? Ce s-o fi făcut ?"

— Radule, cred că a sosit timpul să-mi spui ceva despre Liana, i-a zis băiatului Valeriu Bogdan, seara, cînd au rămas, din nou, singuri, acum toată lumea aflase că se cunoșteau mai de demult. Parc-o văd cum arăta în vara aceea..., a continuat profesorul. Ea „te-a descoperit", așa-i ?

— ...Eram gata cu cel de-al treilea număr al *Anonimului*, gazeta mea „misterioasă", cum ați numit-o dumneavoastră.

— Dacă ai ști ce ne-am frămîntat în legătură cu ea. Eram intrigați, ne întrebam, în chip firesc : „Cine se ascunde, domnule, în spatele acestei gazete ?" Nu știu dacă ai aflat, dar cîțiva băieți mai mari mi-au propus să facem de pază...

— Cum să nu aflu ? Știam tot ce se întîmplă în școală. Vă urmăream din umbră pas cu pas și chiar din mijlocul dumneavoastră. Eram zilnic în școală, în tabără, dar nimeni nu mă băga în seamă. Am asistat la reacțiile dintîi, apoi la celelalte...

— Și am făcut ! Chiar eu am stat cu năzdrăvanii aceia cîteva nopți la rînd de pază, în speranța că doar-doar vom descoperi misterul...

— Şi asta ştiu. Apoi v-aţi descurajat şi v-aţi lăsat păgubaşi. Eu, tocmai atunci, am afişat cel de-al treilea număr...

Era tot o noapte întunecoasă, aşa cum fusese şi cînd apăruse „prima ediţie". M-am strecurat uşor şi precis în şcoală — drumul mi-era perfect cunoscut. Am ajuns în careul acela faimos. Am desprins cu grijă vechiul număr, în aşa fel încît să nu fac nici un zgomot şi am lipit, în locul lui, pe cel nou. Totul se petrecuse fără ajutorul lanternei, mă pregăteam să mă îndepărtez de lîngă zid, cînd, un fascicul de lumină mi s-a fixat drept în faţă, în timp ce o voce m-a somat : „Mîinile sus !"

M-am gîndit, o clipă, să fug : din doi paşi, aş fi fost pe scări, cu alţi doi aş fi trecut dincolo de uşă, ieşind în culoar, iar de-acolo m-aş fi putut socoti scăpat. Nu puteam suferi însă gîndul de a se crede despre mine că sînt laş, că nu am curajul răspunderii pentru propriile mele fapte. De aceea am rămas pe loc, fără să *ridic* mîinile, după cum mi se poruncise.

Din întuneric, de la cîţiva metri numai, lumina lanternei mă descoperea treptat unor ochi pe care nu-i puteam vedea şi care, desigur, mă supravegheau ca să nu fac nici o mişcare. Orbit de lumină, nu-mi puteam da seama despre „forţele duşmanului".

„Ia te uită, se auzi atunci un glas mirat, sosind din direcţia lanternei. Fii atentă, Doina, cine este misteriosul *anonim :* băiatul de care rîdeam cu o săptămînă în urmă, cînd alerga pe aleea principală a şcolii."

Întîlnirea cu cele două fete, căci două fete, după cum ştiţi, alcătuiau „forţele duşmanului", cu care peste cîteva secunde eu aveam să fac cunoştinţă, se petrecuse cu mai multe zile în urmă, mai exact atunci cînd eu hotărîsem, stimulat de gazetele celorlalţi, să realizez *„Anonimul"*. Alergam spre poartă, pe aleea principală, străjuită de brazi înalţi, argintii, în timp ce în gîndurile mele vuiau cîteva cuvinte : *Anonimul — ediţie de noapte,* aşa îi voi spune ! îmi ziceam. *Anonimul — ediţie de noapte, Anonimul !* Atunci am văzut cum dinspre poartă se apropiau două fete, ce înaintau cu mişcări uşor legănate, care le puneau în dulce vibraţie făpturile de neîmplinite liane. Ajungînd în dreptul lor, am simţit cum două flăcări

verzi, care scăpăraseră sub o pală de mătase castanie, mi-au ars ochii, strecurîndu-mi-se parcă în întreaga ființă. Am simțit nevoia să respir bărbătește, puternic, dar aerul împins în afară nu s-a transformat decît într-un oftat dureros, care a stîrnit doi clopoței de argint. Am rupt-o la fugă, fără să mai privesc înapoi...

Pe fata aceea cu ochii verzi, cu sclipiri de aur, cu gene negre, întoarse, desenînd o formă de migdală, am văzut-o după aceea în dimineața în care-mi citea poeziile, în auzul tuturor curioșilor, adunați în careu. Era destul de înaltă, subțire la trup, cu păr castaniu, bogat, care-i mîngîia grumazul fin. Fața îi era bronzată, buzele roșii, cărnoase, nasul mic și drept.

— Desen perfect ! Ce se fixează pe fondul unei impresii puternice se ține bine minte !

— Am aflat că se numește Liana. Iar în noaptea în care m-a „somat", i-am aflat întregul nume : Liana Alexandrescu. Cealaltă, vă amintiți, se numea Doina Stavarache.

„Liana Alexandrescu ?", am întrebat eu atunci, mirat.

„Da, Alexandrescu, a răspuns fata ; pe tine cum te cheamă, misteriosule ?"

„Radu ! am răspuns, Radu Corbeanu, fost Alexandrescu !"

„Ce înseamnă : «fost Alexandrescu» ?" s-a mirat de data aceasta ea.

„A fost numele meu la început. Acum mi l-am schimbat !" (Știți că așa se numea mama : Alexandrescu, deci și eu, pînă ce am fost trecut pe numele *tovarășului inginer și director Corbeanu !...)*

„Și, mă rog frumos, de ce ? m-a întrebat fata intrigată. Nu ți-a plăcut ?"

„E o poveste lungă, poate am să ți-o spun vreodată !", i-am răspuns.

— Și i-ai spus-o ?

— *Ei* — trebuia ! Dar nu atunci, bineînțeles... În noaptea aceea n-am scăpat însă de cele două detective amatoare, care-și cumpăraseră special lanternă din oraș pentru această escapadă, decît după ce le-am promis că mă voi întoarce, a doua zi, în școală spre a lămuri întregul mister al *Anonimului*... Ceea ce am și făcut, vă amintiți !

Radu i-a povestit lui Valeriu Bogdan pe larg despre trăirile lui din săptămînile acelea, consemnate mai apoi într-un *jurnal*, pe care i l-a încredințat, ca pe un *vis frumos de viață adevărată*...

Fata, care citise multe dintre „producțiile" lui literare din *Caietul cu copertele roșii* (profesorul parcă-l vedea și acum în fața ochilor), i-a spus la un moment dat (avea un spirit critic pătrunzător și o putere de a sintetiza mergînd spre esențe) :

„Poate că ceea ce scrii tu aici (cuvintele sînt notate în *jurnalul* lui Radu) nu este nemaipomenit, deși elemente inedite, în raport cu nota comună, sînt destule și ele însele ar fi, cred eu, de ajuns să stîrnească interesul oricui. Dar, mai presus de acestea, ceea ce mi se pare captivant și reconfortant în sens omenesc este ceea ce aș denumi sinceritatea unui suflet : puritatea, candoarea, naivitățile și treptata lui maturizare — toate, ca și multe altele, față în față cu viața."

18

„*Iubirea* este, poate, cea mai mare minune pe care o cunoaște omul, în toată viața lui ! notează Radu, în *jurnalul* său. Am spus : *o cunoaște* și nu *o făurește*, pentru că, în primul rînd, iubirea este un dar pe care viața îl strecoară în ființa ta, pe care ți-l oferă, și tu, cu înspăimîntată fericire, cel mai adesea, iei cunoștință de nașterea lui, împlinită pentru tine anume, atunci cînd îți apare în cale *izvorul* acestei minuni. Cucerindu-ți ființa, sigur că „minunea" de-abia de-aici înainte se cere *făurită :* dar al vieții, ea trebuie să ajungă să fie viața însăși și să nască, la rîndu-i, luminile acesteia, cu care să-i încălzească și să-i bucure zarea !...

Cînd am înțeles pentru prima dată că și Liana mă iubește, am trăit o fericire cu nimic comparabilă..., doar dacă aș fi putut să văd acolo sus, sub cupola azurie, plutind între cer și pămînt, agățat de *firele* acelea ale vieții... și ale morții, pe cel pe care lumea, cu răsuflarea întretăiată de admirație și de spaimă, îl numea *Geo Zbu-*

rătorul! Dar și el cred că mi-ar fi zîmbit, spunîndu-mi: «Rămîi *acolo!*» și mi-ar fi ocrotit CLIPA...

...Și CLIPA mea s-a transformat în teritoriu de viață!... În toamna aceea și în anul care a urmat, am trimis către ochii și sufletul Lianei sute de scrisori — bucăți de suflet, învolburări de cuvinte, pe care încercam să le decantez, în fraze și ritmuri, fără să mistui, nici măcar să subțiez în vreun fel vigoarea tumultuoasă a *izvorului.*

Respirările blînde, delicate, dar pline de adevăr ale ființei sale, ale inimii și ale gîndului, transformate în petale de fericire, s-au prins de mînă și, făcînd lanț de frumusețe, au tăiat drum, peste munți, între orașul de la poalele Tîmpei și inima mea..."

Valeriu Bogdan citea pe nerăsuflate *jurnalul* lui Radu, meditînd, în același timp, la destinul celor doi tineri. Zborul frumos și pur al sufletelor lor, dintr-o parte în cealaltă a munților, a dăinuit mai mult de un an. Dogoarea din inima cuvintelor ar fi fost în stare să aprindă lumea din cale. Ochii cei albaștri și cei verzi n-au avut însă prilejul să se mai oglindească — fiecare în vrăjitele fîntîni ale celorlalți. Radu nu îndrăznea, bineînțeles, să spună ceva părinților lui, adică mamei lui, că „domnului" Corbeanu nici nu se punea problema. După prima scrisoare sosită, a vorbit cu poștașul ca orice asemenea epistolă să nu-i fie înmînată decît lui, direct. Era tînăr poștașul, l-a înțeles și a răspuns cu plăcere și cu zîmbet cald rugăminții lui.

În ceea ce-o privește pe Liana, ea primea scrisorile la „post-restant". Radu își amintea — și-i povestise acest lucru și profesorului — că fusese chiar intrigat cînd ea i-a cerut să-i scrie pe adresa: *Brașov IV — post-restant; pentru Liana Alexandrescu.*

„La post-restant? a întrebat el atunci. De ce? Ți-e teamă de părinții tăi?", a adăugat, încercînd să dibuie adevărul.

„Nu mi-e nici o teamă de părinții mei, i-a răspuns fata, nici de părinți, nici de bunica. Îmi place, pur și simplu, să-mi răspunzi la post-restant. Știi, a încercat ea să dea totuși o explicație: poșta se află vizavi de școala noastră. Așa că, atunci cînd ies de la cursuri,

înainte de a ajunge acasă, trec pe la poştă şi întreb: «Nu vă supăraţi, pentru domnişoara Liana Alexandrescu aveţi ceva la post-restant ?» Funcţionara de la ghişeul respectiv se va uita, precis, curioasă la mine, apoi va căuta în teancul de scrisori şi, desprinzînd plicul, care va purta pe el scrisul mărunt şi frumos al «domnului Radu Corbeanu», mă va întreba neîncrezătoare bineînţeles: «Dumneata eşti Liana Alexandrescu ?». «Fireşte, tovarăşă, altfel de ce v-aş fi deranjat !», am să-i răspund. «Ai vreun act la dumneata cu care să-ţi dovedeşti identitatea ?», va continua ea. «Sigur că da, *buletinul... !* Am împlinit doar 14 ani !» Iar, de va fi o funcţionară mai afurisită, spunea *atunci* Liana, jucînd teatru, fireşte, ar putea să adauge: «Pe vremea mea, la 14 ani, nu se primeau scrisori la post-restant !». «Nu vă supăraţi, dar cum se primeau ?», aş putea să adaug..."

Văzînd însă că ochii de cer ai lui Radu se făcuseră rotunzi ca farul de la Constanţa, slobozind lumini în derivă şi semnale S.O.S., fata a adăugat, spre a-l linişti:

„Dar nu te speria, Răducule — îl mîngîia pentru prima dată cu acest diminutiv —, n-am să te fac de rîs. Dimpotrivă ! Mă voi împrieteni cu fetele de la ghişeu (de obicei sînt fete tinere care îndeplinesc această muncă), aşa că, de îndată ce mă vor vedea intrînd pe uşă, mă vor striga: «Liana, Liana, ai o scrisoare la post-restant ! Vino, repede, te-aşteaptă !» Înţelegi, aşadar, stimate domnule Corbeanu, a precizat Liana, de ce vreau să-mi scrii la *post-restant ?* Pentru că doresc să mă aştepte scrisorile matale şi să-mi fie înmînate personal..., atunci cînd eu mă voi îndrepta către ele; voi trăi astfel, de fiecare dată, senzaţia că mă duc la o întîlnire cu cel ce mi le-a scris..."

Chiar aşa-i şi mărturisea, în răspunsurile ei succinte, delicate, pline de o poezie densă, de idei şi de sentimente:

„Azi m-am întîlnit din nou cu tine ! (sau: „azi, şi ieri, şi alaltăieri"..., depinde la cîte scrisori îi răspundea într-una singură). Radu era foarte harnic, adică harnice erau sufletul şi inima lui ce-i dădeau ghes. Scria, scria aproape în fiecare zi: ori o poezie, ori o microproză, un gînd, ceva tot consemna pe hîrtie şi toate acestea le trimitea Lianei, fireşte, cu formula: *„post-restant"*. Fetele de la ghişeu — se nimeriseră, într-adevăr, să fie nişte funcţionare tinere, care abia terminaseră liceul comer-

cial, fiind încadrate în aceste posturi — îi păstrau scrisorile și, de fiecare dată, cînd Liana se prezenta (cam la două-trei zile o dată), i le întindeau, zîmbindu-i : „harnic, harnic feciorul, n-avem ce spune. Performeur ! Ăsta cîștigă orice concurs, precis, dacă are o astfel de tenacitate !"

„E obișnuit, a mai cîștigat și altele !", răspundea fata. Și-apoi..."

„Te iubește ! Știm, știm ! Dar sînt iubiri și iubiri !"

„Aici e vorba de *una singură,* dar adevărată ! *Iubirile* fac sentimentul bucățele și-l pierd printre degete. La noi e vorba despre una singură — bucată de jar întraripată, care, după cum vedeți, se încumetă și chiar reușește să treacă munții cu fiecare ivire a zorilor !"

Radu menționase în *jurnal,* potrivit informațiilor date de Liana, că, ascultînd-o, tinerele funcționare zîmbeau, privind-o din ce în ce mai insistent (deși împlinise doar 15 ani, era o adevărată domnișoară, „întruchipare tulburătoare ce-ți taie respirația")...

„Mi s-a tăiat respirația, am avut senzația leșinului, cînd am văzut-o în fața liceului !, mărturisea băiatul într-o altă pagină dintre cele cu care profesorul se delecta de peste o oră.

«Am simțit că dacă nu te văd mor pur și simplu !», avea să-mi spună atunci cînd am apărut în fața ei și m-a îmbrățișat fără nici o reticență, ca pe un frate. «Sînt o verișoară de-a lui», așa spusese, cînd a fost întrebată la postul de control : «Cine-l caută pe elevul Corbeanu Radu ?»..."

„De cîteva luni îmi anunțase o nenorocire : mama ei, femeie tînără, abia trecută de patruzeci de ani, se îmbolnăvise de cancer... În tot acest timp, scrisorile Lianei au sosit din ce în ce mai rar. Voiam să mă duc pînă *acolo* s-o văd, s-o consolez, dar îmi dădeam seama cît de nepotrivită ar fi fost prezența mea. În plus, nici nu știam unde s-o caut, pentru că în afară de adresa de la «post-restant», eu nu cunoșteam o altă adresă. În ceea ce privește școala, știam doar profilul : filologie-istorie, la un liceu din oraș. Care ? Habar n-aveam !...

Acum se găsea în fața mea, frumoasă ca o dimineață de aur, dar îndurerată. Am aflat că nemiloasa boală sugrumase, doar în cîteva luni, ființa celei ce-i dăduse viață.

«Am rămas singură pe lume, Radule!, mi-a spus atunci şi a izbucnit în plîns. Nu te am decît pe tine...»
Liana, cum se poate? am încercat s-o aduc la realitate. Dar tatăl tău, dar bunica?
«Bunica e... bunica — mi-a răspuns, deşi ea mi-este ca şi o mamă adevărată, nici nu e prea bătrînă, n-are încă şaizeci de ani. Cu toate acestea, rămîne undeva, parcă alături de inima mea. Îmi dau seama că sînt, într-un fel, nedreaptă..., dar aşa simt. Mama era întreaga mea viaţă... sufletească, iar după ea, sigur altfel, doar tu...»
I-am sărutat mîinile fierbinţi, aş fi îmbrăţişat-o, dacă nu m-aş fi aflat acolo, în faţa porţilor liceului, simţeam nevoia s-o strîng la piept, de cînd aşteptam eu minunea această de clipă, dar nu se putea...
«În ceea ce-l priveşte pe tata, el nu mi-a fost niciodată prea apropiat. Nu ştiu, deşi e arhitect, aşa cum a fost şi mama, un artist deci, şi este într-adevăr foarte apreciat, are imaginaţie, sensibilitate, în relaţiile cu mine a fost totdeauna veşted, nu l-am simţit niciodată suflet întreg... Pe mama a iubit-o. Simt că e distrus fără ea, dar, închipuieşte-ţi acum, după ce ne-a părăsit fiinţa aceea superbă care era *mămica mea*, el parcă s-a veştejit şi mai mult, uneori am senzaţia că nici nu mă vede. În orice caz, nu se îngrijeşte aproape în nici un fel de mine, în afară de faptul că-i dă nişte bani bunicii... Ei, ce spui?»..."

— Ce era să spun? afirmase Radu în lungul lui dialog cu profesorul. Nu-l cunoşteam pe om, nu ştiam, de fapt, ce se întîmplă cu el. Cine ştie ce se afla şi în sufletul lui? Greu de apreciat...
Era sîmbătă... Urma să plec peste cîteva ore acasă... Am primit biletul de voie. Liana m-a aşteptat în oraş. Ea voia să ajungă la Bucureşti, la o mătuşă, soră cu bunica ei, mai mică decît aceasta. Am însoţit-o pînă în Capitală. Am rămas şi eu sîmbătă seara acolo, iar duminică dimineaţa, cu aprobarea mătuşii Lianei, am pornit spre satul acela minunat în care m-am născut şi pe care doream din toată fiinţa să-l vadă şi ea.
Bunica şi bunicul ne-au primit cu încîntare. Am stat doar cîteva ore, vreme în care i-am arătat pădurea, dealurile, rîul, zăvoiul... Peste tot, sufletul meu de copil ne întîmpina cu braţele deschise. Am părăsit cu nespusă

părere de rău și imaginile acelea fragede întru amintire, și pe cei ce mă crescuseră de cînd am dat primul strigăt spre lume și care mă iubeau atîta.

Liana parcă se mai liniștise puțin. Ne-am îndreptat spre gară. Ne-a condus bunica, ceva mai sprintenă decît bătrînul, care de-abia se mai mișca prin ogradă.

Deși fiecare s-a urcat în alt tren, gîndurile și sufletele ne-au rămas împreună, îngînînd același cîntec de dor fericit și îndurerat totodată...

Am început, din nou, să alergăm peste munți, cu vorbele noastre cele purtătoare de suflet, pînă cînd..., adunîndu-se vreo două săptămîni, în care nu mai primisem nici o veste de la Liana, am solicitat din nou învoire... M-am îndreptat, cu inima îngrijorată, spre orașul de la poalele Tîmpei. Acum știam și adresa de-acasă a Lianei...

Am găsit-o la spital! Bunica ei era mai mult moartă! Liana trecuse prin momente extrem de grele. „Murise, maică !"... mi-a spus biata bătrînă, plîngînd.

Bine, dar ce s-a întîmplat? am întrebat, cu disperare.

„Ei !...", mi-a răspuns, și-am simțit că ascunde ceva, că lucrurile nu sînt în regulă.

După insistențe, am aflat totul : văzîndu-l pe tatăl ei cu altă femeie, la nici șase luni de la moartea celei ce-i fusese iubitoare soție, Liana n-a putut să suporte, s-a străduit să înțeleagă, dar n-a reușit, i-a cerut socoteală tatălui, iar acesta a repezit-o, spunîndu-i că „n-are dreptul să se amestece în treburile și în viața lui", iar cînd fata a început să plîngă, el s-a înfuriat și mai tare și a lovit-o.

Albă ca varul, Liana s-a retras atunci în camera ei, a căutat niște medicamente, știa că rămăseseră de la mama sa niște tranchilizante, s-a dus în baie, a înghițit un flacon întreg dintr-o dată și-apoi s-a așezat în pat „să moară" !

După un sfert de oră au început durerile, adevărate chinuri, spasme cumplite, vomă..., leșin — vecin cu moartea...

Doctorul care a transportat-o cu SALVAREA la spital n-a garantat că scapă... A scăpat totuși !...

...Acum Radu, potrivit propriilor sale mărturisiri (tot din *jurnal)*, alerga, de cîte ori putea, peste munți, unde se simțea *ca acasă !...*

19

Au părăsit cabinetul de *„ars poetica"* și s-au îndreptat spre cel propriu-zis de limbă și literatură română. Era tîrziu, dar Valeriu Bogdan nu îndrăznea să-și privească ceasul de la mînă. Căpitanul-profesor, gazda lui, fusese atît de amabil, încît oaspetele se temea ca acesta să nu ia gestul ca pe o dovadă de grabă, de plictiseală, deși amîndoi știau că lucrul ar fi fost neadevărat.

— V-am obosit prea mult astăzi, să lăsăm pe mîine dimineață ! îndrăznește totuși Valeriu Bogdan să spună, gîndindu-se că a abuzat de bunăvoința colegului său.

— Numai dacă dumneavoastră sînteți obosit ! Altfel, noi, militarii...

— Am aflat și am văzut atît de multe lucruri interesante, care aproape că m-au copleșit. Da, în zilele acestea, sînt și eu unul *de-aici*, de-al dumneavoastră...

Culoarele erau pustii și cu lumină puțină. Elevii se aflau în dormitoare. Căpitanul introduce cheia în broască și vrea să deschidă. Observă că nu se poate. Scoate cheia, o privește, ca și cînd n-ar fi cea potrivită și, convingîndu-se că n-a greșit, încearcă din nou. Același rezultat : yala pare blocată.

Bate ușor în ușă. De dincolo, din interior, se aud pași apropiindu-se. Un cap de elev, cu ochii puțin speriați, apare în fața celor doi profesori.

— Ce e cu tine aici, Ionuț, la ora aceasta ? întreabă căpitanul.

— Permiteți să raportez, vă rog să mă iertați, răspunde băiatul încurcat, conspectam ceva pentru... sesiunea științifică.

Au intrat. Încăperea era scufundată în întuneric. Doar pe o masă mare, un pupitru de comandă, după cum și-a dat seama imediat, se afla o lampă de birou aprinsă. Lîngă lumină, deschisă, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent* a lui George Călinescu. În picioare, în poziție de drepți, lîngă masă, alt elev. A aflat că se numește Alexandru Bratu și, ca și colegul lui, Ionuț Stancu, se apropia de încheierea clasei a XI-a.

— Sînt ajutoarele mele pentru acest cabinet, îi recomandă căpitanul. Sînt băieţi foarte buni, dar mai abuzează uneori...

— Abuz *pozitiv,* după cum se vede, remarcă Valeriu Bogdan. Cui îi place atît de mult să studieze i se iartă, probabil, faptul că mai iese, din cînd în cînd, din litera programului... Şi-apoi, cu o asemenea *carte de vizită,* cum este *marea CARTE* deschisă pe masă, din care ei sorb luminile, au *drum deschis, drum alb !*

După ce băieţii au plecat — căpitanul i-a trimis imediat în dormitor — şi după ce profesorii au trecut în revistă, pe scurt, fireşte, zestrea *cabinetului,* ca şi concepţia de organizare şi de lucru — totul dezvăluit în lumina becurilor din sală — s-au aşezat pe scaune, parcă obosiţi ; Valeriu Bogdan l-a rugat pe amfitrion să aprindă, aşa cum o găsiseră, doar lampa de birou.

În atmosfera aceea de tihnă şi de blîndă lumină, vecină cu întunericul, a trăit cîteva clipe de rememorare a unor scene de demult, al căror chip îl socotea şters şi uitat. Nici nu ştia exact dacă glasul lor s-a rostit doar pentru sine sau şi pentru colegul de-alături...

Era ca băieţii aceia pe care-i găsise în cabinet, elev în penultima clasă de liceu. Nu se hotărîse încă definitiv în legătură cu ce va face în viaţă, ce facultate va urma. Ştia că va urma neapărat o facultate, dar asupra sa acţionau influenţe diverse, care nu-i lăsau liberă conturarea unei singure opţiuni. Învăţa bine la toate disciplinele (un *premiant* trebuia să nu neglijeze nimic, oricine îţi putea „scoate ochii" că *pe el* l-ai dat deoparte) ; dascălii lui îi spuneau că ar putea urma şi matematica, şi fizica, şi chimia şi biologia...

Într-o vreme, chiar la începutul acelei penultime clase, cu învoirea specială a profesorului de fizică şi de chimie, îşi mutase patul într-o cămăruţă-anexă a laboratorului, unde lucra pînă noaptea tîrziu, făcea experienţe..., dar, de la un timp, mai ales citea — citea pe nerăsuflate. Literatură... Cărţi : zeci, sute de cărţi, pe care le împrumuta atît de la biblioteca liceului, cît şi din copleşitoarea zestre de literatură română şi străină descoperită în casa profesorului său de specialitate din perioada respectivă. Trep-

tat, acest din urmă dascăl l-a și convins pe ce drum *trebuia* să apuce.

— Îi mulțumesc, cel puțin în gînd, ori de cîte ori îmi apare în minte și în suflet și, din cînd în cînd, în realitate, în fața ochilor, spune Valeriu Bogdan, ca pe o șoaptă de inimă, către colegul său.

Deocamdată însă, adică atunci, în anii aceia de demult — continuă el — citeam. Lîngă mine se afla, de multe ori, cuprins de aceeași patimă a lecturii, un alt coleg, un băiat mic de statură, cu un chip rotund și cu ochi albaștri, inteligenți, care a devenit, după terminarea liceului, ofițer. Ne-am întîlnit după mulți ani într-un oraș din apropierea celui ce a fost gazda studiilor noastre din etapa de mijloc a formării fiecăruia și ne-am bucurat, aducîndu-ne aminte, între altele, de nopțile acelea din laboratorul de chimie și de fizică, loc în care noi ne confruntam cu lumile plăsmuite de mintea și de talentul atîtor scriitori.

Victor, așa se numea colegul meu, mă inițiase în secretele unui sistem de citire rapidă, așa că înghițeam, în cîteva clipe, pagină după pagină, dînd gata, în fiecare noapte, una-două cărți...

Ce perioadă formidabilă a fost aceea ! Fericirea mea și a lui Victor nu cunoștea margini, în primul rînd, datorită faptului că aveam ce citi.

În ceea ce mă privește, dusesem dorul cărților ani de zile. La țară, înaintea mea, nu adusese nimeni vreo carte în casă, ori mai drept ar fi să spun că atunci cînd eu m-am trezit citind cursiv cuvintele, cu ajutorul strădaniilor învățătorului, n-am găsit nici o carte, a vreunui înaintaș direct de-al meu, pe care să-mi opresc ochii. Fuseseră, cu siguranță, unele cărți de școală pe care învățaseră tata și surorile mele mai mari, dar dispăruseră. La biblioteca școlii din sat nu găseam, de asemenea, aproape nimic.

Norocul meu, în această direcție, l-a întruchipat un bătrîn înțelept, moș Ioniță, de care și în alte împrejurări mi-am adus aminte, evocîndu-l cu căldură. El avea vreo douăzeci de volume, pe o policioară din odaia în care locuia, nu prea departe de casa noastră. Printre ele, cîteva erau de basme — *Basmele românilor,* adunate și

publicate de Petre Ispirescu —, pe care bătrînul ni le-a povestit, de zeci de ori pe fiecare, în timp ce păşteam împreună oile şi vitele pe zăvoi, aşa cum le-a povestit şi altor generaţii de dinaintea noastră şi de după noi. Se aflau, de asemenea, printre cărţile moşului, volumul *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă, ca şi un volum de poezii de Mihai Eminescu, altul de George Coşbuc şi altul de Octavian Goga. Mi le-a împrumutat şi mie să le citesc şi să învăţ poezii din acele cărţi, poezii pe care îmi cerea mai apoi să le recit, pe zăvoi, în faţa cîrdului de copii...

Îmi doream aşa de mult să am cărţile mele! Cînd am ajuns, mai tîrziu, la liceu, odată cu fiecare ieşire în oraş, cînd ne dădeau învoire să plecăm de la internat, la sfîrşit de săptămînă — sîmbăta după-amiază ori numai duminica —, primul drum pe care-l făceam era la singura librărie existentă în tîrguşorul nostru. Era o librărie particulară, a cuiva, nu-mi mai amintesc numele. Intram şi nu mai plecam din faţa meselor cu cărţi decît după aproximativ două ore. Cercetam, mai întîi, să văd ce-a mai apărut nou. Apoi mă opream, luam un volum şi începeam să-l răsfoiesc. După cîteva minute mă apucam şi citeam, de la început, pagini întregi, zeci de pagini...

Dacă la primele intrări în librărie nu prea fusesem observat, după aceea, adică după cîteva săptămîni, stăpînul mă cunoştea, era un bătrîn cu o bărbuţă albă şi cu o figură de om inteligent şi bun ; mă lăsa să citesc, dar îmi atrăsese atenţia să nu stric vreo pagină ori coperta, să nu se îndoaie ceva, să citesc — mi-a spus el, înţelegînd bine de ce nu cumpăr acele cărţi ce-mi plăceau atît de mult —, dar „să nu se observe că am pus mînă pe ele", căci, altfel, „nu se mai vînd".

Atîta mi-a trebuit, să aud acele vorbe binecuvîntate de la stăpînul cărţilor. După această dezlegare, luam o carte, mă aşezam undeva, într-un loc mai ferit, şi, într-o oră şi jumătate-două, „o înghiţeam"! Chiar aşa mă întreba negustorul la sfîrşit, cînd plecam, neştiind cum să-i mulţumesc mai călduros pentru binele ce mi-l făcea : „ai mai înghiţit una"? Şi se interesa apoi ce-am citit. Era un om instruit, şi lui îi plăceau cărţile, nu era doar un negustor pur şi simplu. Cît stătea uneori acolo, sus, la *casă*, înlocuind-o, pentru scurte perioade, pe soţia sa care de obicei primea banii de la cumpărători, deschidea

el însuși cîte o carte și se afunda în lectură. Atunci, în magazin (adică în librărie), intra spre a servi clienții, o fată tînără, cam de vreo douăzeci și ceva de ani, fiica librarului. Mi-aduc aminte că era o fată frumoasă, terminase liceul (am aflat acest lucru, mai tîrziu, de la niște elevi mai mari și mai vechi deci în tîrg), urmase și vreo doi ani *„la litere“*, dar apoi se spunea că se îmbolnăvise de nervi (dintr-un amor nefericit, umblau vorbele !) și se lăsase de facultate. Era astfel, din cînd în cînd, vînzătoare în librăria părinților săi. În restul timpului nu știam ce face, probabil că și ea citea, dacă tot fusese studentă „la litere“ ? ! M-a întrebat și pe mine o dată (se dumirise între timp, căci la început îl atenționase pe tatăl său : „ce este cu băiatul acela care ore întregi nu se mișcă din fața cărților, nu e, cumva, vreun hoț, care așteaptă o clipă potrivită spre a șterpeli ceva ?“), m-a întrebat deci dacă nu vreau să urmez „literele“ după ce voi termina liceul ; îmi atrăsese apoi atenția și ea să „nu stric“ cărțile și să nu cumva „să mi se lipească vreuna de degete“ ! Cînd am auzit-o mi-au venit lacrimi în ochi. Am spus : „Mulțumesc ! Bună-ziua !“ și-am plecat ! Vreo cîteva săptămîni n-am mai intrat în librărie. Treceam pe stradă, mă opream în fața vitrinelor, priveam minute în șir și plecam, pînă într-o duminică, era de dimineață, ieșisem în oraș mai devreme, fiindcă venise tatăl meu la școală și „mă ceruse“ de la director ; voia să mergem împreună pînă la o cunoștință de-a lui, să rezolve ceva și avea nevoie și de mine ca să păzesc caii și căruța, în timp ce el urma să se ducă pînă la persoana respectivă care stătea undeva, deasupra parcului, pe-o străduță unde se ajungea mai greu. Așa că pe mine voia să mă lase în piață cu caii și căruța ; mai vindeam, între timp, cîteva roșii, ardei și ce mai adusese tata din grădina noastră, să mai scoată un ban. Cît venise la școală, rugase pe un vecin de-al nostru, tovarăș de drum, ce se afla de asemenea în piață, să aibă el grijă de tot.

Acum, duminică dimineață fiind, eu treceam cu tata pe strada principală, în drum către piață. Pe *Strada Mare,* așa se numea, se afla și casa negustorului cu librăria.

Tocmai deschisese şi se afla în prag, privind în jur cu satisfacţia omului care constată că afară e o zi frumoasă. L-am salutat respectuos. Mi-a răspuns cu bucurie, recunoscîndu-mă şi m-a întrebat totodată de ce n-am mai venit pe la el..., adică, deci... Mă oprisem din mers. Tata se uita curios, neştiind cine este acel om şi, mai ales, ce legătură aveam eu cu el.

„E băiatul dumitale ? a întrebat librarul, privind spre tata. Ştiai că-i place atît de mult să citească ?"

Tata a confirmat, bineînţeles, că sînt feciorul lui, dar n-a priceput pe loc de unde cunoştea negustorul pasiunea mea pentru cărţi. A îngînat ceva, încurcat, iar eu l-am tras de mînecă, să mergem.

„Te-aştept pe la mine !", mi-a spus librarul la plecare.

M-a bucurat mult invitaţia lui ; peste o săptămînă, sîmbăta viitoare, am intrat din nou în librărie. Cînd m-a văzut (se afla la casă), m-a întrebat, de-acolo, de sus (era aşezată pe un podium, cam la vreo 50 de centimetri înălţime, probabil să se vadă în toată încăperea) de ce n-am mai venit în ultimele săptămîni. În librărie se afla, bineînţeles (cînd pleca mama — apărea fata), şi fata lui, fosta studentă ; auzind întrebarea, s-a uitat spre mine, atentă să asculte ce am să răspund.

„Am avut multă treabă, n-am mai putut ieşi în oraş, de aceea...", am răspuns. Fata a schiţat un zîmbet, întorcînd repede capul într-o parte. Dar după vreo jumătate de oră, cînd tocmai mă aflam adîncit în lectură, m-am pomenit cu ea lîngă mine, spunîndu-mi : „Te rog să mă ierţi ! Să ştii că sînt şi dintre cei care..."

Mi s-a făcut din nou ruşine, dar de data aceasta nu pentru ceea ce spusese fata, ci pentru că, o dată, la început, pentru cîteva fracţiuni de secundă, îmi trecuse şi mie prin gînd o asemenea idee : „ce-ar fi să ascund sub haină o carte şi să plec cu ea ?" Dar, chiar în clipa următoare, am simţit că-mi tremură mîinile şi că mi-a strecurat cineva parcă un sloi de gheaţă pe spate, între cămaşă şi piele. Mi-amintesc că am aşezat pe masă cartea cu care eram în mînă şi, ducîndu-mă mai spre negustor,

chiar foarte aproape de el, mi-am ales alta și-am început s-o răsfoiesc. Timp de cîteva minute însă nu vedeam decît rîndurile, cuvintele erau toate legate între ele și nu aveau sens. În capul meu se zbuciuma un singur gînd, pe care i-l adresam, cu insistență, librarului : „Uită-te la mine, uită-te la mine, privește-mă și convinge-te că n-am luat nimic, nimic, dacă vrei mă și dezbrac !“ Și mi-am scos tunica și mi-am așezat-o pe umeri. Privindu-mă întîmplător, desigur, stăpînul librăriei mi-a zîmbit, întrebîndu-mă : „E așa de interesantă că te-a și încălzit ?“ N-a mai așteptat însă răspunsul, pentru că cineva îi solicita o carte...

Simțeam recunoștință pentru fata aceea frumoasă... și tristă, pentru că era într-adevăr tristă. Aveam s-o urmăresc de-atunci îndeaproape cîțiva ani la rînd, cred că mă îndrăgostisem de ea, și aproape tot mereu i se putea citi în ochii căprui, ca iarba uscată, o nesfîrșită tristețe.

Bineînțeles că, treptat, am început să strîng bani, economisind „la sînge“, din ceea ce îmi trimiteau, uneori, ai mei, ca și din bursă și să-mi cumpăr astfel cîteva dintre cele mai îndrăgite cărți. La sfîrșitul fiecărui an școlar, le duceam acasă, împreună cu cele pe care le primeam drept premii, încropindu-mi, încet-încet, o mică bibliotecă, la care țineam ca la ochii din cap. Cu toate acestea, am dat dezlegare unei surori mai mari, care rămăsese acasă, ca să împrumute din aceste cărți — pentru o lectură făcută cu *nemaipomenită* grijă, cum îi subliniasem, în așa fel încît „să nu se observe că s-a umblat cu cartea respectivă“ — unor copii, săraci ca și mine, și dornici de a citi. La liceu fiind, mă gîndeam uneori cu îngrijorare la acele cărți. Și îngrijorarea s-a dovedit, pînă la urmă, chiar întemeiată, deoarece unii dintre cei ce luau cartea în mînă nu numai că nu umblau cu ea cu „nemaipomenită grijă“, precum spusesem eu, dar voiau ca, pe lîngă alte urme : pagini îndoite, coperte rupte etc. să lase și pe cele ce ar fi putut să amintească oricui despre „importanta“ lor persoană, semnîndu-se astfel pe cărți, la început, la sfîrșit, la mijloc, pe unde nimereau, după ce „compuneau“ și cîteva versuri neroade *întru amintire*.

Cînd am văzut aşa ceva, într-o vară, venind în vacanţă, am simţit un fel de leşin, cred că mă făcusem alb ca peretele şi-mi venea să urlu... Am luat toate cărţile şi le-am închis într-o ladă. Dar, în vacanţa următoare, constatînd cum roseseră şoarecii cîteva, mi-am zis că tot mai bine e, în asemenea situaţie, să le citească şi alţii, poate, cu timpul, speram eu — şi speranţa nu mi-a fost deşartă —, cititorii cărţilor mele se vor mai *subţia* şi ei şi vor învăţa să umble aşa cum se cuvine cu aceste documente de suflet...

...Eram fericiţi, după cum vă spuneam, eu şi colegul meu de demult, pentru că citeam atunci unele dintre cele mai importante cărţi din cultura noastră şi a lumii... Ce mic şi parcă fără de rost mă simt uneori acum, în anii de cînd *cărţile constituie profesia mea* (în calitate de dascăl, bineînţeles), în acele momente în care sînt nevoit să constat că adun, în biblioteca din apartament şi pe noptiera de lîngă căpătîi, volume, multe volume, pe care, în parte, nu am timp decît să le răsfoiesc pentru informare şi pentru valorificare, în diverse ipostaze, promiţîndu-mi mereu că voi reveni asupra lor spre *a le citi* şi pentru sufletul meu. Pentru că-mi spun, şi-am spus-o şi elevilor mei, de mai multe ori, că lipsa de lectură (de lectură sistematică, serioasă, profundă) este sinonimă aproape cu o adevărată nenorocire pentru orice fel de om, indiferent de profesia lui (cu atît mai mult pentru cei care...).

20

Vorbind despre cărţi, căpitanul-profesor i-a povestit lui Valeriu Bogdan o întîmplare ale cărei semnificaţii „ar trebui cunoscute de mai multă lume" — chiar aşa şi spusese în timp ce se îndreptau spre ieşirea din şcoală — „în orice caz lumea acestui liceu s-ar cuveni să le ştie şi să şi le apropie..."

— Au trecut mulţi ani de-atunci. În liceu aveam cîteva clase de elevi care proveneau de la nişte case de

copii din Moldova. Ați văzut vreodată o clasă de elevi cu asemenea copii ?

— Sigur că am văzut ! Am și scris, în alte împrejurări, cîte ceva despre ei, fiindcă m-au impresionat tare mult.

— Și pe noi ne impresionaseră copiii aceia. Participasem și eu la recrutarea lor, la examenele pe care le dăduseră, spre a deveni elevii noștri, așa că mă simțeam puternic legat de ei. Tuturor le eram și profesor de limba română.

Ne priveau ca pe niște adevărați părinți ; iar liceul era — absolut la propriu — *casa* lor timp de patru ani de fapt. Erau foarte cuminți, disciplinați, respectuoși, se străduiau să nu ne supere cu nimic. În clasă, mă înțelegeam cu ei, așa cum se spune, „din ochi". Căutau să-mi descopere, de cum intram pe ușă, starea sufletească : dacă eram bine dispus-ori, dimpotrivă, mă frămînta ceva. Spun aceasta pentru că, în ciuda dorinței, a strădaniilor noastre și a necesității, la urma-urmei, de a lăsa totul afară — la poarta școlii, în cancelarie sau măcar la ușa sălii de clasă —, tot ceea ce înseamnă viață personală, frămîntare în afara preocupărilor de a ne face datoria deplină aici, în focul făuririi, ca oameni, a celor ce ne sînt încredințați, nu reușim aceasta deplin și mereu. Iar copiii cu care lucrăm ne simt, după cum ne simt dacă sîntem sinceri în toate intențiile și strădaniile noastre, în toate momentele relațiilor cu ei, dacă ne preocupă cu adevărat ce se întîmplă în ființele lor, reacțiile fiindu-le în strînsă legătură cu natura înțelesurilor la care ajung.

Acei elevi despre care vorbesc erau deci cu deosebire atenți la ceea ce se întîmplă cu mine și, în consecință, se purtau în așa fel încît să nu mă supere, mai mult, să mă bucure cu ceva. De aceea, deși nu le era ușor, înțelegeam, citeau toate cărțile pe care le indicam ca obligatorii, ca și pe cele cu regim de „lectură suplimentară", își alcătuiau „fișe" de lectură, întocmeau, cum puteau ei mai bine, compunerile solicitate, se străduiau să scrie ordonat și corect, să vorbească în mod cursiv și adecvat despre o operă, un fenomen...

— Am senzația că-mi descrieți prototipul elevului model ! spuse Valeriu Bogdan.

— Așa și este, răspunse căpitanul, numai că, să reținem: acest prototip există în sensul unei imagini aflate în devenire, mai exact al unei imagini ce-și valorifică, cu o impresionantă voință, toate resursele spre a ajunge la o cotă a cerinței ce poate fi sinonimă și cu *modelul*.

În primul an al existenței lor în liceu n-am avut cu acești copii, nici pe departe, greutățile pe care le întîmpinam cu ceilalți, cei cu *statut familial normal*. Ei n-au resimțit atît de puternic *singurătatea*, în sensul acelui gol ce se creează, dintr-o dată, în jurul tău, fără să-ți dai seama, atunci cînd te-ai despărțit de cei dragi, pe care ai fost obișnuit să-i vezi și să-i auzi zilnic, să le asculți vorba și sfatul, să le simți căldura cuvîntului și a inimii, căldura faptelor săvîrșite pentru tine, dintr-o grijă și un îndemn ce nu pot fi cu nimic comparate și nici răsplătite vreodată...

— Vorbiți de parcă ați fi unul dintre ei...

— Nu sînt unul *dintre* ei, dar am devenit, cum era și firesc, *al lor,* al tuturor. M-am străduit pentru aceasta. În sfîrșit, iertați-mă,... vă vorbeam... despre *singurătate*... Cred însă că și elevii cu care ați discutat dumneavoastră v-au vorbit despre așa ceva...

— Nu atît despre singurătate, cît despre nevoia de a nu se mai simți singuri.

— Foarte bine marcată nuanța. Ea exprimă adevărul strădaniilor *devenirii* elevilor noștri. Dar, la început, în primele zile, săptămîni, o lună, cel mai adesea întreg trimestrul întîi al primului an școlar, copiii simt golul în jurul lor și înlăuntrul lor, orice ai face. Își caută *rostul* și parcă nu-l găsesc. Sînt, uneori, apatici, fără vigoare, parcă nu mai sînt ei, cei adevărați. Chiar așa ne și spun unii : „nu ne mai recunoaștem !“ Sigur că, în această etapă de adaptare, firească, așa cum s-a mai spus de multe ori, există diferențe între copii, în sensul că unii reușesc să depășească momentul neobișnuit mai repede, în timp ce alții o fac mai greu. Ei, bine, elevii despre care vorbesc, chiar dacă nu proveneau din același microcolectiv cu toții, s-au legat unii cu alții într-un tot, într-o

familie, unită şi la bine şi la greu, aproape de la început. Ei s-au simţit bine aici, cel puţin din acest punct de vedere, din primele zile. Se bucurau parcă mai mult şi de uniformă, pe care-o îngrijeau şi o păstrau cu o atenţie aproape emoţionantă, şi de cărţi, şi de caiete... Ei nu s-au speriat prea mult de cîntecul trompetei la deşteptare şi nici de solicitările multiple, după cum aţi aflat şi aţi avut timp chiar dumneavoastră să constataţi, ale *programului.*

În orele în care părăseau liceul, fiind învoiţi în oraş, aveau grijă să nu ne supere prin nimic din comportarea lor. Nu se îndepărtau prea mult de şcoală, nici nu prea aveau, de fapt, unde să se ducă. Toată lumea îi cunoştea : mergeau de obicei în grupuri mari... Le atrăgeam atenţia să se mai disperseze ca să nu deranjeze, prin această prezenţă masivă, lumea de pe stradă. Nu vorbeau prea tare, nu povesteau, decît cu foarte mare reticenţă, ceva despre viaţa lor de-aici...

Deseori cînd circuli printr-un oraş, mai ales unul atît de mare cum este Bucureştiul, din care veniţi dumneavoastră, ai prilejul să auzi — mă iertaţi, nu critic pe nimeni şi deci nu vreau să se supere cineva —, dar...

— Cum nu sîntem decît amîndoi, cel ce s-ar putea supăra nu e altul în afară de mine...

— Tocmai, dumneavoastră să...

— Ştiu la ce vă referiţi... Şi vă dau perfectă dreptate. De cîte ori nu am incriminat eu însumi asemenea comportări ale elevilor care vorbesc cu nepăsare, cu lipsă de respect uneori, despre viaţa, despre sufletul şcolii lor pe străzi, în mijloacele de transport în comun, în parcuri..., în faţa blocurilor, oriunde şi peste tot — vorbesc cu voce tare ca nu cumva să rămînă cineva care să nu audă şi să nu „se bucure". Culmea este că, de cele mai multe ori, aceşti copii nu realizează exact ceea ce fac — aceasta este părerea mea. Ei nici nu-şi pun cel mai adesea problema dacă, prin aceasta, fac bine sau nu. Ei discută, pur şi simplu, aşa cum se pricep, despre viaţa lor, pentru că şcoala este şi trebuie să fie, realmente, viaţa lor. Numai că, faţă de o asemenea situaţie, se cer cel puţin două

întrebări : cine i-a învățat pe ei să discute așa, mai corect, cine le-a servit drept exemplu, negativ, firește, pentru un asemenea fel de discuție (mă gîndesc și la familie, dar și la școală) și, a doua întrebare, cum de nu reușim noi : dascăli, reprezentanți ai organizațiilor de copii și de tineret, membri ai familiilor, noi, lumea cealaltă, inclusiv cea de pe stradă, din autobuz, din tramvai, troleibuz, din parc, să influențăm în bine această „lume" receptivă la orice fel de influență ? !... Așadar, mă bucur auzind că acei elevi ai dumneavoastră „nu vorbeau prea tare", cînd mergeau pe stradă și „nu povesteau" mai ales despre școală...

— Dar, cum vă spuneam, de ei se leagă o amintire foarte interesantă. Iată despre ce este vorba : în oraș nu exista, pe atunci, decît o singură librărie. Ieșind la plimbare, elevii noștri nu o ocoleau, bineînțeles (librăria era deschisă și sîmbăta după-amiaza și duminica dimineața). Nu numai că nu o ocoleau, dimpotrivă, pentru mulți dintre ei ajunsese un punct de atracție. Intrau, cercetau, răsfoiau cărți, se apucau să citească... Responsabila, ca și vînzătoarele — două erau — îi priveau cu plăcere, dar se mișcau, totodată, printre ei, cu neliniște și cu ochii „în patru".

Iată însă că, de la un timp, din librărie au început să dispară cărți. Cine le lua ? Cu ce scop le lua ? Vestea s-a răspîndit în oraș. Lumea a început să se agite. La rîndul nostru, am început să fim bănuitori, dar soluția nu ne stătea la îndemînă. Le-am suspectat pe vînzătoare, am bănuit-o chiar pe responsabilă, deși faptul nu ar fi avut logică. M-am gîndit (vorbesc despre mine) la unii oameni din tîrg, pe care-i cunoșteam, la copiii de la școlile celelalte. Mi-am tocmit un fel de antene... Nu dădusem încă de fir !

— Asta înseamnă că...

— Bineînțeles ! Pînă la urmă am descoperit totul. Povestea, de aici înainte, vă avertizez, o să vi se pară, în parte, puțin patetică și oarecum polițistă. Vă asigur că lucrurile s-au petrecut întocmai...

— *Întocmai !* Cu cît subliniem mai mult caracterul real al întîmplărilor povestite, cu atît faptul are șansa de a fi socotit drept plăsmuit, aranjat...

— Luați-o cum doriți, dar abia mîine, acum v-am condus pînă la hotel, e și așa prea tîrziu, permiteți-mi să vă urez : „Noapte bună !“ Vă aștept mîine dimineață... din nou. Vă așteptăm !

„E tîrziu, trebuie să mă culc, — își spuse Valeriu Bogdan — altfel mîine risc să nu mă mai pot scula. N-am lăsat nici un semnal la recepție. Mă trezesc eu ! Sînt mulțumit că am parcurs toate însemnările băieților. Unele lucruri mi le-am și notat separat spre a le folosi, eventual. Mîine voi sta, din nou, de vorbă cu ei...

21

Valeriu Bogdan a adormit... Visează...

„Tovarășe profesor, tovarășe profesor !“

„Ce s-a întîmplat, Radule, ce e cu tine ? Ce cauți, aici, noaptea ?“

„O, dar s-a făcut ziuă de mult ! V-am așteptat. Tovarășul comandant m-a trimis după dumneavoastră !“

„S-a făcut ziuă ? Extraordinar ! Îmi pare rău. Voiam să ajung la liceu înaintea... profesorului vostru.“

„Și dînsul e acolo, au spus să veniți repede !“

„Dar ce, arde ceva ? În fond, eu am programul meu ! Iar tu, tu de ce bați în fereastră ? De ce n-ai venit pe ușă !“

„Am sosit prin parc. Am sărit doar cîteva garduri de la liceu pînă aici, tovarășul profesor mi-a spus care e camera dumneavoastră și că dă cu ferestrele în parc !... Mă iertați !...“

S-a spălat și s-a îmbrăcat în grabă... A străbătut aleea de la intrare alături de Radu. Cînd a ajuns în fața platoului din centru, comandantul, căpitanul-profesor, directorul, cîțiva elevi — dintre cei cu care se plimbase în ajun — îl așteptau.

„Sînt și avioanele gata ! Zburăm !“ îi spusese Radu, în timp ce veneau spre liceu.

„Ce avioane ?“ întrebă Valeriu.

„Acelea din platou. N-ați observat ? Avem două avioane — unul într-o parte, celălalt în cealaltă. Avioane

mici, nu încap în ele, în afară de pilot, mai mult de trei-patru persoane."

„Mă faci să rîd, Radule ! spuse profesorul. Acelea sînt *foste* avioane ! Doar visurile voastre mai pot zbura cu ele. Nu spunea așa Marius ? Nu-ți amintești ? Cînd am trecut ieri pe-acolo am întrebat : «Și cu avioanele acestea cine zboară ?» ; «Visurile noastre ! a răspuns Marius Avem așa de multe visuri că nici nu încap în ele !» ; «Și tocmai în rablele acestea v-ați găsit să le trimiteți în lume ?» ; «O, nici nu știți ce grozave sînt la o adică !» Ce voia să spună cu asta ?"

„Păi, vedeți ? La o adică... Ei, să știți că astă-noapte am lucrat tot timpul. Le-am echipat cu motoare noi, le-am reparat, le-am vopsit, le-am alimentat... Sînt gata de zbor ! Tovarășul comandant a ținut, a zis că, mă rog, în cinstea dumneavoastră..., în sfîrșit, o surpriză."

Într-adevăr, avioanele, ca două păsări argintii, strălucitoare, așteptau cuminți de-o parte și de alta a platoului.

„Ne-am gîndit să vă facem o surpriză, începu comandantul. Propunerea a pornit de la băieți. Ei au lucrat toată noaptea, făcînd să pornească aceste păsări, care ne vor purta, în dimineața clară, pe aripile lor..."

„Tovarășe comandant, ce să spun, sînt copleșit de gest..., iar dumneavoastră ați devenit poet ! zise Valeriu Bogdan. Nu-i de mirare, de altfel, cu poezia aceasta a faptelor, care peste noapte... În sfîrșit..."

„Da, în sfîrșit, haideți !" spuse comandantul, invitîndu-l să se urce în una din acele „păsări."

Cînd au decolat, erau cinci : pilotul, un ofițer tînăr, comandantul școlii, profesorul-căpitan, Valeriu Bogdan și Radu, emoționat de cinstea ce i se făcea.

„Nu ești și tu *șef ? !* a remarcat colonelul, cînd l-a invitat să meargă împreună cu ei... Încă de-acum patru ani, a continuat. Și-mi pare bine că te-ai ținut în frunte în tot acest timp. Așa că ai dreptul la acest loc, poftim !"

În celălalt avion nu observase cine s-a urcat. Probabil că directorul, alți profesori..., iar dintre elevi, Marius...

După ce i-au simțit motoarele duduind, avionul în care se afla și Valeriu Bogdan a făcut cîteva rotocoale pe platou, apropiindu-se apoi de aleea largă și dreaptă — o adevărată pistă de decolare.

Ca să încapă între cele două țărmuri de plopi, și-a micșorat puțin aripile, dintr-o singură mișcare — o manevră abilă făcută de pilot : extremitățile au intrat, cam cu vreo doi metri, în partea dinspre fuselaj. Observase fără să-i atragă cineva atenția — tocmai privea prin fereastra mică defilarea pomilor și a clădirilor — și s-a mirat.

„A, e un fleac, a precizat comandantul, o mică adaptare la... situație... Drumul prin viață, care trebuie croit cît mai drept, te obligă... firește... M-am bucurat însă că elevii au propus această modificare, ei au găsit soluția."

Intrînd pe alee, pilotul a accelerat tot mai mult, viteza creștea, plopii își micșorau distanțele dintre ei, adunîndu-se la un loc, constituind un singur trup măreț, puternic, solemn, care le făcea acum cu mîna, se pleca în fața lor, odată cu virajul pe care pilotul l-a executat, înălțîndu-se deasupra liceului.

„Priviți ! îl îndeamnă colonelul, nu-i așa că-i frumos ? !"

Într-adevăr, de-acolo, de sus (se înălțaseră la cîteva sute de metri și se roteau), clădirile căpătaseră o măreție în plus, deși se micșoraseră. Profesorul abia acum putea cuprinde, dintr-o singură privire, complexul vast, căruia, curios, parcă-i simțea pulsul și mai aproape. Simțea acea mare tumultuoasă, cu zeci, sute de valuri albastre, străbătute de fulgerele unor dungi roșii, defilînd prin inima sa.

„Tovarășe locotenent, o luăm pe cursul apei, în sus, către munți !" se adresă colonelul pilotului...

Vedeau casele, localitatea în întregime, panglica șoselei, ca și sclipirile de argint ale Prahovei. Un nou viraj i-a ajutat să capete înălțime. Se apropiau de munți. Pilotul s-a ridicat la peste 2 000 de metri. Au trecut, între timp, printr-un strat gros de puf alb-cenușiu, ca prin niște caiere de vată fragilă, ce îi înconjurau din toate părțile. Cînd au ajuns deasupra, li se părea că soarele s-a apropiat atît de mult de ei, încît din clipă în clipă, îi va sorbi, pentru totdeauna, în împărăția lui de lumină. Cu cît se apropiau însă de el, astrul vieții le zîmbea parcă fericit, îndepărtîndu-se tot mai mult.

Priveau în jos la marea aceea de vată ce începuse să se miște și, din mișcarea ei, tot mai precipitată, au

crescut, după cîteva minute, în fața ochilor tuturor, niște spinări uriașe de hipopotami aurii, cu soarele pe creștet și pe spate. Cei cinci călători îi mîngîiau cu umbrele gîndurilor și ale zîmbetelor lor.

„Vă place, așa-i ?" îl întrebă colonelul pe Valeriu Bogdan.

Radu se afla lîngă el, cu întreaga ființă într-o admirație mută.

„Vă mulțumesc foarte mult pentru această «surpriză» ! răspunse Valeriu Bogdan. E, într-adevăr, minunat. Natura aceasta este mama tuturor minunilor !

„«În lume-s multe, mari, minuni ! Minuni mai mari ca omul nu-s !»", spuse comandantul, meditativ.

„O, Sofocle ! *Antigona !*"

„O minune de oameni sînt copiii noștri, adăugă comandantul, spintecînd cu privirile lui verzi razele de soare.

„Tovarășe comandant, tovarășe comandant, se auzi glasul profesorului-căpitan, vă rog să ne întoarcem, vă rog ! Am eu «antenele» mele, care, iată, vibrează, anunțîndu-mă că sîntem pe urmele..."

„«Pe urmele» cui ?"

„Ale „hoților de cărți" din oraș !..."

Într-adevăr, în buzunarul de la pieptul tunicii, din partea dreaptă parcă, ridicînd clapeta, văzură un șir de fire mici, argintii, ca niște plopi de cîțiva centimetri, intrate într-un tremur, din care se desprindea clar un : „S.O.S.".

„Înapoi la bază !" ordonă colonelul.

În timp ce aterizau, Valeriu Bogdan auzea foarte clar tremurul acela al „antenelor" căpitanului, ca pe un cîntec cu trei note punctate : „S.O.S.", „S.O.S.", „S.O.S."...

Aprinse lampa de pe noptieră și privi speriat spre ceasul de la mînă : șase ! „Bine că n-am întîrziat" — mormăi. Pătura alunecase de pe pat și el rămăsese învelit numai cu cearșaful. În cameră se făcuse iarăși cald : dăduseră drumul la calorifer. Din baie se auzeau însă, din nou, picăturile acelea de la robinetul ce nu se în-

chidea bine. Zgomotul lor îl însoțise aseară, chinuindu-l, pînă ce adormise... Acum, cînd apa se pornise, cădeau și ele, din nou, ca o ghilotină : Pic, pic pic ! Pic, pic, pic !...

22

Valeriu Bogdan a ajuns la liceu înaintea colegului său. Elevii se aflau în „sectoarele“ de care răspundeau. Trebăluiau, agitîndu-se care mai de care. Făceau curățenie pe alei, pe platou, prin grădină, în sălile de clasă și în dormitoare, în sfîrșit intraseră în program. Îi privea cu plăcere, urmărindu-le (celor pe lîngă care trecea) mîinile și fețele. Constatarea pe care era obligat s-o formuleze era mereu aceeași : hărnicie și bună dispoziție, adică *firesc !* Ceea ce vedea nu constituia decît o petală din marea corolă a existenței cotidiene. Și ea era firească, normală, ca și devenirea vieții.

...S-a apropiat de avionul cu care „zburase“ în noaptea aceea. „Acesta parcă era, și-a spus. Ba nu, cel din dreapta, îmi aduc bine aminte ! Acela a fost ! Bietele avioane ! Avea dreptate Marius, care parcă spunea că vrea să devină aviator, doar pentru visuri mai sînt bune. Și pentru cuiburi de păsări ! Da, da, dacă eu aș fi pasăre, mi-aș face cuibul într-unul din ele. E doar atîta loc, și adăpostul e bun... Dar dacă intră vreun năzdrăvan de «aviator» (din vreo clasă) și dă de cuib ? ! Parcă, odată...“

— Aveam o mulțime de treabă de făcut în după-amiaza aceea : trebuia ca în vreo două-trei ore să săpăm, în grădină, o bucată bună de pămînt (nu mai știu cu ce fusese plantată), trebuia, apoi, să spălăm sala de clasă (la noi este autogospodărire doar), să confecționăm și un panou, în sfîrșit, sarcini erau destule. Ca șef de clasă, le-am împărțit tuturor cîte ceva. Nu știu ce i-am repartizat lui Marius să facă, dar cînd îl chem, după un timp, ia-l de unde nu-i ! Am trimis după el la cabinetul de literatură, la cel de matematică, la bibliotecă, la sala de festivități, dar unde n-am trimis ? ! A fost căutat peste

tot ! Nu era nicăieri ! M-am interesat la comandanții noştri să aflu dacă n-a fost, cumva, învoit să plece din şcoală pentru vreo treabă urgentă şi n-a mai avut timp să mă anunțe ! Nimeni nu știa nimic de vreo învoire. Am întrebat la poartă : dacă n-a fost văzut ieşind totuşi ! Cei ce erau în post au afirmat că pe-acolo n-a ieşit.

„Măi, am spus, te pomeneşti că nebunul ăsta a sărit gardul și cine ştie unde s-a dus !"

„Nu se poate, au răspuns ceilalți, Marius nu face aşa ceva !"

— Dar alții mai fac ? a întrebat Valeriu Bogdan, curios să afle și despre niște năzbîtii ale lor, că doar n-o fi totúl alb, alb, alb ! Sau „roz", cum mai spunea. „E prea monoton !" Glumea desigur. În fond îl bucura nespus și îl mira chiar „cum de se poate ?" „Se poate, iată", își zicea. „Orice se poate, dacă ai voință și dacă știi ce vrei !" O spuseseră doar atîția dintre ei, care știau acest lucru mult mai bine.

Dar atunci, cînd povestea Radu, a întrebat, ce-i drept : „alții mai fac acest lucru ?" Adică sar, uneori, gardul liceului ?

— Ei !..., a răspuns băiatul, vădit încurcat.

— Chiar săptămîna trecută cineva, a intervenit Victor, „nu spun cine, persoană importantă", şi-l căută cu ochii pe unul din grup, a... — și a făcut semnul saltului peste gard —, ca să poată sta mai bine de vorbă cu o „zînă" de vreo optsprezece anişori, ce-și tot sticlea ochii printre zăbrele. I-a fost milă de ochii „bietei" fete, ceea ce nu s-a întîmplat și cu comandantul plutonului, căruia, nemaifiindu-i milă de „Don Juanul" săritor de garduri, l-a plantat, trei nopți la rînd, de... planton, în...

— *Schimbul doi !* a precizat Valeriu Bogdan.

— Exact, ați ghicit ! Pe deasupra, tăindu-i și învoirile în oraș ori acasă pe timp de o lună.

— Cam „scumpă" săritura !

— Adevărat record ! Să fie ținut minte !

— În sfîrșit, să reluăm. Deci : „Marius nu face așa ceva !", aici rămăseseși, dragă Radule !

— Da, Marius n-a sărit niciodată gardul și deci nici atunci...

— Şi atunci ?

— L-am găsit pînă la urmă ! Cînd am terminat noi toată treaba, fără el.

— Unde ?

— Dumneavoastră unde credeţi ?

— Păi, nu ştiu, doar aşa, să-mi dau cu presupusul...

— Ca să vă ajut, aş preciza : undeva *la vedere !*

— La vedere ? ! întrebă mirat Valeriu Bogdan. Te pomeneşti că în avion, spuse, fiindcă se aflau chiar faţă în faţă cu avioanele acelea, deci „la vedere".

Au izbucnit cu toţii în rîs, iar hazul cel mai mare îl făcea, bineînţeles, Marius, căruia şi acum i se părea ceea ce făcuse atunci o „şotie reuşită". „Băi, e reuşită, ce mai, trebuie să recunoaşteţi !", a spus, cînd l-au depistat...

Trecuseră pe lîngă avion de mai multe ori în după-amiaza aceea, într-o parte sau în alta, tot alergînd după treburi. Uitaseră de colegul lor, cînd l-a descoperit Cristian parcă, „franţuzul", cum îi zic ei (fiindcă vorbeşte foarte frumos franţuzeşte, a stat vreo cinci ani la Paris cu părinţii săi şi, după ce, sosit în ţară, a intrat la un liceu de construcţii din Bucureşti, s-a lăsat convins de un fost coleg de şcoală generală să dea diferenţe şi examen pentru treapta a doua la liceul militar. Le-a dat, le-a luat şi — iată-l elev aici). Ei, trecînd Cristian pe lîngă unul din „aeroplanele" astea, cum le spune el, i s-a părut că aude sforăituri. S-a oprit : sforăiturile s-au repetat, „băgîndu-l la idei". „Măi să fie !" şi-a spus şi, dintr-un salt, s-a şi strecurat în trupul „măgăoaiei". Marius, întins pe o pătură, dormea, avînd obrajii îmbujoraţi, dormea şi... sforăia.

— Mamăă, ce i-a păţit pielea în seara aceea din partea colegilor ! a zis Cristian. L-am dus de urechi, să spună el dacă nu e aşa, la „şeful clasei" !... L-am ocărît cu toţii, de i-a ieşit somnul prin piele..." Ho, nebunilor, ne-a strigat. Ho, gata ! „Am să muncesc şi eu altă dată pentru voi"! Şi, la urma-urmei, nici n-am vrut să mă culc. Am vrut doar aşa, să vă sperii puţin, să văd ce faceţi, să ascult cum vă frămîntaţi. Dar n-aţi trecut deloc pe lîngă avion la început, aşa că, fiind acolo atît de bine, am ador-

mit! Mare scofală, m-am odihnit și eu puțin!", s-a apărat Marius; „O să-ți iasă odihna asta prin piele, ține minte, amice!", i-a spus Radu. Și i-a ieșit: două săptămîni la rînd a făcut singur curățenie în clasă și în dormitor!

— Așa e, Marius? a întrebat profesorul.

— Militarii sînt oameni serioși, tovarășe profesor. Ei cînd spun ceva, să fiți sigur că așa e, nu mint!

23

— Ei, tovarășe căpitan, îmi spuneți ce s-a întîmplat cu „hoții de cărți"? Că astă-noapte i-am visat, pur și simplu!

— Dacă i-ați visat, înseamnă că știți cum s-au petrecut lucrurile. Poate că ar trebui ca dumneavoastră să-mi povestiți mie visul.

— N-am nimic împotrivă, dar... după dumneavoastră! Așa că aștept...

— ...Tocmai ieșeam într-o zi pe poarta liceului, cînd aproape că mă izbesc de un băiat, de un elev de-al nostru, care alerga într-un suflet pe stradă. Îl cunoșteam, era dintr-o clasă de-a mea (anul III sau IV). S-a oprit, și-a cerut scuze, dar apoi a început să-mi spună, precipitat: „Tovarășe profesor, ați putea veni repede cu mine pînă..., o să vă arăt eu pînă unde... Cred că am dezlegat misterul cu cărțile...!", „Ce spui, băiete? am sărit eu, plin de interes. Zi-i, zi-i mai repede!" În timp ce ne îndepărtam de poartă, se întuneca deja, băiatul a început să-mi povestească...

Am aflat astfel că el și cu încă un coleg de clasă fuseseră în după-amiaza aceea în oraș. Primiseră învoire specială spre a-și rezolva nu știu ce fel de treburi. Și le rezolvaseră, erau mulțumiți. Se întorceau spre școală. Treceau pe o străduță din spatele librăriei. Apropiindu-se de o portiță din dosul clădirii, observară cum cineva, un bărbat în vîrstă, se strecura pe lîngă gardul de zid, venind dinspre clădire. Avea în mîna dreaptă un sac de hîrtie, legat cam pe la jumătate cu o sfoară. Îl ținea de partea

de deasupra, tîrîndu-l aproape, în timp ce mergea șchiopătînd.

Gabriel, băiatul care mă abordase pe mine, l-a văzut primul. I-a făcut semn lui Andrei, colegul său. S-au oprit amîndoi lîngă un tei mare din stradă, ascunzîndu-se în spatele tulpinii puternice a acestuia.

Bărbatul cel șchiop, cu sacul, s-a apropiat de portiță ; a deschis-o privind grăbit într-o parte și în cealaltă a străzii, iar apoi către clădirea librăriei. Convingîndu-se că „nu-l vede“ nimeni, a ridicat sacul cu ambele mîini, îndoind partea rămasă liberă și l-a strecurat sub brațul drept. A pornit-o apoi șontîcăind la vale, îndepărtîndu-se tot mai mult de librărie. Cei doi băieți s-au luat după el. Strada avea mulți copaci, așa că nu le-a fost greu să-l urmărească, ascunzîndu-se mereu în spatele acestora. Individul cu sacul a cotit-o la dreapta, apoi la stînga, apoi a sărit peste un gard, croindu-și drum prin grădinile oamenilor. Gabriel și Andrei îl urmau atenți, să nu-l scape cumva din ochi.

„Parcă am citi o carte polițistă, a spus Andrei. Să nu dăm de dracul !“ „Cine o fi «Quasimodo» ăsta ? (omul mergea și puțin aplecat spre dreapta, purtînd parcă o cocoașă pe umeri). Și crezi că în sac... ?“, a întrebat Gabriel. „Ne lămurim noi, adică sper să ne lămurim ! Numai de nu ne-ar căra cine știe pînă unde...“ „Aoleu, spuse Gabriel, privind spre ceas : întîrziem de la liceu, depășim ora de învoire !“ „Nu-i nimic, adăugă Andrei. Vor înțelege !“ „Și dacă tipul are în sac cine știe ce... prostie și nu ceea ce ne gîndim noi ? S-ar putea să-l urmărim degeaba. Mai ajungem și caraghioși. Îți dai seama ce prilej de bășcălie le-am oferi colegilor : «detectivii păcăliți» !“

Din grădină în grădină, au ajuns pînă la ultima, unde „Quasimodo“ s-a oprit, îndreptîndu-se spre o casă nu prea mare, aflată în apropiere de pădure. A intrat printr-o ușă din spate...

„Ei, «Sherlock Holmes», ce facem acum ? Așteptăm aici pînă vine dînsul să ne spună ce avea în sac și să ne felicite pentru urmărire, ori...“, întrebă Andrei. „În loc să-ți pui mintea la contribuție, trăncănești așa, de pomană ! spuse, puțin iritat, Gabriel. Hai să ne apropiem de fe-

restre !“ ; „Poate ajungem și noi băieții lui «Quasimodo», ne rupe ăsta vreun picior și face să ne crească vreo cocoașă, să-l ținem minte toată viața !“, interveni, din nou, Andrei.

Ajunseră lîngă casă. Pomii din jur îi ascundeau destul de bine, cu greu i-ar fi putut descoperi cineva. Doar dacă „omul cu sacul“ nu-i observase deja și-i atrăsese, conștient, în vreo capcană. Gîndindu-se la așa ceva, Andrei privi speriat în jur, ferindu-se parcă să nu-i sară cineva în spate...

„Ia te uită !“, spuse Gabriel cu mirare, făcîndu-i semn colegului său.

De la fereastra prin care priveau ei se vedea o încăpere, nu prea mare, cu un divan lat într-o parte, scund, aproape de pardoseala camerei. Pe divanul acoperit cu un pled mițos din lînă albă de oaie se afla o femeie, nici prea tînără, nici prea în vîrstă, cu un chip plăcut, legată în jurul capului cu un batic subțire de mătase, înfășurat de parcă era un turban. Avea pe ea un pulovăr, ce se mula frumos pe trup, și pantaloni. De fiecare ureche îi atîrna cîte un cercel — un rotocol mare din aur.

În jurul ei — în pat, pe podeaua acoperită de covoare —, cărți, teancuri de cărți.

La capătul divanului, care se învecina, pe jumătate, cu o altă fereastră a camerei, pe o măsuță, se găseau tot felul de obiecte, probabil pentru toaletă, și o lampă frumoasă, cu un bec aprins.

La lumina acestuia cercetaseră cei doi băieți camera, sucindu-și nasurile lipite de geamul de-afară, cînd într-o parte, cînd în alta.

„Quasimodo“, în picioare, dar aplecat spre femeie, scotea din sacul cu pricina cărți, pe care le întindea gazdei. Femeia le primea, le privea pe fiecare cîteva clipe, după care le repartiza spre diferite teancuri, aruncîndu-le ori așezîndu-le, dacă ajungea pînă acolo.

— Iată unde sînt cărțile furate, Andrei ! spuse, în șoaptă, Gabriel. Ei, ce facem acum ?“ ; „Ăștia ar trebui prinși în «flagrant delict», cum se spune ! Uite așa cum sînt acum acolo ar trebui prinși !“ ; „Atunci, rămîi tu, puișorule, de pază, că eu am plecat. Alerg la școală, să

chem ajutoare", spuse Andrei. „Ba rămîi tu, că ești mai solid decît mine și mai bun la lupte, nu te lăudai chiar azi ? ! Dacă e nevoie de ceva, te descurci tu. Pa ! Am plecat ! mai spuse Gabriel. Ai grijă !"

Lui Andrei i s-a făcut dintr-o dată frig. Parcă îl bătea un vînt rece din spate. Se întoarse, dar nu simți nici o asemenea boare (era începutul lui iunie, cu o căldură de „scoteai limba" pe la mijlocul zilei).

„În casă trebuie să fie răcoare, dacă „madam" stă îmbrăcată cu pulovăr și pantaloni", se gîndi băiatul, retrăgîndu-se puțin din fereastră, în clipa în care cei doi, atrași parcă de ceva, își îndreptară privirile într-acolo.

„Te pomenești că ăștia m-au simțit !" gîndi și se ascunse după un pom. Se făcuse întuneric de-a-binelea. „Și-acum dacă iese «Quasimodo» eu ce fac, mă bat cu el ? Dacă are vreun cuțit și ajung mîine «erou» ? O las pe mama cu ochii în lacrimi ! Și pe Mirela !"

Ajunseserăm în dreptul postului de Miliție, continuă căpitanul să povestească. „Să intrăm, să luăm pe cineva de-aici, că doar n-o să ne batem noi cu hoții. Și-apoi trebuie să și constate cineva, să facă «proces-verbal»", am spus eu.

Am intrat, am explicat în fugă și am luat cu noi doi milițieni : un plutonier-major și un sergent.

Ne apropiam de casa descrisă de Gabriel, cînd, din spate, dinspre centrul orașului, unde se afla librăria, s-au pornit strigăte : „Foc ! Foc ! Arde !"

„Ce s-o fi întîmplat ?", ne-am întrebat toți patru, parcă într-un glas.

„Te pomenești că au dat foc librăriei, mă gîndesc eu și chiar spun acest lucru. Mergeți dumneavoastră acolo, mă adresez plutonierului-major și sergentului, vă conduce băiatul. Eu mă întorc să văd ce s-a întîmplat ! Vedeți să nu vă scape ! Lucrurile par să aibă legătură, mai spun, în timp ce începusem deja să alerg... Îmi mergea și mie mintea mai abitir decît elevilor mei !...

Pe măsură ce mă apropiam, vedeam ridicîndu-se, chiar dinspre locul unde știam librăria, o coloană de fum alb,

gros... Lumea începuse să se agite. Se agitau vorbele mai mult, pentru că, de alergat într-acolo, nu alerga aproape nimeni în afară de mine...

...Agitaţia a ajuns, parcă adusă de vînt, şi pînă la casa de lîngă poala pădurii.

„Quasimodo" ieşise afară. Se afla pe treptele casei. Andrei îl vedea bine, din spatele pomului, unde era ascuns. (Între timp se apropiase din nou de fereastră şi văzuse cum femeia îi aruncase nişte bani — plata pentru cărţi. El îi luase, îi mototolise în palmă, şi-i băgase apoi într-un buzunar de la pantaloni.

S-a aplecat după aceea, îngenunchind lîngă un dulap. A scos de-acolo o sticlă şi două pahare. A turnat într-unul şi l-a întins femeii. Aceasta i-a făcut un semn, refuzîndu-l. Bărbatul şi l-a apropiat atunci în grabă de buze şi l-a golit. A dus apoi sticla la gură şi a început să bea, înghiţind cu lăcomie, înghiţind, înghiţind. Cînd s-a oprit, ca să respire, şi-a şters gura cu mîneca, în timp ce privea sticla, golită mai mult de jumătate. Femeia a strigat la el, cerîndu-i, probabil, să se oprească. Drept urmare, bărbatul a dus din nou sticla la gură şi nu s-a oprit decît cînd a simţit că nu-i mai curge nimic din ea pe gît. Atunci a îndepărtat-o, aruncînd-o pe covor. Apoi a ieşit din cameră.

„Quasimodo" privea acum spre oraş, atras de coloana de fum alb, ce putea fi văzută şi de aici. O vedea şi Andrei, fără să înţeleagă ce se petrece.

Bărbatul însă pricepu şi, trezit parcă dintr-un vis de cîteva clipe, s-a repezit pe uşă, în casă. S-a apropiat în grabă şi elevul de fereastră. Cei doi strîngeau cărţile, îngrămădindu-le în saci, pe care femeia-i scotea dintr-o ladă. A rămas să facă treaba aceasta, mai departe, femeia, în timp ce „şchiopul" aruncă un sac pe umăr şi cu altul într-o mînă se strecură pe uşa din spate, încercînd să se piardă în întunericul din grădină, cine ştie spre ce ascunziş.

În aceste clipe, Andrei, cu inima prinsă parcă în nişte căngi de oţel, nu ştia ce să facă... Se hotărî : trebuia să-l oprească, altfel scăpa şi rămînea zadarnică toată truda.

Din cîţiva paşi ajunse lîngă el şi i se prăvăli cu toată forţa în spate, doborîndu-l la pămînt. Bărbatul, puternic, încercă să se răsucească. Andrei simţea că, dacă se întoarce cu faţa spre el, era pierdut. Ridică un pumn şi-l lovi în cap, o dată, şi încă o dată. Avea pumn puternic, asta o ştia, vrusese chiar să facă box, o vreme se şi antrenase... Cînd simţi că rezistenţa omului de sub el scade, îi prinse mîinile, una cîte una, trăgîndu-i-le spre spate, în timp ce cu genunchii îi apăsa mijlocul cît putea el de tare. Îşi desprinse în grabă cureaua de la pantaloni, pe care i-o trecu adversarului în imediata apropiere a palmelor — mari cît două lopeţi — şi strînse pînă ce acesta începu să geamă. Acum era sigur că n-o să-i scape, iar dacă ar fi încercat totuşi ar fi fost nevoit să-l lovească mai departe, mai ales că, dibuind prin apropiere, dăduse peste o scurtătură de lemn numai bună pentru aşa ceva.

Astfel l-au găsit Gabriel şi cei doi miliţieni, cînd au sosit, după numai cîteva minute.

„Repede, în casă ! a strigat Andrei. Să nu scape femeia !"

Cînd am ajuns în spatele librăriei, începuseră să se arate şi flăcările. Ajunseseră, înaintea mea, un miliţian, ca şi vreo şapte-opt bărbaţi, ce se chinuiau să spargă uşile.

Focul izbucnise într-o anexă lipită de clădirea principală şi comunicînd cu aceasta. Acolo era depozitul pentru *papetărie*. A sosit în grabă şi responsabila, care se afla într-o stare de disperare.

„Duceţi-vă careva şi anunţaţi la liceu că arde librăria, m-am adresat eu, peste mulţimea adunată. Să vină imediat elevii !"

Am deschis uşile, din spatele cărora au izbucnit flăcările. Am început să organizez pe cei ce mînuiau găleţile cu apă. S-a găsit pînă la urmă şi un furtun. Apoi, încă unul, şi încă unul, alimentate din diverse guri de apă. Flăcările nu se potoleau însă... Au fost anunţaţi şi pompierii. Nu ştiu cum de ne gîndiserăm atît de tîrziu tocmai la ei...

În cîteva minute, peste o sută de elevi se aflau la uşile librăriei. Cine credeţi dumneavoastră că se găsea

în fruntea acestora ? Copiii aceia care îndrăgiseră atît de mult cărţile...

Cînd au aflat că arde librăria, au ieşit din sălile de clasă — se aflau la studiu —, au traversat platoul în cea mai mare grabă şi-au început să alerge prin grădină, în direcţia în care voiau să ajungă cît mai repede şi care nu coincidea cu direcţia porţii. Săriseră, în cîteva clipe, peste gardurile liceului, şi ajunseseră gîfîind...

Trebuia să salvăm cărţile din depozitul aflat în imediata apropiere a celui cu obiecte de papetărie. Cu elevii sosiseră şi cîţiva profesori-ofiţeri. A sosit, bineînţeles, şi tovarăşul director. Comandantul era plecat din localitate.

Am organizat împreună evacuarea şi, totodată, paza cărţilor, ca şi a altor obiecte salvate din depozitul în flăcări... Copiii aceia au fost, stimate coleg, o *minune !* S-au purtat ca nişte oameni de curaj, gata să facă orice sacrificiu.

— O minune ! repetă Valeriu Bogdan, meditativ. Chiar aşa îi numea şi comandantul în visul meu de astă-noapte !

— Nu ştiu ce spunea comandantul despre ei în visul dumneavoastră, nu mi l-aţi povestit încă, dar ceea ce vă spun n-a fost vis, ci realitate, care-ţi poate înălţa sufletul chiar şi pînă la starea aceea euforică de vis, dacă vreţi !

Responsabila, o femeie în vîrstă, mai avea vreo doi-trei ani pînă să iasă la pensie, fiinţă chinuită, după cum aveam să aflu, trăise o mare dramă. Avusese un băiat, un copil foarte bun, din cîte se spunea, care, la vîrsta de 21 de ani, dispăruse pe frontul de Vest, către sfîrşitul celui de-al doilea război mondial.

Viaţa ei şi a soţului ei, pe-atunci un om de treabă, bărbat întreg, falnic, muncitor forestier, a intrat în penumbră. Ani de zile, mama celui ce dispăruse atît de prematur n-a putut fi văzută decît cu lacrimile pe obraz. Tatăl a început să bea. Din cauza băuturii a avut un accident groaznic de muncă, în urma căruia rămăsese şchiop pentru toată viaţa. Încă un accident — la coloană şi la umărul drept —, ca şi mersul acela cu corpul mereu aplecat, spre piciorul rămas mai scurt, îl schimonosiseră, făcuseră din el o arătare, de care aproape că se speriau copiii. Fusese pensionat, dar, ca să poată să-şi procure

băutura de care zilnic avea nevoie, mai muncea pe ici, pe colo, pe la cîte cineva, fie pe bani, pe care îi dădea pe băutură imediat ce-i cîştiga, fie pe cîte-un pahar, două de „otravă“, cum numea soţia sa tot ceea ce el bea. Cînd se îmbăta, şi se îmbăta aproape în fiecare zi, devenea violent, faţa — şi aşa buhăită, că ajunsese de nerecunoscut — i se congestiona, i se învineţea, ochii îi luceau de parcă ar fi avut febră, mîinile începeau să-i tremure, nu-şi mai putea controla şi stăpîni reacţiile, gesturile. Ajungea, în asemenea momente, o jalnică epavă. Cît era treaz însă se purta ca un om normal, blînd şi trist, conştient de nenorocirea ce se abătuse asupra lui, a soţiei sale, a casei lor.

Deşi îl bănuia de-o vreme, soţia nu putuse să admită că el ajunsese pînă într-acolo, încît să fure cărţile. De mai mult timp, la fiecare inventar, ieşeau lipsuri ; lipseau tocmai cărţi bune, scumpe, căutate...

„Nu, îşi spunea responsabila, parcă spre a se autoconvinge mai departe, bărbatul meu n-a ajuns să fure !... Nu se poate... De la cine să fure, de la mine ? Păi nu e şi de la el ? Da, e neglijent, aruncă mucurile de ţigări aprinse pe unde se nimereşte. Mereu i-am spus : «O să dai foc la totul, Ioane, într-o zi, şi-atunci ori rămînem în drum, ori intrăm în puşcărie, adică pe mine mă bagi în puşcărie, pentru că eu răspund aicea, eu, auzi ?».“ Ţipa la el, zguduindu-l de piept, fiindcă tocmai aruncase o ţigară aprinsă între nişte hîrtii din depozit. Îl mai folosea şi pe el, îl punea să-i care cărţile, mărfurile, în general, să le aşeze, să le şteargă de praf...

„Dar, dacă..., îşi spuse ea acum, în desperarea în care se afla, nemernicul a dat foc tocmai pentru a acoperi un nou furt ? ! Oare pînă aici să fi ajuns ? !...“

În sfîrşit, focul a fost stins. Rămîneau să fie evaluate pagubele, adică ceea ce se distrusese din depozitul de papetărie. Cărţile fuseseră salvate în întregime. Nici o carte nu fusese cuprinsă de flăcări ; erau, desigur, multe ude, dar nu distruse ori pierdute.

Responsabila a trăit însă cîteva zile cu o spaimă nemaipomenită pînă a făcut un nou inventar. „Precis mi-au dispărut atîtea în zăpăceala aceea. Nu se poate să nu fi

dispărut ! Lumea este ticăloasă, chiar cînd te afli în nenorocire se mai găsesc unii care te lovesc, tocmai atunci, așa, să nu te mai ridici !"

Inventarul i-a arătat că, în afară de cîteva zeci de volume, care ieșiseră lipsă și la precedentul inventar, făcut doar cu o săptămînă înainte de incendiu, toate celelalte cărți se aflau în librărie...

„Cum ? a întrebat ea atunci. Nici o carte pierdută ? În toată zarva aceea ? Cine le-a salvat ? Cine a avut grijă de ele ?"

Fusese atît de înnebunită de spaimă, în timpul incendiului, încît nici nu observase ce rol jucaseră elevii noștri în seara respectivă. Cînd a aflat că toate cărțile i-au fost salvate și apărate („să nu se piardă") de băieții de la Liceul Militar, ochii i s-au umplut de lacrimi.

Între timp, spre nenorocirea, dar și spre binele ei, totodată, Miliția, care descoperise, tot cu ajutorul a doi elevi, după cum avea să afle și ea, drumul cărților furate, i le-a înapoiat pe cele mai multe dintre ele — cîteva fuseseră vîndute sau „dăruite" altor persoane de femeia din casa de lîngă pădure (persoană dubioasă și din alte puncte de vedere, ce rămăsese să fie cercetată). Cu ocazia aceasta s-a descoperit, firește, și hoțul, ca și autorul, involuntar, al incendiului. El nu era altul decît bărbatul responsabilei, „Quassimodo" cel urmărit de Gabriel și de Andrei și „răstignit" la pămînt de acesta din urmă. A mărturisit totul în privința cărților. Incendiul sigur că se declanșase de la un rest de țigară aprinsă, aruncat, din nebăgare de seamă, în depozitul papetăriei...

Ne apropiem, în sfîrșit, de final, spuse căpitanul-profesor. Femeia a venit peste puțin timp la școală. Era într-o vineri dimineață, cînd avea loc *revista liceului*. L-a rugat pe comandant să-i permită să apară în fața elevilor... Rugămintea i-a fost îndeplinită.

Cînd s-a apropiat de microfon, era copleșită de emoție. Le-a mulțumit elevilor cu vorbe simple, dar fierbinți, rupte din suflet. Aplauzele lor au trezit-o parcă dintr-o visare. Obrazul, congestionat de trăirea adîncă ce-o stăpînea, a început să i se lumineze, ochii să-i zîmbească, iar buzele să îngîne ca pe o rugăciune numai a sufletului ei : „O minune, copiii aceștia sînt o minune !"

24

— Tovarăşe colonel, e uşor să fii comandantul unui liceu militar ? întrebă Valeriu Bogdan.

— Ce este uşor pe lumea aceasta ?

— „Uşor nu e nici cîntecul. Zi
şi noapte — nimic nu-i uşor pe pămînt :
căci roua e sudoarea privighetorilor
ce s-au ostenit toată noaptea cîntînd“, interveni căpitanul-profesor, citînd aceste splendide versuri ale lui Lucian Blaga.

— Mă gîndeam, cînd v-am întrebat, spuse, în continuare, profesorul — la faptul că — şi acesta este doar un singur aspect al problemei ! —, deşi aici făuriţi, aşa cum am mai discutat, *o lume distinctă,* ea este alcătuită, la rîndu-i, din oameni distincţi, din individualităţi. În acest sens deci şi la dumneavoastră cunoaşterea şi promovarea personalităţii constituie o preocupare de bază a vieţii şcolare şi militare. Cu atît mai mult, cu cît *la suprafaţă,* elevii dumneavoastră sînt la fel, ori mai degrabă par la fel, fiindcă uniforma le creează acea imagine unitară, fiind, poate, primul element ce generează sentimentul colectivităţii şi al puterii totodată.

În ceea ce ne priveşte, noi, „civilii“, trebuie să trudim ca să asigurăm în şcolile noastre acea unitate de aspect. Şi, dincolo de cerinţa *regulamentului,* care ne ajută în această privinţă, mai importantă mi s-a părut totdeauna munca de a lămuri elevul, eleva, cum că ceea ce li se cere *este şi necesar !*

„Ce înseamnă necesar în acest caz ? par să întrebe ei, cu zîmbetul pe buze. Adică, vreţi să spuneţi că ne e mai bine, nouă, aşa, într-o uniformă, din care nu mai poţi ieşi decît în zilele de sărbătoare şi în vacanţe, mai bine decît în hainele noastre obişnuite, frumoase, diverse, care ne fac... aşa şi pe dincolo... Fetele ar putea să spună desigur : care ne arată mai cochete, mai subţirele, mai... şi, în orice caz, ne scot din anonimat, nu mai sîntem :

una dintr-a IX-a, sau a X-a, ori a XII-a, ci... Asta vreți să spuneți ?"

Sigur că, la asemenea întrebări, gîndite sau formulate chiar, răspunsurile pot fi multiple, succinte ori mai ample... În esență însă, mă gîndesc — precizează Valeriu Bogdan — și am și spus uneori elevilor mei acest lucru, că tînărul trebuie să înțeleagă și, înțelegînd, este dator să și accepte că în viață, indiferent în ce cadru se desfășoară (ori se va desfășura), omul nu poate trăi „de capul lui", adică fără să trebuiască să respecte, ca pe o necesitate vitală, subliniez : legi, reguli, cerințe...

Mult mai greu este însă cu ceea ce se află dincolo de uniformă. În această privință cred că noi, dascălii, oricît ne-am strădui să nu fie așa, rămînem foarte mult datori vieții. Atîtea zone din ființa copiilor ce ne sînt încredințați spre formare rămîn, măcar în parte, în umbră pentru noi, din vina noastră, din vina lor, adică a copiilor, din vina vieții...

Cert este că ne trezim, nu de puține ori, cu altcineva în față decît cu cel pe care-l cunoșteam de unul sau de mai mulți ani... În îndelungata mea activitate de profesor, de director de liceu, n-au fost puține asemenea surprize. Iată una dintre ele. Să-mi dați voie să v-o povestesc, să vă reproduc, pe cît îmi voi aminti mai bine, un dialog...

„Să trăiți, tovarășe director ! Permiteți-mi să raportez : sînt caporalul..." (sînt mulți ani de-atunci ; eram, pe vremea aceea, directorul unui liceu din Capitală).

Mai întîi am izbucnit în rîs ! Dar, după cîteva secunde, luîndu-mi și eu rolul în serios, m-am ridicat de la birou, m-am apropiat de „caporal", i-am întins mîna și i-am ordonat : „Pe loc, repaos !" Apoi, măsurîndu-l cu interes și admirîndu-i corectitudinea ținutei... militare, l-am invitat pe musafirul meu să ia loc în fotoliu.

„Cum să stau eu în fotoliu, în fața dumneavoastră, tovarășe director ? Nu știți, locul meu e acolo, în colț, în picioare ! Permiteți-mi să vă amintesc că eu sînt fostul dumneavoastră elev... Am absolvit liceul acum un an și jumătate. Dar... pînă am terminat, de cîte ori n-am

stat eu în colţul acela şi nu v-am ascultat vorbele de dojană..."

„Credeai că nu te-am recunoscut ? i-am spus. Este adevărat că în atîtea dăţi în care ai stat «la colţ», cum zici tu, n-ai reuşit aproape niciodată «să te ţii» pe două picioare : te scălîmbăiai cînd pe unul, cînd pe celălalt ; şi, deşi îţi vedeam de fiecare dată urechile, cam roşii, ce-i drept, mereu am avut impresia că eşti surd, fiindcă nu auzeai nimic... Dar eu am uitat aceste lucruri, le-am uitat de-atunci. Sper că nu spre a mi le aminti ai venit pe la mine !"

„Şi da, şi nu, tovarăşe director !"

„Te rog să iei loc ! (Băiatul nu s-a aşezat pe nici unul dintre fotolii, ci şi-a tras, dintr-un colţ, un scaun pe care „a luat loc" aproape jenat ; m-am făcut că nu observ)... Şi spune-mi ce înseamnă : «şi da, şi nu» ?"

„Adică..., ce mai, tovarăşe director, nu mai e ce-a fost ! Armata..."

„Ce vrei să spui ?"

„Armata a făcut *alt om* din mine !"

„Bravo ! spusei, afectînd supărarea. Şcoala n-a reuşit nimic, armata — totul !"

„Vă rog să mă scuzaţi, nu asta am vrut să spun. Mă refeream la... disciplină. *Ce mai !* E... altceva"

„Cît priveşte disciplina, «ce mai», «e», într-adevăr, «altceva» !"

„Tovarăşe director, dacă aţi şti ? ! ...Phii ! Smirnă ! Ce mai, la milimetru ! Acolo nu merge !"

„Va să zică... «acolo nu merge» ! Bine de cei din armată !"

„Ştiţi..., cînd mă gîndesc la cîte necazuri v-am făcut, îmi pare rău, zău că-mi pare rău, tovarăşe director ! Şi de asta am venit la dumneavoastră. Dar am vrut, mai întîi să vă văd, să..."

„Mă bucur, «zău» că mă bucur ! i-am răspuns, într-adevăr bucuros, cu sufletul încălzit. Şi să ştii că sînt mulţumit mai ales de... schimbare !"

„Hei, dacă ar şti ăştia mici ! Cred că mai aveţi din cei... ca mine ! Adică..., aşa cum eram eu, altădată..."

„Din păcate, nu ducem lipsă. Ce să-i faci, o să le vină și lor rîndul..."

„Da, da... zise, de data aceasta gînditor, băiatul. O să le vină și lor rîndul!"

„Hai să lăsăm asta!... Altfel, ce mai faci?"

„Ce să fac, tovarășe director, armată!"

„Armata o să se termine. Și apoi?"

„Apoi... o să mai vin eu pe la dumneavoastră. Trebuie să intru neapărat la o școală tehnică de mecanică (pe-atunci, mai erau asemenea școli). Am învățat ceva în armată și vreau să mă calific. Știți că-mi place grozav să fiu mecanic?"

„Și mie îmi place... să te văd cum arăți și să aud ceea ce spui!... «Ce mai», îmi place, și-ți mulțumesc că ai venit *să mă vezi!*"

„Dumneavoastră, mie?... Vă rog să mă iertați dacă v-am deranjat! Să trăiți! Vă rog să-mi permiteți să mă retrag!..."

„Stai, stai! i-am spus atunci. Mai stai puțin!... Despre poezie... nu-mi vorbești nimic?"

„Cum, v-ați adus aminte și despre asta? Extraordinar!"

„Cum să nu-mi aduc aminte? Poezia este ceva... de care totdeauna ar trebui să ne amintim..."

„Mă copleșiți, tovarășe director, mai ales că eu, parcă ce scriam eu..."

„Unele lucruri nu erau rele!"

Băiatul s-a luminat, ca și cînd i-ar fi răsărit un soare întreg pe față, în clipele acelea...

„Păi, dacă e așa, îmi dați curaj. Știți, la armată, cînd mă gîndeam la ai mei, acasă, la... școală, să nu rîdeți de mine, m-am gîndit de-atîtea ori și la școală... Și, drept să vă spun, vă rog să mă credeți, m-am gîndit totdeauna frumos, cu nostalgie... Acum începusem cu adevărat viața, intrasem în *regulamentul* ei... Stînd însă eu așa și gîndindu-mă, mai «ciocneam cuvintele», vorba dumneavoastră, încercam să le potrivesc cu zvîcnirile din suflet..."

„Așadar ai continuat și cu poezia!"

„Unele mi-au fost publicate în gazeta unității, să știți !"

„Bravo, te felicit !"

„Dacă aș ști că nu vă plictisesc și că n-o să rîdeți de mine, v-aș spune una..."

„Păi, în cazul acesta, înseamnă că tu nu mă cunoști deloc pe mine, *caporal !* Cum, așa mă știi tu, că... ? !"

„Iertați-mă, tovarășe director, m-am gîndit că și așa ați pierdut atîta timp, știu că aveți treburi multe, poate..."

„Dă-i drumul, caporal ! Să auzim !"

„Mă impresionase teribil *jurămîntul.* Știți dumneavoastră ce momente sînt acelea cînd depui *jurămîntul ?...* Adică știți, iertați-mă, cum să nu știți, și dumneavoastră ați trecut prin ele..."

„Am trecut, e adevărat ! Și pentru mine a fost o *clipă sfîntă,* de legătură și de legămînt cu țara, cu ce a fost și ce-o să fie ! Hai să vedem ce-a ieșit din «clipa» ta. Dă-i drumul !"

A luat poziție de drepți, și-a potrivit ținuta și a început :

„Cu sufletul fremătînd
Ca o ramură tînără
înfiorată de vînt,
am rostit,
cuvînt de cuvînt,
cu ochii-ațintiți la drapel,
primul meu jurămînt !
Cine-ar putea să spună
ce furtună
de gînduri
a stîrnit în mine
el,
jurămîntul ? !
Simțeam că-mi clocotește
sub picioare
pămîntul
de durerea osemintelor
ce-a adunat în atîtea bătălii
peste care
a fluturat,

biruitor,
gloriosul drapel...
În aer
plutea o boare
de fermecată sărbătoare:
O muzică, pornită
din creștet de munți,
cu unduiri de ecou
și clipocit de izvor,
ori cu mistuitoare
doine de dor.
vibra în preajmă,
mîngîindu-mi simțirea,
în timp ce,
solemn,
rosteam,
cuvînt de cuvînt,
primul meu
jurămînt!"

Am aplaudat, firește!

Atunci, a mai scos din buzunar o foaie de revistă și mi-a întins-o. Este aceasta, de pe care v-am citit jurămîntul de legătură cu țara, al fostului meu elev de demult...

Mi-a mai recitat el și-un *Colocviu cu arma,* purtat în prima noapte de santinelă..., iar la plecare mi-a lăsat un carnețel pe care m-a rugat să-l citesc „cînd voi avea timp"... Mi-a făcut mare plăcere vizita băiatului aceluia, pe care eu nu-l cunoscusem, nici pe departe, îndeajuns! Armata decantase și pusese în valoare aurul ființei sale. Îmi făcuse astfel o surpriză...

— Ceea ce-ați relatat, spuse comandantul școlii, demonstrează faptul că pe lîngă necesitatea cunoașterii profunde a celor cu care lucrăm și pe care vrem să-i influențăm, să-i formăm, importanță deosebită au nu atît condițiile create unei colectivități spre a se dezvolta, cît mai ales scopurile pe care i le punem în față, idealul spre care o chemăm, ca și ajutorul dat spre a-l atinge.

— Sigur că la *reuşită* contribuie substanţial personalitatea dascălului (a rezultat şi din ce s-a spus, de altfel), intervine directorul cu părul alb, ceea ce este el şi, mai ales, ce ştie să facă *cu ceea ce este* în faţa elevilor. Astfel, după părerea mea, prestigiul profesorului — din care face neapărat parte şi ceea ce se cheamă *farmecul* lui ! — este determinant în evoluţia elevului, dacă ne referim la factorii ce-l pot influenţa pe acesta. Mi-aş putea argumenta afirmaţia cu destule exemple din cadrul colectivului nostru. Mă voi referi la unul reprezentativ.

Iată, cu vreo cîţiva ani în urmă, în colectiv a sosit o nouă colegă : tînără, frumoasă, foarte bine instruită, foarte bine educată, cu bun-gust în felul în care se îmbrăca, cu tact şi echilibru în întreaga comportare — cu colegii şi elevii —, cu vorbă caldă şi domoală, dar profundă, mereu cu un zîmbet fluturîndu-i pe buze, chiar dacă nu avea neapărat motive şi stare sufletească pentru zîmbet. Prin tot ceea ce am amintit, colega noastră era şi este (nu-i indic specialitatea spre a nu merge prea mult la identificări, căci, la urma-urmei, ceea ce spun ar putea fi luat drept un simbol) o persoană cu un farmec deosebit, un om de prestigiu, pe care şi l-a cîştigat de la început şi, de-atunci, îl păstrează, consolidîndu-l.

Care credeţi că a fost reacţia elevilor cînd au văzut-o intrînd pe uşa clasei lor ? !

— Degeaba mă puneţi la încercare, spuse Valeriu Bogdan, fiindcă o ştiu. O ştiu de la sursă, adică de la elevii clasei lui Radu : elevii s-au ridicat din bănci, parcă fulgeraţi de zîmbetul profesoarei, au răspuns la salut ori au dat raportul — nu ştiu exact ceea ce spuneau că au făcut în această privinţă (ştiţi mai bine dumneavoastră cum se procedează !), dar, după aceea, au rămas înlemniţi. Un minut întreg, sau mai mult, poate „o veşnicie“, zicea băiatul, poetizînd, vă daţi seama, au rămas în picioare ca nişte stane de piatră. „Parcă eram o pădure tînără, de trunchiuri viguroase, însă încremenită într-o frumoasă mirare, provocată de apariţia unei neasemuite flori ! a continuat Radu, făcînd apel la capacitatea lui de metaforizare. Cînd ne-am aşezat, eram toţi cu sufletele pe

buze. Îi sorbeam vorbele cu sufletele noastre, cu inimile, cu întreaga noastră ființă. Am jurat atunci, fiecare în gînd și apoi toți, la sfîrșitul orei, de data aceasta cu glas tare, că atîta timp cît ne va fi profesoară, vom învăța și ne vom purta în așa fel, încît să nu-i ofilim niciodată zîmbetul acela bun..."

— Și, de-atunci, reluă directorul, clasa lui Radu, ca și toți ceilalți elevi la care predă colega noastră învață bine și foarte bine *și* de dragul profesoarei lor !

— Mi-aduc aminte că odată, demult, cînd eram ca ei — mărturisi Valeriu Bogdan —, și eu am învățat la o anumită disciplină, mai mult decît o făcusem pînă atunci, *și* de dragul unei profesoare.

Fiind și noi acolo, în internat, numai băieți, ca și aici, ne uitam cu multă atenție și uneori cu jind (nepermis, firește) după profesoarele noastre mai tinere...

La începutul trimestrului al doilea al uneia din clasele făcute la Școala Normală (aveam vreo cincisprezece ani și jumătate) ni s-a schimbat profesorul de fizică (s-a mutat la altă școală, ori a plecat din oraș) și în locul lui ne-a venit o profesoară. Era tînără, frumoasă, și aproape că aș putea repeta și eu, pe drept, descrierea făcută de tovarășul director colegei dumneavoastră. Era îmbrăcată în negru, purta doliu deci — după soțul ei, aveam să aflăm mai tîrziu, tot profesor, care se prăpădise în război ! (Momentul la care mă refer trebuie situat cu cîteva luni înainte de încheierea războiului antihitlerist.)

Noi n-am observat doliul, ci numai faptul că ne-a intrat pe ușă o femeie frumoasă, care ne-a anunțat că în anul acela, pînă la sfîrșit, ne va fi profesoară de fizică. Ne-am bucurat, am aplaudat chiar, după care am rămas cu ochii lipiți de ea. Astfel că, dacă se ducea într-o parte a clasei, porneam și noi, cu ochii, firește, într-acolo, dacă apărea în fața culoarelor dintre bănci, mai să ne spargem capetele, pe care le ciocneam în timpul aplecării, dintr-o parte și din alta, spre a o vedea mai bine.

În sfîrșit, așa cum mărturiseam — adăugă Valeriu Bogdan, în tot anul acela am învățat fizica *și* de dragul profesoarei mele. Și nu numai eu, ci și ceilalți colegi !

Cînd se-apropia ora la care trebuia să sosească, în clasă ori în laborator încetau orice zgomot, orice murmur, în afară de cel al inimilor noastre tinere, abia săltate din prima copilărie, care îngînau un cîntec al lor, frumos și cald, ce-și revărsa lumina pe obrajii cu puf și culori de piersică.

Profesoara noastră știa, observase de mult acest lucru, știa și se bucura că ne luase în stăpînire ființele, de care se îngrijea, printr-o trudă deosebită, să crească și să se împlinească spre luminile, cele nemuritoare, ale cărții.

În vacanța cea mare i-am dus dorul, iar în anul următor am aflat, cu părere de rău, că a plecat din tîrgușorul nostru nu știu spre ce zare a vieții. Ne-a venit un alt profesor. Preda și fizica, și chimia. Era cel ce mă va lăsa să dorm, în ultimul an de școală, într-o cameră-anexă a laboratorului...

25

— Marius, tu ce vei urma cînd termini liceul ? întrebă profesorul.

— Academia Militară ! O facultate tehnică...

— Măi, dar toți vreți să urmați Academia ! Parcă liceul militar pregătește cadre pentru școlile de ofițeri... Dintre voi cine se face ofițer ?

— Cei mai mulți ! răspunse Victor. Pentru Academie vor candida doar cîțiva : Radu, Doru, Marius...

— Și-atunci de ce-ai mai venit la liceul militar, Marius ? De ce nu te-ai gîndit să mergi direct la Academie, că doar acolo se primesc candidați și dintre absolvenții celorlalte licee, după cîte știu eu, dintre „civili" ?

— Ar trebui s-o luăm, cu motivația, de la capăt...

— Să n-o luăm, s-o continuăm, dacă se poate !

— E bine, într-adevăr, să n-o luăm de la capăt, fiindcă întrebarea dumneavoastră are un *schepsis*, bate în altă parte.

— Mulțumesc ! Deci ?

— Apropo mai întîi de civili : să știți că aici ați atins un punct al nostru dureros. Știți că e o problemă...

— Poate că sînt chiar mai multe...

— Poate !

— În regulă ! Să vedem mai întîi „problema“ !

— În ultimul timp, din cauza ei, a „problemei“, am început să fim cam îngrijorați. Mă refer, între altele, la faptul că, iată, în timp ce noi stăm aici, în acest perimetru, în *cetatea* noastră, și învățăm la *toate disciplinele* din catalog, dumnealor, „civilii“, viitorii noștri concurenți, de mult, din clasa a X-a, dacă nu chiar dintr-a IX-a, au părăsit această practică, pregătindu-se doar (mă gîndesc, desigur, la pregătirea serioasă, temeinică, sistematică) la ceea ce-i interesează, în principal : matematică și fizică. În asemenea condiții, bineînțeles că, oricît ne-am strădui noi, egali nu mai putem fi !

— „Egali“, nu ! Superiori, da !

— Nu, nu ! Mă iertați ! Eu vorbesc serios, să știți !

— Nici eu n-am glumit, să știi !

— În sfîrșit..., dacă-mi permiteți să continui...

— Te rog !

— Deci *aceea* a fost „una la mînă !“ A doua : în timp ce noi ne pregătim doar cu profesorii noștri...

— Marius, Marius, ce vrei să spui ? Mărturisirile voastre de pînă acum...

— Dați-mi voie ! Deci : în timp ce noi ne pregătim doar cu profesorii noștri..., care, oricît de formidabili ar fi — și sînt, recunoaștem în continuare ! —, lucrînd, în general, cu toată clasa, nu pot să ne ajute și mai ales nu pot atît cît ne-ar trebui fiecăruia dintre noi, luați în mod individual (am în vedere, să știți, și meditațiile, consultațiile, cercurile..., totuși...), dumnealor, „civilii“, și-au tocmit demult, hăt, de prin clasa a X-a, dacă nu dintr-a IX-a, „ajutoare speciale“, meditatori... Și, oricum, meditatorul te-ndoapă, te-ndoapă, după nevoie, iar tu, chiar dacă n-ai vrea neapărat, te umfli, te umfli și, într-un caz de..., „dai din tine“ mai abitir decît bietul „militar“. În asemenea condiții...

— Depinde, aş zice eu, de „militar“ : dacă acesta este un „biet“... atunci sigur că...

— Marius, eşti knockaut ! Gata ! Lasă-te ! au strigat cîţiva colegi de-ai băiatului.

Dar Marius, deşi înghite în sec, trece peste... şi îşi continuă demonstraţia... El are „tăria opiniunilor“ sale.

— A treia la mînă : în timp ce...

— Mai începe, măi, şi altfel frazele, că m-am săturat de „în timp ce...“, îl admonestează careva.

— Mulţumesc ! În vreme ce — spune el zîmbind —, dar imediat trece la o faţă serioasă..., viitorii noştri concurenţi, „civilii“ în discuţie, sînt ocrotiţi de mama, şi de tata, de bunicul şi de bunica, de fraţi şi de surori (dacă au), şi lăsaţi numai să înveţe (sînt deranjaţi de la învăţătură doar spre a se distra : „mai ieşi, maică, de-acolo — adică din camera *dumnealui* — şi te mai aeriseşte şi tu puţin“, zice bunica : „mai du-te, băiete, şi tu o oră-două şi te plimbă cu... fata aceea“, spune bunicul ; „mai dă, dragule, drumul la casetofonul acela, pune «Love Story», că tare-mi place şi mie“, ar putea să spună tot bunica, dar chestia cu casetofonul vine de la sine, dă drumul băiatul şi fără *îndemnuri* din afară ; „mai mergi la film“, „mai mergi la teatru“, „la fotbal“ etc, etc.) deci, în vreme ce noi, noi cei cu „bucăţile de jar“ pe umăr, decorate cu inele de aur, avem de îngrijit „sectorul“, dormitorul, sala de clasă, de învăţat regulamentele şi diverse... probleme de specialitate militară, ca să nu mai vorbesc despre : „Salt înainte !“, „Înapoi, fuga marş !“, „Slab punctaj la ochire !“ ; „Antrenează-te !“, „Antrenează-te !“, „Pas de defilare !“...

Tare aş vrea să-i văd o dată pe civilii ăştia la o alergare de două-trei mii de metri, cu tot echipamentul militar în spinare şi apoi arătînd... ca nişte cîini leşinaţi de foame !

— „Da' amarnic mai eşti la suflet, măi nepoate !“ zise Valeriu Bogdan, în timp ce izbucnesc cu toţii în rîs... În ceea ce priveşte „alergarea“ cred că ai o părere greşită despre „civili“, uitînd că şi ei fac o anume pregătire militară, nu ca a voastră, desigur, dar, în orice caz... !

Şi-apoi cei dintre voi care vor intra la Academie vor fi fără îndoială în avantaj, căci dacă voi v-aţi format aici, v-aţi obişnuit cu de toate, v-aţi călit, aţi devenit oameni de oţel, cum se lăuda cineva, ei, „fericiţii" de civili, despre care Marius a vorbit cu superioară ironie, ca să nu spun mai mult, uitînd că şi între voi, acum, se află un civil, abia atunci, ca studenţi, vor începe să cunoască într-adevăr greul. Aşa că, cine rîde la urmă...

— Aţi amintit despre „civilul" dintre noi, interveni Radu, vă rugăm să ne iertaţi, dar nu vedem pe nici unul. Că doar nu despre dumneavoastră poate fi vorba. Dumneavoastră sînteţi de-al nostru !... Permiteţi-ne să vă considerăm astfel !... Ne-aţi spus doar că aţi vrut să urmaţi liceul militar, să deveniţi ofiţer.

— Dacă mă provocaţi să vorbesc despre mine — zise Valeriu Bogdan — atunci să-mi daţi voie să vă spun că, prin structură, sînt un om căruia îi plac : ordinea, disciplina, munca serioasă ; că, de mic, m-am obişnuit să lucrez după un program, să respect legi, dispoziţii, cerinţe, să fiu deci corect în toate. Ca elev la şcoala pe care am urmat-o, în locul liceului militar, eram aproape ca un soldat, ca şi voi, numai că pe atunci condiţiile noastre erau altele, mult mai grele...

Şi noi trăiam în internat, aveam un program, care începea tot de la şase, dacă nu chiar mai de dimineaţă, şi noi curăţam singuri clasele, dormitoarele, culoarele, curţile (că avea şcoala mai multe), platoul din centrul ei — în formă de pătrat —, Radu îl cunoaşte, după cum cunoaşte şi şcoala, pentru că a fost într-o tabără acolo, ea aflîndu-se chiar în orăşelul de unde vine colegul vostru ; şi mai aveam „sectoare" de care răspundeam, singuri ori în colectiv, făceam de serviciu la bucătărie şi la sala de mese, făceam de planton (schimbul doi era şi la noi, de obicei, cel de pedeapsă) ; într-o perioadă, în timpul războiului, şi noi aveam ofiţeri, care, spre deosebire de ai voştri, erau mult mai aspri cu noi ; cînd apărea vreunul în capătul unui culoar, dispăream cu toţii, ca potîrnichiile ; şi aveam şi *carcere* — nişte cutii de lemn, ori de metal, puse în colţuri de coridoare, în care te închideau ca în nişte sicrie, aşezate în picioare însă — şi trebuia să stai acolo o

noapte întreagă, fără să te poţi mişca ; (la acestea, abonaţi erau elevii mari de obicei, fiindcă ei făceau tot felul de trăsnăi, ajungînd la carceră ; printre ei, îmi aduc aminte, se afla un băiat dintr-a VIII-a — eu eram pe-atunci, deci înainte de reforma învăţămîntului, în clasa întîi, abia intrasem, şcoala, adică liceul, avea o durată de opt ani, după care ieşeai învăţător ori puteai, dacă erai foarte bun, între primii trei pe şcoală, să urmezi, mai departe, o facultate ; băiatul acela, un tînăr înalt, chipeş, cu părul ondulat, cu ochii verzi — Mişu îi spuneau colegii, probabil de la Mihai —, făcea ce făcea şi nu era săptămînă să nu ajungă la carceră. Şi, ca să stai o noapte întreagă în poziţie de drepţi, chiar dacă te mai sprijineai de cutia aceea, era peste măsură de chinuitor. Aşa că Mişu vorbea cu cîte un coleg şi acesta, după ce se suna stingerea, se ducea pîş-pîş, pe întuneric, şi apleca cutia-carceră, încet-încet, pînă o culca. Mişu, chinuit, fără îndoială, putea să doarmă totuşi, în această poziţie. Dimineaţa, colegul binevoitor trebuia să se scoale mai devreme şi să alerge iarăşi la Mişu, de data aceasta ca să-l ridice.

Uneori însă colegii uitau de cel pedepsit. Acesta aştepta, aştepta, bombănea, înjura, dar nimeni nu se apropia de el.

Într-o asemenea situaţie, începea să se balanseze cu carceră cu tot, puţin cîte puţin, apoi tot mai mult, pînă ce cădea din poziţia verticală şi ajungea la podea. Atunci un zgomot cumplit se auzea... şi toată şcoala ştia că „iarăşi a căzut Mişu cu carcera"...

Fiind cu toţii băieţi de la ţară, ştiam să cosim, să săpăm, să secerăm şi şcoala avea grădini mari în care cultivam fel de fel ; avea ferme de vite, de porci, de păsări — şi noi îngrijeam de ele ; după cum îngrijeam de rondurile de flori de pe aleile şcolii, ori din grădina de flori, pentru că primeam note şi pentru asemenea aspecte ale muncii. Şi noi trebuia să învăţăm bine la toate materiile, căci de toate trebuie să ştie un învăţător, iar examenele nu erau la două-trei discipline, ci la cîte se aflau înscrise în catalog...

Şi eu am avut uniformă, ca şi voi (şcoala avea o anume uniformă), pe care însă n-o primeam gratuit, ci o

cumpăram şi, bineînţeles, că nu aveam ca voi uniformă de iarnă, uniformă de vară, ţinută de şcoală, ţinută de oraş (de paradă). Nu, aveam una singură pentru toate împrejurările vieţii şcolare şi pentru mulţi ani... Mi-amintesc că pînă să termin şcoala a trebuit să-mi „cos“ cu sîrmă de mai multe ori pingelele ghetelor (erau nişte bocanci, de fapt) ca să nu le pierd de tot. Dar ce mîndru am fost de uniforma aceea, de emblema şcolii pe care-o purtam pe braţ şi în fruntea băştii ce-o puneam pe cap, fie iarnă, fie vară...

Ordinea, disciplina, curăţenia, respectarea legilor, a cerinţelor, corectitudinea, munca serioasă constituie, în continuare, elemente fără de care nu pot concepe viaţa. Ca profesor am stăruit, după puterile mele, să-mi deprind elevii cu asemenea trăsături ale unei vieţi normale i-aş spune, adevărate. De aceea, dacă vreţi să ajung cu mărturisirile pînă la capăt, vă spun că nu pot să suport o sală de clasă murdară, nu pot să admit dezordinea într-un colectiv mai mic sau mai mare, nu pot să concep indisciplina în timpul orelor şi îl găsesc vinovat — dacă se întîmplă într-o clasă aşa ceva, în timpul unei lecţii — în primul rînd pe cel de la catedră. Dacă observ, în timp ce sînt în clasă, că un elev are tentaţia să se ocupe cu altceva decît să lucreze, odată cu mine şi cu colegii lui, îmi pun, întîi şi-ntîi, probleme pentru mine, mă întreb adică : „Ce nu e bine în ceea ce fac eu ?“ Căci, prin ceea ce fac, prin ceea ce spun şi *cum* spun, prin *ceea ce* şi *cum* le cer să facă elevilor mei socotesc că trebuie să le cîştig atenţia şi respectul... Dacă din toate aceste cerinţe nu fac o *adevărată reuşită* (sigur, diferită, ca valoare, de la un moment la altul, de la o oră la alta, de la o etapă la alta), atunci nu am de ce să intru în clasă ! Nu-mi justific prezenţa acolo şi aceasta este egal cu a nu-mi justifica viaţa de dascăl !...“

Valeriu Bogdan se opri „să-şi tragă sufletul“... Zîmbi, apoi continuă : Fără îndoială că vă spuneţi acum în gînd : „Mamăă, ce se mai laudă «civilul acesta de militar», ori «militarul acesta de civil» !...“ Vă priveşte ! „Păcatul“ să fie al vostru ! Să ştiţi însă că... sînt lucruri în care... *eu cred* !...

26

E iarăşi noapte. Profesorul Valeriu Bogdan rememorează clipe dintr-o nouă zi petrecută în mijlocul elevilor în uniformă de „generali“ şi în compania unora dintre dascălii lor.

— Vedeţi *chioşcul* acesta ? îl întreabă directorul, în timp ce treceau pe lîngă o construcţie destinată vînzării, mai ales în timpul pauzelor programului, a tot felul de alimente, băuturi răcoritoare, ca şi a unor obiecte de papetărie... Are şi el o poveste cu bătaie mai lungă.

Cu mai mulţi ani în urmă, imediat după o aprovizionare serioasă pe care o făcuse gestionarul, chioşcul a fost spart. „A fost spart“ este un fel de a se vorbi despre faptul că, din el, au fost furate numeroase obiecte, fără să se poată observa pe unde.

A doua zi, băgînd de seamă totuşi lipsa, gestionarul ne-a adus-o la cunoştinţă. Se puneau deci două întrebări : *cine ?* şi *cum ?* săvîrşise spargerea. Am început cercetările... Ne-am zbătut timp de aproape două săptămîni fără nici un fel de rezultat. N-am dat nici de urma obiectelor, nici de a celui ce le luase, şi nici n-am priceput cum intrase acesta înăuntru, fără să lase vreo urmă. Parcă ar fi avut cheile încuietorilor. Dar de unde ? Nu aveam pe cine bănui — aşa că *problema* risca să fie „clasată“ fără rezolvare.

Atunci a venit la mine un elev din anul întîi. „Spargerea“ se făcuse în primăvară. Deci el era elevul nostru de circa şapte-opt luni. Era un elev bun la învăţătură, fără să strălucească însă. Bun era şi la pregătirea militară ; era disciplinat, politicos. În sfîrşit, nu se plînsese nimeni de el pînă atunci. Dar nici nu ieşise în evidenţă cu ceva deosebit.

Mi-a mărturisit că autorul „spargerii“ este el.

„Adică al furtului“, am spus eu.

„Nu, al *spargerii,* pentru că pe mine spargerea m-a interesat. Obiectele acelea le-am luat ca să se poată observa că a intrat cineva înăuntru. Le-am păstrat, fiindcă n-am avut nici o intenţie cu ele. Le-am îngropat undeva,

o să vă arăt unde. Am cercetat, între timp, locul, nu l-a descoperit nimeni, după cum nimeni n-a descoperit cum s-a intrat în chioşc. M-am bucurat şi m-am întristat, totodată."

„Ia ascultă, măi băiete, l-am oprit eu, ce faci, îmi ţii o lecţie despre «psihologia spargerilor» ?"

„Nu o lecţie, ci voiam să vă înfăţişez elementele unei motivaţii."

„Adică ?"

„Adică, pentru ce am făcut ceea ce am făcut !"

„Şi pentru ce ai făcut ?"

„Ca să-mi demonstrez mie, în primul rînd, şi altora, după aceea, că sînt în stare să fac *ceva deosebit !*"

„Bravo, fecior, vasăzică pentru tine «ceva deosebit» este să spargi şi să furi !"

Înţelesesem bine ce vrea să spună copilul, dar voiam să-l stîrnesc şi mai mult, să văd ce dă din el.

„Nu m-aţi înţeles", mi-a zis.

„Mulţumesc", am răspuns eu.

„Vă rog să mă iertaţi, o iau de la capăt — mi s-a adresat el, ca la neajutoraţi (era să zic „ca la tîmpiţi"), eu am vrut să fac ceva deosebit, ca să-mi demonstrez că..."

„Am priceput, băiatule, nu sînt chiar aşa de greu de cap. Gîndindu-te că nu ai cum să te afirmi altfel decît prin spargerea unui chioşc şi prin furtul unor obiecte, ai făcut întocmai : o spargere şi un furt, ca să fim bine înţeleşi !"

A lăsat ochii în podea, părînd să-mi dea dreptate.

„În orice caz, n-am vrut să fur, dovadă că eu am venit la dumneavoastră, altfel cred că în veci nu mă descopereaţi..."

„Observ că deja ai o părere foarte bună despre tine !"

„Nu am, dar aş vrea să-mi fac ! Să am motive să-mi fac."

„Şi faptul că ai realizat o «operaţie» de clasă şi..."

„Chiar vi se pare că «operaţia» a fost reuşită ?"

Era nostim puştiul... În sfîrşit, pînă la urmă mi-a explicat el, mai întîi pe hîrtie, printr-un desen, cum a

procedat ca să desfacă ferestrele (sau numai geamurile), cum a intrat, cum a reuşit să le pună la loc fără să se observe ş.a.m.d., pentru ca apoi să meargă la chioşc, după ce şi-a adus, dintr-un loc secret (pe care nu mi l-a arătat), nişte scule şi să-mi demonstreze, practic, cum a procedat. Noroc că nu ne-a văzut nimeni (alesesem un moment potrivit, cînd toţi elevii se aflau în programul de studiu), că ne-ar fi luat drept hoţi adevăraţi. Mi-a spus că atunci cînd „îi ordon" va aduce şi obiectele luate din chioşc (se ferea, în continuare, să spună „furate").

„Problema e cînd le punem la loc ?", mi-a zis el, într-o clipă a discuţiei.

„Cum adică, ai renunţat la «popularizare»", l-am întrebat.

„Ceea ce era de demonstrat a fost demonstrat !", a răspuns el, serios.

„Şi-atunci de ce nu le-ai dus singur înapoi ?"

„Am vrut să vă spun totuşi dumneavoastră !"

„Aşa, ca să ştie totuşi cineva despre isprava ta !"

„Exact !"

„Şi nu te-ai gîndit că, odată ce mi-ai spus mie, eu sînt obligat să spun mai departe ?"

„Ba da !"

„Şi-atunci ?"

„Am încredere în judecata şi în aprecierea dumneavoastră ! Va trebui — în sensul acesta permiteţi-mi să vă rog mult ! — să ţineţi seama de caracterul special al faptei mele."

I-am povestit toată tărăşenia comandantului (era altcineva pe-atunci şeful şcolii).

Cînd a auzit, s-a înfuriat teribil. „Cum ?! s-a mirat, un elev din anul întîi ? Eşti sigur, bre, că e elevul nostru? (era moldovean şi folosea des în exprimare acest apelativ, „bre"). Eu tot aşteptam să-l descoperim în altă parte, nu aici, în grădina noastră. Păi, dacă avem şi hoţii noştri, ne-am pricopsit, ce mai ! Sîntem oameni făcuţi ! Auzi, un mucos din anul I. Adu-l încoace, adu-l încoace să-i spun că-l dau afară. Armata e o instituţie serioasă ! În armată nu-i loc pentru asemenea experimente..."

L-am lăsat să se răcorească și, cînd am observat că s-a mai liniștit, am intervenit :

„Eu aș zice, dacă-mi permiteți, că nu trebuie să ne grăbim. Tot au trecut două săptămîni..."

„Ce să nu ne grăbim, cum să nu ne grăbim, pe ăștia trebuie să-i stîrpim repede și de la rădăcină !"

„...Cred, mi-am continuat eu ideea, că trebuie să luăm în seamă cînd vom analiza lucrurile — că, de analizat, trebuie să le analizăm — două elemente : întîi, că băiatul a venit la mine și mi-a mărturisit totul, căci altfel, vorba lui, poate că nu-l descopeream niciodată și apoi — de ce a săvîrșit el «spargerea»".

„Ce «spargere», furt !"

„Așa am zis și eu la început, dar elevul m-a lămurit că, dacă vreți, e «un furt» de un anume fel, cu un motiv special..."

„Păi, dacă «te-a și lămurit», m-a ironizat, grăbit, atunci adu-l repede, cum ți-am spus, dar nu ca să-l dăm afară, ci spre a-l premia !"

„Puteți să rîdeți de mine — i-am răspuns —, dar ceea ce a făcut el acolo, «operația» în sine merită toată atenția!"

„Bre, ori eu m-am sclerozat, ori dracul ista (o dădu și mai spre graiul mamei sale)..."

„...Mi-ați ordonat de două ori să vi-l aduc, am intervenit eu. Băiatul așteaptă afară. Îmi dați voie..."

L-am introdus în cabinet. S-a prezentat. Mă uitam la el : nu avea prea mari emoții.

La început, comandantul n-a spus nimic. S-a ridicat de la birou, a venit pînă lîngă elevul încremenit în poziția de drepți, i-a dat rotocol, privindu-l cercetător, de parcă ar fi fost un extraterestru, ca apoi să izbucnească :

„Nu ți-e rușine ! Altceva mai acătării n-ai găsit să faci decît să te-apuci de furat ?"

Băiatul m-a privit întrebător, de parcă mi-ar fi zis : „Pentru ce m-am trudit să-ți explic, tovarășe director, dacă nici atîta lucru..."

„Mă rog, mă rog, nu de «furat», că am auzit că nu-ți place, de «operații speciale», fie, dar să știi de la mine că tot furt se cheamă și pentru asta eu te dau afară ! Ai priceput ? Afară !"

Elevul, palid dintr-o dată, a schiţat un gest de salut, dînd să iasă.

„Nu, nu afară din birou, ci din şcoală, flăcăule, să te duci mata unde vrei şi să-ţi exersezi metodele «operaţiilor speciale», dar nu aici ! Aici e armată şi noi de hoţi n-avem nevoie... !"

În zilele următoare au avut loc dezbateri serioase. Nimeni din consiliul de conducere, în afară de comandant, nu era de părere că elevul trebuia exmatriculat.

Tocmai sosise în control, venit din minister, un tovarăş general. În prima zi a aflat şi despre această problemă. I-a comunicat-o comandantul şcolii, spunîndu-i şi despre hotărîrea pe care dînsul susţinea că trebuie neapărat s-o luăm.

Musafirul nostru n-a spus, la început, nimic. Ne-a cerut doar să-i relatăm amănunţit despre acest caz. A chemat apoi băiatul şi-a stat de vorbă cu el, separat, cam vreo oră, după care, invitîndu-ne şi pe noi (elevul plecase), a spus, adresîndu-se şefului şcolii :

„Eu cred că... noi, armata, ar trebui să avem cît mai mulţi elevi ca băiatul acesta !"...

„Tovarăşe general, dar..."

„Te rog să mă asculţi şi să luaţi notă de ce vă spun : e un copil deosebit, are stofă bună în el ; e preocupat să se afirme, are o dexteritate extraordinară (pe care, deocamdată, ne-a demonstrat-o într-o direcţie nepotrivită, deşi... ; sarcina voastră e să-l ajutaţi să se valorifice cum trebuie şi să mai descoperiţi şi alţi «deosebiţi», dar să-i descoperiţi voi, nu să aşteptaţi pînă îşi aleg ei căile de a ieşi la lumină ! Că acestea pot fi şi căi care duc... la întuneric ! E clar ?"...

27

A sosit poşta ! Un val de emoţii se mişcă prin „cetate". Băieţii se retrag, care pe unde apucă, pentru întîlnirea cu mesajele venite dintr-o lume spre care ei nu de puţine ori stau cu ochii gîndului aţintiţi.

„Dragă generale,

Mai întîi urarea, din inimă făcută și cu atît mai caldă, că-i inimă de frate: Să trăiești și să ajungi... general, bineînțeles! Dar și inginer, precum îți dorești!

În al doilea rînd, dă-i voie fratelui tău mai mic, ajuns de-abia în preajma treptei a II-a (de liceu electrotehnic), să ia poziția de drepți și să-ți raporteze că și-a îndeplinit misiunea...

Cu inima înlăcrimată îți aduc însă la cunoștință, iubite al meu «general», că temerile noastre (ale tale mai ales) cu privire la domnișoara Andreea, din păcate, s-au adeverit...

Sala căminului cultural, mare și frumoasă, durată doar cu cîțiva ani în urmă, era plină de tineri. Pe scenă, orchestra, tot din tineri alcătuită, cînta un tangou. După vreo jumătate de oră de dans modern, adică de... „mișcări care mai de care mai dezarticulate" — cum afirmase o voce din sală —, se crea acum un moment de respirație mai tihnită, de reașezare a ființelor acelora cu chipuri aproape congestionate, dar cu zîmbete pe buze, de recîștigare a echilibrului — fizic și sufletesc — bîntuit ca de o mare furtună...

Marius se întorsese de vreo două ore din perioada de pregătire practică. Aflase, de la mama sa, că este serbare la cămin...

S-a spălat în fugă, și-a îmbrăcat uniforma cea nouă — cu vestonul alb și cu epoleții roșii, înconjurați, într-o parte, de acel mic inel de „aur" — gradul de fruntaș (trecuse de-acum în anul al II-lea), cu pantalonii bleumarin, înfiorați de vipușcă de „jar" — marca „viitorilor generali" —, s-a încălțat cu pantofii cei buni, adică de sărbătoare, și, după ce a mai trecut, încă o dată, o bucată de pluș peste ei, după ce și-a așezat cascheta pe cap, cu cozorocul puțin aplecat spre sprînceana dreaptă, s-a privit o clipă în oglinda din perete, zîmbindu-și mulțumit, și a plecat și el la serbare.

Cînd a intrat în sală, cîțiva foști colegi de școală generală și prieteni, acum și ei elevi la diferite licee, văzîndu-l, s-au repezit spre el, l-au îmbrățișat, bucuroși, admirîndu-i uniforma cea strălucitoare. Era emoționat de-

întîlnire și mîndru, totodată, pentru că era elev al unui liceu militar. Ceilalți, oricît de bune, de curate haine ar fi avut pe ei (fiecare se îmbrăcase, desigur, cu ce avea mai acătării pe-acasă) se pierdeau în anonimat, cu toții asemănîndu-se, confundîndu-se, pînă la urmă. El însă era unul singur și putea fi observat de la distanță, observat și admirat.

I se părea sau chiar crescuse cu cîțiva centimetri de cînd intrase în sala aceasta ?! Oricum, vedea peste capetele tuturor, putea cerceta fiecare chip și, parcă, fiecare suflet. Uitîndu-se astfel, în cele cîteva clipe ce trecuseră doar, privirile îi fură captate, ca de un magnet, de o siluetă de trestie unduitoare, acoperită cu un veșmînt subțire din zăpadă mătăsoasă, ce se străduia să se păstreze „în poziția de drepți", salutînd cu mîna ei mică în dreptul unui val de păr auriu, care-i împodobea umerii precum o hlamidă de soare.

Marius s-a apropiat și a salutat și el, aproape înmărmurit.

— Eu sînt Andreea ! a spus acea întruchipare, cu un glas cristalin, slobozit printre două petale sculptate din miezul cireșelor de mai ; mi-au vorbit colegii despre tine ; atîta ți-au lăudat uniforma... Bănuiesc că e de „general", nu ? a spus ea, zîmbind ștrengărește, în timp ce l-a fixat cu două săgeți albastre, trecute prin văpaie de suflet.

„Generalul" (căci, de-atunci, spre plăcerea lui, așa i-a rămas numele) mai că se zăpăcise, deși un ostaș ca el n-avea voie : pericolul era însă cum nu se putea mai... atrăgător, „dușmanul" avea atîtea arme ucigător de frumoase, cu care deja începuse atacul, iar „în dotare" Marius îi bănuia desigur și altele ce i-ar fi putut permite un asalt îndelung și cotropitor pentru el. Făcînd o sforțare și reușind să spargă pînza aceea de vrajă ce-o simțea tot mai mult învăluindu-i ființa, ordonă „recrutului" din fața sa : „Pe loc, repaus !", în hazul și în aplauzele tuturor celor din jur.

Tangoul, abia început, își ondula peste sală înfioratele-i acorduri. Marius a dus mîna la caschetă, a salutat, după care a schițat o ușoară plecăciune în fața fetei cu

chip de aramă catifelată, luminat de două diamante furate de cineva din inima de vis a bolţii cereşti.

Cînd s-a apropiat de el, în prima clipă, băiatului i s-a părut că a fost conectat la o sursă de fulgere cu săgeţi de miere aromitoare şi aproape halucinante. Un „şoc“ ca acesta nu trăise în viaţa lui. Fata i-a zîmbit frumos, dar l-a avertizat că mai e mult pînă se va face doctoriţă, aşa că, dacă vrea să-i fie pacient, lucru ce nu se prea potriveşte cu un ostaş, trebuia să mai aştepte ! „Duşul“ a fost răcoritor, Marius şi-a recăpătat, pe loc, echilibrul necesar luptătorului de cursă lungă şi, eventual, învingătorului...

A aflat că e din Buzău, că e fiică de doctori şi că vrea să urmeze medicina. Era elevă la un liceu de matematică-fizică. Trecuse, ca şi el, în clasa a X-a.

— Şi aici ? Cum ai ajuns aici ? a întrebat Marius.

— Bunicii mei, adică părinţii tatălui, sînt din comuna vecină. Îmi petrec o parte din vacanţă la ei, a răspuns fata, rostind fiecare cuvînt ca pe o promisiune.

Au dansat toată după-amiaza mai mult împreună.

— „Generale“, fereşte-te ! l-a avertizat un prieten. E o „redută“ periculoasă ! S-ar putea să te întorci cu steagurile „de-a umăr“ !

— Ce vrea să spună „onorabilul“ ? a întrebat-o Marius, făcînd pe neştiutorul.

— N-ai auzit ? Fereşte-te ! Altfel s-ar putea...

— În faţa unei asemenea „redute“, nu cred că ar fi ruşine să îngenunchezi, închinîndu-i steagul... vieţii tale !

— Ooo ! Armată poetică şi sentimentală ! Păi, ce ne facem ?! Pe-acolo, pe la voi, nu se învaţă că orice „redută“ trebuie cucerită mai întîi ?! După aceea, adică după ce i-ai fluturat deasupra frunţii steag de învingător, poţi să-i pleci la picioare şi o armată de steaguri !

— Bravo ! Tu poţi să fii deja profesoară de „generali“ ! Ai toată strategia şi toată tactica... „în degetul cel mic“, spuse băiatul, ducînd la buzele sale, pe rînd, şi sărutînd tandru fiecare din degetele mîinilor mici, catifelate şi tainice.

Dansul s-a terminat tîrziu. Andreea a dorit să plece însă înainte de a se însera. Trebuia să ajungă pînă în satul vecin, aflat la o distanță de aproximativ trei kilometri. Venise cu bicicleta. Drumul era asfaltat în cea mai mare parte. Doar la un moment dat trebuia să se abată din firul principal cam cinci sute de metri, trecînd pe lîngă o pădurice și peste un pod, pe sub care susurau apele unei gîrle, spre a ajunge la casa bunicilor ei.

Marius s-a oferit s-o însoțească. Elena, colega de clasă de la liceu, consăteancă cu „generalul", fata ce-o invitase pe Andreea la serbare, i-a spus : „Ești în mîini bune, nu ai de ce te teme ! Iartă-mă deci că eu mai rămîn la bal !" Și a rămas.

Băiatul atîta aștepta ! Nici Andreei nu i-a părut rău pentru faptul că Elena n-a mai însoțit-o.

— Trecem pe la mine pe-acasă ca să-mi iau și eu bicicleta ? a întrebat-o Marius, cînd a văzut-o desprinzîndu-și de lîngă zidul căminului cultural „Pegasul" cu care sosise. Sau mă iei și pe mine pe „bidiviul" tău ?

— Nici una, nici alta, mergem pe lîngă el ! a răspuns fata. Iar de vom obosi (că de țopăit — țopăirăm, slavă Domnului) eu am să mă urc pe șa, iar mătăluță, la „portbagaj" ! Numai dacă-ți va plăcea „să te duc eu"!

— Depinde unde vrei să mă duci ! Un soldat trebuie să-și cunoască totdeauna drumul (cel puțin al misiunii ce-o are de îndeplinit).

Mergeau alături pe marginea șoselei și se cunoșteau parcă de cînd lumea. Marius ducea bicicleta cu mîna dreaptă, iar cu stînga mîngîia degetele fine, delicate, fierbinți, ale fetei. Treceau, din cînd în cînd, pe lîngă ei mașini, căruțe, pietoni. Unii dintre aceștia întorceau capetele după „copiii aceia frumoși, ca două bucăți de dimineața fără pată", cum auzise pe cineva rostind.

— Ai auzit ce-a spus femeia aceea ? întrebă Andreea după cîteva minute.

— Mulți oameni de pe-aici seamănă cu vorbele lor flori, pentru că și le rup din suflet. Au acolo grădini întregi !

— Măi, măi, nu zicea degeaba Alecsandri că „românul s-a născut poet“ !

— Se pare că nu ! Şi chiar dacă păstrăm spusele *marelui bard* doar ca pe o metaforă, aşa cum, în esenţă, s-au şi dorit, aş spune eu (observi : *eu* şi Alecsandri sau, ca să fiu mai modest, *El* şi *eu* !) că cel puţin românul *crede în poezia vieţii,* pentru care trudeşte, clipă de clipă, spre a şi-o făuri !

— Îmi place, tovarăşe „general“. Înseamnă că armata noastră...

— Dar... ce credeai ?!

— Ştii că bunicul a luptat în amîndouă războaiele, în al doilea fiind ofiţer de rezervă ?

— Mai trăieşte ?

— Sigur că da ! Are aproape optzeci de ani, dar nu-i dai mai mult de şaizeci şi ceva !

— Bravo ! Înseamnă că a fost bărbat tare !

— Se trage de undeva, dinspre munţi. Nu ştiu cum a cunoscut-o pe bunica — pe vremea cînd erau şi ei elevi — şi, la repartizare, adică atunci cînd au terminat Şcoala Normală, au primit posturi în acelaşi sat, în cel spre care ne îndreptăm noi acum...

— Vrei să ne urcăm pe bicicletă ? Să vedem dacă pot *să te duc* ? Vreau să-mi probez puterile !

— Eu credeam că le tot „probezi“ de ore întregi ! Ba, sînt convins că ţi le cunoşti mai de multicel !...

— Aaaa, „generalul“ nostru are vorbă cu... bătaie lungă, care va să zică !

— Şi de asta credeam că te-ai convins !

— Dar că putem să mergem amîndoi pe bicicletă nu!

— Te rog, plăcerea e de partea mea, chiar dacă aceasta (adică partea) va fi portbagajul !

— Pe bărbat trebuie, mai întîi, să-l legi şi să-l aşezi acolo unde...

— Măi, fată, dar multe mai ştii tu..., în direcţia aceasta, ca să zic aşa...

— Dar... ce credeai ? Ei, ce faci, te urci ?

— Dacă era bicicleta mea, cu ghidon, alta ar fi fost problema. Eu te-aş fi aşezat în faţă.

— Ce să-i faci, *merite* și *merite*...

— Să ne împăcăm cu meritul rezervat de soartă! Poftim, sînt gata, zise Marius, așezîndu-se, cu grijă, pe grila aceea a portbagajului, după ce o acoperise cu batista, ca să nu-și murdărească pantalonii.

Fata mișcă puțin bicicleta și, după vreo cîțiva pași, se urcă, ușoară și abilă, pe șa.

— Ține-te bine! îi strigă, întorcînd puțin capul.

— De ce să mă țin?

— De mine! răspunse Andreea, în chipul cel mai firesc.

Marius fu pus, din nou, în încurcătură! Văzînd însă că bicicleta nu-și păstrează prea bine echilibrul, din cauză că el nu și-l putea păstra, folosindu-se și de un nou îndemn al Andreei, prinse mijlocul fetei cu mîna dreaptă, înconjurîndu-i talia mică. Trupul acela fraged și frumos mirositor se afla acum lîngă pieptul lui, iar, din piept, inima îi zvîcnea, de parcă s-ar fi ambiționat să vadă dacă poate sări de-acolo, din culcușul ei. „Tocmai acum și-a găsit! își spuse băiatul. Dacă o simte Andreea?"

— Hai, ce faci, dormi în front? Fii atent, vezi că ne răsturnăm. Lasă visurile!

„Afurisită! Dulce, dar afurisită creatură! o mîngîie cu un gînd tainic băiatul. Pe toate le știe, domnule! Asta vede și gîndul mișcîndu-se! D-apoi..."

O strînse atunci mai lîngă el, așa, ca să vadă ce spune!

— Sper că nu ți-ai propus să mă sufoci! zise Andreea, simțind, într-adevăr, strînsoarea. Riscul ar fi prea mare: am cădea și ți-ai strica uniforma!

„Nu spuneam eu: «afurisită», domnule! Parcă are ardei pe limbă, te arde cu fiecare cuvînt", se gîndi, mai departe, Marius, fără să slăbească strînsoarea mîinilor.

— Domnu', domnu', nu se-aude? îi făcu semn fata cu mîna, desprinsă numai cîteva clipe de pe bicicletă. Mai ușurel! Se sparge! N-ai văzut că scrie „fragil"?

Dar Marius nu spunea nimic. Simțea o nemaipomenită fericire, de care nu voia cu nici un chip să se... despartă!

— Atenție, aterizăm! spuse Andreea, oprind bicicleta în cîțiva pași.

Ca trezit dintr-un vis de aur, liceanul sări în picioare, lăsînd portbagajul să treacă mai departe. Se cercetă în grabă, bucurîndu-se că nu se murdărise pe haine.

— Ce păcat că pe lumea aceasta fericirile durează prea puţin, spuse el.

— Şi cînd te gîndeşti că durata lor se înscrie doar pe această lume..., răspunse Andreea.

— Şi-atunci ?

— Şi-atunci „ce“ ? Mai sînt şi cotituri în viaţă, băiete. Nu e totul aşa oblu şi cu asfalt sub tălpi. Problema e... „cum iei curba“ şi dacă mai ieşi în linia cea dreaptă !

— Ai să mă sperii cu-atîta înţelepciune, mă descurajezi. Şi tocmai acum, cînd am nevoie de curaj !

— Dar la ce-ţi trebuie ?

— Nu spuneai tu că părăsim linia dreaptă ? Curajul îmi trebuie ca să umblu drept şi pe alte linii !

— Nu e rău, „generale“ ! Am să propun — fac o scrisoare către comandantul tău — să-ţi mai dea un galon, văd că unul deja îl ai... Ce grad vine după „general“ ?

— Caporal !

— Ei, atunci, caporal să te facă !

— O să mă facă, dar peste un an !

— Aşa de greu ?! La excepţional nu se poate ?

— Nu !

— De ce, la voi nu se fac excepţii ?

— Nu !

— De ce ?

— Noi sîntem toţi pe-o formă !!

— Păcat ! Atunci, dacă am să te văd acolo, în „forma“ aceea mare, cum am să te mai recunosc ?

— După formele de dinăuntru, care sînt altele decît... Ştii, să nu rîzi, aşa ne şi spune comandantul nostru : „formele de dinăuntru, băieţi, sînt şi trebuie să rămînă altele, diverse, fiecare cu un anume relief. Misiunea noastră, ca şi a voastră, desigur, este aceea de a face în aşa fel, încît, neştirbind nimic din acest relief, dimpotrivă — promovîndu-l, accentuîndu-l —, să creăm totuşi o armonie trainică între lumea de dinăuntru şi imaginea concretizărilor ei în afară.“ Ei ?

— Deşteaptă chestie !

— Bătaie lungă şi reglare precisă !

Au părăsit şoseaua luînd-o la dreapta, pe drumul ce ducea spre casa bunicilor Andreei. După vreo două sute de metri, s-au oprit în margine de pădure, aşezîndu-se pe

iarba cea verde ; Marius a scos batista și a așternut-o spre, a proteja rochia fetei. Priveau tăcuți, către soare apune. Se lăsau mîngîiați de ultimele raze ale globului de foc ce le zîmbea cu ochi tainici înainte de a se ascunde pe după dealul de la orizont.

Vorbiseră parcă prea mult. Acum, fiecare își închisese porțile ființei, așteptînd, din spatele lor, acea mișcare de revitalizare.

S-au privit, ca la o comandă. Fata i-a zîmbit. Marius i-a luat mîna și i-a sărutat-o. Ridicîndu-se apoi în grabă, a început să strîngă de pe pajiștea de la picioarele și din jurul lor cîteva flori de cîmp : garofițe, albăstrele, niște flori albe, suave, al căror nume nu-l cunoștea. A făcut un buchețel și i l-a întins ca pe o ofrandă a inimii.

Andreea s-a ridicat, a primit florile, le-a mirosit și le-a sărutat pe rînd, de parcă ar fi fost vii. Apropiindu-se apoi, cu un pas, a dus brațul pe după gîtul băiatului (era aproape cît el de înaltă) și și-a apropiat buzele, ce captaseră parcă mirosurile tuturor florilor la un loc, de buzele lui. „Topit", în primele clipe, „generalul" și-a regrupat forțele, strîngînd fata în brațe, ca pe o comoară scumpă, scoasă în calea lui de zîna cea bună a pădurii ce-i ocrotea !...

De la pod aproape că se zărea casa bunicilor Andreei.

— Acolo e un loc foarte bun de făcut baie ! îi spuse fata, arătîndu-i într-adevăr un loc liniștit, în care mai tremura o rază de soare, unde apa, adîncă de peste un metru și jumătate, cum precizase Andreea, era calmă, ieșită puțin din albia principală, într-o buclă blîndă, în care „se putea înota foarte bine !"

— E prea tîrziu ca să ne mai scăldăm acum, spuse Marius. Dar mîine ?!

— Dar mîine ? Cine știe ! adăugă fata, zîmbindu-i cu buzele acelea ca cireșele de mai, cu miresme din florile cîmpului.

Bunicii Andreei i-au înconjurat cu ochi calzi și buni și cu vorbe blînde, purtînd pe ele însemne de suflet cu vibrație pornită dintr-o vatră aleasă de omenie și de înțelepciune a vieții.

Marius se sfiise, la început, să meargă pînă în curtea oamenilor.

— Ce vor spune ? s-a întrebat el. Să nu-i supărăm !

— Se vor supăra tocmai dacă nu te voi duce să te vadă... Nu știu dacă observi, dar bunicul ne-a și zărit de-acolo, din grădină. Vezi „trunchiul“ acela alb cum se mișcă printre pomi ? Dînsul este !

Învățătorul pensionar Pavel Cernat era cu adevărat „un trunchi“ de om, bărbat falnic, înalt de peste un metru și optzeci de centimetri, spătos, fără să fie gras, și se ținea și acum drept. Avea părul tot alb — ca florile primăvara —, de asemenea, mustața albă, ce-i acoperea aproape gura, dar obrazul îi era roșu și neted, ochii vii, negri, pătrunzători, vorba domoală, cu rezonanță rotundă, ce-ți pătrundea ființa.

I-a plăcut „micul general“, cum a ținut să-i spună, întinzînd mîna spre Marius și apoi aducîndu-l cu afecțiune spre pieptul său. S-a interesat de unde e și la ce școală învață. O cunoștea pe mama băiatului, îi cunoscuse și tatăl, care se prăpădise atît de timpuriu...

Bunica Andreei era o femeie micuță, delicată, subțirică.

— Nu se mai îngrașă nici la bătrînețe ! zisese moșul, în glumă, cînd i-o prezentase lui Marius, a rămas așa cum am luat-o, acum... aproape șaizeci de ani, de parcă ar vrea să-mi spună că ea nu îmbătrînește și că deci, mîine-poimîine, cine știe ce-i mai trece prin minte !

— Dacă nu te-aș cunoaște... tot de aproape șaizeci de ani, aș zice cine știe ce despre mintea aceea a ta, dar așa, nu-mi fac nici o problemă !

— Foarte bine, că și-așa ne fac alții probleme, Ioană ! spuse bătrînul.

Chipul femeii fusese frumos și se mai păstra încă.

— Eu cu bunica semăn, declară Andreea, cu o vădită mîndrie. Adică semăn cu tata, iar tata — cu bunica. Așa că și eu...

— Păi, da, numai cu bunică-ta semeni tu ! se auzi, mormăit, puțin, glasul bătrînului.

— Și cu matale, bunicule, nu am eu firea matale ?

— Adică ce fel de „fire“ ? întrebă, iscoditor, învățătorul.

— Așa, dintr-o bucată, care taie drum drept și nu se teme de nimic !

— Ba nu, nepoată, în viață trebuie să te și temi, sînt multe de care trebuie să te temi.

— Nu mi-ai vorbit niciodată despre așa ceva.

— Dovadă că mai am încă multe să-ți spun. De aceea să vii mai des pe aici, să stai mai mult pe lîngă mine... Că mîine, poimîine se va auzi dangăt de clopot și pentru Pavel Cernat, și n-ai să mă mai găsești decît acolo, pe dealul acela, la biserică.

— Bunicule !

— E drumul tuturor, fetițo ! Și drumul acesta nu e atît de rău cînd îl străbați cu părul alb ca mine, chiar dacă purtat pe brațele altora. Eu aș avea multe brațe care să mă poarte... În atîtea mîini am așezat, pentru prima dată, condeiul, în atîtea minți și suflete am slobozit răspunsuri la cîte încordări le-o fi ridicat viața. Rău este cînd pe drumul acela cu un singur sens se rostogolesc vieți secerate mult prea devreme, ca aceea a tatălui musafirului nostru din această seară, ca cele, și mai tinere, multe dintre ele, văzute de mine stingîndu-se precum lumînările peste care suflă o vijelie otrăvită. „Otrăvite vijelii" au fost războaiele, flăcăule ! Eu am luat parte la amîndouă. Cînd am intrat în primul, aveam cu puțin mai mulți ani decît ai dumneata acum. A trebuit să întrerup școala, pe care am continuat-o după aceea, cînd am cunoscut-o și pe Ioana. Eu eram dintr-acolo, dinspre munți, ea de-aici ! Și vezi, ea a învins. Ne-am tras încoace !

— Și n-o fi fost bine !

— Nu pot să spun așa ceva. Dimpotrivă ! Dar ea știe, dorul meu de locurile acelea nu mi-a trecut nici acum. Trec, din cînd în cînd, prin locuri pe unde am luptat. Și nu pot să nu ascult în mine vuietul asurzitor al clipelor de demult. Acum cîteva săptămîni am trecut cu mașina pe masivul Mateiaș. Veneam cu feciorul nostru, tatăl Andreei, de la Brașov (de la Poiana Brașov), unde am fost și eu anul acesta cu „tînăra" mea consoartă. Coboram spre Cîmpulung. Alesesem anume drumul acela frumos. Voiam să mai văd niște locuri ce mi-au fost și mi-au rămas dragi...

— ...Cînd am ajuns în preajma Mausoleului durat în amintirea eroilor căzuți prin acele locuri în primul război mondial... am auzit bubuiturile lungi și puternice ale tunurilor... Loviturile cădeau, în dimineața aceea, la inter-

vale egale, izbindu-se de frunţile stîncilor, despicînd piatra şi făcînd-o ţăndări, după cum în ţăndări se spărgeau oglinzile fragile ale liniştii ce se instalase decuseară între adînciturile care coborau grăbite sau mai domoale către poalele masivului... În spaţiile dintre două explozii, a prins să curgă, încrîncenat, răpăitul ca de meliţă al mitralierelor. De pe înălţimea *Cotei 201*, gloanţele şi schijele obuzelor se împrăştiau pe fiecare metru pătrat de teren, ca nişte lacrimi de foc, aducătoare de moarte.

De-acolo, de sus, duşmanul supraveghea, nestingherit, orice mişcare a trupelor noastre...

Aici, Pavel Cernat s-a oprit şi-a privit ţintă, încruntat, undeva, în sus, rotindu-şi ochii negri, cu luciri ca de foc, peste nişte imagini pe care el singur le cunoscuse.

— Ajunseserăm într-un punct mort, a continuat bătrînul învăţător. Trebuia să cucerim neapărat masivul, ca să putem înainta. Era musai ! Numai că de trei zile ne tot căzneam, fără nici o reuşită. Nu puteam face o mişcare fără să nu fim observaţi... În dimineaţa acelei zile, comandantul plutonului nostru, un sublocotenent subţirel, n-avea decît 22 de ani, ne-a ordonat să facem tot ce vom şti numai să ajungem acolo, sus ! „Cu orice risc !“, a zis el, privindu-ne pe rînd, pe fiecare, cu ochi trişti, îndureraţi. Dintre cei de faţă, eu eram cel mai tînăr. Abia împlinisem nouăsprezece ani ! Fusesem dat în grija unui sergent — Tudor Ionescu, om de mare ispravă, din sat de la noi. Îi spuneam „nea Tudore“. Avusese milă de mine, mă ferise în multe împrejurări, să nu mor ! De la el învăţasem să lupt. Şi învăţasem şi curajul de a înfrunta moartea. Cu el alături nu-mi era frică. Aveam încredere că nu voi muri....

Ştii tu, măi fecior, ce înseamnă încrederea aceasta în camarazii tăi, în cei cu care constitui un tot, un trup şi o inimă, un suflet şi un gînd, pentru că unul singur este idealul pentru care trăieşti, pentru care te lupţi pe viaţă-şi pe moarte ? Oricum ar arăta moartea din faţa ta, oricît ar fi de fioroasă, de necruţătoare, cu ei cot la cot, cu ai tăi, ţi se pare că eşti nemuritor ! Şi chiar eşti, căci, luptînd astfel, nu se poate să nu învingi, dacă nu tu, care eşti în primul val, alţii de după tine, din următorul, sau din următorul, din următorul — marea cea albastră are atîtea valuri care nu se mai termină, cum infinite sînt valurile puterilor sufleteşti ale poporului tău !...

Tudor acela de demult, consăteanul meu, a primit ordin să-şi aleagă zece oameni cu care să îndeplinească misiunea ce ne-o dăduse sublocotenentul. N-a întrebat decît atît : „Cine vrea să meargă cu mine ?" Dintre multele mîini ridicate, el a ales zece. M-am bucurat că am fost primul pe care l-a chemat lîngă el... „Dacă te ştiu lîngă mine, voi fi mai liniştit. Numai să ai mare grijă, Pavele, mi-a spus el. Aici moartea ne va pîndi la fiecare centimetru, neică ! Nu e de glumă !" ; „O să am, nea Tudore ! i-am răspuns. Nu te mai tulbura şi pentru mine ! Ai dumneata destule şi aşa !"...

Ne-am luat armele, ne-am încărcat sacii cu grenade şi am ieşit, pe rînd, rostogolindu-ne grăbiţi peste buza tranşeei în care ne aflam. N-am apucat să ne tîrîm decît cîţiva metri, că s-au şi auzit bubuiturile lungi şi puternice ale tunurilor, iar în spaţiile dintre explozii a prins să curgă încrîncenat răpăitul ca de meliţă al mitralierelor. Ne-am oprit, păzindu-ne frunţile pe lîngă tîmplele pietrelor întîlnite în cale. Strîngeam din dinţi şi înjuram pe înfundate...

„Grijania... cui v-a făcut ! îl aud pe nea Tudor, care se afla la cîţiva metri în dreapta mea. Astăzi vă venim noi de hac !", mai spuse el, făcîndu-ne semn să reluăm înaintarea.

Plesneau obuzele în stînga şi în dreapta, în faţă ori în spate ; ţiuiau, văitîndu-se parcă, ori şuierau cu venin, plumbii ţîşniţi din gurile negre ale mitralierelor, căutîndu-ne tot mai insistent. Muream în fiecare clipă, pentru a ne naşte, cu bucurie şi îndîrjire în suflete, în secundele următoare...

Mă rugam, în gînd, să ajungă măcar cîţiva dintre noi acolo, sus. Oricare vor fi aceştia, din cei unsprezece ! Să terminăm odată cu cei care ne-au căsăpit zile în şir ! Să deschidem drum înaintării, eliberării pămîntului nostru scump invadat de duşmani !...

Înaintam cu mişcări de rîme printre pietre, pătate, ici-colo, de smocuri de iarbă, din inima cărora se înălţau trupuri plăpînde de paie galbene, aproape uscate.

Tîram după noi, cu grijă, armele şi sacii cu grenade. N-avea nici un rost să încercăm să tragem. Eram

încă prea departe de țintă! Iar de aruncat grenade..., nici atît. Scopul nostru era, deocamdată, să înaintăm cît mai mult. Și speranța noastră era ca măcar cîțiva să scape neobservați de ochii ageri, ajutați uneori de binocluri, ai celor de pe vîrful cotei, ori să nu muște din noi plumbii și schijele ce ne dădeau tîrcoale în fiece clipă.

Din cînd în cînd, mîna stîngă a lui nea Tudor ne repeta îndemnul de a stărui mai departe, pe *golgota* misiunii noastre!...

De la un timp, la îndemnurile sergentului n-au mai răspuns toate cele zece trupuri aflate în luptă cu muntele și cu moartea. Rămăseserăm opt..., apoi șase..., apoi patru!

„Dacă am ajunge măcar noi, măcar noi!...", repetam, tot mai stăruitor, în gînd, strîngînd din dinți, de emoție și de încordare, aproape să-i sfărîm.

Tudor mi-a făcut semn să mă îndepărtez de el, spre a acoperi astfel un cîmp rămas gol prin dispariția a doi camarazi.

Am executat ordinul. La fel au făcut și ceilalți doi, care înțeleseseră, la rîndul lor, comanda. După această mișcare, ne-am oprit toți patru... Tunurile băteau în continuare, iar mitralierele tocau în lanț, țintind tot mai aproape de noi.

După cîteva minute, timp în care nici unul n-a făcut nici cea mai mică mișcare, focul ucigător a încetat ca prin minune.

Asta așteptam cu toții! În aceasta speram!... În clipele acelea am început să nădăjduim că-i vom putea păcăli. Credeau, desigur, că am pierit, că nici unul dintre noi nu mai este viu!

Am numărat fiecare, în gînd, pînă la zece, așa cum ne înțeleseserăm înainte de a porni din tranșee și apoi, ca la o comandă, am țîșnit, aproape toți patru în aceeași secundă, făcînd cîteva salturi repetate, care ne-au adus dincolo de bătaia tunurilor, în acel unghi mort în care nu mai puteam fi atinși.

Bineînțeles că cele două guri mari, otrăvite, au început să-și scuipe în continuare ghiulelele, dar ele că-

deau de-acuma undeva, în spatele nostru. Înaintarea ne era ușurată. Trebuia să ne ferim numai de lanțul de foc pe care-l întindeau în fața noastră cele trei mitraliere așezate în preajma tunurilor, aproape de streșinile masivului, pe care ne tîram de mai bine de două ore.

Am privit atunci spre Tudor. N-am putut să-i văd fața, dar eram sigur că zîmbește. Întrezăream victoria ! „Doamne, Doamne, de n-am muri tocmai acum, m-am trezit murmurînd. S-ajungem să le închidem gura spurcaților ăstora, și-apoi, fie ce-o fi !"

Atunci am auzit strigătul lui Tudor : „Grenadele !... Țintiți bine, băieți, și aruncați cu putere !... Fooooc !"

Patru bubuituri, altele decît cele ce umpluseră pînă atunci văile, timp de trei zile și trei nopți, au răsunat, la intervale foarte scurte, sus, pe creasta muntelui !... Iar în urma lor, au încetat bubuitul unui tun și cîntecul sacadat al unei mitraliere.

Un val de bucurie ne-a cuprins inimile, în timp ce, de la poalele masivului, din tranșeele noastre, mi s-a părut că auzim uralele pline de entuziasm ale camarazilor...

Ne-am scos la repezeală alte grenade din sacul de la șold și ni le-am pregătit. Am țintit din nou și, la comanda lui Tudor, le-am aruncat cu toată puterea și ura ! De data aceasta a fost scoasă din luptă încă o mitralieră.

Tunul trăgea însă, la disperare, lungindu-și tirul pînă spre poalele masivului spre a nu permite, cumva, înaintarea trupelor noastre. Și, la un semn pe care l-a făcut sergentul, patru grenade au pornit spre aceeași țintă. La sfîrșitul exploziilor, care s-au unit aproape în una singură, înfricoșătoare, a amuțit și cel de-al doilea tun.

M-am uitat în urmă spre pozițiile noastre. În frunte cu sublocotenentul, plutonul din care făceam parte ieșise acum din tranșee și înainta în strigăte de urale și de victorie ! Am privit și în stînga mea, dar n-am mai văzut nici o mișcare din partea celor doi camarazi. Mitraliera inamicului îi ucisese pe amîndoi, iar acum își îndreptase focul spre pozițiile noastre, a mea și a lui nea Tudor.

M-am ascuns cît am putut mai bine înapoia unui bolovan destul de mare, de care reușisem să mă apropii

între timp. Gloanțele se izbeau de piatra masivă și ricoșau pe deasupra capului meu, ori într-o parte sau în alta.

Mi-am pregătit o nouă grenadă, așteptînd să găsesc un moment potrivit spre a o trimite către țintă. Așa cum stăteam, îl vedeam bine pe consăteanul meu, care se apropiase mult de mine, pînă la aproximativ zece metri. Am înțeles atunci că intenționase să se ascundă în spatele aceluiași bolovan. Fără să-i cunosc gîndul, eu ajunsesem acolo înaintea lui.

Cînd m-a văzut, mi-a făcut semn să rămîn, schițînd un zîmbet care voia parcă să spună : „E bine ! Stai acolo !"

În timpul acesta, observîndu-l aproape descoperit, mitraliera de pe creastă și-a orientat tirul spre el. Parcă sfidîndu-l pe înverșunatul dușman, Tudor s-a ridicat atunci aproape în picioare și a aruncat, cu toată puterea și cu sete, o grenadă către ultima țintă și sursă de moarte.

Cîteva secunde mai tîrziu, după ce grenada pornise din brațul lui, un șir de gloanțe l-au secerat în dreptul pieptului, străpungîndu-i plămînii și inima și omorîndu-l pe loc.

M-am repezit către el, strigînd din toată puterea : „nea Tudore !". Cînd am ajuns, i-am ridicat capul în grabă și i l-am sprijinit pe genunchii mei. Ochii mă priveau țintă, ochii lui negri ca păcura, dar nu mă vedeau... Pe la colțurile buzelor, deschise într-un început de zîmbet, se prelingeau șuvițe calde de sînge. Am înțeles că murise !

I-am acoperit acele frumoase lumini negre cu pleoapele mărginite de gene lungi și-am simțit cum mă năpădește plînsul, în timp ce strîngeam, pentru ultima oară, la pieptul meu pe acela care-mi fusese ca un frate mai mare, ca un părinte. Așa m-a găsit sublocotenentul, care înainta acum nestingherit în fruntea plutonului. Grenada aruncată de Tudor închisese și gura ultimei mitraliere dușmane, din care apucase să pornească, din nefericire, focul ucigător ce-i luase și lui viața.

Sublocotenentul m-a îmbrățișat, cuprins de un entuziasm fără margini, dar, văzîndu-l pe Tudor, a înge-

nuncheat în fața trupului lui, i-a luat capul între palmele sale delicate, s-a aplecat și i-a sărutat ochii închiși pentru totdeauna.

S-a ridicat apoi în grabă, pornind în urma soldaților care ajunseseră deja pe creasta masivului. *Cota 201* fusese cucerită ! Victoria, atît de așteptată și pe care o dobîndiserăm atît de greu, cu atîtea sacrificii, era, în sfîrșit, a noastră.

Drumul înaintării era acum deschis...

L-am înmormîntat pe nea Tudor alături de ceilalți camarazi, în cimitirul eroilor din apropiere de locurile în care, la vîrstă atît de tînără — nu împlinise 35 de ani —, se întîlnise cu moartea, cu o moarte de erou ! La scurt timp, sergentul Tudor Ionescu a fost decorat cu *Virtutea Militară*, iar după mai mulți ani numele lui, ca și al altor eroi, a trecut de pe modestele cruci din cimitir pe marmura de pe fața mausoleului ridicat pe masivul Mateiaș, în cinstea și întru neuitarea vitejilor ce și-au dat viața pentru țară. După cum oasele lui, ce-a mai rămas din ele, adunate și înfrățite cu cele ale miilor, zecilor de mii de bărbați căzuți la datorie, pe cîmpul de luptă, au fost transportate și depuse în nișa cea mare a mausoleului. Le-am privit și eu de mai multe ori în anii care s-au scurs de atunci, și n-am putut să nu mă întreb : „Care or fi ale fostului meu prieten și protector, Tudor Ionescu ?“

Cînd a rostit aceste cuvinte, vocea bătrînului învățător Pavel Cernat a tremurat scurt, iar din ochi au prins să se rostogolească două șiruri de mărgele calde ce-i mîngîiau obrajii...

— ...Să mă ierți, băiatule, spuse el, adresîndu-i-se lui Marius, un fost soldat și mai apoi ofițer, care a văzut de atîtea ori moartea în față, n-ar trebui să lăcrimeze. Dar omul e om și, mai ales cînd constată că în jurul său se face un gol tot mai mare, prin dispariția celor ce i-au fost aproape, poate chiar dragi, își simte tăria de dinăuntru dînd, din cînd în cînd, cu genunchii de pămînt. Atunci mai scîncește, n-are încotro !... Voi sînteți încă tineri și frumoși și n-aveți voie să mergeți decît cu soarele în față. Iar dumneata, cînd vei ajunge... ge-

neral, să-ţi aduci aminte şi de un bătrîn dascăl care ţi-a povestit, odată, despre o pagină din eroismul fiilor acestui pămînt !

Se înserase. Marius a luat bicicleta Andreei, ca să ajungă mai repede acasă, cu condiţia — ce minunat pretext totodată ! — de a i-o înapoia a doua zi.

S-au întîlnit, astfel, din nou. Pădurea şi cîmpul i-au primit cu braţele deschise, ascultîndu-le hohotele de rîs, izvorîte parcă din inimile lor fericite, ori şoaptele calde şi tainice, murmure ale unor fiinţe ce-şi întindeau aripile peste toată zarea, înălţîndu-se pînă în cer, ori coborînd lin şi plonjînd de-a dreptul în oglinda liniştită şi binefăcătoare a rîului din apropierea casei celor doi bunici atît de sfătoşi şi de calzi ai Andreei.

Fata a rămas încă trei săptămîni în satul bunicilor, iar pentru Marius acele zile au fost cele mai pline de lumină din toată viaţa lui... Au fost, pentru că, deşi în anii care au urmat, sufletele lor s-au aflat multă vreme alături — mai ales al băiatului, alergînd pe urmele celei ce pusese stăpînire de mult pe întreaga lui fiinţă —, de la o vreme, care se măsura cu o parte bună din acest ultim an şcolar al lor înainte de studenţie, un vînt rece suflase peste vatra aceea de simţire comună, iar, din zbuciumarea ce se născuse, Andreea s-a trezit tot mai înstrăinată de luminile şi promisiunile de altădată.

Răsărise altcineva mai aproape de ea — un băiat din Buzău, elev la un alt liceu, fiu tot de medici, care dorea să urmeze, de asemenea, Medicina, dar la Iaşi, nu la Bucureşti, cum intenţionase la început, Andreea, ca să fie, cel puţin ca studentă, mai aproape de Marius. El determinase acea zvîrcolire în inima fetei... Şi, pînă la urmă, prin insistenţe de fiecare zi — o aştepta la poarta şcolii, o însoţea pînă acasă, o invita după-amiezele la film, sîmbăta seara la petreceri, date la el acasă — reuşise... Scrisorile lui Marius către Andreea au început să rămînă fără răspuns. Intrat în alertă, „generalul" l-a rugat pe fratele lui mai mic — Dan, elev la un liceu de electrotehnică din acelaşi oraş cu Andreea — să se intereseze şi să descopere adevărul. Dan se executase, „luînd urmele" fetei, văzînd, notînd, suferind pentru fratele său. Într-o zi n-a mai răbdat şi a ieşit în faţa celor doi :

— Bună ziua, Andreea, i-a spus el ! Aş vrea să-ţi comunic ceva din partea lui Marius.

Andreea, surprinsă, a rămas cîteva clipe încurcată. Apoi, înaintînd către băiat, s-a apropiat de el şi, îmbrăţişîndu-l, i-a zis :

— A, Dănuţ ! Ce faci, dragule ? Ce face Marius ? Nu l-am mai văzut de-atîta timp. Tiberiu, a continuat ea, adresîndu-se celui cu care mersese de braţ pînă atunci pe stradă : uite, îţi prezint pe *un văr* de-al meu ! Fratele lui e elev la liceul militar, e un adevărat „general".

— Salut, flăcăule ! a spus cel pe care Andreea îl numise Tiberiu. Şi să-i spui lui frate-tău că mie armata nu-mi place. Eu am „să mă scutesc", trebuie să-mi găsească el tata ceva; ca să mă reformeze ! Nu pot să sufăr să fac „drepţi" în faţa cuiva...

— Ei, în faţa mea ai să faci, dragule, că n-o să ai încotro !

— În faţa ta, comoară scumpă, stau şi în genunchi !

Dan rămăsese cu gura căscată, asistînd, fără să vrea, la acest spectacol de circ.

— Mă scuzi, Andreea, am plecat, mă grăbesc ! a spus el, înclinîndu-se în faţa celor doi, în semn de salut.

— Te rog să-i spui lui Marius, cînd îl vezi, ori cînd îi scrii — că ai să-i scrii tu, precis ! —, să-i spui deci că m-am hotărît : voi urma *Medicina la Iaşi* ! zise Andreea, oprindu-l pentru cîteva clipe. Nu-i aşa, Tiberiu, că la Iaşi mergem ? Haide, că am întîrziat ! se auzi, din nou, glasul ei, în timp ce-i întorcea spatele „vărului" şi pleca, de braţ, cu *dragul* de Tiberiu.

...„Aşa că, scumpe *„generale"*, comandă, te rog, inimii tale : „Pe loc, repaus !". Şi ascultă-mă pe mine, frate dragă, nu te necăji prea tare, că n-ai pierdut nimic ! Eu m-aş încumeta să zic că, dimpotrivă ! Andreea nu era de tine, nu era de noi ! Şi, mai bine acum, decît...

Mama e bine şi toţi ceilalţi, ai noştri, la fel ! Aşteptăm să ieşi victorios din *toate bătăliile*. Nu ne îndoim nici o clipă de tine, bagă de seamă, generale ! Te îmbrăţişează cu dor, *caporal* Dănuţ !"

...Povestindu-i, cu de-amănuntul, toată istoria aceasta lui Valeriu Bogdan, după ce îi citise faimoasa scrisoare,

cu „înlăcrimata“ veste, Marius și-a înghițit de mai multe ori lacrimile, cel puțin pe dinăuntru... Profesorul l-a lăsat, cu zîmbetul trist, pornit spre o lume pierdută. A simțit că avea nevoie, după descărcarea retrăită ca pe un vis, la care asistase, să-și adune în tihnă forțele, fiindcă, de învins — vorba lui Dan — trebuia să învingă !

28

— Colegii mei de clasă : Matei și Remus ! spuse Radu. Sîntem toți trei din același oraș. Am fost colegi și la școala generală. Cinci dintre cei de-atunci sîntem acum elevi de liceu militar : doi la Alba Iulia și trei aici.

— Însemnează că, cel puțin la început — afirmă profesorul Valeriu Bogdan — v-a fost mult mai ușor. În timp ce alții trăiau perioada aceea de „înstrăinare“ de ai lor, pînă să ajungă să simtă că cei de-aici sînt, în primul rînd, membri ai unei familii în care și ei au intrat, voi aveați un nucleu cald, al vostru, o mică oază care sper că v-a ajutat foarte mult.

— Sigur, aveți dreptate !

Profesorului i s-a părut însă că vorbele băiatului sunau fără convingere.

— N-am nimerit-o cu ceea ce am spus ? l-a întrebat cînd au rămas din nou singuri.

— Dumneavoastră ați vizat ceea ce ar fi fost firesc să se întîmple... Lucrurile însă nu s-au petrecut așa.

— De ce ?

— Remus fusese la școala generală șeful clasei noastre. El era premiantul I. Această mică glorie și-o cîștigase, în cea mai mare parte, pe drept. Remus e un băiat bun, adică vreau să spun că are cap bun, poate să învețe. E și muncitor, în general, serios, în multe privințe. Calitățile acestea și le manifestase chiar de-atunci, într-o măsură. Mai contribuia însă la clasamentul său și faima pe care și-o cîștigase în primii doi ani de gimnaziu, reușind, prin stăruințe susținute, să se situeze în fruntea colectivului. Apoi, toată lumea, toți profesorii vreau să spun, porneau de aici, de la acest prag, știți

dumneavoastră mai bine ca mine cum se petrec lucrurile. „N-a învățat azi ?“, „n-a știut ieri ? !, „a făcut nu știu ce prostie ?“, „lasă-l, dragă, nu-i pune notă !“, „cum să-l sancționezi ? !“, „trebuie să se fi întîmplat ceva cu el ! Ăsta e *băiat bun !*“. Și, uite așa, i s-au iertat multe lui Remus și, la sfîrșitul clasei a VIII-a, tot el „a ieșit“ premiantul întîi !

Venind însă noi, toți trei, la acest liceu, s-a întîmplat ca eu să obțin cea mai mare medie la examenul de admitere, după cum v-am mai spus (îmi cer scuze deci că repet). Remus a fost cam al douăzecilea, i-a trecut înainte și Matei, clasificat al nouălea. Am fost repartizați toți trei în aceeași clasă, iar eu, învestit cu funcția de șef de clasă.

Remus — să înnebunească, nu alta ! Nu se putea împăca cu ideea că i-am luat-o înainte, deși, nu ca să mă laud, dar și la școala generală eu aveam o medie foarte apropiată de a lui, iar în multe privințe... poezie, concursuri... eram favoritul întregii școli. El știa însă una și bună : patru ani îmi fusese șef și acum lucrurile se inversaseră. Așa ceva nu putea suporta. L-a atras, într-o vreme, e adevărat, numai într-o măsură, de partea sa și pe Matei.

În aceste zile, ați cunoscut multe dintre aspectele vieții noastre. În legătură cu problema despre care vorbeam, voiam să remarc faptul că vă sînt cunoscute (și dintr-o viață pe care ați dus-o ca licean, asemănătoare, în multe privințe, cu aceasta de-aici, dar și din ceea ce ați întîlnit direct în școala noastră) raporturile dintre un colectiv (de clasă, de pildă) și cel ce este învestit cu prima răspundere asupra acestui colectiv. De fapt, șeful de *clasă* se află între ai lui (colegii lui) și toți ceilalți șefi, ierarhic, superiori. A se afla „între“ înseamnă a media de multe ori în atîtea direcții, și de aici încep *problemele*.

Fără îndoială că vrei să iasă bine totul : clasa ta „să meargă“ bine (iertați-mă, folosesc mereu „locuri comune“, din punctul de vedere al exprimării, dar nu mai stau să-mi aleg vorbele), să fie văzută „bine“, să obțină un punctaj bun în întrecerea dintre plutoane, pentru că... și tot așa mai departe. Dar acest bine depinde, pe

de o parte, de clasă, de colectiv — el avînd rolul hotărîtor, firește —, dar și de cei care... *Fața* unui colectiv, cu toate ale lui, este aceea care *se vede* ori aceea care *se poate vedea,* aici intrînd unghiul de vedere al cercetătorului, ca și al celui ce arată, care pune în lumină ceva și în *ce fel* de lumină...

Eu trebuia, în funcția pe care-o aveam — prin prisma colegilor mei, bineînțeles — să fac tot ce știu, să mă dau și peste cap, ca la circ, numai să asigur acel unghi de *vedere mereu favorabil,* indiferent de *realitatea* pe care ei o asigurau. Bineînțeles că acest lucru nu e ușor de realizat, și mai ales, nu este *consonant cu adevărul,* cu cerințele în spiritul cărora noi ne formăm, cu... aș putea să adaug și alte elemente de raportare...

Să-mi permiteți o paranteză : între altele, noi, aici, în acest liceu, învățăm să devenim oameni — aceasta ați auzit-o de atîtea ori de la noi, poate de prea multe ori, în orice caz *problema* este un laitmotiv al preocupărilor noastre și ne bucurăm cînd devine dimensiunea principală a existenței noastre, dar, în același timp, învățăm și să lucrăm cu oamenii. Ne pregătim, vasăzică, pentru o carieră, care, indiferent de ipostaza concretă a exercitării ei, în proporție de aproape sută la sută, ne va aduce față în față cu oamenii, cu oameni mai ales în formare, cu tot felul de oameni, care, după cum știți, trebuie aduși la o unitate de acțiune, în primul rînd, bazată — acesta este idealul — pe o unitate de gînd și de sentiment.

Deci, ținînd seama de țelul final al devenirii noastre, ceea ce îmi cereau uneori colegii mei nu era de acceptat. Cum să mediez între ei — care trebuiau făcuți „neapărat" să înțeleagă unde greșesc, și asta nu fiindcă eu aș fi fost mai grozav decît toți, ci, pentru că, avînd asemenea răspundere, mă tot întrebasem în legătură cu resorturile ei, căutîndu-le tuturor acestora înțelesurile corecte — și între cei obligați să evalueze, în fiecare zi, în fiecare oră chiar, realitatea vieții noastre, a devenirii noastre, constituia pentru mine o preocupare permanentă, sinonimă, de la o vreme, cu o stare aproape chinuitoare.

La sporirea chinului despre care vorbesc au contribuit din plin cei doi colegi ai mei — Matei și Remus, acesta din urmă cu deosebire. Remus nu voia să înde-

plinească — așa cum se cerea — aproape nimic din obligațiile ce-i reveneau ca membru al colectivului clasei, de care eu răspundeam.

„Pedepsește-mă, dacă ai curaj", îmi spunea.

„Nu este vorba de curaj, Remus, la urma-urmei știi că așa ceva nu-mi lipsește, i-am răspuns, ci de faptul că tu nu vrei să înțelegi o necesitate, că te așezi de-a curmezișul mersului firesc al lucrurilor. Dacă întîmplarea a făcut ca raporturile noastre din școala generală să se inverseze (și tu vezi că răspunderile de aici sînt cu totul altele, au alt fel de dimensiune, de înțelesuri), sper să nu mă faci pe mine vinovat de aceste lucruri. Noi rămînem tot colegi, putem să devenim și prieteni adevărați — aici această necesitate este una a vieții, aș zice că este în interesul fiecăruia să-l simtă pe celălalt apropiat de sufletul său..."

„Lasă-mă, domnule, cu filozofia ta... de două parale, poate crezi acum că funcția cu care ai fost învestit — e adevărat, printr-o întîmplare, aici ai spus bine ! — te-a făcut și înțelept ? !... Dacă ești în stare, descurcă-te ! Iar dacă nu ești, spune-o, băiețaș, că s-or mai găsi și alții care să țină sus steagul colectivului..."

„Umbli cu vorbe mari de pomană și vrei neapărat să jignești. Ar fi prea banal să-ți spun că vei ajunge să-ți dai seama că greșești. Pînă una-alta, am să-ți atrag atenția asupra unui fapt evident chiar și pentru tine, și anume că în jurul tău a început să fluture... golul !"

Era o realitate care mă bucura, desigur : colegii din clasă, cei mai mulți dintre ei, înțeleseseră treptat că Remus, care se erija în coordonator al factorilor negativi, face acest lucru numai spre a lovi în mine, fără să privească mai departe la urmările ce se înregistrau pentru întregul colectiv. Băieții, lucizi fiind, observaseră asemenea urmări (de la ele au început analiza, ajungînd, pînă la urmă, la izvoarele, aproape ridicole, naive, în orice caz, ale atitudinilor colegului nostru). Observînd, înțelegînd, l-au părăsit pe Remus. Chiar Matei — care știa de la început sursa exactă a „țîfnelor" conorășeanului său și al meu, dar care se lăsase și el prins în mrejele unor „argumente" de ordin „mai înalt", așa cum erau prezentate de fostul premiant — a trecut de partea întregului colectiv, deci și a mea !

Poate veţi zîmbi aflînd că am socotit aceşti paşi dintr-un lung drum al urcuşului nostru (al colectivului despre care vă vorbeam adică) şi ca pe o mică izbîndă personală. M-am bucurat atunci mult şi mi-am zis că poate cel mai frumos lucru din viaţă îl constituie *lupta* pentru *ceva* care să merite să lupţi, lupta dublată de încrederea că vei izbîndi, dacă acel ceva reprezintă o lumină în stare să încălzească nu numai sufletul tău !

„Războiul" cu Remus nu se încheiase însă. Era, de fapt, o luptă încăpăţînată şi îngenuncheată la fiecare pas, pe care o ducea el singur...

Astfel ne-a prins prima noastră vacanţă de liceeni-„generali"...

Sosiserăm cu toţii în oraş. Ne-am întîlnit cu cei doi de la Alba Iulia. Ne admirăm reciproc uniformele. Am mers la fosta şcoală ; ne-au văzut profesorii, ne-am întîlnit cu fete şi cu băieţi, foşti colegi, acum şi ei liceeni pe la diferite şcoli din oraşul nostru.

Fetele roiau mai ales în jurul militarilor, uniforma atrăgîndu-le ca un magnet. Aveam printre ele mai multe prietene, pentru că *prietenă* adevărată — ştiţi dumneavoastră ce vreau să spun — aveam doar una singură şi aceea se afla departe de mine.

Cătălina, o fată destul de drăguţă, prietenă a lui Remus — cît noi am fost gimnazişti —, nu ştiu de ce se uita acum cam galeş spre mine şi-mi tot făcea complimente, că aproape mă şi jenam. Îmi spunea între altele : „că-mi stă nemaipomenit de bine uniforma", „că-mi scoate în evidenţă albastrul frumos al ochilor", „că sînt cel mai înalt dintre toţi — un adevărat bărbat" (afirma ea, exagerînd, bineînţeles, în toate...).

Spre Remus aproape că nici nu se uita, parcă nu l-ar fi văzut şi doar era de faţă, făcînd feţe-feţe, enervîndu-se din ce în ce mai mult. Cînd a auzit că sînt şi *şef de clasă* (probabil îi spusese Matei), nu mă mai scotea din : „şefule", în sus, „şefule", în jos ; „să vedem ce spune *şeful !*" ; „lăsaţi, dragă, se adresa ea celorlalte şi celorlalţi, avem un *şef* cu noi, să-l întrebăm, să vedem ce zice..."

Trecuseră cîteva zile de vacanţă. În fiecare dintre ele, Cătălina, însoţită de alte fete şi de băieţi, bătuse la poarta

noastră, chemîndu-mă la plimbare. Și, oricît de supărat ar fi fost Remus pentru acest lucru, unde era Cătălina, trebuia să fie și el. Astfel că „înghițea“ totul, înghițea în sec, dar n-avea ce face. Eu aș fi vrut să rămîn mai mult acasă, cu mama și cu frățiorul meu mai mic — Mircea. Îmi fusese tare dor de el, iar acum, domnul Corbeanu fiind plecat într-o deplasare, eram numai noi trei, puteam să ne bucurăm împreună. După Anul Nou, toți știau că eu voi pleca la bunicii din partea mamei, în locul pe care-l cunoașteți, firește, bine.

Mai erau vreo trei zile pînă la revelion. Cuiva, Cătălinei parcă, i-a venit ideea să mergem împreună într-o excursie, la o distanță de vreo douăzeci și cinci de kilometri de oraș, la „Cabana Vînătorilor“. Era o cabană retrasă, situată într-un platou splendid, înconjurat de munți. Acolo era zăpadă, puteam să schiem, să ne distrăm, în sfîrșit — zicea ea — „să simțim că ne aflăm în vacanță“ !

Mama mi-a dat voie, spre marea părere de rău a lui Mircea, care rămînea iarăși singur. A doua zi sosea însă tatăl meu vitreg și, decît să-i văd ochii indiferenți cum mă cercetează ca pe o gînganie neînsemnată ori să-i ascult bruftuielile ce se exprimau așa, din senin, fără nici un motiv, mi-am spus că e mult mai bine în munți, în fond mă mai eliberam și eu de cîte adunasem în cele patru luni de zile, puteam să simt gol în jurul meu, un gol binefăcător de data aceasta, să mă cufund în spațiul acela fără de hotare... Și-apoi, eram cu băieți, cu fete, ne vom distra... Mă puteam gîndi în același timp, parcă mai liber de-acolo, de sus, la *aceea* care se afla și se află dincolo de munți...

Dintre toate fetele care voiau să meargă, doar trei au reușit să-și convingă părinții să le lase : Cătălina, Mariana, care era prietena lui Matei, și Cornelia, o blondă diafană, despre care ai fi putut spune orice, numai că schia ca o regină a munților și făcea tot felul de șotii mai abitir decît orice năzdrăvan de băiat, nu ! Iar dintre băieți, în afară de mine, s-au prins alături : Remus, bineînțeles, cum era s-o lase el singură pe Cătălina, Matei, care, dacă venea Mariana, el nu putea lipsi, și Grig, cum îi spuneam noi, de la Grigore, un băiat mai mărunțel și îndesat, elev la un liceu industrial de mecanică.

Ne-am pregătit schiurile, ne-am umplut rucsacurile cu ceea ce socoteam că o să ne trebuiască, am primit, fiecare, nişte bani de cheltuială, ne-am îmbrăcat bine, ca de munte, şi cu tot ce ne trebuia să schiem, şi am plecat.

Pînă am ieşit din oraş ne-am urcat într-un autobuz ; apoi am luat o cursă — o maşină care străbătea toate comunele (vreo trei la număr) aflate în continuarea drumului nostru, pînă ce începeau munţii. Plecaserăm în dimineaţa zilei de 28 decembrie. Era soare, frumos ! Iar cînd am ajuns în munţi, totul era feeric. Aici zăpada era groasă de peste cincizeci de centimetri.

Eu şi cu Remus cunoşteam foarte bine drumul. Şi Grig îl ştia, şi mai ales Cornelia. Ea fusese mai mult decît fiecare dintre noi pe-aici, drumeţise, schiase...

În sfîrşit, a început urcuşul. Erau nişte pante, nu prea uşoare, sigur că la coborîre totul era mult mai simplu, dar am scăpat de ele, învingînd, relativ uşor, cîteva dificultăţi. Norocul nostru era că şi celelalte două fete (în afară de Cornelia) — Cătălina şi Mariana — ştiau ce înseamnă urcuşul, mai făcuseră şi ele acest drum, astfel că s-au descurcat bine fără să aibă nevoie prea mult de ajutorul băieţilor.

În orice caz, Remus de la început a primit şi schiurile Cătălinei, spre a le duce el, atîta vreme cît n-a fost nevoie de ele, iar la urcuş era în stare să-i ia şi rucsacul. La un moment dat aşa a şi făcut, dar i-a dat înapoi schiurile, fiindcă începuse să gîfîie ca o locomotivă stricată.

La cabană am fost primiţi bine, ne-am instalat — băieţii într-o cameră, fetele în alta —, după care am făcut primele lansări cu schiurile pe pantele din jurul cabanei.

Remus se ţinea tot timpul după Cătălina, aşa încît biata fată „n-a prea avut loc să întoarcă", precum a spus, într-un timp, Cornelia : „N-are loc de întors Cătălina, «generalul» ei o ţine permanent sub observaţie... Mai las-o, domnule, în pace, las-o să respire şi ea în aer liber, să se simtă ca pasărea cerului !", l-a apostrofat apoi.

„O să respire, după ce-oi pleca eu ! Are destul timp atunci ! Acum să stea lîngă mine, că d-aia o iubesc !", a răspuns Remus, dîndu-şi pe faţă toată „înţelepciunea" şi „fineţea" fiinţei sale, ca şi „coloratura" limbajului.

„Ce spui, domnule, a zis Cornelia, aşa, care va să zică, nu ştiam ce «minuni» ţi-aduce în viaţă iubirea. Păi, în

acest caz. Cătălina, ești un om făcut ! Te invidiez, fetițo, îmi pare rău că nu mă iubește și pe mine cineva așa !“

Am rîs cu toții, pentru că și vorbele lui Remus, ca și cele ale Corneliei erau, în fond, o *joacă*, nimeni nu le-a spus și nici nu le-a luat în serios.

Și totuși, cînd făptura cea diafană a ironizat „minunile“ pe care ți le poate aduce în viață iubirea, eu m-am simțit parcă mușcat de suflet. M-am uitat lung, m-am apropiat de ea și, mîngîindu-i părul bălai, i-am spus, de la înălțimea staturii mele de un metru și optzeci de centimetri, cît aveam pe atunci, întocmai ca unui copil ce n-ar fi trecut defel prin viață :

„Ce știi tu ce înseamnă minunile iubirii ? !...“

Ea, care în timpul mîngîierii, își frecase capul ușor de pieptul meu, precum o pisicuță ce se ondulează pe lîngă stăpînul ce-i dă atenție, auzind vorbele acelea, și-a înălțat ochii spre ai mei, răspunzîndu-mi cu o infinită tandrețe, inundată, în același timp, de nevinovăție, dar și de curiozitate :

„Mă leg să fiu o elevă silitoare, să învăț bine totul !“

„Îmi pare rău, Neli (am mîngîiat-o eu cu diminutivul acesta pe care, după cum mi-a spus odată, nu-l accepta decît de la mama sa !), dar știi că...“

„Și mie îmi pare rău, «șefule»,... spuse fata, cu o undă de tristețe în ochii ce oglindeau parcă luminile tuturor brazilor din jur (știa despre prietenia mea cu Liana), dar aici este mult prea frumos, așa încît să ne bucurăm de ceea ce avem *aici* și *deocamdată !*“

Cele două zile și două nopți petrecute la „Cabana Vînătorilor“, au trecut ca un vis. Eram singuri în toată cabana, noi și stăpînii acesteia — o femeie și un bărbat —, care erau ca și părinții noștri. Se îngrijeau de noi ca de propriii lor copii. Cînd plecam cu schiurile, lelea Zincuța, cum îi spuneam noi (auzindu-l pe soț cum o striga : „Zincuțo“ în sus „Zincuțo“ în jos, „Vezi ce fac copiii, Zincuțo“), ne atrăgea atenția să nu ne îndepărtăm prea mult : „Vedeți, dragii mamei, ne-a spus ea chiar din prima zi, că pe-aici sînt și lupi, și urși, aveți grijă“, deci să nu mergem prea departe de cabană, „că și timpul pe-aici se schimbă cît ai bate din palme“, și să venim la masă la ora... (ne dădea ea o oră cînd ne promitea că „ne face ceva bun“...)

Iar cînd soseam, ne lua în primire : „Repede, hai, repede, schimbați-vă, să nu răciți, că uite, sînteți transpirați — și venea pe lîngă noi și ne punea mîna pe frunte —, vă spălați apoi și veniți la mîncare !"

Seara, cînd întîrziam prea mult, dansînd, povestind, rîzînd, numai ce-o vedeam venind și ordonîndu-ne :

„Gata, la culcare ! Mai e și mîine o zi ! Cum o să mai alergați mîine, dacă nu dormiți ! Hai, stingerea !" (auzise că noi, cei trei, eram militari, și-atunci ne vorbea în limbaj *potrivit !*)

În prima noapte, la vreo jumătate de oră, după ce ne culcaserăm, după „stingere" deci (eu nu dormeam încă), numai ce-o văd că intră, încet, în camera noastră, a băieților, și pîș-pîș printre paturi, pipăindu-le încetișor, să vadă dacă sîntem sub pături și dacă sîntem înveliți. Convingîndu-se că totul este... bine, se întoarse spre ușă, în cadrul căreia se afla nenea Marin cabanierul. „Hai și la fete ! l-a îndemnat lelea Zincuța, să nu se fi dezvelit careva, să răcească !"

Și, bineînțeles, că și în cea de-a doua noapte tot așa ne-a „învelit" și ne-a păzit, pentru că, „maică, ne-a spus dînsa în prima zi, părinții au încredere în voi, dacă v-au lăsat ei pînă aici singuri, și au și în noi, cei ce vă primim, vă omenim, avem grijă să vă întoarceți cu bine acasă ! Așa că... !"

În a treia zi, în 31 decembrie dimineața deci, se punea problema întoarcerii acasă. Ne-am pregătit să plecăm, cu grija de a ajunge la timp — în seara aceea era doar revelionul și nu trebuia să ne supărăm cu nimic părinții.

Am adunat totul în rucsacuri și ne-am luat rămas bun de la gazdele noastre, care se purtaseră atît de frumos cu noi. I-am îmbrățișat pe lelea Zincuța și pe nenea Marin, le-am mulțumit pentru tot și le-am urat „La mulți ani !"

Ne-am urcat apoi pe schiuri și-am pornit-o la vale.

„La mulți ani, maică ! Să fiți sănătoși, voi și părinții voștri ! Și să ajungeți cu bine acasă !", ne-a spus lelea Zincuța, în timp ce ne îndepărtam încetișor de cabană.

Înainte de a pleca, nenea Marin ni s-a adresat nouă, băieților, avertizîndu-ne : „Nu-mi place timpul, băieți. Aveți grijă. S-au anunțat ninsoare puternică și viscol ! Mergeți cu atenție și nu părăsiți marcajele, pentru că s-ar

putea să vă rătăciţi uşor. Locurile sînt înşelătoare, toate par la fel şi odată te trezeşti în altă parte..."

Mi se strecurase în suflet o oarecare grijă. La cabană nu era telefon, să-i anunţăm pe-ai noştri că am plecat. Dar toţi ştiau că pe la prînz trebuie să sosim. Dacă totul se petrecea bine şi nu erau, deocamdată, motive să fie altfel, în mai puţin de o oră trebuia să ajungem la poalele munţilor.

Am pornit-o deci şi-am mers vreo douăzeci de minute. Străbătuserăm platoul pe care era aşezată cabana, am coborît apoi o pantă, am trecut prin cel de-al doilea platou şi urmau acum, la rînd, două pante ceva mai grele.

În frunte mergea Cornelia, cel mai bun schior dintre noi toţi. După ea, Remus, care ar fi vrut, dacă ar fi fost după el, să conducă tot grupul, dar Cornelia îi stopase imediat avîntul, spunîndu-i : „Treci în front, «generale», că, deocamdată, abia eşti recrut !"

S-a supus, n-a avut încotro, dar a chemat-o lîngă el pe Cătălina, care rămăsese mai în urmă, în preajma mea.

După Cătălina schia Mariana, apoi Matei, Grig şi eu, care încheiam „plutonul"...

Ne opriserăm spre a ne odihni puţin. Urmau două coborîri dificile, printre copaci, fără nici un fel de pîrtie. Între timp începuse să ningă şi, peste vechea zăpadă, se mai aşezase un strat cam de vreun lat de palmă.

Dintr-o dată am auzit un vuiet puternic. Parcă se rupea pădurea, parcă se despicau munţii în bucăţi, parcă era cutremur ! Ne-am speriat !

„Fraţilor, spuse Cornelia, care era cea mai umblată prin aceste locuri, începe furtuna !"

Şi nici n-a apucat să-şi termine bine vorbele, că aşa, ca din senin, s-a pornit un vînt puternic, aproape să te culce la pămînt. Ninsoarea s-a înteţit, fulgii erau mari, din ce în ce mai mari, parcă cerul ar fi fost făcut din imense caiere de vată, pe care vîntul le rupea acum în bucăţi şi ne potopea cu ele, izbindu-ni-le peste faţă, peste ochi, peste tot.

Aveam cu toţii ochelari de schiat. Ni i-am pus la repezeală, cu mîini aproape tremurînde. Ne adunaserăm cerc să ne sfătuim. Dacă porneam în clipele acelea la vale, printre copaci, riscam să fim izbiţi, din cauza vîn-

tului prea puternic, de trunchiurile lor, să se rupă peste noi, să ne împingă vîntul spre cine știe ce prăpastie. S-a făcut întuneric de parcă ne-ar fi înconjurat din toate părțile noaptea.

Fetele, în afară de Cornelia, au început să plîngă. Încercam să le potolim, dar în același timp căutam în minte o soluție de ieșire din situația creată.

„Băieți, ni s-a adresat atunci Cornelia, există un drum mult mai bun decît ăsta, mai lung, dar mai puțin periculos, trece și pe lîngă un sat, un cătun de cîteva zeci de case — *Oțelul* se cheamă —, dacă ajungem acolo și n-o scoatem altfel la capăt, batem în poarta unui om și mai vedem noi."

„Dar de ce nu ne întoarcem la cabană ?" s-a auzit glasul lui Remus.

„Cum să urcăm panta aceea pe un asemenea viscol ?", i-a răspuns tot Cornelia.

„Și, de-acolo, din Oțelul, cum ajungem în oraș ?", a întrebat careva.

„Să ajungem mai întîi în sat, să fim la adăpost și..."

Am pornit-o în urma Corneliei. Șirul era acum foarte strîns, mergeam cu mare grijă. Ne-am păstrat ordinea, cu excepția faptului că eu am trecut lîngă fată, iar cei doi băieți, Matei și Grig, încheiau grupul. Mergeam, bîjbîind, cu capetele în piept, ca să putem respira. Ne-am legat fularele în jurul gurii, precum copiii. Începea să se lase frigul ; și așa vîntul era destul de rece.

„Cornelia, ești sigură că acesta este drumul ?", am întrebat-o, după vreo oră de mers, pe blonda diafană, pe care o apăram cu trupul meu să n-o zboare pur și simplu vîntul. Mergeam în dreapta ei în partea din care venea vijelia. Le spusesem să facă același lucru și celorlalți băieți, care, în felul acesta, beneficiau de urmele mele și puteau ocroti și fetele.

„Sînt sigură, numai că mi se pare mult prea lung. Parcă altădată nu era așa."

„Altădată cu siguranță că n-a fost un asemenea prăpăd."

Intraserăm într-o pădure cu copaci rari, ca niște piloni ce susțineau cerul.

„Drumul e bun, Radule, spuse fata, indicîndu-mi pădurea, o recunosc, după ea cred că ajungem la satul acela.

Atenţie însă : în partea ta, pe-aici, pe undeva, sînt nişte povîrnişuri, să nu aluneci !"

„Lasă, domnule, povîrnişurile, mi-a strigat Remus, din spate, daţi-i drumul mai repede să scăpăm din iadul ăsta odată !"

După cîteva clipe, cu toţii am rămas miraţi de ceea ce vedeam în faţa noastră, la o distanţă nu prea mare : un şir de luminiţe, ca o serpentină de licurici, se încolăcea printre copacii pădurii. Înaintau către noi, clipind ca din nişte ochi de foc.

„Lupii ! a strigat Remus cu un glas înfricoşat. Aceia sînt ochii lupilor. Mi-a spus tata că aşa se văd ochii lupilor noaptea !" Şi, în clipele respective, agitîndu-se, nu şi-a dat seama că în dreapta lui se afla unul din povîrnişurile despre care ne avertizase Cornelia, a alunecat şi... s-a dus la vale, dispărînd în pustietatea aceea de alb şi întuneric.

„Raduleee !", s-a auzit glasul lui, care a sfîşiat noaptea îngrozitoare ce ne cuprinsese...

Spaima pusese stăpînire pe toţi.

„Să nu ne pierdem capul ! am spus. Să vedem, mai întîi, ce e cu «lupii» ! Strîngeţi-vă unii lîngă alţii. Repede !"

„Se apropie", a şoptit Cătălina, plîngînd.

Într-adevăr, şirul acela de lumini se zbuciuma acum tot mai tare şi din ce în ce mai aproape de noi.

„Nu sînt lupi, sînt oameni, am spus, dîndu-mi seama că lupii nu puteau umbla chiar aşa, unii în spatele altora. Sînt oameni cu lămpi !"

„Trebuie să fie oţelenii, a confirmat, de lîngă mine, Cornelia, copiii din Oţelul, care învaţă la o şcoală din satul din vale, acesta e drumul lor, îl ştiu, am vorbit şi astă-vară cu ei. Am o rudă în satul acela, e chiar directorul şcolii, prin el i-am cunoscut pe copii şi am aflat multe despre ei."

Între timp, luminile apropiindu-se, am identificat în spatele lor nişte mogîldeţe albe, unele mai mari, altele mai mici...

S-au mirat, găsindu-ne acolo.

„Parcă am auzit un strigăt", a spus băiatul din fruntea celor zece oţeleni.

I-am povestit în fugă despre accidentul lui Remus.

Băiatul, Barbu se numea, a rînduit copiii cu lămpile în jurul nostru. Apoi a întrebat dacă vrea să meargă careva dintre noi cu el, să-l căutăm pe cel pierdut.

Bineînţeles că m-am oferit eu — şi aşa aş fi pornit în căutarea lui Remus, chiar dacă nu apăreau copiii aceia. Cornelia, ca o schioară bună ce era, a spus că merge cu noi. Dintre oţeleni, s-a oferit încă un băiat, Horia.

Am luat cu noi patru lămpi (erau nişte lămpi din acelea de mineri), de fapt, eu şi Cornelia am împrumutat cîte o lampă de la copiii din Oţelul.

Rămîneau în grup încă şase lumini. „Nu vă temeţi, le-a spus Barbu alor noştri, copiii ştiu ce să facă dacă apar lupii. Au şi ciomege, şi toporiști ! Noi totdeauna sîntem pregătiţi !"

Ne-am apropiat de povîrniş şi am pornit-o cu grijă la vale, strigînd, din cînd în cînd : „Remus !", „Remus !".

Panta era lungă, dar nu prea abruptă... Ne opream, sprijiniţi de cîte un copac, şi iarăşi strigam : „Remus !", „Remus !"

La un moment dat, eu am văzut unul dintre schiurile colegului nostru. L-am ridicat, nu era rupt, dar se smulsese, pur şi simplu, legătura de metal, care rămăsese, probabil, prinsă de bocancul lui Remus. Bănuiam că trebuie să fie şi el pe undeva, pe aproape. Ne apropiaserăm, de fapt, de sfîrşitul pantei aceleia.

L-am găsit, după cîteva minute, în zăpadă, aproape sufocat. I-am observat vîrful celuilalt schiu, care rămăsese afară. Dacă mai întîrziam foarte puţin timp, nu-l mai salvam. În cădere, se lovise la cap şi îşi pierduse cunoştinţa. S-ar fi stins în spuma aceea albă, ca un giulgiu, fără să-şi fi dat seama.

I-am ridicat capul, l-am frecat pe tîmple, pe faţă, l-am smucit apoi puţin, strigîndu-l, pînă ce şi-a revenit. Avea un cucui în frunte, sub căciulă.

Cînd a deschis ochii şi m-a văzut aplecat deasupra lui, a început să plîngă.

„Hai, că nu e timp de plîns, i-a strigat Cornelia, după ce că faci «o figură» aşa, de «zburător» în noaptea cea albă, şi ne mai pui să te şi căutăm..."

I-am desfăcut schiul de la piciorul stîng, ajutîndu-l să se ridice. Atunci a dat un ţipăt. Încercase să se sprijine pe celălalt picior, dar simţise o durere cumplită la gleznă.

„A, vasăzică, stăm prost, băiatule, îi spusei. Ia să vedem ! Şi, desfăcîndu-i legăturile, rămase suspendate de bocanc, şi apoi scoţîndu-i-l şi pe acesta, i-am controlat piciorul. Se şi umflase puţin.

„Fii atent, Remus, am strigat la el, strînge din dinţi !"

În clipa aceea am smucit o dată, tare, piciorul şi glezna s-a aşezat la loc. Durerea a fost cumplită.

I-am pus bocancul repede, fiindcă ştiam că acum se va umfla şi mai tare şi riscam să rămînă cu piciorul afară, gol, în zăpadă.

L-am ridicat şi l-am susţinut, ajutat de Barbu, despre care aflasem, pe scurt, cine este. Remus nu se putea ţine pe picior. Deci nu putea să urce povîrnişul.

În condiţiile acestea, Barbu a luat următoarea hotărîre : Horia să urce singur, să-i ia pe toţi ceilalţi care ne aşteptau deasupra şi să se îndrepte cu ei spre sat. Cum ajungeau acolo, Horia urma să ia o sanie şi pe cineva, nişte bărbaţi, şi să vină în întîmpinarea noastră. În acest timp noi, cei care rămîneam, adică eu, Barbu, Remus şi Cornelia, o luam pe firul văii (cunoscute foarte bine de Barbu), ca să ajungem la o pantă mult mai blîndă, pe care s-o putem urca cu cel rănit în spinare sau pe braţe.

Eu şi Barbu ne-am scos schiurile şi cu Remus pe braţe — făcuserăm un pod din mîinile noastre — am început să înotăm prin zăpadă.

Cornelia cu toate schiurile noastre în spinare, pe care oţeleanul le legase cu un fular, plutea pe schiurile ei, uşoară, dar chinuită şi ea, şi puţin înfricoşată. Se uita tot timpul cînd într-o parte, cînd în alta, ca să ne poată preveni cel puţin, să nu ne trezim cu lupii asupra noastră.

„Nu vin ei acum, e prea devreme, mai spre seară apar, domnişoară !", spuse Barbu, mai mult să ne încurajeze cred. Şi apoi avem lămpile cu noi. Dacă îi ameninţi cu lumina, nu-ţi pot face nimic, pentru că nu au curajul să sară pe tine. Iar la o adică, eu am şi toporişcă, iat-o aici, la brîu !..."

Barbu era elev în clasa a VIII-a, n-avea decît paisprezece ani, dar se purta exact ca un bărbat, ca un om matur. Nici noi n-aveam decît cu un an mai mult decît

el. Ca statură, nu era cît mine de înalt, dar era parcă mai bine legat și cred că mai puternic, mai obișnuit cu greutățile, cu munca fizică. Iată, eu obosisem, îmi amorțise mîna și respiram din ce în ce mai greu, iar el călca mult mai degajat. Simțindu-mă obosit, Remus ne-a rugat să-l lăsăm jos, ceea ce am și făcut. Îl durea piciorul cumplit, dar se simțea teribil de jenat. În timp ce noi ne odihneam, a încercat să se ridice. Văzînd că nu se poate ține pe piciorul rănit, a pornit să meargă în mîini și în genunchi.

Mi-a venit să rîd, dar, totodată, mi-am simțit ochii umeziți de lacrimi. „Bietul de tine !“, mi-am spus, imaginîndu-mi foarte clar ce putea să fie în sufletul său.

L-am lăsat să se tîrască vreo zece metri, după care a rămas întins cu fața cufundată în zăpadă. Hohotea, probabil, dar nu se auzea nimic. Cei doi însoțitori ai mei erau gata să-l consoleze. I-am prins de mîini și i-am oprit pe loc, făcîndu-le semn „să-l lase în pace !“ L-au lăsat. L-am lăsat cu toții în pace cîteva minute, după care, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, l-am ridicat din nou, l-am așezat pe brațe și ne-am continuat calvarul.

După vreo cincizeci de metri, a încercat să glumească : „Nu credeam...“

„...Să-nvăț a muri vreodată“..., continuă Cornelia, întrerupîndu-l.

„Pardon, spuse el : Nu credeam să ajung vreodată... să fiu purtat pe brațe chiar de *șeful* meu.“

„Vezi să nu te-arunc eu cît colo-n zăpadă, și-atunci poți să reciți ceea ce-ți sugera Cornelia, «Oda» (în metru antic) a lui Eminescu...“

Am mai gîfîit, l-am mai așezat jos, iar am mai gîfîit, pînă ce, în sfîrșit, l-am scos din văgăuna aceea, la lumina platoului. Între timp, viscolul se oprise, iar afară, adică sus, pe platou, apăruse soarele. Totul părea acum un tărîm de vis, pe care soarele îl transforma într-un ocean de diamante.

Cornelia și-a scos schiurile și a început să se rostogolească prin zăpadă, chiuind băiețește de vuia pădurea. A făcut apoi, la repezeală, bulgări de zăpadă, pe care i-a expediat în grabă în capetele și în spinările noastre. I-am răspuns la fel, alergînd-o și rostogolindu-ne apoi amîndoi prin minunea aceea moale, ce ne zîmbea din milioane de ochi lucitori.

Barbu ne privea zîmbind cu superioritate, ca în fața unor copii nebunatici, deci și fără prea multă minte.

Numai Remus stătea trist, așezat pe zăpadă, parcă părăsit și neajutorat. Își pipăia piciorul cu glezna luxată și se încrunta de durere.

„Lasă, amice, îi spusei, întorcîndu-mă spre el, că pînă diseară îți trece, ai să vezi, o să încingi un dans la noapte de ai să te miri și tu ; ai să-ți spui că a fost un vis urît prin ceea ce am trecut."

„După un vis atît de frumos !", spuse Cornelia.

Se vedeau doi oameni, însoțiți de Horia. Trăgeau după ei o sanie, numai bună pentru a-l așeza pe Remus pe ea.

După vreo jumătate de oră, eram în sat. Unul din cei doi bărbați ce veniseră în întîmpinarea noastră era tatăl lui Barbu. I-am găsit pe toți ai noștri în casa „salvatorului", cum începusem să-i spunem băiatului aceluia. Mama lui Barbu ne-a dat să mîncăm, iar pe Remus l-a oblojit cum a știut dînsa mai bine, încît, după încă vreo oră, petrecută între acei oameni atît de buni și de primitori, cu suflet și zîmbet deschis, „generalul" accidentat, care „dăduse mîna cu moartea", după expresia femeii, a gazdei adică (așa spusese cînd auzise cum l-am găsit, acoperit de zăpadă ; de altfel, tot așa ar fi spus și bunica) a început să se sprijine pe piciorul domniei-sale.

„Ce-ți spuneam eu, Remus, i-am zis atunci ! În noaptea asta dansezi precis !"

„Ba eu aș zice, maică, se amestecă femeia, să cruți piciorul o zi, două, să pui comprese în continuare cu apă din sticluța asta pe care ți-o dau eu și atunci musai să te faci bine !"

Pînă în oraș ne-a dus o sanie cu doi cai, a tatălui lui Barbu. Am ajuns astfel la timp acasă.

Înainte de a ne despărți, Remus m-a îmbrățișat și mi-a spus :

„Îți mulțumesc, Radule ! Îți mulțumesc mult ! Fără tine, fără Cornelia, fără băiatul acela, n-aș mai fi fost acum. Vă sînt dator cu viața ! La mulți ani !"

„Tot așa ai fi procedat și tu, bătrîne, i-am răspuns, îmbrățișîndu-l la rîndul meu. La mulți ani ! Și să-ți treacă repede !" am adăugat, arătînd spre picior...

M-a sărutat încă o dată și a plecat șchiopătînd.

...Radule, ce e cu tine, Radule ?...

Căzusem în genunchi, apoi am ajuns cu fruntea în iarba uscată, pe care-o simţeam înţepîndu-mă. Vorbele lui Remus veneau de departe, iar eu le filtram prin nişte şomoioage de vată pe care nu ştiu cine mi le îndesase la repezeală în urechi...

Ne aflam de aproape o lună într-o tabără de pregătire militară. Trecuseră greu zilele, săptămînile. Antrenamentele se desfăşurau zilnic, iar programul, chiar dacă era puţin mai relaxat decît la şcoală — nu mai aveam grija atîtor lecţii —, ne ocupa cea mai mare parte din timp.

Serile ne simţeam totuşi bine. Aveam cîteva ore „program de voie“, deci timp la dispoziţia fiecăruia, în care citeam ceea ce doream, vorbeam într-aiurea, povesteam, ne jucam uneori precum copiii, ne plimbam depăşind chiar perimetrul taberei (obţinusem, în acest sens învoire), ajungînd într-o pădurice din apropiere, pe care începuserăm s-o considerăm ca pe o oază, în care evadam cu fiinţa şi cu visurile noastre.

Din cînd în cînd, cu învoire, fireşte, părăseam *unitatea,* ajungînd într-un orăşel, aflat nu prea departe ; mergeam la cinematograf, beam, uneori, cîte o bere, ne pierdeam cu ochii după diverse siluete ce se ondulau prin faţa noastră..., întorcîndu-ne încărcaţi de impresii şi ceva mai apăsaţi de dorul pentru cei... de departe.

Luna de practică, prima din pregătirea noastră de viitori ofiţeri (absolvisem anul I şi această lună se desfăşurase în continuare), se apropia, aşadar, de sfîrşit. Eram bucuroşi că terminăm.

Anul care trecuse nu fusese deloc uşor : an al acomodării cu o nouă viaţă, an de încercare, un fel de pistă de probă, pe care te angajai după luarea startului şi pe care trebuia să alergi, să alergi..., trecînd peste tot felul de obstacole, învăţînd, din mers, să le escaladezi şi să le învingi, căci altfel... Cine ajungea cu bine la capătul acelui prim tronson de drum ştia, avea aproape garanţia totală, că le va parcurge şi pe celelalte.

În prelungirea *tronsonului* de probă se afla şi această lună de pregătire practică, ale cărei zile se desprinseseră pe rînd, părăsindu-ne, precum frunzele unei toamne domoale...

Evaluarea rezultatelor, făcută tot timpul prin diverse modalități de observare și înregistrare, ca și printr-o serie de teste, se încheia cu o acțiune de anvergură, complexă, firește, ce ne solicita aplicarea în practică a multor cunoștințe și ne prilejuia, mai ales, dovedirea deprinderilor însușite, a unor deprinderi specifice vieții militare. Pînă în fața acestei probe (compusă, la rîndul ei, din atîtea alte secvențe) plutonul nostru (clasa noastră deci), al cărui șef rămăsesem pînă la capăt, se afla în fruntea clasamentului. De rezultatele probei respective, cea mai importantă, de fapt, de pe parcursul întregii luni de pregătire, depindea și locul nostru în ierarhia succeselor.

Ne pregătiserăm să ajungem în final cu fruntea sus, mîngîiată de razele atît de rîvnite și atît de binefăcătoare pentru ființa noastră de dinăuntru ale victoriei !

Toți băieții *mei*, acționînd acum ca unul singur, erau hotărîți să facă orice spre a pune în evidență măsura caratelor vieții căreia i se dăruiseră.

În noaptea de dinaintea acelei zile am trăit, ca de puține ori în întregul an școlar ce trecuse, o mare neliniște. Și, curios, ea nu era numai a sufletului, ci și a trupului. Iar neliniștea aceea s-a prefăcut în tremur și, de la o vreme, tremurul în fierbințeală... N-am dormit aproape deloc. „Am răcit, fără îndoială, mi-am zis. Trebuie să fie o gripă, o viroză"... Avusesem de foarte puține ori în viața mea așa ceva. În anul care trecuse, niciodată !

„Gripă, tocmai acum ? mi-am spus cu îngrijorare. Tocmai în noaptea aceasta, cînd mîine..., mîine e ziua hotărîtoare pentru..."

M-am sculat, cu grijă să nu-i trezesc pe ceilalți. M-am strecurat pînă în camera în care știam că se află o cutie cu semnul acela de „cruce roșie" pe ușă. Am deschis-o, am căutat cu mîinile aproape tremurîndu-mi... Am găsit aspirine. Am luat cîteva și le-am strecurat în buzunarul pijamalei. Am înghițit apoi una dintre ele, la spălător, m-am întors, în pat, și am încercat să adorm. Somnul nu s-a prins însă de ochii mei. Am mai înghițit o tabletă !...

Dimineața, Remus, care avea patul lîngă al meu, mi-a observat figura răvășită și ochii lucind într-un anume fel.

„Ce e cu tine, Radule ? m-a întrebat cu îngrijorare în glas. Nu te simți bine ?"

„Ba da! am răspuns, încercînd să maschez starea cumplită în care mă aflam: ameţeam, îmi simţeam picioarele moi, aveam impresia că-mi ia pielea foc. Mă simt foarte bine! Ce ţi-a venit?"

Dar Remus s-a apropiat de mine şi mi-a pus palma pe frunte.

„Radule, ai febră, febră mare, băiatule!"

I-am făcut semn să tacă, să nu-l audă careva.

„Tu ştii ce zi este astăzi pentru noi. Tu ştii că dacă unul lipseşte de-acolo, lucrurile nu mai pot ieşi bine. Şi noi trebuie *să ieşim bine*, Remus, astăzi mai bine decît oricînd. Astăzi sîntem pe front, băiatule, în tranşee, dacă nu ştim să ne purtăm, pierim. Unul singur dacă greşeşte, pune în pericol... viaţa tuturor!"

„Radule, dar eşti bolnav, nu înţelegi, viaţa ta e în pericol! Trebuie să mergem la medic, urgent!"

I-am arătat aspirinele...

„Am luat două pînă acum, i-am spus, am să mai iau, după ce mănînc ceva, că simt cum îmi arde stomacul!"

„Sfărîmă-le în dinţi! mi-a strigat el. Ştiu asta de la mama! Nu mai sînt nocive astfel! Şi totuşi tu nu te ţii pe picioare, nu vezi? Şi nu ştii cîte avem de făcut? Cum o să duci tot *echipamentul* în spate?"

„Tu, ca cel mai bun prieten al meu, am spus (aşa îmi şi devenise Remus, după întîmplarea aceea de pe munte), şi ca ajutor de comandant vei fi tot timpul lîngă mine. La nevoie, am să-ţi spun ce va trebui să faci! În orice caz, trebuie să ne purtăm în aşa fel, încît plutonul să nu simtă nimic. Ne-am înţeles?"

Am pornit-o, cînd ne-a sosit rîndul, în fruntea plutonului. Cele două aspirine îşi făcuseră, oarecum, efectul, nu mai ameţeam aşa de tare şi parcă nu-mi mai tremurau atîta picioarele. Cred că şi febra se mai redusese.

Aveam cu noi, fiecare, în cea mai mare măsură, echipamentul de luptă al unui soldat. Şi asta într-o zi care acum, în primele ei ore, ne întîmpina cu o temperatură de peste 25°C.

Mă trudeam să mă păstrez drept şi în cadenţă cu colegii mei.

Am ajuns la locul stabilit, ne-am ocupat dispozitivul; am dat primele comenzi; acţiunea începea, iar şefii, care ne urmăreau şi ne cronometrau, erau cu ochii pe noi.

Vă spuneam că ceea ce trebuia să îndeplinim era o treabă foarte complexă, care dura aproape patru ore, în mod normal ; săpam „tranșee“, înaintam pe teren accidentat, tîrîș, cu salturi, atacam, ne apăram, treceam tot felul de obstacole, trăgeam la țintă, alergam în viteză, ne orientam, în teren necunoscut, cu aparatele din dotare și, în funcție de realitatea aflată, trebuia să adoptăm soluții de îndeplinire a misiunii etc., etc.

Băieții, toți, erau hotărîți să cîștige. Au abordat misiunea cu un entuziasm extraordinar, dar cu calm și maturitate, în același timp. Primele probe au fost trecute cu bine, iar timpul înregistrat era excepțional. Am prins și mai mult curaj. Se uitau la mine și ochii le luceau de bucurie. Erau atît de preocupați de ceea ce aveau de făcut, încît nu observau că și ochii mei luceau, dar din cauza febrei. Mă bucuram și eu și prindeam curaj. Remus se afla mereu în preajmă, gata, oricînd, să intervină, dacă mi s-ar fi întîmplat ceva...

Lîngă o lizieră de pădure, trebuia să săpăm, într-un timp foarte scurt, un mic „tranșeu“ de protecție...

Remus s-a aruncat ca un disperat asupra lopeții „Linemann“, scormonind pămîntul și făcîndu-mi un loc unde să mă așez.

„Stai aici, mi-a spus, de parcă mi-ar fi ordonat. Sap eu și pentru tine !“

L-a chemat apoi pe Matei și i-a ordonat să sape alături de el. „Sapă, sapă ! îi striga. Mai repede ! Mai repede !“

„Ce ai, mă, ai înnebunit ? îi răspunse conorășanul nostru. Dar cu Radu ce e ?“, întrebă mai departe, văzîndu-mă palid, și sprijinit de buza de pămînt a tranșeului ce începuse să se contureze.

„Nimic, sapă mai departe !“, i-a răspuns Remus.

Matei a înțeles totuși că e ceva în neregulă, observîndu-mă cu o aspirină în mînă, în timp ce mă pregăteam s-o înghit. Și-a văzut de treabă, zorindu-i, la rîndul său, pe ceilalți.

Am trecut astfel și peste această încercare, într-un timp ce ne avantaja în continuare.

Am intrat în pădure. Aici era „teritoriul acela necunoscut“.

„Radule, scoate totul de pe tine !“

M-am uitat lung la Remus, neînțelegînd.

„Scoate totul de pe tine, am spus, tot echipamentul militar pînă la bluză și pantaloni !“ M-am executat, înțelegînd ceea ce voia să facă. L-a chemat din nou pe Matei și-au împărțit între ei armele și celelalte materiale din echipamentul meu.

Rămăsesem doar cu busola, cu binoclul și cu o serie de instrumente de calcul. Le-a spus celorlalți că m-a debarasat de „harnașamentul“ acela (cum porecliserăm noi tot ceea ce trebuia să cărăm în spate), ca să pot să acționez mai rapid în conducerea plutonului spre îndeplinirea misiunii... a cărei reușită, într-adevăr, n-a întîrziat să apară...

„Remus, nu mai văd bine, nu cred că am să nimeresc ținta“, i-am spus înaintea probei de tragere cu pușca.

„Tragi odată cu mine, țintim în același loc, al tău !“, mi-a răspuns.

A doborît „măgăoaia“ dintr-o lovitură. Pe-a mea, bineînțeles !

„Bravo, Radule ! Mînă și ochi de adevărat șef !“, l-am auzit din spate, pe comandant, felicitîndu-mă.

„Hai, Remus, tu ce faci ?“

Din următoarea lovitură, Remus a doborît și propria lui țintă. Tot așa a procedat și la alte serii de trageri...

Mai rămăseseră cîteva puncte de îndeplinit din întregul program al misiunii.

Urcam acum un deal, sub arșița necruțătoare, încărcat, din nou, cu întregul „harnașament“. Trebuia să ajungem pe creastă în cîteva minute, iar de-acolo, să rezolvăm alte misiuni. Eram răspîndiți în linie, la distanță de cîțiva metri fiecare. Locul era acoperit, ici-colo, cu niște tufe ale unor arbuști, nimiciți și ei aproape de razele de foc ce cădeau asupra lor, iar firele de iarbă ajunseseră niște țepi fragile, care se sfărîmau sub picioare...

Atunci am văzut soarele clătinîndu-se, ca o limbă de clopot care a luat foc, cerul se năruia peste pămînt, iar acesta, de spaimă, o luase la vale, fugindu-mi de sub picioare și vrînd, desigur, să mă tîrască și pe mine, odată cu el, în jos. Am căzut în genunchi, căutînd să sprijin dealul, ca să nu se răstoarne și, văzînd că nu reușesc numai cu mîinile, mi-am proptit atunci și fruntea de iarba uscată și înțepătoare, de fața aceea cenușie și scorojită a pămîntului întristat și înfricoșat...

„Radule, ce e cu tine, Radule !"

Vorbele lui Remus veneau de departe, iar eu le filtram prin nişte şomoioage de vată, pe care nu ştiu cine mi le îndesase, la repezeală în urechi...

„Radule, trezeşte-te, trezeşte-te, Radule !"

Cînd am simţit apă pe faţă, am deschis ochii şi am văzut deasupra mea chipul congestionat al lui Remus. Mă tîrîse cîţiva metri la umbra puţină a unui arbust şi-mi turnase pe faţă toată apa din bidonul lui. Mi-a luat capul şi mi l-a aşezat repede pe genunchiul său. Mi-a desprins apoi bidonul cu apă de la şold şi mi-a dat să beau. Mă simţeam mult mai bine.

„Ce s-a întîmplat, unde sîntem ?", l-am întrebat.

„Sîntem în misiune, Radule, ai alunecat şi ai căzut. Nu s-a întîmplat nimic. Nu ne-a observat nimeni. Hai să mergem !"

M-am ridicat sprijinit de Remus şi, din cîţiva paşi, am fost pe creastă. Colegii aşteptau să dau următoarea comandă. Remus parcă mi-a auzit gîndul : a dat-o el !

Am coborît în grabă versantul opus al dealului. Am trecut printr-o apă, care m-a mai răcorit, sporindu-mi puterile şi, după alte două *cerinţe*, pe care le-am realizat potrivit prevederilor, am adunat băieţii, ne-am ordonat în formaţia obişnuită şi am înaintat spre masa prezidiului. Am prezentat raportul. Între timp, sosiseră toţi „observatorii", de pe traseu, care au înmînat membrilor prezidiului punctajele.

Comandantul ne-a felicitat călduros. Victoria fusese obţinută ! Ieşiserăm primii pe companie şi cu cel mai mare punctaj, totodată, din întreaga tabără !

„Bravo, şefule !", mi-au strigat colegii, cînd am rămas singuri, îmbrăţişîndu-mă care mai de care.

„Să-i mulţumiţi lui Remus ! El a salvat onoarea plutonului şi... m-a salvat şi pe mine", am mai apucat să spun şi am leşinat.

Cînd mi-am revenit, eram la infirmerie. M-am făcut bine în cîteva zile şi am plecat sănătos în vacanţă.

În vara aceea am fost din nou, cu Remus şi cu Matei, cu Cătălina şi Mariana, cu Cornelia cea blondă şi diafană şi cu Grig, la „Cabana Vînătorilor". Iar la plecare, l-am

căutat pe Barbu, băiatul din Oțelul. L-am găsit. S-a bucurat văzîndu-ne. Se pregătea ca, în scurt timp, să îmbrace și el uniforma unui liceu militar...

29

„Înainte de start, simțeam că mi se sparge pieptul. În privirile colegilor citeam acea încredere acordată celui mai bun. Nu puteam să-i înșel ! Să-i dezamăgesc !

Proba de alergare pe distanța de 1 000 de metri cere rezistență și viteză...

Am plecat puternic de la început. După primul tur, eram pe la mijlocul plutonului. «Acum e momentul decisiv !», mi-am zis. Îi auzeam scandînd numele liceului. Ochii ilustrului cărturar și voievod mă ardeau parcă din spate. Simțeam, realmente, cum îmi cresc puterile. Pașii îmi erau mai mari, se rosteau mai apăsați, mai clari și la intervale de timp din ce în ce mai mici, întreaga mea ființă zvîcnea înainte... Și-am cîștigat !

A fost o clipă a mulțumirii totale. Am transformat această mică victorie a mea într-un simbol al legăturii cu școala, al atașamentului total față de țelurile ei, al prieteniei cu colegii mei și cu toți ceilalți elevi. Ea mi-a relevat parcă, într-o secundă, cît de important este pentru viața ta să faci ceva pentru colectivitate, pentru ai tăi !

Mă gîndeam mai departe la cariera de militar : «ai tăi», în această din urmă situație, devine *întreaga țară*. Pentru ea trebuie să faci totul, să dai totul, chiar viața !"

Întrecerile sportive sînt în plină desfășurare. Mărturisirea acelui elev, citită într-o scrisoare, l-a făcut pe Valeriu Bogdan să caute sala de sport, să vadă terenurile de antrenament, să se intereseze de rezultate.

Dar aceeași mărturisire i-a readus în suflet o caldă bucurie, născută demult, într-o întîmplare la care nicidecum nu se așteptase...

Unul dintre nepoții săi, băiat al unui frate care locuiește în satul natal, terminase liceul în acel an, se prezentase la examenul de admitere la o facultate a Institutului Politehnic din București și *căzuse*. Nu nimerise

nici profesori prea harnici în liceu și nici cel puțin care să-i fi cerut să învețe singur, atît cît îl țineau forțele — și pe el „îl țineau“ serios, era foarte inteligent, pricepea repede orice fel de explicație, în sfîrșit, avea mari posibilități, pe care însă nu le valorificase !

În asemenea condiții, sigur că nu putuse să reușească !

— L-am avertizat că facultatea este altceva decît liceul — spuse Valeriu Bogdan unui tînăr profesor cu care stătea acum de vorbă în sala de sport. Mi-am luat sarcina chiar să-i explic mai pe larg acest lucru. A înțeles atunci că trebuie să se apuce de muncă. Timpul era foarte scurt, locurile rămase libere pentru toamnă — foarte puține. Imposibil nu era însă...

Ca să fiu mai sigur, l-am adus în apartamentul meu, la București, i-am pus tot ceea ce-i trebuia la dispoziție — adică i-am creat condiții pentru învățătură — și nu i-am cerut decît să învețe !

S-a hotărît între timp, după ce-i pusesem sub ochi situația locurilor rămase libere, să dea examen la Institutul de Petrol și Gaze de la Ploiești. S-a interesat singur în legătură cu condițiile de înscriere.

Am plecat, într-o zi, pe la prînz, cu mașina din București ca să-l înscriu. Era, de fapt, ultima zi programată pentru această operație.

Ajunși la institut, am aflat, cu surprindere, că pe lîngă examenul propriu-zis, care urma să înceapă peste cîteva zile, candidații erau supuși unor probe preliminare și eliminatorii : controlul medical și trecerea unor probe sportive — aruncări la țintă, alergări etc.

Sosiserăm în ultimul ceas. Aproape că treburile erau încheiate. A trebuit să ne rugăm să ne mai primească și pe noi, adică pe el !, la vizita medicală, pe care a făcut-o, la repezeală, și rezultatul a fost bun, dar mai ales la probele acelea sportive.

Erau strigați ultimii concurenți, vreo douăzeci la număr. Am sosit și noi. Am arătat rezultatul de la vizita medicală și, pînă la urmă, i-am convins pe examinatori să-l adauge și pe nepotul meu pe lista candidaților.

„Fie, a spus unul dintre ei. Să-și îmbrace repede costumul.“

„Ce costum ?“, am întrebat eu nedumerit.

„Echipamentul sportiv ! Ai, tinere, echipament ?", l-a întrebat profesorul pe Gabriel, pe nepot.

La această întrebare, Gabi al meu a privit repede în jur, și, smulgînd din mîna altui candidat un trening, a răspuns : „Am !" Întorcîndu-se spre băiatul acela, care trecuse desigur probele și acum aștepta doar hîrtia cu rezultatul, l-a rugat să nu se supere și să-i împrumute și lui treningul.

„Și încălțări — teniși, bascheți ? s-a încordat, din nou, examinatorul. Nu poți să intri cu pantofii în sală."

„Lăsați că găsesc eu pe-acolo, iar pantofii îi descalț, ca să nu stric ceva !"

Și a intrat !

Mă impresionase felul în care bietul Gabi se descurcase într-o situație ce nu trebuia pierdută, fiindcă ea reprezenta ultima lui șansă.

Mă gîndeam : o găsi el niște afurisiți de teniși ori bascheți ca să poată să intre în sală, să susțină probele prevăzute pentru asemenea concurs și apoi să iasă pe pistă, să alerge ?

A găsit, s-a descurcat și a și reușit la acele prime probe.

Ieșise acum tot grupul de băieți afară. pentru alergare pe o distanță de 1 500 de metri.

Ceilalți se pregăteau, au luat startul, iar Gabriel al meu nu apărea. În sfîrșit îl văd ieșind și pe el în mare grabă din sală (rămăsese ultimul, să execute tot felul de aruncări cu mingea), și, privind, speriat, după cei care porniseră în cursă și străbătuseră deja vreo cincizeci de metri, îl văd că o ia și el în urma lor.

Inima mea începuse să-și grăbească bătăile. „Dacă nu-i mai ajunge ? !"; „Dacă nu îndeplinește timpul cerut ?" ; „Extraordinar, cum de n-am știut din timp despre aceste probe — l-aș fi pus și pe el să se pregătească, fir-ar să fie !"

Mă căinam alergînd cu ochii după nepot.

El nu se grăbea însă ! Pornise ca într-o cursă lungă. Mergea relaxat, cu pas elastic și larg, cu mișcările brațelor și ale picioarelor bine coordonate, ca un adevărat sportiv, ca un alergător de clasă. Mă uit spre grupul celorlalți : alergau care cum putea, unora îți venea să le plîngi de milă, văzîndu-i cum înotau, cum bîțîiau din mîini și din

picioare, de parcă s-ar fi zbătut să nu se înece. Unul singur, în frunte, alerga ca și Gabi. El era primul, iar nepotul meu... ultimul. Dar chiar în clipa aceea, cînd eu îi fixam locul, „ultimul“, nepotul, parcă auzindu-mă, iuțește pașii, în cîteva secunde ajunge grupul, își alege un culoar mai lăturalnic, depășește pe unul, doi, cinci, zece, întregul grup, în afară de cel ce i se instalase în frunte, fiind în momentele acelea distanțat cam cu vreo douăzeci de metri.

Gabriel forțează, în continuare, ritmul și-l ajunge din urmă. Cel din frunte privește într-o secundă în spatele său și își vede concurentul. Forțează și el pasul. Gabi nu-l slăbește deloc. Inima îmi ajunsese în gît. Simțeam că mă sufoc ! Intraseră în ultimul tur de pistă, după ce-i depășiseră de vreo două ori pe cei din grupul compact.

Întrecerea se consuma acum între cei doi și ea devenise un spectacol. O urmăreau și examinatorii cu cel mai mare interes și cu plăcere !

„Hai, Cătălin ! strigă cineva de la o distanță de cîțiva metri de mine, cu siguranță o rudă a celuilalt candidat. Nu te lăsa, Cătăline ! Fii atent, Cătăline“, striga vocea, în continuare. Nu-l vedeam pe cel ce striga și nici nu mă interesa.

În ceea ce mă privește, n-am strigat în viața mea pe vreun stadion. Îmi venea să strig acum, dar mi-era rușine. În clipa în care mă hotărîsem totuși s-o fac, băiatul de la care împrumutasem treningul mă întreabă : „Nu vă supărați : cum îl cheamă pe nepotul dumneavoastră ?“

„Gabi !“ îi spusei. Și, în următoarea clipă, auzii din stînga mea : „Hai, Gabi ! Ga-bi ! Ga-bi ! Hai, Ga-bi !“

Odată cu băiatul acela, s-au prins — în cor de-acum — încă vreo cîțiva. Cred că am strigat și eu, nu-mi mai amintesc precis ; în orice caz, ființa mea striga, odată cu acei băieți : „Ga-bi !“, „Ga-bi !“, „Ga-bi !“...

Cînd mai avea vreo cincizeci de metri pînă la linia de sosire, Gabi a intrat în sprint, a trecut pe lîngă Cătălin în cîteva clipe, l-a lăsat în urmă și înainta, ca un bolid, cu capul puțin pe spate, punîndu-și toate forțele în joc, săracul de el, alergînd parcă anume pentru mine, să-mi demonstreze „că e bun și el la ceva !“ Asta, fiindcă, supărîndu-mă încă o dată pe el, cînd am văzut încurcătura

cu „probele“, îi aruncasem în față, aproape scîrbit : „Am impresia că nu ești bun de nimic, băiete!“

A ajuns cu mai mult de douăzeci de metri înaintea lui Cătălin ! Sute de băieți și de fete, de oameni — părinți ai acestora —, aflați pe margine, dincolo de garduri, aplaudau *victoria* lui Gabriel, de parcă ar fi fost la o întrecere sportivă, nu la examen...

Cînd a ieșit — scosese un timp record — de adevărat campion, l-am îmbrățișat și i-am spus, rîzînd : „Să știi că-mi retrag cuvintele. Ești și tu bun la ceva, la alergări !“

„Deocamdată !“ mi-a răspuns el, cu decență, cu modestie.

Și acel „deocamdată“ s-a dovedit un început bun. Prezentîndu-se la probele examenului propriu-zis (și eu n-am avut încotro, l-am însoțit), a ieșit din sală, după fiecare, la nici jumătate din timpul afectat. „Bine, mă, de ce-ai ieșit așa repede ?“ „Dacă am terminat, de ce era să mai stau. Am făcut totul.“ Și răspunsul acesta l-a dat după fiecare probă. De făcut nu făcuse el chiar foarte bine, dar în institut a reușit cu o medie de peste nouă...

— La întrecerile din cadrul „Daciadei“ și al spartachiadei liceelor militare, continuă profesorul discuția întreruptă de povestirea lui Valeriu Bogdan, sîntem cam de *neîntrecut*. Totdeauna am ieșit primii ori am obținut, pe general, punctajul cel mai mare.

Condițiile de pregătire sînt excepționale, aici, în sală — și-i arătă, într-adevăr, dotările de care dispun —, cît și pe terenurile din incinta liceului. Iar ambiția băieților noștri se află și ea la înălțime. Potrivit acestei ambiții, care este expresia unei cerințe, ne croim antrenamentele, valorificînd din plin capacitățile, aptitudinile, talentul elevilor noștri. Iată, de pildă, acum... Selecționăm pe „cei mai buni“ la fiecare ramură și probă sportivă, continuă tînărul profesor. Cu aceștia ne vom prezenta la spartachiadă...

Pe pista de alergări au intrat componenții echipajelor de ștafetă : 4x100 m.

— Care sînt favoriții din cele trei echipaje ?

— Cei din anul al IV-lea ! răspunde profesorul. Cu ei am luat, în trei ediții la rînd, locul I...

Li se înmînează băieţilor care încep cursa fanioanele-ştafetă. Se dă startul !

Într-adevăr, cel din anul al IV-lea porneşte foarte bine. În primii douăzeci de metri s-a distanţat deja..., dar, nu ştim ce se întîmplă, ni se pare, ori este adevărat : tuşeşte, strănută, oare ce este cu el ? Băiatul nu încetineşte însă ritmul, deşi corpul său suplu s-a zguduit de cîteva ori de spasmele unor strănuturi. În sfîrşit, înmînează fanionul următorului coechipier. Acesta îl preia foarte bine, fără nici o pierdere din timp şi intră în cursă. Aleargă din toate puterile, dar...

— Ce se întîmplă, domnule, cu băieţii ăştia, i-a apucat pe toţi strănutul ? întreabă profesorul.

Cei de pe margine privesc uimiţi : şi al doilea membru al echipajului elevilor din anul al IV-lea strănută, de cîteva ori la rînd, în timp ce aleargă : *fenomenul* se repetă aidoma şi cu al treilea, ca şi cu ultimul. În ciuda strănuturilor, viitorii absolvenţi au ieşit totuşi primii. Timpul lor a fost marcat însă puţin de spasmele pe care le-au suportat, alergînd.

Curios era faptul că, în timp ce colegii lui se liniştiseră, ultimul alergător, care păstra încă în mînă fanionul, strănuta în continuare de mama focului.

— Ce-ai păţit, băiatule, ce e cu tine ? întreabă profesorul nervos, smulgîndu-i fanionul din mînă.

Dar, nici n-apucă să-l primească bine, că... strănutul îl prinde şi pe el. Aruncă „băţul" acela cît colo, înţelegînd... Priveşte în jur, priveşte şi Valeriu Bogdan, ca şi alţii, nedumeriţi, şi cu toţii observă un grup de elevi mai mici care rîdeau pe înfundate...

Profesorul i-a chemat la raport... Băieţii s-au codit la început, dar, pînă la urmă, au recunoscut că au vrut să facă o glumă : reuşise unul dintre ei (erau toţi din anul al II-lea) să treacă fanionul celor din ultimul an prin... praf de strănutat.

— Ştiam că vor cîştiga şi aşa ! De fapt, nici nu voiam să piardă. Am vrut să vedem doar ce se întîmplă, să ne batem puţin joc de ei, că prea se grozăvesc în toate !, răspunde unul dintre elevii cercetaţi.

— Voi sînteţi din anul al II-lea ? întreabă profesorul.

— Da ! răspunde elevul care dăduse explicaţia „strănuturilor".

— Bun ! Pentru *isprava* voastră, veţi asigura, timp de o săptămînă — voi ăştia şi, dacă au mai fost şi alţii ca voi, împreună şi cu ei — toate schimburile *doi* ale plantoanelor ! Aşa, ca să „vedem şi noi ce se întîmplă !" Şi ca să vă aduceţi aminte ! Ne-am înţeles ?

— 'Nţeles, să trăiţi ! au răspuns băieţii deodată, luînd poziţia de drepţi.

— Liber ! spuse profesorul, întorcîndu-le spatele...

— Vă rog să mă scuzaţi că vă deranjez, i se adresă Radu, care era însoţit de un bărbat cam de vreo patruzeci şi cinci de ani, înalt, spătos, cu o faţă energică, îmbrăcat cu un pardesiu bej, confecţionat dintr-o stofă fină. Daţi-mi voie să vă prezint pe *tatăl meu*...

— Dinu Corbeanu ! se recomandă bărbatul, întinzînd mîna, pe rînd, lui Valeriu Bogdan şi profesorului de educaţie fizică.

— Mă bucur să vă cunosc, tovarăşe Corbeanu, spuse Valeriu.

— Şi eu ! Băiatul meu, de la poartă şi pînă aici, numai despre dumneavoastră mi-a vorbit.

„Tatăl meu", „băiatul meu" — repetă în gînd profesorul Valeriu Bogdan...

— Eu şi Radu ne ştim... de mult, preciză grăbit. M-am bucurat reîntîlnindu-l tocmai în acest liceu. Ştiu că mai aveţi un băieţel...

— Da, despre el este, de fapt, vorba, continuă inginerul cu îngrijorare şi tristeţe, i-am povestit şi tovarăşului comandant şi l-am rugat...

— Tovarăşe profesor, se adresă Radu de data aceasta numai dascălului şi antrenorului său, tata a venit..., ştiţi, trebuie să merg neapărat acasă : frăţiorul meu, Mircea, care nu are decît zece ani, s-a accidentat, şi-a fracturat un picior şi...

— Şi plînge tot timpul (accidentul s-a petrecut acum două zile), interveni inginerul, plînge şi-l cheamă pe Radu... Nu mi-am dat seama pînă acum cît de mult îl iubeşte, cît de mult se iubesc aceşti doi copii... Aşa e în viaţă, oamenii mai greşesc ! adaugă Dinu Corbeanu această mărturisire, ca pe o căinţă tîrzie, pe care însă doar Valeriu Bogdan şi Radu o înţeleg.

— Bine, dar mîine este competiția pentru a desemna pe campionul la suta de metri ! Băiatul dumneavoastră este marele favorit — spune profesorul de educație fizică. Dacă nu se prezintă mîine, pierde, va trebui să promovez pe altul. Și, în felul acesta, pierde și școala, liceul, pentru că el este cel mai bun !

— Da, înțeleg ! Înțeleg ! Și eu..., acolo..., unde...

— Tovarășul Corbeanu este directorul unei mari întreprinderi..., intervine Valeriu Bogdan, pentru a sublinia ceea ce de fapt voia să spună inginerul.

— Mă întorc mîine dimineață, tovarășe profesor, spuse Radu, luminat de soluția pe care o găsise. Ajung astă-seară acasă și mîine dimineață mă întorc ! Dar, de ajuns, trebuie să ajung !

— Exact ! Îl aduc mîine dimineață înapoi. O să fie el puțin obosit, dar nu vă temeți, cînd își pune ceva în minte, totdeauna reușește. Radu e un băiat..., mai spuse inginerul, întinzînd cu sfială mîna dreaptă și mîngîind, parcă fără să-l atingă, capul feciorului.

— Nu trebuie să ni-l recomandați, zice profesorul. În patru ani l-am cunoscut și noi destul de bine !

Radu ascultase însă acea „recomandare" cu tot sufletul în ochi, și pe buze. Și, oricît era el de pretențios și de circumspect, nu-i sunase deloc falsă și nepotrivită...

Profesorul Bogdan i-a condus cîteva sute de metri pe aleea principală. L-a îmbrățișat pe Radu, la despărțire.

— Îmi este foarte apropiat de suflet băiatul dumneavoastră, tovarășe Corbeanu. Ce bucuros aș fi fost să fi avut unul ca el !

Vorbele, care s-au rostit în auzul celor doi, le-a dorit de fapt, numai pentru sine ; ele exprimau starea dominantă a ființei sale din clipele acelea, din zilele acelea.

Pe chipul inginerului răsărise soarele, deși acesta, urmîndu-și drumul pe boltă, coborîse dincolo de clădirea liceului.

Cu brațul pe după umerii feciorului, mai înalt cu aproape un cap decît el, Dinu Corbeanu străbătea acum aleea, mărginită de plopii cei înalți și drepți — ca niște soldați pregătiți pentru onor. Avea sentimentul că se întoarce dintr-o lungă bătălie în care fusese în aceeași măsură : *învins*, dar și *învingător !*

30

— Tovarășe comandant, permiteți-mi să vă raportez : mi-am îndeplinit *„misiunea“* ! Vă mulțumesc pentru tot ajutorul pe care mi l-ați dat !... spuse Valeriu Bogdan cu zîmbetul pe buze...

Era în dimineața următoare.

S-a despărțit de comandant, s-a despărțit de director, de colegii-profesori, de elevii liceului...

Se făcuse primăvară de-a binelea !

„Cînd înfloresc toți merii aceștia, grădina noastră este ca o mare înspumată !“, îi spusese un băiat.

Acum marea aceea înspumată se răsfăța în lumina blîndă a soarelui. Înfloriseră și merii, și caișii, și cireșii, și prunii, totul era o mare de flori înmiresmate...

„Primăvară !

O pictură parfumată cu vibrări de violet !“, cum ar fi spus Bacovia.

Și plopii cei negri și triști de acum trei zile înverziseră. Frunzele mici și plăpînde își înmuiau vîrfurile fragile ale săbiilor în cerneala bolții cerești și, foșnind apoi deasupra grădinii, deasupra *cetății*, căreia îi stăteau de pază, notau pe portativul acelei dimineți cîteva acorduri dintr-o înălțătoare simfonie.

„Cum, totul în trei zile, numai în trei zile ? ! Nu se poate !“

Ce nu se poate cînd se adună la un loc atîta viață, atîta clocot, atîta iubire ? ! Totul este posibil !

DE ACELAŞI AUTOR

Cadenţa generaţiei, Editura Albatros, 1974
Scrisori de acreditare, Editura Albatros, 1976
Declaraţie de dragoste, Editura Albatros, 1978
Jarul din palmă, Editura Ion Creangă, 1979
Dragul nostru Alex..., Editura Albatros, 1981
Răspuns la post-restant, Editura Ion Creangă, 1981
O vară de dor, Editura Albatros, 1983
Liliac alb în ianuarie, Editura Ion Creangă, 1984
Dans în foişor, Editura Cartea Românească, 1984

Coperta : GEORGE MĂLUŞEL

Redactor : ELENA MARINESCU
Tehnoredactor : MARIA NICOLAE

Bun de tipar 17.04.1985. Apărut 1985.
Coli tipar 11. B10385.



Comanda nr. 50 133
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti,
Republica Socialistă România

Cuvintele vibrează parcă în întreaga încăpere, într-o clipă se desfac ferestrele, pereţii toţi se înghesuie într-o parte şi în alta, şi în faţă se deschide un vast platou pe care trec, în pas de defilare, sute şi sute de tineri — o adevărată mare, cu valuri albastre, fulgerate de dungi de foc. Fiecare pas e o silabă de suflet ce se ridică deasupra „cetăţii", împingîndu-şi căldura şi frumuseţea dincolo de merii din jur, trecînd peste capetele plopilor înalţi, care se înclină cu respect, peste ziduri, alergînd către cele patru zări ale suflării româneşti...

Lei 7